ADAGIA
AT. HUNGARICA

BARTFAE
MDCCXIII.

Szabó Péter
E. okl. tan. 1849. kötet 24 ol. u. 3/44
Kor
5753
F. 45. 14.

N. 2.

Szabó Péter.

Példabeszédek magyarból. Egy Magyar, s'amit bir, Magának bir és mondja. Ha'l Isten beszédben, Ha'l Isten tettekben, Ha'l Istennek mindkettőben. Ezek a' Magyar Nyelv Igazságai, Törvényi, hozzá tartó mindnapi cselekedetek. D. 2. Julii 824.

207

1192

Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

983

SELECTIORA

ADAGIA

LATINO-HUNGARICA

In

GRATIAM & USUM

SCHOLASTICÆ JUVENTUTIS

COLLECTA.

ET

in Alphabeti Seriem concinnata.

AC

Superiorum Authoritatè & jussu publicè typis demandata:

Studio & vigilantia

PETRI KISVICZAY,

p. n. Eccl. Aug. Conf. Cassov.

Nat. Hun. Past.

BARTPHÆ.

Typis Civitatis Anno 1713.

ПРОФЕСОРСКА БИБЛИОТЕКА
983
СЕНТАНДРЕЯ ГИМНАЗИЈЕ

Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtár
Székelyudvarhely

06.44

PER-ILLUSTRIUM, GEN. ac NOBS
Dñ. Fautorum ac Patronorum
meorum ſemper maximorum
Filiis : videl.

Peril. ac G. Dn. *NICOLAI SZIRMAY*
Inclytorum Comit. Zemplinien. & Sároſien.
Tabulæ Judic. Aſſeſs. Primarii.
Filiis:
P. ac G. Dñ. *FRANCISCO SZIRMAY.*
P. ac G. Dn. *THOMÆ SZIRMAY*
P. ac G. Dn. *PETRI SZIRMAY*
An. ſup. Inclyt. Comit. Abaujvarien. Vice
Comitis, jàm verò piè in Dño defunct.
Filio,
P. ac G. Dn. *STEPHANO SZIRMAY*
P. ac G. Dn. *ANDREÆ SZIRMAY*
Inclit. Comit. Zemplinienſis Tabulæ
Judic. Aſſeſſoris Primarii
Filiis.
P. ac G. Dn. *MELCHIORI SZIRMAY.*
P. ac G. Dn. *ANDREÆ SZIRMAY.*
P. ac G. Dn. *ADAMO SZIRMAY.*
Gen ac Nob. Juv. *LADISLAO SZIRMAY.*
Gen. ac N. Adol. *EMERICO SZIRMAY.*
Gen. ac N. Adol. *ALEXANDRO SZIRMAY.*
Gen. ac N. Adol. *JOSEPHO SZIRMAY.*

P. ac G. Dn. qvondam *MICHAELIS VARADI*,
Filio,
P. ac G. Dn. *MICHAELI VARADI*,
Eccl. Evang. Nat. Hung. Cassovien.
Inspectori Primario.
P. ac. G. Dn. *MICHAELIS ROTH*,
Inclyti Comit. Sárosiensis Tab. Judic.
Assessoris Primarii,
Filiis,
P. ac G. Dn. *MICHAELI ROTH, jun.*
P. ac G. Dn. *ADAMO ZIMMERMANN privig.*
P. ac G. Dn. *JOANNI ROTH.*
G. ac N. Juv. *SIGISMUNDO ROTH.*
G. ac N. Adol. *GEORGIO ROTH,*
P. ac G. Dn. *MARTINI IZDENCZY*,
Inclyti Comitatus Sárosiensis Tab. Judic.
Assessoris Primarii Filiis:
P. ac G. Dn. *JOANNI IZDENCZY.*
G. ac N. Juv. *EMERICO IZDENCZY.*
G. ac N. Adol. *STEPHANO IZDENCZY.*
P. ac G. Dn. qvondam *ANDREÆ RADICS.*
Filiis;
P. ac G. Dn. *ANDREÆ RADICS,*
P. ac G. Dn. *SIGISMUNDO RADICS,*
G. ac N. Juv. *ALEXANDRO RADICS,*
G. ac N. Adol. *STEPHANO RADICS.*
P. ac G. D. *STEPHANI SZENTMIKLOSY.*
Inclyti Comitatus Gömörienſis Substituti
Vice Comitis Filiis;
P. ac N. Dn. Juv. *STEPHANO SZ. MIKLOSY.*
P. ac N. Adol. *PAULO SZENTMIKLOSY.*
P. ac G.

P. ac G. Dn. *ADAMI BORSY*,
Inclyti Comitatus Sárosiensis Judicis
Nobilium Filio,
P. ac G. Dn. Juv. *ANDREÆ BORSY.*
P. ac G. Dn. *SIGISMUNDI KELLER*,
Filiis,
P. ac G. Dn. *SIGISMUNDO KELLER*,
P. ac N. Juv. *JACOBO KELLER*,
P. ac N. Adol. *PAULO KELLER*,
P. ac N. Adol. *MARTINO KELLER*,
P. ac N. Adol. *EPHRAIM KELLER.*
Prud. ac Circumspecti Dn. qvondam *SIGISMUNDI MAJOR* in vivis relicto, &
Auth. hujus exigui operis curæ
Paternæ relicto Filio,
Nob. Juv. *SIGISMUNDO MAJOR*,

Dñ. Faut. Patronis atqve Amicis,
Gratiam & pacem à DEO Patre, & Domino JESU
CHRISTO.

EPISTOLA DEDICATORIA.

FAteor, me diu animum agitasse, utrum in tam alto Literatorum Hungariæ Evangelicæ nostræ Ecclesiæ addictorum somno, citra omnem eruditorum reprehensionem vel invidiam hocce opusculum luci publicæ dare, & si hoc metuendum non erat, an illud Nomini Vestro mihi inscribere liceret. Quod ad prius attinet certum est ad duram hanc nucem frangendam virum requiri non postremæ eruditionis, ingenii, judicii & acuminis; quas animi dotes ego mihi arrogare non ausim, quod verò nihilominus manum operi admoverim ab arrogantia

& temeritate liberabit me tam syncerus erga Patriam dulcissimam amor sufflamatus dolore super Scholarum nostrarum miserrimo statu & defectu perutilis hujus libri Scholastici; Tam virorum in simili labore desudantium plurimorum & gravissimorum exempla, qvi hujuscemodi sapientum gemmulas colligere, illasqve Adolescentibus propinare operæ pretium esse judicarunt. Prodeat enim in medium Philosophorum ille Princeps Aristoteles, qvi teste Laërtio, de his volumen contexere non est dedignatus. Loqvatur Adagiorum ille fabricator & compilator acutissimus Erasmus Rotherodamus, qvem orbi erudito de similibus materiis integrum tractatum communicare non erubuisse, qvis ignorat? Loqvantur Virgilius, Ovidius, Martialis &c. qvorum tractatus

tractatus versibus sententiosis refertissimos esse; qvis est cui non notum atqve perspectum sit? Claudat agmen ille omnis eruditionis & pietatis exemplar clarissimum Seneca, qvis est ita rerum omnium Scholasticarum hospes, qvi hujus Tragœdias sententiarum floseulis veluti prata qvædam floridissima virere ignoret? Sed qvid ego in horum recensione prolixa moror, *cum sapientes qvidam Hebræi non dubitarint hoc titulo Libros aliqvot edere? Nec illud argumentum leve, qvod inter bonos Auctores, ut qvisqz fuit eruditissimus eloqventissimusqz, ita qvamplurimum adagiorum suis libris asperserit: qvales sunt apud Græcos, Plato, Aristoteles, Plutarchus. Romani Principes magnis de rebus consulti, aliqvando proverbio respondisse inveniuntur. Qvis non veneretur hoc genus sermonis, qvum ipse Christus peculiariter*

culiariter eo delectatus sit? Apud Græcos his Philosophi & sapientes respondebant. Erasm. in præfa. adagi: Qvod ad posterius, qvod vos in tanto rerum humanarum fastigio positos studiis hisce minutioribus interpellare haud dubitaverim. Verùm cum exemplis variis edoctus essem, hujuscemodi opera etiam Principum sereniſſimorum filiis soleniter olim dicata atqve ab illis clementer accepta esse, eò processi audaciæ, ut opus hoc exiguum, qvo Vos incredibili semper animi ardore capi certò scio, ad pedes Vestros tanqvam debitæ, imo perpetuæ meæ erga Vos observantiæ tesseram deponerem & offerrem, qvia deberem, qvis enim est, qvi nesciat me SPECTAB. PERILL. ac GENEROSIS DOMINIS Parentibus ac Maribus vestris debere, qvod non tantum

tantum Eperjesini per spatium sex Annorum subsistere, verum etiam in Academiis Germaniæ cursum studiorum meorum feliciter promovere atqve illis debito cum fructu invigilare potuerim. Accipite ergo SPECTAB. PERILL. ac GENEROSI DOMINI & Juvenes exiguas hasce paginas, ut qvoddam grati animi testimonium, easqve in utilitatem vestram alacriter convertite, qvibus in conatibus optatissimum successum largiatur. Vobis is ex alto, qvi solus est fons & largitor omnis veræ sapientiæ: qvi & ipse, pro immensa sua bonitate ac misericordia SPECTAB. PERILL. ac GENEROSOS Dominos Parentes vestros Patronos meos gratiosissimos faventissimosq; cum universa prosapia Nobilissima, omni benedictionis genere cumuler.

Vestras verò SPECTAB. PERILL. ac GENEROSI Domini & Juvenes ad excellentissimas, qvibus præ cæteris eminetis animi & corporis dotes, vitæ diuturnitatem & omnis generis felicitatem adjungat ex animo precor.

hum. apud Deum intercessor
Petrus Kis Viczay
Eccl. Aug. Conf. Nat. Hung. Cass. Pastor.

PRÆFA-

PRÆFATIO
DE USU ET DIGNITATE SENTENTIARUM ac SCHOLIS benè instituendis.
Lectori Benevolo S.

POstqvam Anno 1709. derelictis ad tempus Patriæ dulcissimæ laribus, studiorum continuandorum gratia in Celeberrimam Svecicæ Pomeraniæ Academiam Gryphiswaldensem ignarus penitus linguæ Germanicæ appulissem, Collegiis ad institutum meum pertinentibus nullâ interjectâ procrastinatione inchoatis, prima mihi atq; præcipua cura fuit, qvaliter potuissem in Lingva hac mihi & omnibus præsertim in Patria nostra habitare cupientibus summè necessaria tantos profectus facere, ut tam in conversatione

qvotidiana mecum sermones facturos intelligere, qvam Librorum à Viris doctissimis hoc idiomate conscriptorum sensum assequi possem: cœpi igitur certis horis unum atq; alterum idiomate Germanico conscriptum librum evolvere. qvem, ut eò rectius intelligerem, semper mihi necessum erat Latino-Germanica Lexica excutere, vocabulaq; oblata qvasi ex abysso extrahere; cùm igitur Lexica illa, qvæ tum temporis diurna atq; nocturna manu terebam, Auctorum probatissimorum sententiis & veterum atq; recentiorum proverbiis fœcundissimos ac refertissimos animadvèrterem, non putavi me crocum in Ciliciam invecturum, verum potius una fidelia duos dealbaturum parietes arbitratus sum, si qvæcunq; legerem, ea continuo in chartam conjicerem. Movi igitur manum cum Minerva & hæc, qvæ in hoc libello continentur Adagia sententiasqve initio qvidem

qvidem ex Lexicis, ut mihi interdum legenti sese offerebant; sed post cum dulcedine earum in dies magis magisq; caperer, etiam ex optimis qvibusq; Autoribꝰ colligere, ea in ordinem Alphabeticum redigere, & ne, si latinum Latino enodarem, ignotum per æqvè ignotum explicare viderer, hungaricis sententiis atq; proverbiis ex Petri Beniczky Libello Sent. atq; ex Lexicis desumtis subinde veluti Gemmas Gemmis ornare: Neq; enim tam inops vernacula nostra est, ut non cum qvalibet alia; si non in omnibus saltem in qvibusdam certare qveat, & notum atq; perspectum est mihi à primis ferme pueritiæ meæ annis, inopia Librorum Adalgiorum potius multis in Gymnasiis atqve Scholis Patriæ, qvam angustia vernaculæ fieri, qvod lingva nostra hungarica in vocibus acutè & elegantèr proferendis apud multos fermé abjecta jaceat, qvæ secus non infœcunda inelngans foret, præsertim,

præsertim, si culturæ ejus in Scholis & Gymnasiis major impenderetur industria; sed proh dolor! qverula voce satis eloqvi neqvit qvanta incuria, qvanta jactura in Scholis Evangelicis propemodum ubiq; deprehenditur, qvod fit ex nimia lingvæ latinæ veneratione, qvasi tota eruditio & sapientia in ejus cognitione consisteret. Cùm lingvarum notitia, non nisi adminiculum eruditionis esse censeatur, adeoqve iis tantum modo & ea ætate discenda, qvi ad altiora idonei comperti fuerint. Cætera vernacula ipsis proponenda erant Lingva, qvomodo citius etiam ac felicius eximiam eruditionis partem delibassent, hæ enim tenerrima etiam ingenia sinè negotio capiunt, qvæ latina lingva multis annorum spatiis non percipiuntur. v. g. latinæ Lingvæ præmitti possent præcipua Religionis Christianæ capita (in qvibus tamen plerumqvè rudes manere solent adolescentes nostri.) Historia,

Historia, Geographia, Arithmetica &c. in qvibus plus utilitatis & jucunditatis haberent & Parentes & Adolescentes, qvam in omnibus præceptis & obs: Lingvæ latinæ, Janua lingvæ lat: orbe sensual: &c. qvæ aliqvod annorum decursu se invicem excipere solent, ut certe merito tædeat pueros tanta in gratiam futuræ oblivionis recitasse, cùm suffecerat unum ex illis optimum selegisse donec tenera ingenia ad classicos Authores præparārentur. Hinc etiam est, qvod conferenti inter se lingvas, in nostra Hungarica ferè innumera satis nervose & usitate effari non possumus, cujus ratio est Rectorum & Præceptorum defectus, qvi & fundamenta Lingvæ callerent, & Juventutem ea maturè imbuerent, exhibendo iis Epistolas & orationes sua lingva elegantiùs elaborandas; Ne ergo & lingva ipsa tam angusta & sterilis maneat in perpetuum, & proverbia à majoribus nostris

bus noſtris acutè & ingeniosè olim prola-ta à Juventute ſtudioſa penitus negli-gantur & qvaſi nullam utilitatem pari-tura rejiciantur, ac potius ab agrorum cultoribus, qvam ab ipſis excolantur; hos enim maternâ ſua Lingva vomere argenteo aratum eſt hoc Anno: Pita az idén a' kenyernek neve, *& ſimi-lia qvàm ſæpiſſimè proferre qvis eſt, qvi neſciat? Conſultiſſime facient Dni. Scho-larum Præceptores, ſi ſimilia adagia atq; ſententias ipſi præſcribent & commenda-tiſſima una cum Latinis reddent. Quan-tum enim ea aptè & convenientèr tàm in declamationibus, qvæ in noſtris Scholis & Gymnaſiis ferme qvotidianæ ſunt, aliisq; Scholaſticis exercitiis, tùm in-cõmuni vitæ genere & qvotidiana con-verſatione cum judicio atq; ſale adhibita, delectationis & utilitatis pariant, non-exiſtimo neceſſum eſſe, ut multis verbo-rum lenociniis ulli perſvadere ſatagem.*

cum id

cum id cuivis literarum cultori indefeſſo ſatis conſtare putem; ipſo enim magni nominis Viro Joh. Jacobo Dentzlero gra-viſſime innuente & ſcribente, qvod hortis ſunt mille colorum deliciæ flores, qvod cibis condimenta, qvod veſtimentis Gemmæ ac margaritæ, qvin imò qvod firmamento pictu-ræ, gemmantia ſidera, id orationi ſunt proverbia ac ſententiæ artifici-osè oportunèq; intertexta: *Lexic. Præf. Cùm igitur laudabili aliorum exemplo & laborare ſuffultus ſelectiſſi-morum adagiorum & ſententiarum hic non exiguum exhibeam choragium, ſcire velim Adoleſcentes perinduſtrios, qvod-nam inde emolumentum in ipſos ſit redun-daturum. Ingenti enim labore & reli-qvorum ſtudiorum damno inæſtimabili tot Auctorum campi pro hiſce floſculis per-currendi ipſis erant non levi trutina & animi ſagacitate ad latus ſingulorum col-*

locanda

locanda hungaricorum proverbiorum Lilia. A qvo labore ô Generosa Juventus! jam te libero dum ipse loco tui excurro, ut è fragrantissimis qvibusq; floscvlis & herbis in amplissimis Ethnicorũ & partim Christianorum hortis jam consitam hancce serviam virgineis tuis manibus amantissime porrigam. Qvo tamen qvi amplioris fuerit ingenii & capacitatis, qvam ut hæc sufficiant, ei viam ad Auctores sententiis prægnantes non præcludo, præsertim autem Præceptores (qvos obiter in genere monitos esse velim, ut minus necessaria minusq; utilia tradant parce: Nonne enim dementia esset in tanta temporis egestate supervacuis saltem minꝰ necessariis immorari, cùm ætas nostra ne necessariis qvidẽ sufficiat?) ipsis debebunt majori scientiarũ copia esse instructi. Qvapropter consulto utriq; facturi sunt si interserta alba papyro compingi curaverint; qvo demum ad lubitum qvisq; consignare possit memora-

biles veterum sententias; sed non ignoro paucis hanc felicitatem ob librorum penuriam alias q; causas contingere, ideo, ne omni prorsus careant Adolescentes sententiarum & adagiorum Libro, saltem hæc, qvæ jam in fasciculo exhibentur inbibenda atq; in suam utilitatem convertenda esse existiment velim; qvippe & si in hoc stadio Literario perdurare alicuiusq; ad finem animus non esset, habebit semper qvo nonnunqvam se oblectare, suis interdum curis gaudia interponere, ac qvando occasio tulerit, proverbio aliqvo, si non Latino tantum Hungarico, qvod forte è floridis scholarum hortis decerpsit, coram ipsis literatis etiam qvandoq; præter omnium expectationem satis acutè atq; salsè uti ac se in illorum gratiam, ne dicam amicitiam insinuare possit. Qvid qvod ipsos viros gravissimos atq; omni sententiarum genere imbutos in itineribus, in conviviis aliisq;

aliisq; privatis & publicis congressibus optimorum qvorumq; Auctorum proverbiis atq; sententiis sæpenumero integro sermoni veluti gemma ānulo insertis usos esse audiamus, ac maxima cum delectatione auscultemus. Faciunt hoc præsertim in Patria nostra & Doctrinâ & famâ celeberrimi qviq; Viri, qvorum unius Aug. Conf. adictum Ao. 1707. in Congr. Inclyti Comit. Zemplinien. durantibus ferè tribus horis plures sententias atq; Latino-Hungarica proverbia, qvam 100. protulisse meis auribus audivi. Qvorum exempla & nos seqvi vestigiisq; ipsorum inhærere non inconsultum puto, qvod optimè fieri posse hac methodo arbitror, si Præceptor circulum agitando cum Iuvenibus per partes Orationis, hæc & similia Adagia atq; sententias examinaverit, vel per Regulas Syntacticas traduxerit, perq; constructiones ipsis applicuerit: vel in Peêsi pro Authoritatibus hic ap-

hic appositos versus citaverit, & Adolescentibus præter declinandi conjugandiq; exercitium eadem opera, elegantes non modo loqvendi formulas; sed & integras doctissimorum virorum χρείας ingenerabit, qvas ita in succum & sanguinem versas discipulus adulta jam ætate in colloqviis & conversatione qvotidiana non sine laude ad usum transferre poterit suum; imò usum proverbii atq; sententiæ unius, præeunte fideli Præceptore, ita discet variare, ut idem dictum ad plures sensus accomodetur v. g. pertusum dolium, vel ad avarum, vel ad futilem, vel ad ingratum traducet, vel idem ad aliam alphabeti formam transferre conabitur, qvod & me in præsenti opusculo (qvamvis in paucissimis) secutum esse vides L. B. Proverbium enim unum bis vel sæpiùs in aliis tamen atq; aliis literis repetitum invenies, v. g. Multæ Regum aures, & oculi. Et

Regibus

Régibus multæ aures & oculi. Hac enim repetitione, *censente Seyboldio*, tirunculis succurritur, ne si fortè proverbium incerta qvadam litera qvæsitum non invenerint, statim de ejus inventione desperantes ulterius qværere cessent; sed ad aliam Literam confugere discant, qvia multa, absq; ulla tamen sensus immutatione, vocibus variè locatis effari possunt. *Si qvid præterea verò vel in materiarum deletu, vel distinctione & ordine, vel in adagiorum ex Latino in Hungaricum translatione minus genuinè atq; convenienter à me pertractatum deprehenderis L. B. ipse homo, conditionis humanæ memor esto, veniamq; erratis facilem tribue; ego etiam* homo sum & nihil humani à me alienum esse puto. *Denique si Te hæc non moveant, cogita, me in multorum paucissimis exceptis, adagiorum atq; sententiarum hic expositione* glaciem

glaciem frangere *debuisse, qvod qvantum difficultatis secum trahat ipse Erasmus Roterodamus de eo in præfatione Adagiis suis præmissa sic judicat.* Ut non est, *inqvit*, mediocris artificii, gemmulam scitè includere aŋulo, & aurum purpuræ intexere: ita non est crede mihi cujusvis proëmiam aptè decenterqve orationi inserere.

Qvod superest, & si probè sciam hanc meam operam Adolescentibus studiosis aliisq; bonis viris nunqvam displicituram, tamen non paucos Momos defuturos prævideo, qvi hanc dente theonnio rodere *sint ausuri,* ars *enim, ut omnibus liqvet,* non habet osorem nisi ignorantem, *& alienis operibus similia præstare nescium, vel saltem invidum. Qvi in culmine eruditionis sedere videntur, nec tamen aliqvo fidelitatis & diligentiæ specimine Gentem nostram ornare & beare suscipiunt.* Hasonlok ez iránt

az roſz tyukhoz, à melly mindenkor à' féſſken ül és kotyog, deſohaſem tud egy ſzemet is költeni; Ha penig más édes Nemzetihez való ſzeretetibül közönséges haſſonra valamit világoſságra becsáttz, tehát majd mint valami ragadozo Kányák el-nyelni igyekeznek, vagy csak ſanda ſzemmel nézik. Qvorum usq; adeò celebris oſcitantia & præcipitantia, ut nihil niſi qvod ipſi ex Immenſo ſuæ ſapientiæ ſcilicet lati fundo depromſerint eant approbatum: de aliorum verò ſcriptis ne qvidem lectis; imo nec intellectis judicandi ſibi adrogent dictatúram. Sebeſt. Schröter Hiſt. totius orbis terræ præf. *Melior tamen mihi de te L. B. qvem jam feliciſſime valere cupio, ſpes eſt. Vale & me, ut ego Te, ſi mereor, amare perge.*

LECTO-

LECTORI BENEVOLO

Gratiam & pacem à Domino noſtro JESU Chriſto ex animo apprecatur Martinus Chladenius, *SS. Theol. D. & Profeſſor, ut & Alumnorum Regiorum in Academia Vittebergenſi*

Inſpector.

PRroverbia cùm ſacra tum profana in ordinem concinnum redigere atq; vim nervumq; eorum vernacula aprè exprimere, qvam leve videtur opus rei minus intelligentibus, tam arduum ac utile ſimul deprehenditur ab iis, qui juventuti, quid eſſet profu-

tutum sagacitate majori perspexe-
runt. De profanis res est clarissima,
ut vel unus Erasmus Roterodamus
hac in arte Roscius, & Adagiorum
unicus suo tempore stator, repara-
tor ac vindex, fateatur haud grava-
tim, istum explanandorum prover-
biorum laborem (de qvo Durrius
in Consil. Stud. p. 8. non dubitavit
asserere, penu esse omnis eruditio-
nis eoq; libro se in studiis latinæ lin-
gvæ suis oculis nucleum exquisitio-
rem usurpasse) multis vigiliis sibi
constitisse, quas ne credat fortas-
sè, nisi qui periculum fecerit. Præ-
fat. ad Chiliades. De sacris verò
non minus idem profiteri licebit;
Insudarunt his *Ben Syra*, *Delrio*,
Schottus, & qui omne punctum tu-
lit, Vir in omni literaturæ, præser-
tim Hebraicæ, genere versatissimus,
Ioh. Drusius. Hicenim ubi ad
colli-

colligenda ex codice sacro prover-
bia vigesimo jam ætatis anno se ac-
cinxit, non solum in quadragesi-
mum deinceps annum opus hoc
presit, & perlegendo expolivit, ve-
rum etiam prompte fatetur, quot-
quot pene viros literatos habuerit
amicos, eos ad poliendum & locu-
pletandum illud auxiliatrices ma-
nus attulisse. Hinc non negat, sed
grato potius ore pronunciat, se non
solum adjutum fuisse veterum præsi-
diis, Apostolio, Zenodoto, Svi-
da, aliisque, verum etiam consiliis
tum viventium eruditorum, Ioh.
Arcerii Theodori Vogelsangii, Si-
konis à Dekema, Abolis Frankenae,
Dominici à Sythma, Econis Isbran-
di Elardi Reinaldae. Narrat præ-
terea utilitatem laboris deprædica-
tum fuisse summoperè à Viris sum-
mis, Laurentio Humfredo, Petro

Vilcerio, Martino Lydio, Ioh. Taffioo aliisq; Theol. politicisq; eximiis: Eorumq; judiciis sapientissimis fretus non indignam collectionem suam existimavit, quam Frisiæ Gubernatori ac statuum Deputatis solenni more dedicaret. Neq; potuit subsistere in uno ac simplici opere industria viri hoc in genere plane singularis atq; inexhausta. Nam ante omnia proverbia Biblica, ut dictum ante, deinceps Adagia Hebraica apud Rabbinos reperta edidit in lucem, tandem vero & ipsa Salomonis proverbia in ordinem Alphabeticum redacta eruditis exposuit. Quæ opuscula alias hinc inde colligenda junctum exhibentur priora Bibl. Critic. T. VI. nec non postremum supplementum. T. II.

Hos dum Viros strenue ex instituto imitandos sibi censuit, operæq; pretium ingens sic fecit Nobilissimus Doctissimusqvè Dominus Petrus Kis Viczay, qvi in Scholarum Hungaricarum usum Adagia atqvè proverbia selectissima ex omni scriptorum solertissimorum genere congessit, & lingvæ patriæ accomodavit. Excitatus est ad id genus laboris suscipiendum à Viris Generosissimis & ad literarum decus tuendum natis factisq; qvorum voluntatem pro imperio, & ardorem juvandi literas pro stimulo, cui non recalcitraret, æstimavit. Ita ut cum primis hoc vadum ingressus sit, omnium bonorum calculum & approbationem haud ægre sit impetraturus. Fuit sanè hac laus Paloniæ semper velut propria & domestica, ut Gymnasiis floridissimis effulserit, Virosq; eruditos maiori qvidem numero, qvàm vulgo con-

ſtat, enutriverit. Qvam gloriam Genti optimæ Deus perpetuum ſervet, & pacatum jubeat eſſe regnum inclytum, ejusqvè incolas omnes feliciſſimis pacis fructibus circumfluere: ne deſint porro, qui & foveant ſtudia, gratioſiſſimisqvè & liberalibus impenſis muſas algentes ac præ inopia nonnunquam torpentes erigant & excitent. Non enim deſunt ingenia ad præclara quæqvè nata, dummodo Mecœnates ac Fautores contingant, qui in gloriam Dei gentisqvè decus, Eccleſiarum vero emolumentum ſuſtentare ea non dubitent. Nihil ſane jucundius evenire nobis poſſe meminimus, qvam ubi ad nos ex oriſillis deferuntur, non absq; diſcrimine itineris, Viri Juvenes plerumqvè in literis & artibus probe tincti, & ita inſtructi, ut poſt quædam

præludia

præludia altiorem ſanctamq; diſciplinam cum fructu tractare qveant, & ad ardua qvævis contendere; niſi nonnullos ſors tenuis, illa bonarum mentium ſorot, uberet minori finire pomœrio res ſuas, & brevioribus gyris curſum deſcribere, qui alioqui carceribus ampliſſimis feliciter erant decurſuri, ſi benigna ac propitia manus eos in ſtadio pulcherrimo confirmaſſet. Grates itaqve infinitæ Deo miſericordiarum Patri ſint actæ, qui nonnulla Illuſtriſſima ac Generoſiſſima pectora permovere incipit, ut de ſubſidiis apud nos vivendi, pro paupe-ribus cogitationes inſtituant ac ſerio rem agant, opereq; ipſo quid ſentiant, declarent. Quorum conatus liberales ad felicem exitum porro perducere, & in Patronos illos munificos ac Patronas puriori reli-

gioni

gioni faventes multam felicitatem ac benedictionem cumulare velit. Fiat! Fiat!

Clarissimum vero Dominum Petrum Kis Viczay interea, simul in Patriam piis his votis comitor, certissimaq; spe nitor, eum uti jam insigni hoc labore fecit, ita imposterum pluribus ejusmodi speciminibus Ecclesiis & Scholis patriis inserviturum esse. quæ de causa, Patronis eo, quo par est modo, commendo: Votum vero antea intea interpositum rursus ingemino. Deumque precor ut & verbi sui pretiosissimum depositum, & puram ex inde haustam doctrinam, sepositio omni erroris fuco & hypocrisi, nec non literarum cultum uti apud nos, ita quoq; in Patria, terrarum facile fœcundissima optimaq; vigentem conservet! Dabam Viteb. die 31. Octob. Anno 1711.

Pul-

Pulchra Tibi sistit liber hic
Proverbia Gentis
Pannonicæ, hæc Lector,
semper amare stude.
Ætas nulla prior Tibi munera talia misit,
Vix Tibi posterior tanta referre potest.
Non igitur Nostri Viczay
contemne labores.
Contulit at qvanto hæc
Tuq; labore, lege.

Manu amica & mente sincera ad commendandum opus Collegæ Rev. per se commendatum
hæc apposuit
JOH. GEORG. HERRMANN.
Verbi Div. apud Cassov. Aug. Conf. Nat. Ger. Minister.

VIVÂ

Vivâ voce DEI fundis my-
ſteria: *penna*
Dogmata mundanô ſan-
gvine nata notas.
Mira DEI, Petre, hæc ſunt
in Te munera: Namq;
Et Deus & ſangvis, qvæ
Tibi dictat, habes.

Ita
Max. Rev. Clar. Dn. Petro Ki
Vicza Affini ſuo veneran-
do applaudebat
JOH. FRANKO,
Scholæ Aug. Ev. Caſſov.
Director.

PROVER-

PROVERBIA
LATINO-HUNGARICA
E VARIIS AUTORIBUS COLLECTA,
ET
IN ALPHABETI SERIEM DIGESTA.

A

A baculo ad angulum (ſcil. argumentari.) *Illetlen bé-fejezéssel* (*conclusióval*) *élni.*

Ab alno ſpectat. *Tsak távólról* (*vállról*) *nézi.*

Ab altero expectes, alteri quod feceris. *Mit mással tselekſzel azt várjad fejedre. A' jó alamiſna, léſz uſora haſzna, el-nem rejtibéredet.* Publ. Syr.

Ab amico reconciliato cave. *Régi barátodtól, 's meg sértett társodtól, mindenkor őrizkedgyél.*

Ab aridis ſagitta celerius. *Olly ſebes mint a' nyil.*

Ab aſinis ad boves. *Vederbûl csôbôrbe hágni.* Plaut.

Ab aſino delapſus. *Nem találta a' tzélt; Fogas ebnek való a' tsont rágás.*

Ab aſino lanam (ſcil. petis.) *Diſznón kereſs gyapjat.*

Abdera pulchra ſejorum colonia. *Másutt is jó kenyeret enni.* Strabo.

Abderitica mens. *Goromba elme.* Cic.

A bellariis commendatur epulum. *Végén ſoktak a' dolgot meg ditsérni.*

Ab equinis pedibus procul ſecede. *Meg-ódd magadat, mert meg-rug. A' ſzabad ſzakálra élô embert kerûld.* Diogen.

Ab equis ad aſinos. *Királyságról ketske páſztorságra menni. A' csôbôrbûl vederbe hágni.* Procop.

Aberravit â janua. *Igen találá a' ſzarva kôzôtt a' tôlgyét. A' tzél mellet lôtt el.*

Ab Herode ad Pilatum. *Egyik latortól a' másikhoz.*

Ab

Ab homine homini quotidianum periculum. *Embernek Embertôl mindenkor kell tartani.*

Abjecta relinquere abjectis. *A' moslékot a' diſznóknak hagyni.*

Abiit & Taurus in ſylvam. *Meg hóle a' gyermek, oda a' komaság. Farba rugta a' mátkáját (ſzeretôjét.)* Theocr.

Ab Olympiis coronam petere. *Nevezetes dologgal keresni maga dicsíretit, (becsûletét.)*

A bove majori diſcit arare minor. *Mint a' János fujja, Jancsikó ugy ropja. Kitsin tsikó nagy dereſtûl hámot vonni tanúl reſtûl.*

Ab ovo uſq; ad mala. *Eleitûl fogvá mind végig.* Horat.

Abſentium non habetur ratio, *v.* abſens carens. *A' ki nem jôn neris egyék.*

Abſentes Deos teſtes facere. *Bátran (erôſsen) hazudni. (Az ingére eskûdni)*

Abſint offenſæ cùm fit celebratio menſæ. *Nem aſztalhoz való az veſzekedés.*

Absq; baculo ne ingrediaris.
Eboda fa nélkül. Horat:

Absq; oleo pingere. *Gazda nélkül szá-mot vetni.*

Absq; re qui vadit, res sibi nulla cadit. *Kinek semmie nincs a' sem-mit el nem veszt.*

Absq; scopo jaculari. *Tzél nélkül lö-völdözni. Magának semmi bizonyos tzélt nem tenni fel.* Lucianus.

Ab transenna lumbricum petit.
Keves nyereségért nagy veszedelemben adgya magát.

Abydum ne temerè (scil. naviga.)
Ne vesd magad vakmerőségre. Svidas.

Abyssus abyssum vocat. *Egy nyava-lya a' másikat ott éri.*

A cane muto & aqua silente tibi cave.
Lassu viz partot mos.

A cane non magno sæpe tenetur aper. *Kitsin a' bors, de erős és gyors.*

A capite usquè ad calcem.
Tetétől fogva talpig. Homer.

A cau-

A cauda ad os transferre. *Hától kezdeni.*

Accepto damno januam claudis.
Késő akkor Zárnod, ajtód lakatolnod, miker oda a' fakó, (szőke.)

Acceptum habet in pectore.
Volt két pénzel a' vásáron.

Accipitre ocior. *Serénb a' madárnál.*

Acerba est homini ingenuo servitus.
Viszszá teczik a' Nemes elmének a' szolgálat.

Accidit in puncto, quod non speratur in anno. *Néha reggel táncz estve pedig láncz.*

Acer & ad palmæ per se cursurus honores,
Si tamen horteris, fortiùs ibit equus.
A' gyakor onszolás, és a' szép nógatás inditya a' gyermeket. Ovid.

Accomodabo te ad ingenium meum.
Az én nótám szerint szoktatlak tán-czolni.

Acesias medicatus est. *Mennél inkáb gyogyétyákánál inkáb öregbedik a' nyava-lya.*

Aceto aliquem perfundere. *Valakit finnyáſſan meg-gunyolni.* Horat.

Acetum habet in pectore. *Még-átalkodott engedetlẽ. Vőlt kéi fillyérrel a' vásárõ.*

Acetum vini proles. *El-fajzott fiú.*

Accipit, & gleban erro. *El-veſzi ſegény János azt-is.*

Achillem ſpirat. *Meg-látzik maga viſeléſébűl is, hogy nem roſz ember.*

Achilleum votum. *Foganatos kőnyörgés.*

Actori incumbit probatio. *A' ki pőről, erőſsen pőröllyen.*

Actum agere. *Kopaſst beretválni.* T. Ad.

Actum eſt de eo. *Oda vagyon.*

Actum ſæpè latet, cum res ſinè teſte geruntur,
At mens indicio proditur ipſa ſuo.
A' lelki ismeret tudgya leg-jobban a' mit titkon tselekſzik az ember.

Adamantinus homo. *Kő-ſzivű ember.*

Ad bonam frugem rediit. *Meg-jobitotta (eſsre vette) magát.*

Ad calamitatem quilibet rumor valet, (ſufficit.) *A' bánatos ſzivet akár mi ſzó ſzeleg is meg-keſeritheti.*

Ad calendas græcas. *Soha napjánn.*

Additellas natus. *Tsépre kapára termett.*

Ad colophonem (coronidem, umbilicum) uſquè deducere. *Szinte el végezni. Ital pénzt érdemelni.*

Ad conſilium ne acceſſeris antequam voceris. *Hivatlan vendégnek ajtó megett helye.*

Adde parùm modico magnum cumulabis accervum.
Tseppenként Tseppenként hordó bétöltetik.

Adde quod ingenuas didiciſſe fideliter artes,
Emollit mores nec ſinit eſſe feros.
Szabad meſterséget a' ki tanólt's bévett, a' ſzelid jámborrá lőtt. Ovi.

A DEO vocatus, ritè paratus.
A' kit Isten hivott, azt el-is kéſzétett.

A derisu non procul abest risus.
A' ki mást meg-nevett ôis hamàr meg-nevettetik.
Aderit Adrastia Nemesis. *Megtvér még az Isten*
Ad felicem inflectere parietem.
Oda hajólni a' hol a' szél jobban fúi.
Ad genervm cereris; sinè cæde & sangvine pauci
Descendunt reges, & siccâ morte Tyranni.
A' Tyrannus Urnak. 's dûhôs halalmanak, ritkán vagyon jó végek. Juven.
Ad Herculis usq; columnas.
Mind világ végéig.
Adhuc cœlum volvitur.
El még az Isten.
Ad impossibilia nemo obligatur.
A' lehetetlenre (lehetetlenségre) senki nem köteles.
Ad incitas aliquem redigere.
Valakit végsô veßedelembe hozni.
Ad libellam debere. *Kéß pénzel tartozni.*
Ad man-

Ad manticam res ejus rediit.
Két táskára szerzôdött.
Ad mensuram bibit aquam. *Fösvény.*
Zenod.
Ad mensuram bibunt aquam, circa mensuram offam comedentes.
Ha Bachus pobárát gyakran töltöd 's borát, bôjtölsz te-is azutánn.
Ad Metamorphoseos Ovidii adjicio.
Költött dolognak tartom.
Admeti nænia *Giti Lajos halála.*
Admirabiles in nectendis machinis Egyptii (Conos artoxia.)
Magyarnak tzeiz, Németnek Béiz.
Ad mores natura recurrit.
Ki tetzik a' vasßeg a' sákból.
Ad noverçæ tumulum flere.
Kedvetlen (ôrömében, tétetve) sirnál A' féle siráson nem adnék valamit.
Ad oculos magis, qvàm ad vesicam pertinet.
Nem lakik jól ember a' petsenyére való nezéssel. Több gyönyörkedtetes vagyon benne mint haszon.

Adoleſcentis eſt majores natu revereri.
Iffiu vént haraggal, ne illeſſen tsuffal, de tißtellje mint Attyát.
Ad omnem diſciplinam tardior eſt ſenectus. *Mindenre késedelmes a' vénség.*
Ad omnes affectus impetu rapimur.
Hü bele Balás lovat ád In. Curt.
Adorare omnem lapidem nitidum noli.
Senkit gazdagságért, aranyért ezüſtért, ne dicsérj te méltatlan.
Ad pœnitendum properat citò qui judicat. *Semmiben nem jó a' bebehurgyaság. Hirtelenség meg árt, ſietség bozhat kárt, akár mi dologban-is.*
Ad præſens hominum creſcit ſapientia ſemper.
A' jó Pap holtig tanúl.
Ad ravim usq; poſcere. *Meg-ßún és nélkül kérni.* Plautus.
Ad reſtim res mihi rediit. *Utólsó reménységre jutott a' dolog. Oda vagyok.* Terent.
Ad ſatietatem uſquè. *Torkig elég.*

Ad ſemina nata reſpondent.
Minemü mag ollyan a' Gyömöltsei
Ad ſirenum ſcopulos conſeneſcere.
Egéß életében egy nótát fujni. Valami dologban ugyan belé halni
Ad ſolarium verſari. *Azorára vigyázni, hogy ha hamar léß-é ételnek ideje (mint a' nyalakodók cselekeſznek)*
Ad ſtivam relegare. *A' borjuk mellé csapni, (el-úzni.)*
Ad triſtem partem ſterua eſt ſuſpicio.
Hamar (örömeſt) el hißi ember a' gonoßat
Adulatio maxima peſtis eſt in amicitia.
A' rút hizelkedés, s hazug intselkedés, mérge a' barátságnak.
Ad umbilicum deducere.
El-végezni. Horat.
Adverſùs ſolem ne loquitor.
Ne ßolly kèptelen dolgot (az igaſság ellen)
Ætas alia ex alia oritur. *Egyik idö ellensége a' máſiknak.*
Ædibus eductus patris habitusqvè licenter,
Qvos vitulo mores eſſe videmus,
habet.

Az otthon kedvére, nevelt gyermek végre, borjuból ökörrével.

Ædibus in noſtris quæ prava aut recta gerãtur, [ſcil attẽdam'] *Söpörd magad házát (eleit) hagy békét másénak. Hagy békét másnak magadra viſely gondot.* Hom.

Ædibus in propriis canis eſt mordacior omnis. *Bagoly-is biró ballangjában.* (*Kiks bátrabb a' maga ſzemetén.*)

Ædilitatem gerit ſinè populi ſuffragio. *Igen parancsol a' jámbor a' más ember házánál. Mindenhez láto ſemmivel biró.* Plaut.

Æger & athleta ſunt diſpares ſœpè diæta. *Egeſséges 's beteg nem egy étket ſzeret.*

Æger malè agit qui medicum hæredem facit. *Prokátorra pörölj, 's új orvosra élted, ne bizd tellyeſségeſsen. Bolondság orvoſod örökösé tenned.*

Æger qvàm multos habuiſti & qvàm mul-

multos habiturus es Dominos. *Ki-é vólt, 's ki-é léſſen.* Item. *Ebrûl ebre marad.* v. *Ebtöl ki belöle.*

Ægri ſomnia. *Beteg ember böjti.*

Ægroto dum anima eſt, ſpes eſt. *Vala meddig piheg ágyában a' beteg, mind addig meg-gyógyúlhat.* Cic.

Ægyptius laterifer. *Szamárkodó ſzolga.*

Æmulatio contentionum comes. *A' vetekedésnek veſzekedés vége.*

Æqvalem tibi uxorem qvære. *Magadhoz haſonló feleséget végy.* Plutar.

Æqvalis æqvalem delectat. *A' haſonló haſonlóhoz örömeſt adgya magát.* (*A' ſzép ſzépet ſzeret.*) Cic.

Æqvalis diviſio non conturbat fratres. *Az egyenlöség nem támaſzt hadat.*

Æqvalitas haud parit bellum. *Az egyenlö terch ſenkinek nem ſzegi-ki a' nyakát.*

Æqvo animo pœnam, qui meruêre ferunt. *Vétkeſnek büntetéſt csendeſsen kell türni.* Ovid.

Æris alieni atq; litis comes miſeria.

A' kölcsönözésnek, és veſzekedésnek,

társa gond's nyomoruság. Eltét uſorával tengéiö's száloggal csendeſsen nem alusſzik. Plinius.

Æſopicum onus. *Fogyó terh.*

Æsopicus graculus. *Más (tollával dicsekedö) ember jóſságával kevélkedö.* Luciã.

Æsopicus ſang vis. *Artatlan vér.*

Æſtas non ſemper fuerit (pueri) componite nidos. *Bizony nem mindẽkor, de csak idejénkor járhatsz a' pap ſajtyára.* Heſiod.

Æſtate veſtem (penulam) deterere. *Idö elött el-veſztegeted á mi vagyon.* Zenod.

Ætas ſemper apportat aliquid novi; *Ember mennél tovább él annal többet tud.*

Ætate reddimur prudentiores. *Idövel ſzokott a' gyömölts érni.*

Æthera concipere mente. *Mély dolgot forgatni elméjében.* (*A' Levegö égben várát épiteni.*)

Æthiopem lavare, (dealbare.) *Hijában munkálódni.* Lucian.

Æthiops non dealbeſcit. *Nem lész az ebbül ſalonna.*

Æthnâ gravius onus. *Elhordozhatlan terh.*

Æthnæus venator. *Valtig vadász, de keveſet fog.*

Affines quot habes, habes tot haſtas. *Sok sógor, sok dárda.*

Affictio facit religioſos. *Meg-tanit a' nyomoruság imádkozni.*

Afficto non eſt addenda affictio. *A' meg-keſeredtet jobban ne keſeriesd. Midön ſzidalmazod, az ſzegént's rongálod: káromlod Iſtenedet.*

A fronte ducere. *Fejét keresni a' dolognak.*

A furiis oriundus. *örd öggel határos.*

Agatocles Siculus è figulo rex factus. *Szegénybül lött Urra.*

Agens & conſentiens pari pœna ſunt digni. *Az Orgazda és tolvaj egy büntetést érdemeljnek.*

Agitatur vento ac cybæa. *Mint a' tekenyöben ingó viz ollyan.*

Agni lana mollior. *Gyöngye (kényes) ember.*

Agros alienos rigas tuis ſitienrib⁹. *Gyertya másnak ſolgál's magát meg-emészti.*

Másnak akarſs patkánt fogni, 's magadnak egeret sem foghatsz.

A Jove principium cum jove finis erit. *Ki Istennel kezdi dolgát, jol végezi.* Virg.

Alabandicum opus. *Vissza való dolog.*

Alabastrus ungventi putet illi. *A' jó sem tetsik (a' jó szagu-is büdös) neki.*

Alas addere alicui. *Valakit fel-biztatni.* Aristop.

A lasso rixa qværitur. *Könyü meg-faradtat haragra ingerlni.* Sen.

Alauda non est sine crista. *Nintsen a' Virtus (joság) irigy nélkül.*

Alba avis. *Ritka madár (az mostani időben) a' jó szerentse.* Juven.

Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur; *Szeléd almának nagy, vadnak kevés bötse (scil. vagyon.)* Virg.

Albæ gallinæ filius. *Szerentsés.* Juven.

Albati ad exequias, pullati ad nuptias procedunt. *Torban énekelni, 's vendégségben sirni, illetlennek tartatik.*

Albati scurræ. *Egymással veszekedő Papok.*

Album calculum adjicere. *Dicsérni (voxsot mondani.)*

Album & nigrum novit. *Ő is látott katón varjus. Meg-tudgya immár a' feketét a' fejértül választani.*

Album panem alicui pinsere. *Valakinek örömet mondani.*

Albus an ater sis, nescio. *Azt sẽ tudom, ha fejér vagy é, vagy fekete.*

Aleam jacere. *Próbát tenni.*

Alia æstate, alia hieme (*scil.* fiunt.) *Mindennek rendelt ideje vagyon.*

Alia Lacon, alia Laconis asinus portat. *Máſt ſól 's máſt gondol.*

Alia Menecles, alia porcellus loqvitur. *Szóld el szóld, tól lőttek 's ide áll az ajával.* Lucian.

Aliam ætatem alia decent. *Gyermekhez a' jadzás, legényhez dolgozás és a' kapálás illik.*

Alia res sceptrum, alia plectrum. *Más birójárásá kapálás, 's dudálás. mi nem tsak tantsolás.*

Alia vita, alia dieta. *Más élet más módot kiván.*

Aliâ voce Psittacus, aliâ coturnix loqvitur.

Nem minden embernek van egy ajandéka. Meg-ésmérik számárt rivásáról.

Alienam metit meſſem. *Más ember fáradott vólt azért.* (*Nem ſokat hajtará a' jobágy, mint mivellye az Ur dolgát.* Ariſtop.

Aliena nobis, noſtra plus aliis placent.

Mindenkor kövérebb a' más ember ſállounája.

Alienâ qvadrâ vivere. *Nyalakodnii*

Alienis copiis Deos venerari. *Lopot barányokkal áldozni.*

Alienis mandibulis ridere. *Kedvetlen nevetni.*

Alienis ſoleis uti. *Más ſzekere farkán ülni.* Ariſtop.

Alieno thymiamate deos placare. *Lopot markából adni az oltárrra.*

Alienum arare fundum. *Más dolgában aratni magát.*

Alii ſementem faciunt, alii metunt. *Egyik csinál erſzént, 's máſik le-metſi azt.* (*Egyik munkálkodik a' máſik véſzi haſznát.*

A limine aliqvid ſalutare. *Valamit tsak imigy amugy tanúlni* (*próbálni-meg.*) *Csak meg-kóſtolni valamit.* Ali-

Aliorum medicus ipſe ulceribus ſcatet. *Máſt ſzólláſs-meg 's te magad tork ig ülsz benne.* Plutar.

Aliqvem in facie laudare, eſt vituperare. *Szemeben dicsérvén bárátod gyalázod.*

Aliud in ore, aliud in corde (*ſcil.* habet.) *A' Judas árúló, tsókjával ajánló, rejtett mérgét mutattya.*

Aliud in titulo, aliud in pixide. *Szép a' ſzava, de ördög az eha.*

Aliud ſtans, aliud ſedens loquitur. *Alhatatlan* (*változó ſzavú*) *Jámbor fogad fogadáſt, ag eb ki meg állya.*

Alium ſilere quod voles, prior ſile. *A' mit el-titkolni máſokat 's halgatni akarſs, azt ki ne mondgyad.* Sen.

Alium ſpoliat, ut alium ditet. *Egyiket meg foſztya, s a máſiknak adja.*

Alta die ſolo non eſt exſtructa Corinthus. *Nem egy nap épéttetett Roma Városa. Nem hójag hogy fel-fújják.*

Altera manu caduceum, altera haſtam præfert. *Fenyegetô ſzokkal hirdet* (*kér*) *békeſséget.*

Alte-

Altera manu fert lapidem, altera panem oſtentat. *Szemben ſzépen ſzól (csak meg nem nyal,) hát megett még-gyalaz.* Plaut.

Altera natura eſt habitus, quam junior artem Perdiſcas, tollet nulla ſeneſta tibi. *Mit ember iffjantan, tanól ſzabadságban, azt nehezen felejti.* Qvint.

Altercator bonus vitio iracundiæ careat. *A' jó vetekedő hamar indtókbe ne kapjon.* Qvint.

Alter occidit apros, alter pulpamento fruitur. *Egyik munkálkodik, 's másik véſſi haſznát.*

Alterius non ſit, qui ſuus eſſe poteſt. *Maga kénjén járó mint a' ſeber Rárós ſzabadság méltósága.* Bocc.

Alter Phrynondas. *Semmi Tzigány nem érne véle.*

Alterum pedem in cymba Charontis habet. *Egyik lába a' koporsóbã vagyon.* (*Maholnap el parkóltat.*) Lucian.

Altiſsima quæq; flumina minimo ſono labuntur. *Valamelly tehén ſokat bög. kevés tejet ádaz.* Curt.

Alvum marſupio lavare. *Az erſzént kiüreſziteni.*

Alvus homini plurimum negotii exhibet. *Leg-több gondot ad embernek á' has.*

Amant alterna Camœnæ. *Nem lehet mindenkor tanólni.*

Amantes amentes. *Nem jó a' főletteb való ſzerelem.* (*Tsalárd a' kedveſség hivságos a' ſzépség és gyakran meg-bolondit.*)

Amantium iræ amoris redintegratio eſt. *Szeretőknek ſebe, nem idéz törvénybe, jóbb ſem gyülölő csókja.*

Amantium marſupia folio porri vinciuntur. *A' nyőſző legény nem kéméli a' költséget.* Plutar.

Amare & ſapere vix deo conceditur. *Bujaságot üzö ſoha böles nem lehet. A' melly Deák mindenkor a' Leányok utan jár, nem várhatni abból tudos embert.*

Amaris pharmacis amara bilis proluitur. *A' minemü moſdót ők tartottak nékem én is olljan kendőtő nékik.*

Ama-

Amaro dulce miſtum. *Edd ſt keſerűvel egyelitened kell, 's egy rágnod a' falatot.*

Ama tanqvam oſurus, oderis tanqvam amaturus. *Kôrve higy komádnak.*

Amat ſe ſine rivali. *Tetzik magának.* Auſon.

Amat victoria curam. *Ki akar jádzani, nem kell álmodozni, pénzét el-ne viſzeſſe. Szemeſnek való a' játék.* (*sárló.*)

Amat ut capra cultrum. *Szereti mint a' ketske a' kést.*

Amentatas haſtas torqvere. *Más árgumentomával* (*eſzével, erőſségével*) *diſputálni* (*vetekedni.*)

Amici mores noveris, non oderis. *Meg-ne veſd baratod kis fogyatkozásért.*

Amiciſsima ſemper ſtudiis ſolitudo & qvies. *A' tanulas magánoſsan való lételt és tsendeſséget kiván.* Lips.

Amici ſunt fures temporis. *Ember baráttival könnyen időt veſsthet.*

Amici magnam partem ſunt ceſſatores. *Igen késedelmes a' Kokon ſegitsége.*

Amicitia diſultoria. *Állhatatlan barátság.*

Amici-

Amicitia magis elucet inter æqvales *Az kapás kapáſsal, Ur pedig az Urral, élhet jó barátságban. Vallyon nyul agarat's ſzunyog madarat nézé* (*bátran*) *ſzivel mellette.*

Amicitia non hauritur ex poculo. *Az igaz barátság nem áll a' ſok bor italban.*

Amicitia quæ deſiit, nuqvam vera fuit. *Barátság kötelét, 's egy másboz hitelét csak halál ſzakaſsſsa-el.*

Amicitia vera eſt rara avis. *Igen ritka madár az igaz barátság.*

Amicitiæ perſonam detrahere. *Barátság nélkűl mindent meg-mondani.*

Amicorum communia ſunt omnia. *Egy a' ſzoba a' kementzével.* Pythag.

Amicos res ſecundæ parant, adverſæ probant. *A' ſzerentse hozza, de ſzükség probállya-meg a' jo barátokat.* Publ Syr

Amicos Trajoedos imitatur. *Reá tartya magát.*

Amicum inimicum fuge. *Nevető 's mosolgó ellenségedet kerűld.*

Ami-

Amicus certus in re incerta cernitur.
A' nyomoruság mutattya-meg a' jó barátott. A' szükség probája igaz barátságnak. Tull.

Amicus magis neceſſarius qvàm ignis & aqva. *AZ igaz barátság, meg-rögzött társaság, életet hoſſſabitja.* Cic. Plu.

Amicus ollaris. *Fazék mellő ſitó (szőllő) barát.*

Amicus perſonæ inimicus cauſæ.
Nem pörlő társodnak, de tsak causának, légy ám te ellensége.

Amicus Plato, amicus Socrates; ſed amica magis veritas. *Soha barátodért, meg ésmért társodért, ne tagadd az igazat.*

Amicus uſqvè ad aras. *Tsak az oltárig vagyon az barátság.* Aul. G.

Amicus ut oleum plantis. *Szereti mint az eb a' matskát.*

Amicus verus rara avis. *Nem minden bokorban fekszik a' jó barát. (A' jó barátok igen ritkán vadnak vetve.)*

Amnis curſum cogere. *Lehetetlen dologra törekedni.*

Amor amore emitur venditurq́;
A' méz-is maga nyalattya magát. (A' jó tetteménnyel, és szeléd erkölcsel tartatik a' szerelem.)

Amor deſcendit, non aſcendit.
Szeretett le mégyen és nem fel a' fiakban.

Amor docet muſicam. *Kinek mihez kedve, azt könnyen meg-fogja.* Aug.

Amor eſt amaror. *Nem mindenben édes gyökér a' szerelem.*

Amor eſt cœcus. *Nem lát a' szerelem, nints nála értelem, nem néz iffjat sem agot.*

Amor eſt inter duos & non tres (plures.) *Szeretet egő tűz, öſſve szerkeztet 's fűz 's egybe kapcsol két lelket.*

Amor eſt res credula. *A' szeretet mindent könnyen ſokott hinni.*

Amor melle & felle fœcundiſſimus.
Nem annyi édeſség, menni keſerűség, vagyon a' szerelemben. Plautus.

Amor non patitur ſocios. *Nehézen alkuſzik meg két eb egy tsonton.*

Amor, odium & proprium commodum

dum ſœpe faciunt judicem non cognoſcere verum. *Gyűlölség, kedvezés és haſsonra nézés birot ſokszor megvakétt.*

Amphora cœpit inſtitui, currente rota urceus exit. *Nagyot kezdet kitsint végzett.*

Amphictionum conſeſſus. *Össze gyültek a' jó szűlték.*

Amphidromiam agis. *Bábává tetted magadat.*

Ampullacea mulier. *Kompodi nemes Aszszony.*

Amiclas ſilentium perdidit. *Nem mindenkor haſsnos a' halgatás. Sokat a' halgatás veſst-el.*

Ancilla ſemel, nunqvam hæra. *Szegénybűl lett gazdagnál ſoha nem lehet kevélb.*

Anchoræ jactum prævertit Deus. *Reménység kivűl tselekedet az Isten.*

Anchoras tollere (vellere.) *Keſsűlni.* Varro.

Anchoris duabus niti bonum. *Két istáp hoz jó támaſskodni.* Pindar.

Anda-

Andabatarum more pugnare. *Valamin eſzés okoſság nélkűl veſsekedni.*

Angvi la eſt, elabitur. *Ravasz, ki furja magát.*

Angvillas qværere turbato ſtagno. *Zavaros vizben halászni.*

Anicula rabioſa. *Mérges veſsekedő.*

Aniles ſunt fabulæ. *Merő költött dolog.*

Animam debet. *Mindenével (még a' lelkével-is) adós.*

Anima ſicca jubar eſt ſapientiſſimum. *Kövér emberben ritkán latſs böltset. A' szép józan elme, életnek szerelme jár a' szép böltseséggel.*

Animo cœlum ferre. *Magának ſokat képezni.*

Animo conſcio nihil miſerius.

Buſolgo tengernek, 's a' tolvaj embernek nem lehet tsendeſsége.

Animo cupiendi nihil ſatis feſtinatur. *Kinek mihez kedve, ahoz nem elég hamar juthat.* Sal.

Animo nunc huc, nunc illuc fluctuat. *Két féle kap, mint a' Dunában baló ember.*

Animo ægrotanti medicus eſt oratio. *Betegnek gyógy viznél, jóbb's Doctor kezénél a' ſzép vigaſztaló ſzó.* Plutar.

Animum leonis præſeferre. *Bátor ſivel lenni.*

Animus decidit ingenua. *Szárabá (lábábá) ſzállott bátorsága.* Homer.

Animus duris rebus aſvefactus minus offenditur. *A' kizab kenyérhez, és keménÿ élethez ſzokot azzal nem gondol.*

Animus eſt in patinis. *Meg enném már a' ſzép Aſſzony főſtét.* Terent.

Animus generoſus eſt impatiens contumeliæ. *Ha haborgatatik, 's ok nélkül bántatik a' Nemzetes nemes vér, nehéz azt kérlelni, és meg-engeſztelni, mig magában meg nem tér.*

Animus habitat in auribus (in oculis.) *Kinek mi ſzivében, ki teczik ſzemében.*

Animus præſens. *Jozan (bátor) elme.* Homer.

An neſcis longas regibus eſſe manus. *Sok ſzeme, sok füle vagyon a' Királynak.* Ovid.

Anni cumei. *Sok és hoſzſzú eſztendők.*

Anni magnum os. *Sok darab kenyeret kiván egy eſztendő.*

Anno magno Platonis. *Soha napjában.*

Annoſa arbor non transplantatur. *Késő az agebet ſzeléditenie.*

Annoſa vulpes haud capitur laqveo. *Nehéz az ag rókát a' tőrben ejteni.*

Annoſo proſpectandum latrante moloſſo. *A' vén ebugatására meltó ki tekénteni.*

Annua æra habens, annuam ædat operam. *Kinek eſztendeig tartó pénze vagyon, eſztendőt ſzakai munkát tégyen melletté.* Liv.

Annulus aureus in naribus ſuis. *Nem illik diſznó órrában az arany perecz.* (*Bolondot ſzép suba nem illik de guba.*)

Annus prodit non ager ſegetem. *Nem a' jó Nemzetség, de jó fel nevelés tészi kegyeſsé jámborrá. Mindennek ideje vagyon.* Theop.

Anſer inter olores. *Ő-is belé vág (kap) mintha tudna bozzá (Saul az Prophetak között.*

Ante barbam doces ſenes. *A' tyukmony okosb akar lenni a' tyuknál.*

Ante lentem ollam auges. *Még lóvad ſintsen 's már kantáron buſolsz.* (*Még meg ſem fogtad, már melleſzted.*)

Ante lupus junget ovem. *Nehéz a' bárán a' farkaſsal öſzve békéltetni.*

Ante myſteria diſcedere. *Idö elött eltakarodni.*

Ante mortem nemo beatus. *Minden botnak végén a' feje.*

Ante pedes foveam qvisqvis ſubli. mè minaris. *Ha magaſra menni akarſs, 's nagyra hágni, meg-látsd nagyot ne eſsél.* Prud.

Ante pilos prudentia venit. *Nem minden ideje, de tsak ſzép elméje hozza a' bölsseſséget.*

Ante pilos ſapit. *Idö elött akar okoskodni.*

Ante tubam trepidas. *Még rá sem költél 's már reßkets.*

Ante victoriam encomium canis. *Még meg sem fogtad 's már melleßted.*

Athen.

Ante vi-

Ante victoriam triumphandum non eſt. *Nem kell a gyözedelem ellött tapsolni.*

Anthericum metis. *Sováng helyen bocsátaſz ki.*

Antica excluſus poſtica rečipiat. *Ha egy felöl ki-vernek, más felöl bémégyek.*

Antidotum prius qvam venenm adhibes. *Még ſenki nem vádol már mentegeted magad.*

Antiqva æris poſſeſſio nobilitat. *Régi jó kereſet, jobb Nemeſsé tehet, mint a' hamar kereſett.*

Antiqvam occinere cantillenam. *Azon regét dudolni.*

Antiqviora Jovis diphtera loqveris. *Régi irás, el-kopott.*

Antiqvis debetur veneratio. *Jámborsággal tellyes, kegyeſségel èkes, vèn embert meg-becsállyed.*

Antiqvum obtinet. *Tsak a' règi notas fujja (dudollya.)*

Anus hirciſſat (cothoniſat bacchatur.) *A' vèn ke:ske-is megnyallya a' sót.*

(*Mégyen az eleven ha még a' boltis mozog.*)

Anus ſimia ſerò qvidem capitur; ſed tamen aliqvando capitur. *Nints olly agroka a' kinek bőre a' tsávában nem kerűl.*

Aperta porta lata via. *Nyitva az ajtó, akar fel akar alá.*

Apertæ Muſarum januæ. *Az okos emberek bidd-el nem irégyek, máſt őrőmeſt tanitnak.*

Apologus Alciuſi. *Régen irták's el-kopott.*

A potu incipe cœnam, ſi vis vitare pœnam. *Vacsorát italtól, kezd sertől vagy bortól; mert másképp kárát vallod.*

A primis & nos pueriliter egimus annis. *Mi-is gyermekek voltunk.*

A prora & puppi periit. *Egéßlen oda vagyon.*

Apros imittere fontibus floribus auſtrū. *Ebre bizni a' bájat.* (*A' bakot tenni kertéßé.*)

Apud aram non eſt conſultandum. *Nem kell itt ſokat tanatskoznunk, ha mit akarunk.*

Apud matrem manet. *Anjás-gyermek.*

Apud

Apud menſam verecundari neminem decet. *Eben mutatoz ki az aßtalnál ſzemérmeskedik.*

Apud novercam qveri. *Moſtohánál panaßolkodni. A' bohérnak gyonni.* Plaut.

Apum rex ſolus aculeo caret. *A' nagy Urak tiſztek mindennel jól tenni.*

Aqvæ furtivæ dulcoris. *Jobb iznek eßik a, mibez munkával jutsz.*

Aqva ipſi hæret. *Meg-akadt a tengelye.*

Aqvam cribro haurire. *Haßontalan faradni.*

Aquam è pumice poſtulas. *A' koldustól kérsz táskát.*

Aqvam in mari qværis. *Délben ſem látsz, (világos dologban kételkedel.)*

Aqvam in mortario tundere. *Haßontalan munkat tenni.*

Aqvam plorat, cum lavat, fundere; *Telhetetlen ſobrák ember, mégazt is megſirattya, a' mit meg-eßik.*

Aqvilæ columbam non gignunt. *Nem terem a' töviſen fűge.*

Aqvilæ ſenecta. *Maga biró vén ember.*

Aqvilam cornix provocat.

Ha gyermek vagy ne vetekegyél emberrel.

Aqvilam noctuæ comparas. *Igen illik mint a' bot a' segzibe.*

Aqvilam teſtudo vincit. *Egy ſzunyog csipésben is meg hal az ember.* (*Esz jobb erőzét.*)

Aqvilam volare doces. *Farkasnak mutatz erdőt.* (*Mesteredet tanitod.*)

Aqvila non captat muſcas. *Nem jadzik király az Udvar biróval.*

Aqvilas noctuis ſimiles facere. *A' bagolyt a' Sólomhoz hasonlitani.*

Arabicè olet. *Jó szagu.*

Arabicus Tibicen. *A' mit el-kezd, roha ki nem rudbelőle gázolni.* (*Tsátsogó.*) Men.

Aranea irretit muſcas tranſmittit veſpas. *Büntelen bőzhődik. bűnős nem büntetik.* (*Szunyogot meg-szári's a' legyetel nyeli.*)

Aranearum plena alvus. *Ehetnéme mint a' farkas.*

Aranearum telas texere. *Hijában való dolgot mivelni.* Baſilius.

Araneis abundat propter inopiam. *Meg tetzik hogy az ő házát sem forgja sok ember, mert fel-fogta a' gyef.*

Arbitrii noſtri non eſt, quid qvisqve loqvatur. *Nem lehet mindennek a' szájára bé dugni.*

Arbor cadit, poſt folia. *Kedvetlen mértéked ha ma jön tenéked, holnap más-is várhattya.*

Arbore dejecta quivis ligna colligit. *A' ki oſtán veſzni indól a' ßél is arthat annak.* Juven.

Arbores magnæ diu creſcunt, una hora extirpantur. *Nagy tölgj fák ki dőlnek, tornyok repedeznek kold's nap fénye-is elvész.* Curt.

Arbor honoretur, cujus nos umbra tuetur. *Kinek szárnya alatt nyugszol, azt tiſztelljed.*

Arcadiam me poſtulas. *A' ki keveſet el nem vésen sokat sem adnak annak.*

Arcam habet. *Gazdag.* (*No nem fázik azért, ő noha reßket.*)

Arcanum demens tegit ebrietas. *Nehéz a' réßeg ember ßájára lakatot vetni.* Virg.

Arcem ex cloaca facit. *Latrot jámborit.* Tullius.

Archilochi melos. *Régi ének.*

Archimedes non posset melius describere. *A' kep iró sem irhatna-meg jobban.*

Arctum annulum nè gestato. *Ne szomorkodgyál mindenkor.*

Arcus nimium tensus rumpitur. *A' feletteb meg-töltött puska hamar elszakadoz.* Plutar.

Ardua per præceps gloria vadit iter. *Sok szenvedéssel adgyak a' becsületet.* Ovi.

Ardua res hæc est opibus non tradere mores. *A' pénznek szerelme, jóságnak gyültese embert gyakran valtoztat.* Mart.

Ardua res Regi charum simul esse gregique. *Eleget Királynak tenni, 's jobágyoknak, igen nagy terhes munka.*

Aremo ad tribunal (evehi.) *Kecske pásztorságról királyságra menni.*

Arenam metiri. Arenæ mandare semina. *Hasontalan munkát mivelni.*

Arena sinè calce. *Rendetlen beszéd (oratio.)*

Areopagita taciturnior. *Titok tartó ember*

Argento radient hastæ sic cuncta domabis. *Meg-nyisd az erszént, meg lészen a' mit kivánsz.*

Argi tumulus. *Veszedelmes hely:*

Argiva calumnia. *Alattomban való rágalmazás.*

Argiva oratio. *Kevés szókkal sokat befoglalo beszéd.*

Argivi fures. *Fö tolvajok. (Lengyel lopó.)*

Argivo clypeo tectus. *Bátor szivü vitéz.*

Argum fallere. *Az okost meg tsalni.*

Aridior pumice. *Igen száraz a' torka.*

Aries nutricationis mercedem persolvit. *Soha jó tett helyében jót ne várj.*

Arietem emittit. *Tsak kozkópólkódik.*

Aristili more dicis. *Nem ugy korog az orrod, mint a' Váradi harang.*

Aristili more loqvitur. *Orraban szóll.*

Arma magis milites, qvàm jura nôsse debent. *Kinek kinek maga dolgára kell vigyázni.*

Arma Marti non sunt onera. *Rosz katona az, kinek a' fegyvere-is nehéz.*

Armaq; in armatos, sumere jura sinunt. *A' tronfot tronffal szoktak le-ütni.* Ovid.

Ars amat fortunam, fortuna artem. *Egyik a másikkal jó.*

Arcensus. Ars inopiæ portus. Sua cuiq; ars pro viatico.

A' meſter embernek arany padimentoma vagyon. (*A' ki mit tud mindenütt elö mégyen.*)

Ars deluditur arte. *A' rokán rokát kell fogni.* (*A' Ravaßságnak ravaßság jutalma.*)

Ars longa vita brevis. *Hoßßu a' tanulás; de rövid az élet.*

Ars non habet oſorem niſi ignorantem. *Tsak a' nem ſzereti a' jót ki nem érti* (*a' kolbáßt kinek nintsen.*)

Ars optimum viaticum. *Tudomany 's böltseség, leg jóbb uti költség.*

Ars prima regnandi poſſe invidiam pati. *Irégységet meg-veſs, hogy jól uralkodhaſs.*

Artem qvævis alit terra. *A' tudomany mindenütt el-tartya az embert.*

Artibus ingenuis qvæſita eſt gloria multis. *Meſterség 's tudomány, valhyon ki tudgya hány méltoságokat ſzerzet nemzett.* Ovidius.

Artificem commendat opus. *A' munka ditséri-meg meſterét.*

Arundineo niti ſcipioni. *Alá való ſegitségbez támaſzkodni.* Eſai. 6. Ezech. 29.

Aſciam

Aſciã crurib⁹ illidere. *Magának kárt tẽni.*

A ſcapha ad triumphalem qvadrigam (evehi.) *Alatsony rendből nagy méltóságra menni.*

A ſexaginta viris venit. *Meg-jött Antal Budáról.*

Aſini caput lavas nitro. *Ludra költesz ſzénat.* Svidas.

Aſini curſus. *Hamar kezdi, hamar megunnya.*

Aſini mandibula. *Kéß kenyér evö.*

Aſini mortes. *Ollyat beßélsz, hogy még az eb sem venné fogára.*

Aſini vellera qværis. *Ökör alatt keresz borjut.*

Aſino fabulam (*ſcil.* narras.) *Igen kell ſzamárnak hegedö szó.*

Aſino oſſa das, cani paleas. *Ludra veßſegetz ſzénát és ebre korpás.*

Aſino ſtramentum non aurum. *A' ſzamár* (*bolond*) *nem barſont, hanem betes váßont érdemel tsuhájának.*

Aſinum ſub freno currere doces. *Bizony tsakollyan mint a' tökre hánnál bojtorjant.* (*Szamárt tanitasz Abecere.*) Hor.

Aſinum

Aſinum tondere. *Haſzontalan dolgot mivelni.* Ariſtop.

Aſinus ad lyram tibiam. *Igen tud bajdu harangot önteni. Igen érti ſzamár a' ſép ſzót.*

Aſinus aſino, ſus ſui pulcherrimus. *Egyik bolond a' máſiknak tetzik. Megtalalta a' ſák folyat.* Alcim.

Aſinus balneatoris. *Másnak szamárkodó.*

Aſinus de Æſopi puteo modò venis, & jam exclamas. *Sem hete, sem hava, 's immár parantsolsz.* Tertul.

Aſinus eſuriens fuſtem negligit. *El-ſenvedi a' ſzamár a' verést tsak enni agyannak néki.* Ariſtop.

Aſinus in paleas. *Lám olly mohón esél neki mint a' diſznó a' maknak.*

Aſinus in pelle leonis. *Nagy a' ſzarvá tsekély az értelme.* (*Kitsiny ſzivű.*) Euſe.

Aſinus in ungvento. *Könyvekkel biró tudatlan* (*deáktalan*) *ember.* (*Nem illet ſzamárt vörös nyereg.*) Diog.

Aſinus myſteria portans. *Tudomanyá* (*értelme*) *fölött való tiſztet viſelő ember.* (*Nem illet vargát veres köröm.*) Ariſtop.

Aſinus

Aſinus ſtramentum mavult, qvàm aurum. *Az ebnek ha aranyz volna-is bájat váltana rajta.*

A ſolis occaſu non ab ortu deſcribere diem. *Sok dolog történhetik még eſtvelig.*

Aſper eqvus duris contunditur ora lupatis. *A' bolondot bottal, 's a' keményt oſtorral, kell gyakran sujtogatnod.* Ovid.

Aſperiùs nihil eſt humili (miſero) cum ſurgit in altum. *Nintsen keményebb (gonoßabb) a' paraßtból lött Urnál.* Clau.

Aſpiciunt ventis ſuperi mortalia juſtis. *Az Iſten igaz biró.* Ovidius.

Aſpis â vipera mutuatur venenum. *Egyik rágalmazó 's hazug a' máſiktól tanól.*

Aſſideat valvæ non invitatus honeſtæ. *Hivatlan vendégnek ajtó megett helye.*

Asveta relinqvere durum. *A' ki mihez ßokott azt nehézen hadgya.*

Aſtra inclinant; ſed non urgent. *Az Egnek ereje-is tselekeßik; de ſenkit nem kinßerit.*

Aſtra regunt homines; ſed regit aſtra Deus. *Az Iſten*

Az Iſten még a' természetnek-is fölötte vagyon.

A ſtudiis venter nimiùm diſtentus abhorret. *Teli haſnak nem sok kedve vagyon a' tanuláshoz.*

Aſtutam vapido geſtat ſub pectore vulpem. *Vaj ki ravasz vagy azért te.*

A teneris aſſveſcere multum eſt. *A' ki mint ſzokta akkép ropja.*

Aſtutior coccyce. *Kakuknal-is ravaſbb.*

Athenas noctuas (ullulas) ferre. *A' tengerbe hordani vizet.* Cic.

Athenæ nihil habent commune cum Hieroſolymis. *Mikózi Chriſtusnak a' Beliállal.*

Athenienſium inconſulta temeritas. *Még a' hitván tanátsnak-is jó vége vagyon néha.*

Atlas cœlum. *Nagy fába vágta a' fejſzét.*

At nunc barbaries grandis habere nihil. *A' ſzegénység gyaláz, virtuſt nem koronáz, érdemed le tapodgya.* Ovid.

At pulchrum digito monſtrari & dicier: hic eſt! *Mindennek tetzik a' bötsület. Ez volna amaz.* Pers.

At re-

At reditus jam quisq; ſuos amat, & ſibi quid ſit.

Utile, ſollicitos, computat articulos. *Kiki csak maga haſznára néz moſtan.* Ovid.

Atronius aſinus. *Elég nagy, de rosz.*

Attica bellaria. *Etel után való tsómógé.*

Atticus proſpectus. *Borskor bőr az orczája.*

Atticus in portu. *Könyű a' pohár mellet vitézkedni.*

Atticus porrigit manum etiam cum moritur. *Pokolban isel-menne ő az haszonért.*

Attigit eqvè manu non irrita ſagitta miſſa eſt. *Igen meg-találá.*

At tu, dum primi floret tibi temporis ætas.

Utere, non tardo labitur illa pede. *Elly iffiuságoddal, mint arany almával; mert hamar el-változik.*

Avaritiæ deſunt omnia. *A' fösvénynek ſemmie nintsen.*

Avaritia radix eſt omnium malorum. *Ektelen fösvénység, rút telhetetlenség ſzörnyű vétek magában.*

A va-

Avarus, nisi cum moritur, nihil rectè fa-
cit. *A' diſznó valamig él ſemmire való.*
Avarus ſemper eget. *Soha nem elég a' fösvénynek.*
Audaces fortuna juvat timidosqvè re-
pellit. *A' bátor ſzivekkel ſzerentse tár-
ſolkodik.*
Audaciâ Herculeâ homo. *Bátor ſzivü
ember.*
Audax ad opus plerumq; eſt ignariſſim⁹.
*Valamely tynk sokat kotkodatsol kevesett
tojik az.*
Audax eſt ad poculum ſermo. *Az ital
bátorrá tészen a' ſzollásra.*
Audendum eſt, fortes adjuvat ipſe De-
us. *Tib.*
Audentes Deus ipſe juvat. *Nem a' félé-
ken ſziv; de a' ki bátor, 's biv, mehet
a' tilalmaſban.* Ovid.
Audiatur & altera pars. *A' jó birónak
mind a' két részt meg-kell halgatni.*
Audi multa, loqvere tempeſtiva. *Sokat
hally; de tsak az alkalmatoſſokat ſóld.*
Audit carnificē ſpernens audire paren-
tem. *A' ki Attya ſzávát, Anya oktatását
meg-veti bohért talál*

Audi

Audi, vide, tace, ſi vis manere in pace.
*Sokat hally, de keveſet ſólly. (A' jó egye-
ségért, tsendes békeségért ſokat el kell
halgatni.*
Aurigæ ſtabulum purgare. *Rútból-is
ſzépet tenni. (Nehéz dolgot mivelni.)*
Lucian.
Aulica vitaſplendida miſeria. *Az udva-
ri élet, nem tsak borsos levet, de kenyér
hajat is ád.*
Aulicorum vita rara concordia.
*A' fris palotában, szép kárpitos házban,
ritkán látsz egyességet,*
Aureæ compedes. *Akarattya ſzerént
való ſzolgálatban vagyon.* (*Szines ſzol-
gálat.* Plutar.
Aurea libertas fulvo non venditur au-
ro. *Mi lehet kedvesſebb 's gyönyörüsé-
gesſebb a' kivánt ſzabadságnál.*
Aurea ne credas quæcunqvè niteſcere
cernis. *Nem mind arany az a' mi fén-
lik* (*Nem tsak arany fénlik, agyagis
tündöklik, midön a' napra ſzolgál.*)
Aurem alicujus vellere. *Meg-rágni a'
füllét. Valamire inteni,* (*nogatni.*)

Aurem

Aurem in utram vis dormire. *Lábnyutva (bátran) áludni. (Semmit nem félni.)*

Aureo loqvente nihil pollet qvævis oratio. *Nints ſzebb ſzó az arany pengésnél.* Pyth.

Aureolus libellus. *Nevezetes és jó könyv.*

Aureo piſcari hamo. *Arany horoggal borgászni.*

Aureos montes polliceri. *Hihetetlen dolgot igérni.*

Aures oblurduerunt. *Sokszor hallottam meg ſikeitülök belé.*

Aureum ſæculum. *Jó (áldott, boldog, tsendes, békeſséges) Idő.*

Auri bonus odor ex re qvavis. *Akar honnét legyen tsak légyen.*

Auribus alicujus dare. *Tsapni a' lentsét.*

Auribus arrectis (purgatis) alicui operam dare. *Valakit nagy figyelmetteſséggel hallgatni.*

Auribus aucupium facere. *Halgatózni*

Auribus lupum teneo. *Meg fogtam a' farkaſt. (Elöl riz hától tüz.)*

Auribus ſcalpendis deeſt otium. *Annak is dolga van, a' kit fel akaſztanak*

(Semmi időm (üréſségem) nintsen.)

Auricula infima mollior. *Lágy természetű ember.*

Auriculas aſini quis non habet. *Senki nints vétek (fogyatkozás nélkül)* Pers.

Aurigæ ſomnia currus. *Maeska iszegérrel, de nem a' medvével, álmodoz kementzében.*

Auri ſacra fames quid non mortalia pectora cogis. *Átkozott fösvénység, minden roſſzra vezet.* Virgil.

Auris batava. *Oſtoba mint a' ſzékely.*

Aurium ſenſus eſt faſtidioſiſſimus. *Kennyen meg halhatni, a' mi nem jó peneg.* Cic.

Auro habet ſuppactum ſolum. *Lapáttal ſzorják (hányák) néki a' pénzt. (Ennek anni vagyon, hogy akár aranyon járna.)*

Auro pulſa fides auro venalia jura. *A' kinek pénze van mindent végben vihet.*

Auro quod index, id aurum homini. *A' pénz által ſzoktak embert meg ismérni.*

Aurora muſis amica.

Reggeli orának, ſzép piros hajnalnak; arany vagyon ſzájában.

Aurum deſtructor vitæ princepsqvè malorum.

O qvàm difficiles nectis ubiq; nodos.. *O pénznek ſzerelme, gonoſßság gyökere, vagy minden veſzély oka.*

Aurum etiam ex ſtercore colligitur. *Aranyot is sárból ſzoktak ki kaparni. (Nints olly hitván könyv mellyből ember nem tanólhat.)*

Aurum aut argentum fabris dignoſcitur igni.

Vinum hominis prodens arguit ingenium. *Mindent ki vészen a' bor a' terméſzetből*

Aurum igni probatum. *Meg probáltatott (hiteles) ember.* Ariſtop.

Aurum lex ſeqvitur. *Mindent meg-győz a' pénz.*

Aurum multis multa ſœpè ſvaſit perperam. *Sokat gyilkoſságra, máſt pedig lopásra nogatott a gazdagság.*

Aurum omnes victa jam pietate colunt. *Minden pénzre kiált, 's jámborságra nem baſt.*

Aurum ſubæratum. *Bár, hogy ő is buritott pénz féle.*

Auſculta eum cui qvatuor ſunt aures. *A' bőltseket halgasd. (Két felé tekints mikor az ag komondor ugat.)*

Auſtrum periculi. *Hijába munkálódtam.*

Aut bibe aut abi. *Avagy igyál, avagy vakarj falt.*

Aut cucurbitæ florem, aut cucurbitam. *Ha nem egyik másik.*

Authoritas rerum gerendarum telum. *Nagyobb a' tekéntet mint erőßak.*

Aut Plato philonizat, aut Philo platonizat. *Nyilván igen egy nyomban járnak ugyan.*

Aut ſex aut tres teſſeræ. *Vagy lész valami belőle, vagy ſemmi sem. (Vagy meg-nyerjük, vagy el-veſztyük a' játékot.*

Aut ſumus, aut fuimus, vel poſſumus eſſe, quod hic eſt. *Mi egyen történik ma holnap eshetik a' tulajdon fejeden.*

Autumnalis appetentia (Bulimia.) *Ehetném mint a' farkas.*

Auxilio miſeris diti nihil carius auro.

Gazdagnak ékeſség, ſzegénynek ſegitség. mint jó ætzélozott nyárs.

Axis ſi non ungitur, iter tardius continuatur. *Szekered tengelét kenvén jobban fordól.*

B

Bachanalia vivere. *Enni, Inni, (vendégeskedni.)*

Bachus & argentum mutant mores ſapientum.

Balnea, vina, venus, corrumpunt corpora noſtra.

Jó bor pénz (ſzép aſzſzony) és bibor. igen meg hitt jámbor, embert kiván örzésre.

Balare cum ovibus. *Más emberek tselekedetét (peldáját) követni.*

Balbus balbum rectius intelligit. *Ravasz ravaſzal könyeben meg-alkuſſik. (Egyik tudatlan hamaréb meg-érti a máſikat.* Hieron.

Ballio. *Tselefinta ember.*

Balneatoris aſinus. *Mindenhez látó ſemmivel biro.* Plutar.

Balneum ingreſſus depone odium. *Hagy békét moſt a' haragnak.*

Balneum ſibi ministrat. *Nem ſégyenli magának szolgálni.* Ariſtop.

Barba aurea dignus. *Nevezetes (jutalmat) tiſſteſséget érdemlő ember.*

Barba decet virum. *Bajusz és a' ſzakál ſerfiembert illet.*

Barbam alicui vellere. *Valakinek ſzakállában kapni.*

Barba non facit Philoſophum. *A' nagy ſzakál ſenkit tudóſsá nem tészen.*

Barba philoſophica. *h. e.* Barba tenus ſapiens. *Tsak ſzakállára nézve tiſztelendő.*

Barbarus ex trivio. *Semmire kellő (paraſzt) ember.* Lucian.

Barbata eminus ſalutanda. *Meg-ódd magad ſzakállos aſſzonyiól.*

Beata ſimplicitas. *Boldogok az együgyűek*

Beatius eſt dare qvam accipere. *Jóbb tűled várjon más, hogy sem te nyavalyás kóldóly máſtól kenyérben.*

Bella gerunt mures ubi catus non habet ædes. *Könyk ott hánkódni, erővel kér-*

vel kérkedni, hól távól az ellenség

Bello peracto machinas afferre. *Hogy ha meg-vert esső, tugyad hogy már késő kő-pönyeget rád venned.*

Bellum, ſenum conſilia, juvenum robur poſcit. *Vén ember elméje's az iffiak ereje, verik-meg az hadakat.*

Bene audire eſt optimum patrimonium. *Drága kints a' jó hir valaki azzal bir éſ meg tudgya őrizni.*

Bene dormit, qui nòn ſentit qvàm malè dormit. *AZ alußik leg-jobban a' ki nẽ érzi melly kemènnyen fekszik.* Publ.

Bene factis proximè ad Deum accedimus. *Ha ſzegént ruhazod, ſzükséget taplálod, tißteled teremtődet.*

Beneficia ab ultrò (ſponte) offerrentibus non ſunt exigenda. *Ne verjed dió fád, melly bőv gyömültsőt ád, sőtt tőréſtűl őrized.*

Beneficium accipere eſt libertam vendere. *A' nagy köteleſség, nem leg-kiſſebb inség, kivan más birtokában.* (*Az ajándék véves ſzolgálatban esés.*

Bene natis turpe eſt male vivere. *Rút dolog Nemesnek nem telenül élni.*

Bene qui latuit bene vixit. *Boldog ember, a' ki magánoſſan élhet.* (*Ha bubanints fejed, élethez ſints kedved tégy ßert a' méltoságra.*)

Benevolentiæ mater ſimilitudo. *Az egyenlő tereh nem ßegi-ki a' nyakát.*

Benignitas ſuperat rigorem. *A' ſzeléd intéſſel nem páltza veréſſel, gonoszt jóvá teheted.*

Beſtia beſtiam novit. *Nem eßi-meg az eb a' maga fiát*

Beſtiam cornutam petiit. *Meg találta a' sák foltyát.* Plaut.

Beta tum hyeme, tum æſtate bona eſt. *Jó a' köntös mind télben mind nyárban.*

Bibliotheca animata. *Igen tudos ember.*

Biffrons Janus. *Eſzes és két féle nézö.* (*vigyázó ember.*)

Bipedum neqviſſimum. *Világ latra.*

Bis ad eundem impingere lapidem. *Egy munkában kettőt véttni.*

Bis, aut ter quod pulchrum eſt. *A' mi ßép és haßnos, nem lészen hijános, tißer-is meg-olvasnod.* (*Olvaſva jó a' pénz.*) Plato.

Bis dat, qui cito dat, nihil dat, qui munera tardat. *Ha adsz adgy jó szivel, ha kérſs vedd jò kedvel, hogy meg ne-utáltaſsál.* Sen.

Bis gratum, quod ultrò offertur. *Kérés nélknl adott ajándék leg-kedveſb.*

Bis interimitur, qui ſuis armis perit. *Jóbb más latorsága titkos tsalárdsága miátt embernek veſsni.*

Bis miſerum eſt eſſe felicem. *Nehéz a' gazdagnak szegénységhez szokni.*

Blanda Patrum ſegnes facit indulgentia natos. *A' hol nyájas anya kényes léſs leánya.* Mantuan.

Blandi poſt nubila ſoles. *Az essött verőfény szokta követnie.*

Boetica auris. *Nagyot hall.*

Boetica cantilena. *Szomoru notára válik még ez ének.* (*Vigan kezdett szomoruan végzettének.*) Zenod.

Boetica ſus. *Oſtoba* (*tudatlan*) *ember.* Pindar.

Boeticum ingenium. *Oſtoba elme.* (*szamár.*)

Boetis vaticinare. *Ebnek papolly In: az ellenségnek ſe adgya.*

Bolum è faucibus eripere. *A' szóz valaki szájából ki kapni.*

Bolus ereptus è faucibus. *Nagy kontz eſet-ki szájából.* Terent.

Bonæ leges ex malis moribus procreantur. (proveniunt.) *A' latrok szerzették a' jó iörvényt.* Macrob.

Bona eſt offa poſt panem. *Vendégség után a' megmaradott darabok is jók*

Bona exiſtimatio (tutior eſt pecunia) pecuniis præſtat. *Nagyobb az emberség a' kápoſtás* (*kontznál*) *húsnál.* Cic.

Bona fama eſt ingens gloria. *Drága kints a' jó bir valaki azzal bir, és meg tudgya tartani.*

Bona merx facilè emptorem invenit. *Kenyű jò márhának* (*arrunak*) *arrosát találni.*

Bona nemini eſt hora, qvin alicui ſit mala *Egy óra ſintsen, melly mindennek egyaránt szolgálna.*

Bona nomina mala fiunt ſi nunqvam interpelles. *Sarkaláſal szokott adós jól fizetni.* Colum.

Bona opinio (melior) tutior eſt pecunia. *Jó*

nia. *Jó hirel jó élet nagyobb hitel lehet, a' sok erszén pénzeknél.*

Bonarum rerum consvetudo pessima. *Roßßat kiki könnyen, de a' jót nehezen, szokta meg tanóínia.*

Boni ad bonorum convivia ultrò accedunt. *A' jó barátoknak nem kell sok hivatal.*

Boni pastoris est tondere pecus non deglubere. *A' jó tißviselönek tißte, hogy haßnát vegye, allatta valoinak, de meg ne gyalazza.* Sveton.

Boni principii, bonus finis. *Jó kezdésnek jó hagyds a' vége.*

Bonis nocet qvisq; pepercit malis. *Ha konkolt nem nyövöd hát buzát lenyomja.*

Boni viri citius falluntur, qvam fallunt. *Jobb más latorsága mint magad roßsága miat sokat szenvedned.* Cic.

Boni viri lachrymabiles. *A' jámbor emberek másoknak eseteket tsak könnyen meg-sirattyák.* Zenod.

Bonum est duabus nitianchoris. *Nem árt a' két ruha télben.*

Bonus

Bonus animus in re mala dimidium est mali. *A szerentsètlenségben leg jobb az vig elme.* (*Nyomorult embernek gonoss esetinek, ártalmas hizelkedni.*)

Bonus animus læsus gravius irascitur. *Nehézen barag vónak haragja tart sokáig.*

Bonus condus, bonus Promus. *Délben kimélt ebéd jó vatsora lehet.*

Bonus dux, bonum facit (reddit) comitem. *Könnyü a' jó ut mutatot követni. Jó annak a' varnak, hol es melly végháznak értelmes a' vezére.*

Bonus musicus bonus cupediarius. *Jó dudoló jó köppentö.* (*Ritkán vagyon a' hegedüsben bor nem isßa.*) Archid.

Bonus paterfamilias, primus cubitu surgat, postremus cubitum eat. *A' jó tselédes Gazda korán fel-kellyen, s' késön fekúdgyék-le.*

Bonus vir commune bonum est. *A' jámbor emberrel mindenek élhetnek.*

Borea cessante navigandum. *Az alkalmatosságra kell vigyázni.*

Borealibus pernicior. Velocior euro. *Gyors mint a' szél.*

Bos ad acervum. *Elég vólna s' nem hadgyák belőle enni.*

Bos ad præſepe. *Tsak a' hasát hizlallya.* (*Mint az ökör tsak eßik ißik.*) Philoſtr.

Bos alienus ſubinde tores proſpectat: *Vißßa tetßik embernek idegen helyen.* Svi.

Bos in lingva, (bovem portat ſub faucibus.) *Be-dugták ennek a' száját egy darab ſubával,* (*pénzel meg-veſztegettetett, el-halgattya az igaſságot.*) Plinius.

Bos laſſus fortivis figit pedem. *A' vén katona gyakrã meg veri az iffiat.* Hierõ.

Bos meſſem expectat. *Haßnos munkának nintsen fáradsága.*

Bos ſub jugum. *A' tolvaj kerékre, ßajba pelengérre, tartoznak büntetésre.*

Botrus botro oppoſitus matureſcit. *A' ki bölcsekkel jár abból bölts ember vál.*

Bovem ſi non poſſis aſinũ age. *Tsak addig nyutozzál a' még a' lepel ér.* (*Ha tsismád nints botskort hordozz.*) Svidas.

Bove venatur leporem. *Veßet orßág az kit ßamáron dulnak alkalmatlan ember által folytattya dolgat.* Plutar.

Bovi

Bovi non conveniunt clitellæ. *Nem illik ſzamárra a' bárson nyereg.*

Breve ſit quod turpiter audes. *A' csufolodáſt hevenyében leg jobb fęlben ſzakaſztani.*

Brevis eſt magni fortuna favoris. *Világi ßerentse változó velenize.*

Brevis vitæ Iſthmus. *Hogy ha mát megérted, holnapot el-veßhedd.* (*Rövid az ember élete.*)

Brevitas delectat (laudatur.) *Rövid 's helyes beßéd mindeneknek teßik.*

Briareus apparet eſſe, cum ſit lepus. *Azt tudnád, hogy alá nyel, ha meg-tekénted nyulnál is-félekenb.*

Bruta fulmina. *Nem hallatik eb ugatás menyorßágban.*

Buccinam ne qvidem in ſomnis (*ſcil.* ſuſtinere audet.) *Nem hadakozásra termet* (*fęléken.*)

Bullatæ nugæ. *Szines* (*ſzéles fris*) *hazugság.* Perſius.

Bullatus hæres. *Hijában való tziffázattal* (*pénzekkel*) *fel ékeſitetett örökõs gyermek.*

Bonus judex eſt. *Soha nem léſſen ennek a' pernek vége.*

Bupalia pugna. *Egy más ellen való irogatás.*

Burſa carens ære, vetat inter vina ſedere. *Ha üres erſſinyed vendégséget kerüld. (pénzt kérnek a' kortsmán.)*

C

Cadaver vivum. *Holt eleven (reſt.)*

Caducea victoria. *Ő-néki-is ézibon esett. Mind a' két réſſrül való verés hartz.*

Cœco quid cum ſpeculo. *Nem vaknak való a' tükör (deáktalannak a' könyv.*

Cœcum inſomnium narras. *Nyilván álmodtad.*

Cœcus auribus & mente. *Tök (ostoba) fejü.*

Cœcus cœco dux. *Vak vezeti a' vakot.*

Cœcus de coloribus (*ſcil.* diſp.) *Tud hozzá mint a' bagoly az* Ave Máriához.

Cœcias nubes (*ſcil,* attrahit.) *Megtalále*

találta a' sákfoltyát. (Maga áros magának.)

Cœcus inops dictus, qvamvis variis ſit amictus. *Bár sok gazdagsággal birjon vak grannyal, de ugyan tsak nyomorólt.*

Calabri hoſpitis munera. *Alá való paraſzt ajándék.*

Calamitas nulla ſola. *A' nyomorusagot nyomoruság ſzokta követni.*

Calamitas qverula ſuperba felicitas. *A' boldogság kevély 's nyomoruság tsekély egy aſztalhoz nem ferünek.*

Calamitas virtutis occaſio: *A' nyomoruság kéſſ ut a' virtusokra (jóságokra.)*

Calamitates erudiunt & modeſtiores reddunt. *Meg-tanit a' nyavalya a' jámborságra.*

Calathum ſycaminorum in malis. *Nem ollyan a' kendőzeſtől, mint egy olájos korsó.*

Calcar addis currenti. *A' ſerént nógatod.*

Calceatus intèr ſpinas (ſcil, eſto.) *Ne indully erdőre, ha ſarud nints. (Lábad alá néz, 's meg lásd kinek higy.)*

Calceus non liberat podagra. *Mi nem a' köntös teſſi a' Papot*

Calculo atro hic mihi dies ſignandus. *Szomoru napom ez ennékem.*

Calculo mordere. *Vak veréſſel verni.*

Calculum à linea amovet. *Mindent meg-probál.*

Calicum remiges. *Dőſölők iſzákok.* Athe.

Calidum & frigidum ex eodem ore effiare. *Két ſzavunnak lenni.*

Calidum prandium comediſti. *Megetted a' mivel meg kel halnod.* Qvintil.

Caligas in ſole. *Nappal ſem látſs.*

Caligula maximini. Coloſſi magnitudine *Hóribogos, nagy inas.* (*nagy és ſzéles nadrág.*

Callere ad ſuum qvæſtum. *Maga fazéka mellé ſzitani.*

Calles antiqvos, ſerves veteres & amicos. *Esmeretes tarſod, és régi barátod mindenkoron meg-tartsad.*

Calva excuſatio. *Kopaſs mentség.*

Calvis & comatis, pilos velli moleſtum. *A' ſzegénynek tsak egy pénz-is olly kár mint a' gazdagnak száz forint.*

Calvus comatus. *Más jóſságával kereskedő.* (*Tetzik, hogy volna, de ugyan nints.*)

Camarinam movere. *Valakinek gyom. rát fel-keverni.*

Camelo transmiſſo culex tibi in cribro hæret. *Szunyoget meg ſzűrőd i' a' tevét el-nyeled.*

Camelus deſiderans cornua aures amiſit. *A' ki a' máſét ſzomjuhozza, magaét-is el-veſzti.*

Camelus facilius per foramen acus trans ibit. *Könnyebb a' tevének a' tő fok án által menni.* (*Lehetetlen dolog.*)

Camelus ſaltat. *Megyen az eleven ha még a' holt-is.* Hieron.

Camino oleum addere. *A' tűzre olajt tölteni.* (*A' nyavalyát nyavalyával ő regbiteni*) Hieron.

Cancer leporem capit. *Ott az zebet a' pap réién.*

Cancros edit. *Sok munkája, kevés haſznat*

Cancros Lepori comparare. *Szép haſonlatoſság.*

Cancrum ingredi doces. *Farkasnak mondgyák. Pater noſter, ő azt mondgya hogy bárány láb. Szamárt tanét az Abecere.*

Candi-

Candida pax homines, trux decet ira feras. *Nem illik emberhez, hanem a' Tigrishez a' rut kegyetlenkedés.*

Candidatus cæſaris eſt. *Ugy kéri mint hanem kellene.*

Candor in hoc ævo res intermoritura pene eſt. *Moſtani igaſság, ábrázolt ravaſság, haſonlo pokhálohoz.* Ovid.

Cane impudentior. *Nints ortzája mint az ebnek.*

Canem excoriatum excorias *Könnyû a' kopaſst boretválni. (Mezitelent foſztani.)* Ariſtop.

Canere eandem cantilenam. Eadem ſemper chordâ aberare.; eandem crambem bis coqvere; eandem incudem aſſiduè tundere: Archilochi melos canere. *Mindenkor egy bakot nyuzni.*

Canere in aſini aures. *Siketnek mondani meſét. (Tudatlannak) (oſtobánuk) (beſzélni valamit.)*

Cane vetulo latrante proſpectandum eſt. *Vén eb ugatását ſemminek ne tartsad,*

Canibus

Canibus oſſa prodere. *Maga ellenségének titkát meg-jelenteni.*

Canibus paleas, aſinis oſſa (dare.) *Ludra ſzénát, ebre korpát veſztegetni.*

Cannia facundia. *Ragalmazás. Tud ugatni mint az eb.* Hieron.

Cannia impudentia. *Nints ortzája mint az ebnek.*

Canniam eloqventiam exercere. *Szemtelenûl rágalmazni és káromkodni.*

Caninam pellem rodere. *Rágalmazó roſz embert rágalmazni. Valakit magatállából lövöldözni.*

Canini mores. *Eb (rut) erkölcsök.*

Caninum prandium. *Az ördög-is igy tartott volt fiát, enni adot volt 's innya nem.* Gellius.

Canis aſvetus corio nunqvam abſterebitur. *A' ki roſzra ſzokott azt nehézen hadgya.*

Canis caninam non eſt. *Nem eſzi meg az eb a' maga fiát, (kölyket.)*

Canis clanculum mordens. *Allatomban maró eb.*

Canis

Canis domi ferociſſimus. *Bogoly is biró barlangjában.* (*Maga bazánál kiki bátor.*)

Canis è Nilo. Ut canis in Ægypto. *Imégy amugy* (*hebehurján.*)

Canis feſtinans cœcos parit catulos. *Még az ebnek sem jó az elsö fia.* Ariſt.

Canis in præſepi. *Kuvász ßénán fekszik de benne nem eßik, morog ehúlt ökörre.* Lucianus.

Canis panes ſomniat. *Matska-is egerrel akárálmodozni.* Theocr.

Canis redit ad vomitum, (ſus ad volutabrum. *Az eb okádásra, dißno megtér sárra.*

Canis ſæviens in lapidem. *Az eb-is a' követ harabdállya, mikor az embert meg-nem marhattya.* (*Mérgére mind ki-töri fogait.*)

Canis tanqvam Delum navigans. *Logatod lábadot, mintha ſemmi dolgod nê volna.*

Canis timidus vehementius latrat qvàm mordet. *Félénk eb tsak ugat, de nem igen marhat.*

Canis ve-

Canis vetulus non aſveſcit loro. *Nehéz a' vén ebet ſzelidéteni.*

Canis vivens è magdalia. *Nyalakodó* (*kedvére tartott*) *eb.*

Cannenſis ſtrages. *Szomoru verés hartz* (*veſzedelem.*)

(Romulidæ cannas varnam ego elade notavi.)

Cantabit vacuus coram latrone viator. *Nem fél a' koldus foſztáſtól. Nem fél a' német, hogy el-vonnyák a' gatyáját.*

Cantherino more ſomniare. *Fenn álva aludni* (*álmodozni.*)

Cantilena è ſcholis. *A' ſchola béli gyermekek is tudgyák ezt.* (*Gyermeki munka.*)

Canum degeneres caudam ſub alvum deflectunt. *Rosz emberek azok, kik másnak ſzemében nem mernek nézni.*

Canus ingenio ante canos. *Iffiu de okos,* (*tudos.*)

Caper nondum peperit, hœdus autem ludit in tectis. *Nem annyin tsudállyák a' ház béjára hágot tyukot mint a' ludat.* Zenod.

Capite

Capite de meo ſunt comitia. *Bőrömben jár a' dolog.*

Capiti ſuo ſuere malum. *Magának ſzerezni nyavalyát*

Capra ad feſtum (*ſcil.* Bacchi.) *Jokor jőſs ugyan tekelesz vala. Meg-találá a' ták foltyát.*

Capra cinnamomum (*ſcil.* ſequitur.) *Főlőtte ſsereti.*

Capra cultrum reperit. *Kiki mit keres meg-leli.*

Capra gladium, cornix ſcorpium idem.

Capram cœleſtem orientem conſpexit. *Jo ſzerencséje volt ma.* (*Valamihez kezd mind ſzerencsés.*)

Caprarius in æſtu. *Buja életű ember.* Zenod.

Caprarum nomina recenſere. *Alá való dolgot ſzamlálni elő.*

Capras age monitor. *Másnak akarsz tanátsot adni, 's magad okto udi vagy.*

Captantes capti ſumus. *Másnak vermet ásván magunk esénk belé.*

Captivis ex Pylo videntur ſimiles. *Ollyá mint ha koporsóból vonták volna ki.*

Caput

Caput artis eſt docere quod facias. *A' mire máſt nogatz azt magad tselekedd.* Qvint.

Caput fricare (perfricare.) *Busúlni. Meg-vakarod a' fejedet belé.*

Caput ſine lingva. *Mind reá hadgya ő, akár mit mondgyanak.* Gellius.

Caput tertium. *Fejen való terch.* Plut.

Caput vacuum cerebro. *Tőkkel ütőtt fejű.* Æſopus.

Carbone aliquem notare. *Meg-szólni.* (*Meg vettem az ágyadat.*) Horat.

Carbone atrior. *Olly fekete mint a' szeretseny.*

Carbunculus ei corculum amburit. *Titkos nyavalyája vagyon.*

Carcer mala manſio. *A' tőmlőtzi rabság: nem tsak nyomoruság, de nehézebb halálnál.*

Cardine verſatilior. *Alhatatlan ember.*

Cardopum vocare cardopum. *A' dolgot nevén nevezni.*

Caret ſangvine. *Félékeny.*

Caricum vinum. *Szegény bor.*

Cariſ-

Cariſſima pignora liberi. *A' fiak ßerelmetes Zálogok.*

Carius eſt, qvicqvid magna mercede paratur. *A' mit ember drágán ßerez a' leg-kedveſsb.*

Carmina ſeceſſum ſcribentis & otia qvæ. runt. *A' vers tsinálásboz, és más jó munkáboz, tsendeſség kivántatik.* Ovid.

Carnibus haud dignus, qui malé mandit olus. *A' ki nem ſzereti káposztát, huſt se egyék az.*

Carnifice immanior. *Hóhérnál-is kegyetlennyebb.*

Carpere cujusvis non eſt imitarier omnis.

Carpet citiùs aliqvis qvàm imitabitur. *Könnyeb meg nevetni mint jobbá tsinálni.*

Caſeus caſeum amat, *A haſonló haſonlót ſzeret.* Varro.

Caſeus eſt pani ſemper jungendus amice. *A' kenyér mellé ſajtot-is tégy.*

Caſeus & panis ſunt optima fercula ſanis. *Kenyér és sós turo, éh gyomor enyhitő. Fejér tzipó sós turóval évező gyomornak haßnál.*

Caſeus ille bonus quem dat avara manus. *A' ſajtban embernek nem jó sokat enni.*

Caſſâ nuce non emerim. *Egy ſzerges diót sem adnék érte.*

Caſtiga amicum clanculum, lauda palam. *Titkon fedd barátod, de más előtt dieséred.* Syrus.

Caſus & fortuna etiam bonis dominantur. *A' jámbor emberek-is könnyen ſzerentsétlenségben eshetnek.* Cic.

Caſus ubiqve valet ſemper tibi pendeat hamus. *Fel nyisd a' ſzemed ba mit akarſs.*

Catella Melitæa. *Mint egy köntös ujában való kutya.*

Catorum neti ſunt mures prendere nati. *A' matskának még a' kölke-is örömſt eger ész.*

Catus amat piſces ſed non vult tangere flumen. *Matska-is ſzereti a' halat i de kerüli a' vizet.*

Cauda de vulpe teſtatur. *Az ebet szőriről, a' rokát farkáról, könnyen megésmérheted.*

Canninus amor. *Ne jadzál Angyoddal.*

Cauda blandiri. *Farkal tsáválni.*

Cavam Arabiam metis. *Sovány helyen botsátál-ki.*

Cave tibi â ſignatis. *Az ördögnek-is a' sántája leg latrabb.*

Cavum pedis (calcaneum) oſtendere. *Sarkával fenyegetni az ellenséget.*

Cede majori. *Naladnál nagyobnak engedgy.*

Cedendum multitudini. *Sok lud (diſznót) győz.*

Cedit amor rebus, res age, tutus eris. *Nem igen jut annak a' ſzerelem eſzében, kinek ſok foglalatossági vagynak.* Ovid.

Celeritas in malis optima. *Hamar légyen ha meg kell lenni.*

Cenſum Cæſari ſolvite, vota DEO. *Add meg a' Tsáſzárnak a' mi a' Tsáſzaré, és az Iſtennek a' mi az Iſtené.*

Centones ſarcire. *Tsapni u' lentsét.*

Cera tractabilior. *Ugy lehet véle bánni mint az ember akarja.*

Cereri ſacrificant. *Bor nélkül lakoznak ők.*

Cereus in vitium flecti (puer) monitoribus aſper. *Természet hajlandó, mindenre vágy adó az iffiu gyermek: kbē* Hor.

Certa

Certa amittimus, dum incerta petimus. *Az Æſopus ebe, árnyéknak örülve a' húſt is el-ſzalaſztya.* Plautus.

Certamen non accipit (admittit) excuſationem. *Nints a' hadba ſemmi Péter bátya.* Plato.

Certandum eſt, nulli veniunt ſine Marte triumphi.

Et niſi certanti, nulla corona datur. *Kápály kurta-s léſzen.* Mant.

Ceſcon habitus. *Antal a' fejed.*

Charetis pollicitationes. *Sokat igér kevéſet tellyeſzéte.*

Charonti ſymbolum dat. *Ugyan kitűtött rajta a' halál háza.* (*Ezentúl elpatkoltat.*)

Chius cacans. *Hitván madáraz, melly a' maga féſzkét meg-rutittya.*

Chlamidem vento omni obvertere. *Arra forditani a' köpönyeget, (paláſtot) honnét a' ſzél fuj.*

Chordas non movendas movebo. *Ollyat mondok, hogy magam-is meg-bánnom.* (*Azt tselekszem a' mit nẽ kellene.*)

Chordas geminas ferire. *Két Urnak szolgálni.* (*Két felé számiskálni.* (*Két házhe.*)

Choro alieno pedem inferre. *Magát más dolgában ávatni.* Plutar:

Chryseppeum acumen. *Eles elme.*

Cibum è flamma petere. *Sullyos fáradsággal kenyeret keresni.* Terent.

Cibum in matellam non immittas. *Disznora ne veßteges gyömbért.*

Cibus alienis dentibus molitus nauseosus. *Unalmas a' más ember segitsége.* (*Ebnek add ha meg-nyálaztad.*)

Cicada cicadæ grata formica formicæ. *A' hasonló hasonlót szeret.*

Cicada vocalior. *Soha sem áll bé a' szája.*

Cicatricem refricare. *A' régi egyenetlenséget meg-ujjitani.*

Ciceris emptor. *Alatson rendü ember.* Zenod.

Ciceroniana mensa. *Drága aßtal.*

Cicero pro sua culina. *Kiki minda' maga fazéka mellé szétt.*

Cilicium exitium. *Rettenetes veßedelem, szörnyü vég* (*ki-menetel.*)

Cilix

Cilix haud facilè verum dicit. *Örömest hazud a' kalmár.* (*Ritkán mond igazat a' tzigány.*) Dionys.

Cimmeriæ tenebræ *Mint a' pokoly olly sötet.*

Cinerem fugiens in carbonariam incidit. *A' ki egy kis nyavalyát el-akar kerülni, más nagyobba esik.*

Cineri aquas infundere. *Valamihez késön kezdeni.*

Cineri inscribere. *Semmire bötsülni.* (*elfelejteni.*)

Circa montis radices versari. *Alá való dologgal banni.*

Circa terram natat. *Alatt jár elméje.* (*Alindenkor e' világiakról gondolkodik.*)

Circulus res mortalium. *Kerékben fordól az ember szerentséje.*

Circeum poculum. *Babonás ital.*

Citeria loquatior. *Tsatsogó mint a' szajkó.*

Citius flammas ore mortales tenebunt, qvàm secreta tegant. *Nem minden ember halgathattya-el a' titkot.*

Citius qvam asparagi coqvuntur. *Egy tikmony sültig meg léßen.*

Citius qvam gradatim. *Bezegé ſem ſzák háton való járásán.*

Citius Telegoræ donarem. *Inkább vetném a' sárba.* Athenæ.

Citius uſura qvâm Heraclitus currit. *Nem él a' farkuſs pénzel.* (*Hamar nevelkedik az usora.*)

Citò areſcit lacryma in alterius malis: *Senki más ember ſzerentsétlenségén ne ſirja ki ſzemeit.* Cic.

Citò gloria obſoleſcit in ſordidis hoſtibus. *Nem nagy hirt nyer ember a tzigányokkal való hartzal.* Curt.

Citò ignonimia fit ſuperbi gloria. *Hidd el magad ha ſzégyent akarſz vallani.*

Citò pereunt flores. *A' mi ſzép nem tartós.*

Citra arationem, citraqve ſementem. *Minden munka (fáradság) nélkül.* Luc.

Citra pulverem (ſine pulvere) idem. Plin.

Citra vinum temulentia. *Ugy beßélſz mint ha meg-ittad vólna magadat.* (*Bort ſem ivott s' már réßeg.*)

Civium virtus eſt murus urbis. *A' Polgárok egyeſ-*

rok egyeſsége legjobb kőfala a' városnak.

Clamabunt E & A, qvotqvot naſcuntur ab Eva. *Minden gyermekek ſirâſſal ſzületettnek.*

Clamoſior lauro ardente. *Mindenkor karityal (kajál bajál,) Nam ugy tsátsog mint egy tűzőnegő tsér fa.* Diog.

Clarior eſt ſolito poſt maxima nubila Phœbus.

Poſt inimicitias, clarior eſt & amor. *Az essőt verőfény követi ſzép napfény, igy tzivódáſt barátság.*

Clavam extorqvere Herculi. *Nehéz a' kontzot az eb ſzájából ki vonni.*

Claudicare in duabus cogitationibus. *Mind két felé sántikálni (kettőt gondolni.)*

Claudicat inceſſu pedibusqve vacillat utrisqve. *A' mit lovon fogad gyalog meg nem állya.*

Claudi more pilam tenere. *A' mint ő tanólta ugy mondgya. Valamit rendetlenül fogni (érteni) meg.* Cic.

Clauditur oranti, ſed panditur aula ferenti. *Ha bozrál be-jőhetsz, ha nem*

ki maradhatsz, azt mondgyakaz Udvarban. A' gôrbe kezôt ſzeretik udvarnál.

Claudi vicinus diſcit claudicare.

Claudo vicinus claudicat ipſe brevi. *A' ki sántával jár, sántikalni tanól.*

Clave ligna findere, & ſecuri fores aperire. *Lábbal fól, fővel alá (valamit mivelni.)*

Claves dare uxori. *Aſzſonyra bizni a' házat.*

Claves ſub limine deponere *A' kapu fatól venni bútsút.*

Clavum clavo pellere. *A' ſzeget ſzeggel (az erôt erôvel) verni (hátra) ki.*

Cleantis lucernam lucubrare. *Valamit jól-és ſzorgalmatoſsan mivelni.*

Clemens laniſta. *Mindenben belé ſzurja az orrát. Kegyelmes tolvajnak hegyes nyárs az alfelében.*

Cleomenis ſuperat cubile. *Nagyobb ott az ágy a' lepélnél.*

Cleophonte ambitioſior. *Alá való, de bűſzke ember.*

Clericus clericum non decimat.

Nem vész

Nẽ vész egyik Pap a' máſiktól gyónó pénzt.

Climacides. *Aſztalbazugja.*

Cliſtone intemperantior. *Buja.*

Clivo ſudare in uno. *Egy terhet hordozni (munkát mivelni.)*

Clodius accuſat mœchos, Cathalina Cethegum. *Vak nevet kantzált (sandát.)* Juven.

Clypeum abjicere. *Rutól el-szaladni.*

Clypeum poſt vulnera ſumit. *A' kár után akar ſegiteni. (Késô sütve.)*

Cnips in loco. *Bujdoſik ideſtova, mint az égett lábu eb.*

Coacta ingenia malè reſpondent. *A' melly ebet botsal űzsek a' nyúl után nehézen fogja-meg.* Sen.

Cochleæ vitam agere. *Magánoſan valô életet élni. (Mindenkor otthon űlni.* Plut.

Cochlea diffidentior. *Igen gyanakodó.*

Codro antiqvior. *Igen idôs.*

Codro pauperior. *Tsak a' teſte 's lelke vagyon.* Ovid.

Cœcus auribus & mente. *Valóban oſtoba ember.*

Cœcus cœco dux. Τυφλός τυφλω ὁδηγος. *Vak vezeti a' vakot.* Horat.

Cœcy herinoſi in campum. *Olly ritka, vagy mint a' kakuk a' mezôn.*

Cœleſtis ira quos præmit miſeros facit. *A' kire Iſten haragszik mindenek haragußnak arra.* Sen.

Cœli filii. *Esméretlen emberek.*

Cœlo ac terræ loqui. *Hyában papolni.* (*Siketnek mondani mesét.*)

Cœlo animum fert. Cœlum digito attingit. Excerpit ſede vulgo. Tollit criſtas: Surgunt illi criſtæ: Falsâ de ſe opinionem habet: Miratur ſe atq; amat ſinè rivali: inani perſvaſione tumeſcit. *Büßke (sokat, képez magának.) Nagyra tartya az orrát. Sokat hejaz magának.*

Cœlum non animum mutant qvi trans mare currunt. *Az ôkrôt ha Bétsbe hajtyák is ugyan ott-is tsak ôkôr.* Hor.

Cœlum terræ miſcere, & mare cœlo. Cœlum in tartara ſolvere. *Mindeneket egybe keverni. Mindent feneketôl fogva fel forgatni.*

Cœna

Cœna deorum. *Drága vendégség.*

Cœna dubia. *Fô vendégség.*

Cœna ſplendida famem non ſedat. *A' rannyal s' ezüſtel ha tsak nints ôzekkel, vendégség hát tsak ſemmi.*

Cœna terreſtris (ſine ſangvine.) *Bor nélkül való vendégség.*

Cogitationum pœnam nemo patitur (ſcil. apud homines.) *Senki nem ád gondolkozásáért vámot.* Ulp.

Cogitato qvam longa ſit hyems. *Nints olly ſok ki el nem kél, hanem kémélik.*

Cognatio movet invidiam. *Rokonok ſzerelme, ritka edgyéſége.* (*Kiki minda hizzá haſonlora szégyenkedik.*)

Cognatus pauperi nullus. *Senki nem barátttya a' szegênynek.*

Collige juvenis utere ſenex. *Iffiántan eröddel s' vénségedben eſzszel élhetſz mint éles tôrrel.*

Colloqvia prava corrumpunt bonos mores. *Otsmán beßélgetés, erkôlts veßtegetés, igy romlanak el iffiak.*

Colophonem addere. *Végezni.*

Colores Rhetorici. *Ekes beßédek.*

Collum curvatur villano, qvando rogatur. *Mennél többet kéred a' parasztot annál inkább el bizza magát.*

Collum in laqveũ fert. *Maga hozzá megát szerentsétlenségben.*

Collyrio uno omnium oculos curare. *Minden betegséget egyirrel gyogyitani.* Hieron.

Colo qvod optasti, tibi ipsi nendum. *Ha fel rettél jadzál-is. Ha aprètottad meg is egyed.*

Colophonem rei addere. *El-végezni.* Diogen.

Colophonia ferocia. *Szegény emberek ellen való szörnyű kegyetlenkedés.*

Colophonium (suffragium.) *Hathatõs (bérekeztõ) vox.* Plato.

Colubrum in sinu foves. *Kigyot tartasz kebeledben.*

Columba mitior. *Olly szeléd mind a' galamb.*

Columbini oculi in serpentino corde. *Szép a' szeme de õrdõg a' szive.*

Coma super alio brevior. *Igaz de gyõnyörûség-ûzõ.* Jur.

Comes

Comes facundus in via pro vehiculo. *Jó uti társaság, és nyájas barátság jóbb hat lovu bintonal.* Publ. Syr.

Comminus atq; eminus. *Mind közelrûl s' mind távólról.*

Commoditas qvævis sua fert incomoda secum. *Ki tûzet szereti füstet-is szenvedgye.* Mant.

Commune naufragium omnibus solatium. *A' közönséges nyavalyát könnyebb el tûrni.*

Communibus ostiis excludere. *Közönség-ssen állani valami ellen.*

Communi sensu planè caret. *Nints helyén az eße.*

Communis tanqvam sisapo. *Közös lónak turos a' háta.*

Compendiaria res improbitas virtus lõga. *A' roßszat csak könnyen, de a' jót nehezen, szokta ember tanólni.* (*Könyû pokolba menni; de nehéz Menyorßágba.*)

Complurium ego Triorum strepitum audivi. *Egyébkor-is láttam ágon túl várjut.*

Compreſſis manibus ſedet. *Öſſve dugta kezeit (reſtelkedik.)*

Concatenati labores. *Egybe kapcsoltatott (nyugodalom nélkül való) munka.*

Conchâ dignus. *Semmire kellő.*

Conchas legere. *Tißteſségeſsen mulatni.* Cicer.

Conciliant homines mala. *A' közönségeſet még az egy máſt gyülölöket-is egyeſségre hozza.*

Contio grata brevis longum farcimen aggreſti. *Rövid Prædikatio, és jó hoszſzu kolbász tetzik a' paraßtoknak.*

Conclamare vaſa. *Indulót fogni.*

Concordia civium, murus urbium. *A' Polgarok egyeſsége, leg-erősebb kő fala a' városnak.*

Concordiâ fulciuntur etiam opes exiguæ. Concordiâ res parvæ creſcunt, diſcordiâ maximæ dilabuntur. *Nem egyenetlenség, hanem az egyeſség, kis dolgot emel nagyra.* Saluſt.

Cocutitur, fiet, ſi lacrymas aſpexit amici. *Hézelkedő. (Két ſzivű keßkenő.)*

Conda dignus. *Semmire kellő.*

Condire rectè non eſt cuivis. *Nints olly ſzakáts, ki minden embernek ſzája izént valót tudgyon főzni.*

Conditus in palea à ſtupido comedetur aſello. *A' ki magát a korpában keveri ezt meg eßik a dißnók.*

Confregiſti teſſeram. *El-törted a' matska ſzarvát.*

Conjugium ſinè prole eſt qvaſi dies ſinè ſole. *Kevés vigaſság van kedves házaſokban, kivánt magzatok nélkül.*

Conjuncti pollent etiam vehementer inertes. *Sok lud dißnót győz.*

Coñubia ſunt fatalia. *Iſten ſzerzi a' házaſokat egybẽ. Örökség s' majorság, házmindẽ gazdagság maradnak az Attyáktól; az okos Feleség, és jámbor ſegitség adátik tsak az Urtól.*

Conſcia mens recti famæ mendacia ridet. *A' jó lelki éſméret nem fél száz Prokátortól.* Ovid.

Conſcia mens ut cuiqve ſua eſt ita concipit intra.

Pectora pro {tactis / meritis} ſpemqve metumqve ſuis.

Lelki ésméret ſzerint tselekszik az elme. Ovid.

Conſcientia mille teſtes. *Nagy dolog (bohéra embernek a' roſs) lelki esméret.* Qvint.

Conſcius ipſe ſibi de ſe putat omnia dici.

A' roſs lelki ismérettű ember azt gondollya, hogy minden ő róla beſsél. Cato.

Conſentit unus faciliu, qvâm multi.

Kőnyebb meg alkudnie egyel, mint ſokakkal.

Conſilia bona, ſi nemo pareat, in uſu non ſunt.

Ambár tanátsollyó eſse Ciceronak, de ha nem nyulhozzá keze Scipionak, annak ki menetét nem tarthatni jónak.

Conſilia temporum ſunt. *Hogy ha vak a' kotzkád, ottan időd birád, mihesz kollesik nyulni.* Cic.

Conſilii & curſus non eſt idem exitus.

Conſilii præcipitis aſſecla pœnitentia.

(*Hamar tanáts, hamar bánás.*) *A' jóért tanátsnak, s' el tőkélt ſzándéknak, hirtelenség rontója.*

Conſilio non impetu opus eſt... (*Hű*) *bele Balás lovat ad Iſten.*

Conſilio ſubeſt auxilium. *Segitségel jár a' tanáts.*

Conſilium ne adeas non invitatus.

Hivatlan vendégnek ajto meget helye.

Conſilium malum conſultori peſſimum: *Heſiod.* Prava conſilia in Autoris caput ſemper recidunt: Ad magiſtrum ſua redeunt ſcelera. Nequitia ipſa ſui pœna eſt: *Terent.* Tutè hoc intriviſti, omne tibi exedendũ eſt, ſua cuiq; nocet ſtultitia: *Zenod.* Faber compedes quas facit ipſe geſtet. *A' ki mit keresi meg-leli. A' kű máſnak roſz tanátsot ád magára hárántlik.* Auſon.

Conſilium nobis reſq; locusqve dabunt.

Meg-tanétaz idő s' az alkalmatoſság. Ovidius.

Conſilium poſt facta imber poſt tempora frugum. *Késő oſstán mondani nem kellet igy lenni.* Mant.

Conſonus eſto lupis, cum qvibus eſſe cupis. *Hogy ha farkaſſal laksz véle együtt ordits.*

Conſpi-

Conſpirarunt in unum. *Egybe ſzűrték a' lentsét, (keſſőtzét.)*

Conſvetudo eſt altera natura. *A' ſzokás végre terméſzeté válik.* Cic.

Conſuere pulvillos ſub cubito. *Kedvét keresni valakinek.*

Conſúlendum & conſilis parendum. *Semmire való a' tanáts ha követője nints.*

Conſultor homini tempus utiliſſimus. *Idő hozza a' jó tanátsot.*

Contemnunt ſpinas cum cecidere roſæ. *Meg-holt a' gyermeknoda a' komaság.* Ov.

Contentionis fumen ducere. (*Közkőpülkődni*) *kötődni.*

Contingit & malis venatio *Ollykor a' rosz ember leg-ſzerencséſebb.* (*Tugyad sőrténetből, és nem ſzokott rendből vak találát volt patkóra.*)

Contrahit & dimittit animum. *Nem tud hova lenni bujában.*

Contraria contrariis curantur. *A' szeget ſzeggel ſzokták ki-verni.*

Contra ſolem ne loqvitor. *Ne ſzolly kepetlen dolgot (az igazság ellen.)*

Contra

Contra ſtimulum calcitrare. *Az őſtőn ellen rugódozni.*

Contra torrentem niti. *Magát az erős-ſzak ellen vetni.* (*A' folyo viz ellen törekedni.*)

Cõtra vim mortis nõ { herbula creſcit / eſt medicamen } in hortis. *Virágos kertekből halált s' tő vizekből meg-nem orvoſolhatni.* (*Halál ellen nintsen ſemmi fű a' kertben.*

Contra vulpem vulpinandum eſt. *A' rókán rókát kell fogni.*

Contribulus factus ſerva ordinem. *Ha fel vetted a' tiſztet el-is járj benne.*

Conveniunt rebus nomina ſœpe ſuis. *Kinek minemő neve ollyan ő maga is.*

Convivari argentea fame. *Pompás vendégséggel gyomor nem telik meg.*

Copia parit faſtidium. *Bűben bűdes;* (*Szűkben édes.*)

Cor calidum habere in re frigida. *Alávaló dolgon hamar fel lobbani.*

Cor cervinum. *Féléken ſziv.*

Cor contritum & humiliatum Deus nõ deſpi-

deſpicit... *Bűnöket ſiráſſal ſ' igaz megbánáſſal tudhatod el tőrleni.*

Corcyra libera caces ubi ubi libet. *Nyitva az ajtó, akar fel akar alá.*

Coriaceum (ficulneum) auxilium. *Igen vékony ſegitség.* Heſio.

Cornigenua decidit. *Szárában ſzállot bátorsága.*

Corio Eiephanti circumtectus. *Semmi veréſſel (büntetéſſel) nem gondolo.* (*Kemény nyaku ember.*)

Corium redolet qui poſſet ungventa... *Mit fésvénkedel, ha jobban-is lakhatnál.*

Cor ne edito. *Ne fagasd (öld) magadat bánattal.* Pythag.

Cornice vivacior. *Olly egéſséges mint a' (madár)hal; Ugyan hozzá aſsott a' lelke.*

Cornicum oculos configere. *A' ravaſzokat reá venni.*

Cornix aqvilam provocat. *Az erőtlen ingerli az erőst. Majdmeg-ijeſz te (ſcil.)*

Cornix cornici nunqvam confodit ocellum. *Nem vájja-ki egyik varjú a' másiknak ſzemét.*

Cornix

Cornix ſcorpium (*ſcil.* reperit.) *Kimit keres meg-leli.*

Cornua addere pauperi. *A' ſzegénynek vélyét teni.*

Cornua ſibi ſumere (tollere.) *Szarvakat tenni-fel (emelni kevelkedni.)*

Cornu copiæ. *Mindenben való büség.*

Cornutam beſtiam petis. *Magadnak keresz nyavalyát.*

Coronam ne carpito. *Tartomány Városnak; te pedig Királynak pénzét ſoha meg ne-vesd.*

Corporis exigui vires contemnere noli: Ingenio pollet cui vim fortuna negavit... *A' kitsiny ember ſem ſzalma ſzál.* (*Kitsiny a' bors, de erős és gyors.*)

Corpus excors fragile. *Semmire való az erő tavátz (okoſság) nélkül.* (*Mi nints okoſságból, van a' kabaságból, nem-is lehet állando.*)

Corpus ſine pectore. *Értelem nélkül való ember.* (*Ki ſzöktek a' felső várból.*)

Corrige præteritum præſens rege, cerne futurum. *Vigyáz*

Vigyáz magadra, mert könnyen jöbet szerentsétlenség ajtódra.

Corrumpunt bonos mores cõlortia prava. *A' gonosz barátság ártalmas társaság, vesztegeti erkölcsödben.* Men.

Corticem arrodit nucleum non lædit. *Szereti a' téjfelt, de nem akarja enni a' szerdéket.*

Corticeus homo. *Igen cortex ember.*

Corvi luſciniis honoratiores. *A' baglot (tudatlant) nagyobra bötsüllik (a' tudosnál) Solyomnál.*

Corvo rarior alho. *Igen ritka dolog.*

Corvos in cruce paſcet. *Meg akaſztófán fog meg-száradni.*

Corvos ſeqveris. *Bizontalan vagy dolgodban.*

Corvum deluſit hiantem. *Tsak hijában táttotta-fel véle a' száját. (Nem telék kedve benne.)* Horat.

Corvum miſimus. *Jó volna halálért küldeni. Érte vagynak.* (*Biró szó*)

Corvus albus. *Tsuda (ritka) dolog.*

Corvus corvo non eruit oculos. *Nem eßi meg az eb a' maga fiát. A' barát barátot meg nem dézmálya.*

Corvus voce crocitat ſua. *Az ökrõt a' szarván, az hariſt a' szaván gyakorta megfoghatod.*

Coryceis omnia ſunt plena. *Tzirkálód mindenütt vagyon hátod megett.*

Coturno verſatilior. *Változó (álhatatlan) ember.* Svidas.

Coturnicis naturam induit. *Azzal kérkedik a' mie nints.*

Coturniculæ animus. *Félékeny elme.*

Crambe bis cocta mors. *Tsák azon egy bakot nyuza.* Svidas.

Crania bina gerit. *Okos ember.*

Crapula eſt alimentum morborum. *A' mértékletlen ital minden betegségnek oka (annya.)*

Cras credam, hodie non. *Akkor bißem mikor látom.*

Craſsâ Minerva aliqvid facere (pingere). *Alkalmatlanól és gorombájól bánni valamivel. (Együgyü böltseséggel mivelni.)* Columel.

Craſſo ditior, *Igen gazdag.*

Crater

Crater Helenæ. *Jó hir mondás. (Kedvem szerint való.)*

Crater litium. *Veßekedő ember. (Háborúságnak pohára.)*

Credat Judæus appella. *Hidgye (a' kurva) a' ki akarja.*

Credere fallaci gravis eſt dementia famæ: *Minden szó szelének és akar mi hirnek, nem jó mindgyárt hinnie.* Mant.

Credere te ſapientem primus ad ſtultitiam gradus. *Magad bőltsnek vélned (tartnod) igen nagy bolondság.*

Credula res eſt amor. *Szerelemnek nyelve, mit beßél azt szive, tsak azonnal elhißi.*

Creſcentibus delictis exaſperandæ ſunt pœnæ. *Holott nevelkedik, az bűn s' öregbedik ott büntetés keményedgyék.*

Crelcit amor nummi qvantum ipſa pecunia creſcit. *Kinek mennél többe van annál többet kiván.* Juven.

Cretâ (carbone) notare. *Ditsérni (jóva) nem jóvá hagyni.* Horat.

Cretenſi mendacior. (*Igen hazug.*) *Simma száju.*

Cretenſis in Cretenſem incidit. *Megtalálta a' sák folityát.*

Cretizare cum Cretenſi. *A' hazuggal hazudni, (A' varjun varjut fogni.)*

Cribro aqvam haurire. *Haßontalan munkát tenni.*

Cribro divinare. *A' titkos dologról bolondól jövendölni.* Lucian.

Criſonem Himeræum præcurrere me velles. *Azt akarnád hogy még a' lónál is hamarébb mennék.*

Criſtas detrahere. *Valakinek szarvát letörni.*

Criſtas tollere (erigere.) *Büßkélkedni: (Tollat emelni.)*

Crobili jugum. *Kurvás (parázna) tseléd: (Meg-találta egyik a' máſikat.)*

Crocodili lacrymæ. *Hamis (tettető) sirás. Aßony sirásának, eb szomoruságnak, ſoha te ne hidgy bátran.*

Crocodilus gloria, i. e. gloria ſeqventem fugit, fugientem ſeqvitur. *A' bötsületre vágyott futtya, és az elötte futót követi a' bötsület.*

Crocum

Crocum edit. *Nem tud egyebet a' nevetésnél.*

Crocum in Ciliciam (ſcil. portare.) *A' Dunában hordani vizet.*

Crœſi pecuniæ ter-uncium addere. *A Tengerben botsátani egy tsöpp vizet.* (*Gazdagnak adni ajándékot.* Tullius.

Crœſo ditior. *Crœſusnál is gazdagabb.*

Crotone ſalubrius. *Igen egéſséges.*

Crotonitarum poſtremus reliqvorum Græcorum primus eſt. *Az alá való ja-is jobb ennek, mint annak a' java. Semmiahoz képeſt. Nyomban sẽ bághat.*

Crudelem medicum intemperans æger facit. *A' mértékletlen beteg téſzi az orvoſt kegyetlené* (*irgalmatlana.*)

Crudelis Bachus. *Senkinek nem kedvez ám a' bor a' ki meg iſſza.*

Crudelis eſt, qui famam negligit. *Kinek hir név nem kell, nem derék ember az.*

Crudelis in re adverſa objurgatio. *Nem kereſztenyi dolog embernek felebarátyát ſzerencsétlenségben dorgalni.* Syr.

Crumena generoſum facit. *Pénz emberség, ruha tiſztéſség.*

Cruri-

Cruribus aſciam illidere. *Magának tenni kárt.*

Cubito aliqvem tangere. *Valakit meg illetni* (*valamire inteni.*)

Cubito naſum emungit. *Otsmány ember.*

Cucurbitâ labrior. *Olly kopaſs mint a' tök.*

Cucurbitâ ſanior. *Igen egéſséges* (*posgás*) Svidas.

Cucurbitas (ollas) lippis. *Száradban ſzállott az eſsed.* Socr.

Cudere dolos (plumbeos nummos.) *Eb lábon járni.* *Ravaſzságot koholnit*

Cui fortuna favet ſponſa petita manet. *Ha ſzolgál ſzerencsével-nyered. Nem azé a' madár, a' ki utánna jár, de a' ki elveheti.*

Cui nec ara, nec fides. *Sem hiti, ſem Iſtene.*

Cuilibet artifici in ſua arte credendum. *Minden meſter maga meſterségben meg kel hinni.*

Cujus edis panes, illius & aſpice nutum. *Kinek ſzekere farkán ülſz annak noráját fujd.*

Cujus eſt merx ejus eſt & indicatio. *Ki tett Prokátorá.*

Culeo dignus. *Méltó volna, hogy a' Dunában (Rábában) meréttenék (Karoba való.)* Tullius.

Culicem Elephanti conferre. *Szunyogot haſonlitani Elephánthoz.* Lucian.

Culex lychno ſe committens aduritur. *A' kia' tűzhőz kőzel jár meg égeti magát.*

Culpam premit pœna comes. *A' vétket bizonyos bűntetés kőveti.*

Culta puella nimis, caſta puella minus. *A' magát tſimogato leány, gyakorta ſzajha. Tud a' nagy pipesség, s a' kendőzőtt ſzépség, Venuſt vadáſz máſokban.*

Cum Aeſone juveneſcere. (repubeſcere.) *Vénségében meg-ujjulni. (Napról napra iffiudni.)*

Cumæos in annos vivere. *Igen ſokáig élni.*

Cumanus aſinus. *Őrűl néki, mint a' Tót a' potsának.*

Cum aqvila neqveas inter graculos ne primus opta. *Jók kőzőtt utolsó légy inkább mint első, a' ſűlt gonoſbok kőzőt.*

Ha

(Ha fő vagy ne kiván farklenni.)

Cum cane ſimul & lorum (ſcil. periit.) *Ebeſtől, matskáſtól oda vagyon. (Mind farka mind füle oda vagyon.)*

Cum dat oſcula meſis à minuſcula pace qvietâ.

Ne pete grandia, lautaq; prandia lite repleta, *Jobb egy ſzáraz falat, bár ne egyél halat, tsak lehess tsendeſségben.*

Cùm Delphis ſacrificârit, canes abſumito. *Mindent tsak maga akar meg-enni, mint a' farkas. (Szép dolog, vendéget hőuſz valamire, s' te magad eſſed meg.)*

Cum deſperatis ludere periculoſum ſatis *Kétségben eſtekkel, meg-búsult elmékkel, tudgyad nem jó jádzani.*

Cum diis non pugnandum. *Nem kell az igaſság ellen ſzólni.*

Cum duplicantur lateres, venit Moſes. *Mikor nevelkedik inség őregbedik, akkor ſegét az Iſten.* Prov. Rab. coll. 1. Cor. X. 13.

Cum excetra mihi res eſt. *Egyik nyavalyámat máſik ſzokta kővetni.*

Cum Evandri matre loqvi. *Régi és szokatlan deák szokkal élni.*

Cum fueris felix multos numerabis amicos.

Tempora si fuerint nubila, solus eris. *A' szerentséſt kiki, szerentsétlent senki, nem szokta szeretnie.* Ovid.

Cũ fueris Romæ, Romano vivito more.

Cum fueris alibi, vivito sicut ibi. *Vendég fogadoban, vagy pedig Templomban mások példájat kövesd.*

Cum hasta (cum scuto.) *Kézzel lábbal.*

Cumini sectator. *Somfanál fózõ.* (*szoros markú.*)

Cum larvis luctari. *Arnyékával vinni.* (*Az holtakat gyalázni.*) Arist. Plin.

Cum mercede labor gratior esse solet. *Te szolgály ollyannak, hogy faradságodnak légyen haßna valaba.*

Cum minerva manum qvoqve move. *Isten is munkára fizet.* (*Ne szányad munkától, kezed a' dologtól, és meg segét az Isten.*)

Cum mortuis conversari. *Régi irásokat forgatni és azokon ülnit*

Cum mula

Cum mula pepererit, v. cum Nibas cocysaverit *idem.*

Cum parvula est bona videtur spina. *Akar ki-is jámbor addég, mig alußik.*

Cum plumbum natabit suberis instar in undis. *idem.*

Cum præstolit via semitam qværis. *Utad volna i ösvént keresd.*

Cum regibus facetiis ludere non tutum. *Nem jó nagy Urakkal ugy mint a' szolgákkal vastagon trefálódni.*

Cum rectè vivas ne cures verba malorum. *Akar ki mit szollyon tsak te élly jámborul.* Cato.

Cum sacco abire. *Hol malatzot igérnek, ott sákkal forgolodgyál.*

Cum sis faber opera haud facis fabrilia. *Ha nints iredés szelentzéd miért teßed magad borbélya.*

Cum stolidis risu durum verbisq; jocari. *Nem jó a' bolondokkal trefálodni.* (*A' ki ebbel* (*bolondul*) *jádzik fa légyen kezében.*

Cum stultis cui res idem stultescat oportet.

A' ki bolondal közli dolgát, végre maga-is meg-eßtelenöl.

Cum temetiplum non alas canes alis. *Erdöt ßzánt s' gyepüt ßem ßzánthat.*

Cum tumulum cernis cur non mortalia ſpernis.

Tali namqvè domo clauditur omnis homo. *Ki gyakran halálát nézi koporſoját, az meg-veti világot.*

Cum vulpe commercium habens dolos cave. *Okoſſan (folytaſſad) közöllyed ravaſzßal dolgodat.*

Cunctabundus naturâ DEus. *Az Iſten nẽ ſiet büntetéſſel. (Sokáig várokozhatik.)*

Cunctando ſeneſcunt conſilia. *A' késö dologból következik sok kár.*

Cuncta in æqvoreos abierunt irrita vẽtos. *Minden füſtben ment.*

Cupido atq; ira peſſimi conſultores. *Szerelem és harag, ſemmi jót nem farag, végre vißnek veßélybe.*

Cupreſſo ſimile. *Szép de rosz.*

Cupreſſum ad naufragii picturam aggregare. *Mindent egybe zürni zavarni.*

Cupreſſum ſimulat. *Mindent akar tenni, noha tsak egyet tud.*

Cupreſſum tenuem dilige. *Ne vágyodgyál nagyra.*

Curabit prælia Conon. *Nemigen verem falban fejemet érette. (Másnak vagyon arra goudgya.)*

Cura facit canos, qvamvis homo non habet annos. *A' búſulás faraßt, az goud pedig bágyaßt, s' idö elött meg-vénheßt.*

Curia pauperibus clauſa eſt, dat cenſus honores. *Nehéz a' ſzegénynek de könyü pénzeſnek nagy böcsületes nyerni. (tißtre hágni.* Ovid.

Cur non ſuſpendis te, ut apud Thebanos heros fias. *Akaßd fel magad hahirt akarß ſzerzeni.*

Currenti calcar addere. *A' ſeént (ſzorgalmatoſt) ſarkalni (nogatni. (Az egö tüzet gerjeßteni.)*

Currere cogit eqvum ſub milite calcar acutum.

Sic facit & pueros aſpera virga bonos.

Dorgalás és veſſső, tsak ne légyen késő jót nevel a' gyermekből.

Currus bovem trahit. *Simon biró hajtya a' lovat. (Jaj annak a' báznak hol tehén bikáknak jármot vethet nyakában.* Luci.

Curſu prævertere ventos. *Olly ſebeſſen fut mint a' ſzél.*

Curvum ſe præbet, qvod ad uncum ereſcere debet. *A' melly fából horog akar lenni, idején a' föld felé nyői az.*

Cuſtode & cura natura potentior omni. *A' ſzokás természetté válik.*

Cuſtoditur periculo, qvod omnibus placet. *A' mit minden ſzeret nehéz azt őrizni.*

Cuſtos virtutum verecundia. *A hol a' ſzemérem, ottan a' bőtsület.* Cic.

Cutem (cuticulam) curare. *Szádnak kedvét keresni.* Horat.

Cyatho non canam. *Egy pohár bort nem ádnék rajta.*

Cybiotates. *Kegyetlen adó vető.*

Cyclopica muſica. *Ókor módon való dudolás. (Nagykaja baja.)*

Cyclopica vita. *Iſtentelen (otsmány) tanár élet.*

Cyclo-

Cyclopicum monſtrum. (*Vad*) *Emberségtelen ember, kinek egy pénz emberſége ſintsen.*

Cyclopis donum. *Hijában való jó tétemény, mint mikor azt gondollya a' tolvaj, hogy nagy ſzolgálatott téſſen azzal, ha nem lop.*

Cygni tum canent, cum tacebunt graculi. *i. e.* Tunc loqventur eruditi, cum graculi ac indocti tacuerint. *Tudos embernek nem jó tudatlanboz tenni (adni) magát.*

Cyſonium ſcelus. *Tyránnuſi tselekedet.*

Cymbalum mundi. *Egéſs világon ismeretes.* Plin.

Cynicè vivere. *Szikón élni.*

Cynico pallio (ſordidus) incedit. *Mosókos ruha vagyon rajta.*

Cybrio bovi merendam (ſcil. dare.) *Ostmány embert vendégleni.* (*Minémű vendége étke megollyan.*)

Cybrius bos. *Undok ember.* (*Apro barom a' ketske.*

Cypariſſi fructus. *Szépen ſzól a' hegedüs de hazug belől.*

Cyrnia terra. *Huzó vonyó Tartomány.*
Cyrnium malum (noxa.) *Nagy foßtogatás.*

D.

Dædaleum remigium. *Sebes mint a' szél.*
Dædali opera. *Mesterséges fő munkák.*
Damnari nemo sine accusatore potest. *Senki nem vádolván, Biró nẽ kárhoztat.*
Damnum tunc factum, nunc aperuit. *Most adgyuk am meg az arát a' többinek.*
Damonis & Pythiæ amicitia. *Két személy között való szoros barátság.*
Danaidum dolium. *Lukas hordó (haszontalan munka.)*
Dasypus carnes desiderat. *Még a' földben sem mér ennyi mint a' béka.*
Da spatium tenuemq; moram malè cuncta ministrat impetus. *Hirtelenség meg árt, sietség hozhat kárt akar mi dologban-is.* Stat.
Dat benè, dat multum, qvi dat cum munere vultum. *Ha adßadgy jó szivel, ha kérsz vedd jó kedvel, hogy meg ne üdvezzél. A' jó szivel adó kis ajándéka jó.*

Dat DEUS

Dat Deus & recipit sæpè, qvod ipse dedit. *Az Ur adta s' ő vette el.is.*
Dat Galenus opes, dat Justinianus honores.
Pontificat Moses cum sacco per civitates. *Orvosi Tudománt és Törvént a' ki üz, Pappal foßto a' nem füz.*
Dat pyra, dat poma, qvi non habet alia dona. *Kinek nints aranya vagy kövér báránya, szolgálatyat ajánlya.*
Dat semper parvis munera parva Deus. *Ugy örül szegény a' kitsénynek mint ha nagyot nyert volna.*
Dat sine mente sonum. *Esz nélkül szól.*
Dat veniam corvis vexat censura columbas. *Lacornak arany lántz, jámbornak nehéz tántz itéletik biraktól. A' szegényt akar hol-is meg-nyomorityák, de a' gazdagnak borba vesßik vérét.*
Juven.
Davus sum, non Oepidus. *Nem Doctor vagyok. (Marcus vagyok nem Lukas.)*
Terent.
De absentibus nihil nisi bonum. *A' távól valokról szóll mint barátidról.*

Dea impudentia. *Szemérmes koldusnak üres a táskája.*

De alieno corio ludere, v. de alieno liberalis. *Más bőrébűl (hátából) jó széles (nagy) szalag szijjakat metélni. Más ember veßedelmével jádzani.*

De alliis loqvor, tu respondes de cepis. *En fejéret kérdek s' te feketét mondasz. (Igen találád mint Balás pap a vetsernyét.)*

De asini umbra certare (disceptare) v. de lana caprina rixari. *Háßontalan dolgon veßekedni.*

De calcaria in carbonariam. *A' tsóbórbűl véderbe hágni. (Egyik inségből a' masikba esni.)*

Decernetur eqva Thessalica. *Meg-lészen az ő kára.*

Decipere pro moribus temporum prudentia est. *Nem mondana tzigánság, de egy kis ravaßság sokszor haßnálhat magán.* Plin.

Decipi non censetur ille, qui scit se decipi. *A' ki szánt szandékkal s' bolond akarattal (keresi a' szerentsét (járja a' maga kényét, kár válása nem kár, ne-is siraßa bár, hogy meg ütötte körmét.*

De corio tuo latis faciam mihi. *Büreddel fizeted-meg.*

Dedecus est natis claros habuisse parentes.

N; stude antillis moribus esse pares. *Hogy ha te rosz ember vagy, bár ne ditsekedgyél kegyes szűleiddel. (Rut dolog nemeßnek nem telenűl élni.*

De Delphica umbra digladiari. *Árnyékon veßekednü*

Dedi malum & accepi. *Fakót-is vonnyák, de fakó-is vonnya.*

Dedisscit animus serò quod didicit diu. *Kimit jól meg tanúlt nehézen felejti.* Sen.

Dedocendi munus gravius est qvàm docendi. *Nehéz el-szoktatni valamire gyermeket.* Vall.

Defensores plerumq; sunt devoratores. *Prokátorra pőrőd. Orvosra életed, ha bizod egy ingben hágy.* Strigel.

De filo pendet. *Tsak egy tzérna (haj) szálon függ.*

De fructu arborem cognosco. Æthiopem ex vultu. *Meglatzika' mellyt tejből turó léßen.*

De fumo ad flammam. *A' füstből tüzre ßetni.*

De fumo disceptare. *Hijában való dolgon vetekedni.*

De futuris contingentibus non est determinata veritas. *Holnap minémő nap léßz senki nem tudgya.*

Degeneres animos timor arguit. *Napali rettegés, s' éjjeli remülés a' rosz lelkü ésméret.* Virgil.

Degitur hoc ævi in multis variisque periclis. *Mostani világban ember tsak markában, hordozza az életét.* Lucr.

De gustu cognoscere. *Kitsiny dologból itélni.*

De lapide emptus. *Megvetetett alá való ember.* Tull.

Delectant veluti Balbinum popylus. *Örül néki, mint a' Tót az pagátsának.*

Deliâ invitâ venandum non est. *A' melly ebet bottal hajtnak a' nyul után nem fogja-meg.*

Delibe-

Deliberandum diu, qvod statuendum est semel. *A' melly gondolatok, és ßivbéli titkok tanátsal erősödnek.* P. Syr.

Delictum patris filio nocere non debet. *Az Attyáknak vétke nem árthat fiaknak.*

Delphinum cauda ligare. *Magát bijaban fáraßtani.* (*Nehéz a' ravaßt megtsalni.*)

Delphinum natare doces. *Saß tanitaßz röpülni.*

Delphinum patina non capit. *Nem fér az ő tők fejében.*

Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum. *Mindent vißßá magyarázó.*

De malè qvæsi is non gaudet tertius hæres. *Másod s' harmad izig rosz bitangnak uddég helye sem fog láttzani.*

Deme supercilio nubem. *Ne bußullj.* (*szomorkodgyál.*)

Democriticus homo. *Minden elben akadon vitsorgó ember.*

De mortuis aut aliqvid bene aut nihil. *A' meg holt emberrül ne szólly éktelenül, hanem jóbbétsd éltedet.*

De muro spectare Achivos. *Másók veszedel-*

szedelmét, és hajó töréséi, tsak a' szá-razról nézni.

De nocte consilium. *Meg álmodom á.* (*Nints jobb az éjjeli tanátskozásnál.*)

Deniq; quid verbis opus est spectemur agendo. *Meg-biddgyed nem szoval tehetség próbával. ki menetét mutattya.* Ovidius.

Dentata chorda. *Fogas irás* (*ragalmazó tevél.*) Cic.

Dentatus vir. *Örömest veßekedő ember.*

Dentem dente rodere. *Ha ő már te-is harapjad.*

Dentem geminum infigere. *Alattomban rágalmazni.*

Dentes dentire. *Jó fóggal roßszat harapni.*

Dente Theonino rodere. *Rágalmazni.* Mart.

De occultis non judicat Ecclesia. *Pap tsak azt dorgállya, és jóvá nem hadgya, mit szeme lát s' szive tud.*

Deo nihil clausum. *Az Istent szivekett meg-viszgállya s' veséket, lát minden gõdolatot.*

Deo præeunte nullus officit obex. *Ha Isten velünk kitsoda ellenünk.*

Deorum filii. *Szép és jó erkölts ű emberek.*

Deo volente (favente) vel minime navigabis. *Ha Isten akarja, veled léßen karja, senki meg nem gátolhat.* Pindar.

Deo plaustro loqvi. *Valakit szabadon meg-szidalmazni.*

Deploratis vulneribus manum admovere. *Ketségben estet ijéßteni.*

Depontani senes. *Ősz szakállu (vén) örög emberek.*

De possessione dejicere. *Ki adni rajta valahonnan.*

Depugnatur collatis signis, versis gladiis. *Most válik el valamelly feié (s. h.) a' ganéj a' májtól.*

De pusillis magna præmia. *Nagyobb a' feje az egész testénél.*

De scoriis occupatus amisit aurum. *Bagolyhoz kapván el-szalaszt otta a' Solymot.*

Deferere vadimonium. *Belé hagyni a' Törvényt (pört.)*

Deſerit ille ſuos nunqvam qvi cuncta gubernat. *Nem rövidült keze, Teremtöd ereje, jön majdán ſegitséggel.*

Deſertam cauſam vincere. *A' hol ſenki ellent nem áll, ott győzedelmeskedni.*

Deſidi ſemper feriæ. *Mindenkor innepe vagyon a' reſt embernek.*

Deſperatio aut facit militem aut Monachum. *A' ketségben eſett, elméjében veſzett, jót nem tud reménleni.* (*A' ki máskép el nem tud élni, az vagy katonává vagy Baráttává léſzen.*)

Deſperatis etiam Hypocrates vetat adhibere medicinam. *Halálos Lázárra mingyárt patikolóra, ne veſzteges gyöngy vizet.* (*Melly gyermek inreſſel nem jobból veſzszővel, tsapjad a' borjuk melle.*

Deſtitutus ventis remos adhibe. *Kezzel hozzá ha a' kés nem fogja.*

Deteriora pertinacius hærent. *Roſszat meg tanólni s' ſokaig meg tartni, ſokkal könnyebb mint a' jót.*

Dereriores omnes ſumus licentiâ. *Zablya nélkül a' ló ſoha nẽ léſzen jó.* Ter.

De to-

De toga ad pallium. *A' Tsôbôrbûl vederben hágni.*

De tuo capite aguntur comitia. *Most válik-el dolgod.* (*Te felôled koholnak.* Plautus.

De tuo luditur corio. *Bûrödben jár a' dolog.*

Deum fallere volenti multa ſcienda. *Ki Iſtent meg tsalni, és vele jádzani akar, ſokat kell tudni.*

Deus eſt juſtiſſimus Judex. *Az Iſten igazán itél, ha mit hiján talál, azt megbünteti.*

Deus ex improviſo apparet. *Mikor magad sem tudod mihez kellеſſék fognod, akor jelenik-meg Iſten ſegétségével.*

Deus humili & non ſuperbo corde delectatur. *Tsak edgyügyü ſzivben s' nẽ kevély elmében gyönyörködik az Iſten.*

Deus judicat cum nemo accuſat. *Bár ſenki tégedet, ne vádollya éltedes még-is meg-itél Iſten.*

De vino effuſo colligi debet, qvod poteſt. *El-veſzet fejſzének, bár tsak foka fordultyon viſſzá.*

Dextrum

Dextrum ex calceolo, lævum verò in pondoniptro. *Fél lába az udvarba vagyon, fele a' Praclikallo ſzékben.*

Dextram ne cuivis injeceris. *Ne veſs minden gaz emberrel barátſágot.*

Diæta bona potior Hippocrate. *A mértékletesſég, mint ſzép levegő ég, hoz kivánt egéſſégre.*

Diagora deterior. *Eſtelős (Iſtentelen) ember.*

Dicam alicui impingere (inſcribere.) *Valakit Törvényben idézni.*

Dic cur hic. *Emlékezzél-meg rola mi végre mulatsz itt.*

Diceno dicere diſcunt. *Akar mit tanulva tudám az ember.*

Dicendum eſt aliud contra eſt aliud reticendum. *Nemkell mindent ki tetzgned.*

Dicere non facere non ſemper ejusdem. *Mondani s' mivelni, külömbözö dolgok (kettö.)*

Dicere perfacile, eſt opus exercere moleſtum. *Tsak könyü a' nyelvnek, de nehéz a' kéznek a' munkát véghez vinni.*

Dic

Dic qvis & unde venis. *Honnét jösz s' hová mégy.*

Dicta docta pro datis dare. *Szép ſzókkal köſſönni az adományt.*

Dicta lemel nullum patiuntur jure receſſum. *A' ſzó ſebe nem fér, villamás meg nem térö pül, nints rakontzája.*

Dictis non armis religio tuenda. *Erőſséggel nem fegyverrel.*

Dictum factum puta. *Szádból ki ment ſzódat tartsd meg mondáſodat.*

Diem humeris protrudere. *Egész nap ſétálni. (Veröfényen ülni, henyélésben ülni, kéſſálni.)*

Diem velper commendat. *Napot nem föl költén, bánem enyéſſetén ditsérik énekelve.*

Dies adimit ægritudinem. *Idövel ſzokot a' nyavallya enyhödni.* Terent.

Dies diem docet. *Meg tanit az idö.* (*Egy idö a' máſikat ſzokta tanitani.*)

Dies poſterior prioris diſcipulus. *Egyik nap máſiknak tanitványa.*

Dies qvandoq; parens qvandoq; noverca *Nem minden nap pap ſajtja.*

Dies

Dies ſtultis qvoq; mederi ſolet. *Az idő (nyavalya) az bolondot is eſſére hozza.*

Differ habent parvæ commoda magna moræ. *Ne ſies dolgoddal, várakoz tanátsal, igy megy dolgod jól végben.* Ovid.

Deficiente pecu deficit omne, nia. *Minden hijával van ember a' pénz nélkül*

Difficile eſt aſveta relinqvere. *Az melly eb egy ſzer a' Dunát által uſzſza, máſsor a' tengerre készül.*

Difficile continere qvæ capere non poſſis. *Nehéz ket hajdunak várat oltalmazni.* Curt.

Difficile eſt ingenitos occultare mores. *vel:*

Difficile eſt tacitos naturæ abſcondere mores.

Ponere difficile eſt qvæ placuere diu. *Ki tetzik a' vas ſzeg a' sákból.*

Difficile eſt juſtum temperare dolorem. *A' méltó bánatot nehez mértekelni.*

Difficile eſt omnes laqveos effugere. *Nehéz embernek minden tört el kerülni.*

Difficile eſt omnes effugere. *Nehéz mindennek a' ſzáját bé-dugni.*

Diffici-

Difficile eſt tenere, qvæ didiceris, niſi exerceas. *Nehéz gyakorlás nélkül valamit meg-tartani.* Plin.

Difficile eſt triſti fingere mente jocum. *Nehéz ſzomorunak, bánatos ortzának, vég kedvét mutatnia.* Tribul.

Difficile eſt vultu & verbis celare dolorem:

Frons aperit, qvicqvid diſſimulare cupis. *Nehéz a' bánatot és ſzomoruságot, embernek el-titkolni.* Strozza

Difficilia qvæ pulchra. *Mennyivel ſzebb dolog az annál nehézebb.*

Difficilius elocare, qvam educare filiam. *Könnyöbb fel nevelni mint ſem férhez adni, a' jó és ékes leányt.*

Diffugiunt cadis cum fece ſiccatis amici. *Hogy ha el költ borod, nintsen már mit furnod, barátid is el-költek.* Horat.

Digito attingere (extremis digitis attingere.) *Imégy amugy illetni-meg.* Cic.

Digito compeſce labellum. *Tarts a' ſzádat.*

Digito oſtenſo rapitur manus. *Ujjodat ki nyujtván kezed ragadtatik.*

Digitum

Digitum medium alicui oſtendere.
Valakit ki nevetni (tzufolni.)
Dignitas potentiâ alitur conſervaturq;
A' félnlő Uraság, birodalom s' jóſág, viſélt s' hatalmaſt kiván.
Dignitatem affert fortuna. *Pénz emberség ruha tiſteſség.*
Dignum laude virum Muſa vetat mori.
A' tudos emberek (örök) halhatatlan nevet ſzerezhetnek a' fő embereknek. Hor.
Dignum patella operculum. *Meg-találta a' ſák foltyát.* Hieron.
Dignus eſt omni malo, qui erubeſcit fortuita. *Nem méltó az élni, ki ſzokta ſégyenleni a' ſzerentse kotzkáját.* Curt.
Dignus eſt operarius ſuâ mercede.
Méltó a' munkás a' jutalomra.
Dignus, qui cum in tenebris mices.
Betsületes (valóban ſzava hehető) ember. Cicero.
Dii facientes adjuvant. *Az Iſten-is műkára fizet.*
Dii laneos pedes habent. *Az ſokáig tárő. Laſſán jő az Iſten, de nyjan el-érkezik azért.*

Diligi-

Diligitur nemo niſi cui fortuna ſecunda eſt. *Barátod mindenkor ſzeret, nem tsak ollykor midőn áranyod látnya.* Ovid.
Dimidium facti qui bene cœpit habet.
Jó kezdett éneklés Kántornak nem nehéz.
Dimidium plus toto. *Jobb kevés bizonyos, mint sok bizontalan.* (*Bizontalan adóſſágnak ſzalma intereſſe.*)
Dimidium ſtudiorum eſt oratio. *A' buzgó imádsag probált fel tanuág.* (*Minden Meſternél könyvnél drágabb.*)
Dimiſſum qvod neſcitur non amittitur.
Kiki a' mit nem tud azon nem bánkodik.
Diogenica cœna. *Alá való vendégség.*
Diomedis & Glauci permutatio. *Egyenetlen tsere. Bolondnák fa pénz-is jó, ha el-veſzti sem kár.*
Dionyſiaca ſcommata. *Motskos fetsegés.*
Dionyſius Corinthi. *Menyegző miatt nagy ſzükségre jutott ember.* (*A' ki nagyot hág nagyot eſik.*) Cic.
Diphtera induere ſuem. *Törsökőt ékeſgetni. Nem illik ſzamárra bársony nyereg.*
Dira fames auri culpæ regina parensq;

A' ki pénzt szereti: s' mindenütt keresi, végre meg bolondéttya.

Discat, qui nescit, nã sic sapientia crescit *Tudatlan tanóllyon s' könyveket olvasson, igy szerez bőliseséget.* (*Tanúly tinó ökör lesz belőled.*)

Discе cautius mercari. *Ha el-veßtéd szókét, viselly gondot lóra.*

Discedit fœtore relicto. *Nagyot kondéte s' el-szalad.*

Discentis vita deficit. *Hamarébb meghalunk, mint mindent meg-tudunk.*

Discenti assiduè multa senecta venit. *A' jó Pap holtig tanól.*

Discessum reditus non sinit esse gravem. *Am bátor el-menyen, tsak hogy (jól) visszá jőjön.*

Discite, eunt anni more fluentis aqvæ. *Tanollyatok iffiak, mert idők ugy folynak mint a' nagy sebes vizek.* Ovid.

Discite justitiam moniti & non temnere divos. *Tanóld Istent félni, és jámborul élni.* Virgil.

Discincta vestis, discinctus animus. *Minémű ruhája, ollyatén ő maga. A' ki mint*

A' ki mint viseli magát ruhazatban; ollyan elméjében-is. Tarka barka ruha illy szajha farára. Ac.

Discordiâ fit charior concordia. *Szeretőknek sebe, nem idéz törvénybe, de hoz nagy egyességre.*

Discum qvàm Philosophum audire malunt. *Nem adna ő most azon egy darab kápoßtás hust.*

Dispendium propter compendium. *Féllérrel szokták az Aranyat kémelni.*

Dispersionis tempore collige. *Bűvségnek idején szerezz (gyűts.)*

Distrahit animum librorum multitudo. *A' könyvek sokasága fej háborétása.*

Divelli à charo res est durissima amico. *Nẽ örömest válik-meg ember jó barátyától.*

Diversis diversa placent. *Ki szereti Papját, ki pedig palástyát.*

Diversos diversa juvant.. *Ennek ebez kedve, amaznak amahoz.*

Dives aut iniqvus est, aut iniqvi hæres. *Nehéz az embernek igazán (jámboról) hamar gazdagodni.*

Dives eram dudum, fecerunt me tria nudum.

Alea, vina, venus, tribus his ſum factus egenus. *Szerelem, bor s' kotzka, mindenbûl ki foßta.*

Dives eſt qui Deum propitium habet. *Elég gazdag kihez az Iſten kegyelmes.*

Dives factus deſiit lentè gaudere. *Bezzeg föllyebb kezte ô-is moſt. El-felejtette a ſzegénységet. Nagy Ur immár meg ut ál ſzegény embert.* Ariſtop.

Divina vulgus latent. *Senki Iſten utát nem tudgya, s' tanátsát.*

Divinitus factum. *Iſten akarattyából eſett.*

Divinum excipio ſermonem. *Iſtent ne bántsuk véle.* Pla.

Divinum ingenium plena crumena facit. *Kinek teli erßinye az elég tudos.*

Divitiæ grādes homini ſunt vivere parcè. *Meſterség a' gazdagnak mértékletteſſen élni.* Lucret.

Divitiæ non ſemper optimis (ſcil. contingunt. *Dißnó-is gyakorta búza liszet eßik.*

Diviti-

Divitiarum & formæ gloria fluxa & fragilis eſt. *Szépség és gazdagság hamar múlo jóßág.* Saluſt.

Divitiis Craſſum ſuperat. *Számát sem tudgya pénzének.*

Diu deſiderata dulcius obtinentur. *Régen kivánt s' meg-nyert ajándék legkedveſb.*

Doceat, qui didicit. *A tanitson máſokat ki maga tanólt.*

Docendo diſcimus. *Ki máſokat tanit maga-is tanúl az.*

Doctor amarus erit, diſcenti ſemper ephebo. *Mindenkor keménynek tetzik a' gyermekeknek a' jó ſerény Præceptor.*

Doctum doces. (memorem mones.) *Farkasnak mutatz erdôt.*

Doctus vina, rudis Zythum, pecus hauriat undam. *A' jó bor tudosnak, ſer vagy viz paraßtnak, aßtalára tartoznak.*

Docui te urinandi artem, & tu me vis demergere. *Tôrtôl mentettelek, s' abban akarß ejteni.*

Dodonæum æs. *Mindenkor jár a' ſzája mint az üres malomnak.* Menan.

Dolaris vita. *Mértekletes élet. Magánoſſan való lakás.*

Dolia Danaidum. *l.* Dolium inexplebile. *Telhetetlen' Zák.* (*feneketlen kád*) Zenod.

Dolium volverè. *Haßontalan munkát tenni.*

Dolor eſt medicina doloris. *A' fájdalmat fájdalmas eßközzel gyógyityák.*

Dolor excitat iram. *A' beteg emberek türhetetlenek.* (*magokat ſem ſzeretik.*)

Dolori cuivis remedium eſt patientia. *A' békességes türéſs minden fájdalmat meg győz.*

Domeſticum Theſaurum calumniatur. *Hitván madár az, melly a' maga feßkét rutéttya.*

Domeſticus teſtis. *Maga ditséri magát, mert nem láttya ſzomßédgyát.*

Domi alienæ mutus & ſurdus eſto. *Otthon paranrsoly* (*Ne ſzabj rendet más ember házánál.*)

Domi conjecturam facio. *Magamról sudom.*

Domi manere oportet bellè fortunatum. *Otthon lakjék a' ki kedvére* (*kár nélkül*) *akar élni.*

Domini benedictio ditat. *Az Urnak aldáſa gazdagit-meg.* Prov. X. 22.

Domi frons plus prodeſt, qvam occipitium. *Az Urnak ſzemei hißlallyak a' lovat.*

Domi ſuæ qvilibet rex eſt. *Bagoly-is biró barlangjában.*

Domos habemus luteas. *Gyarló emberek vagyunk.* (*Jégen épétett házunk vagyon.*)

Domum dum facias ne relinqvere impolitam. *Mihez kezdeſz pedig, abban te légy fottig elmédben álhatatos.*

Domus amica (domus optima.) *Nem mondom királyság, de egy kis Uraság, ké lakhatik házánál.*

Dona ingenii & fortunæ omnibus patent. *Meſterség, méltóság, ſzerentse's gazdagság uta mindenek nyitva.*

Donec eris felix multos numerabis amicos.

Tempora, ſi fuerint nubila ſolus eris.

Meddig tart ſerentséd, addég barátid-is. Ovid.

Donum qvodcunqve probato. *Ajándék marhának nemkell fogat nézni.* Homer.

Doribus doricè loqvi fas eſt, *Tóttal tótól kell ſzólni.*

Dorica harmonia canere. *Erkölcsösen ſzólni.*

Dorica Musâ clarus. *Ő ſem hánnya nagyan másnak, a' kimit adna néki.* Ariſtop.

Doricè incedere. *Teſtét ſzemtelenül felmezételenétteni.*

Doricè loqvi (coccinnire.) *Vißßá beßélni.*

Dormienti rete trahit. *Büntelen után leſelkedik.*

Dormientis rete trahit. *Ugy alußik mint ha ökör bőrt vonnának á fagyon* (*hortyog.*)

Dormienti loqvor. *Mint ha fának ſzólnék.*

Dormiet illæſus meliùs, qvam verbere cæſus. *Epés egésséges teſtel jó aludni.*

Dormire in portu. *Bátorságos* (*tsendes*) *életet élni.*

Dormire in utramvis aurem. *Lábnyuta* (*gondva* (*gondnelkül*) *aludni.* Terent.

Dormit ſecurè cui non eſt { functio / lectio } curæ. *Tißtel* (*könyvel*) *nem gondoló ſokáig aluvő, ſzokott gyakorta lenni.*

Dos eſt uxoria lites. *A' gazdag feleség felette nagy inség, gyötrelme is ſzivednek.*

Dos non facit fauſtum conjugium, ſed virtus. *Nem pénz, de a' virtus házaságban ſzép jus.*

Draco Heſperidum. *Sem magához, ſem máshoz nem hajlandó.*

Draconis leges. *Kemény, és Iſtentelen törvény.*

Duabus anchoris fultus. *Nem elégſzám ez, mint a' tekenőben ingó viz.*

Duabus anchoris niti. *Két iſtáphoz támaßkodni.*

Duabus ſellis ſedere. *Két nyerget ülni egy ſeggel.* Macrob.

Dubia cœna. *Urak aßtala* (*drága vendégség, holot maga ſem tudgya az ember mellyik ételből egyék.*) Terent.

Ducit uva ab uva livorem. Græx totus in agris unius ſcabie cadit & porrigine

rigine porci. *Egy rühös juh az egész nyájat meg-veßtegeti.*

Dulce bellum inexpertis. *Tsak annak tetßik a' hadakozás ki nem próbálta.*

Dulce eſt confecto ritè labore qvies. *A' munka után eſik jól a' nyugovás.*

Dulce eſt deſipere in loco. *Nem mondom tzigánság, de oljykor ravaſzság, tud magával haßnálni.* Horat.

Dulce & decorum eſt pro Patria mori. *Szép és tißtességes hazánkért meg-halnunk.* Horat.

Dulce merum, dulcis conjux, mens conſcia recti,

Qvid tribus his junctis dulcius eſſe poteſt. *Jó bor, ſzép feleség, s' tsendes lelki epség, drága dolog világon.*

Dulcia non { meminit / meruit } qvi non guſtavit amara. *Nem méltó hogy párnán nyujtozék, ki ſzalmán nem teſtét ſanyargatsa.* (*A' virtus türéſſel, s' erös reménységgel erdemel ditséretet.*)

Dulcibus eſt verbis alliciendus amor. *Szép ſzókkal ßoktáka' ßeretetet ßerezni.*

Dulcibus

Dulcibus & modicis ornatur fœmina verbis. *A' nyájas s' kedves ſzó ollyatén mint a' Só az Aſzſzonyok ſzájában.*

Dulcior eſt poſt pericula fructus. *A' keményutazás, és nehéz dolgozás után leg jobb nyugodni.*

Dulcis amor Patriæ. *Edes hazánk ſzerelme.*

Dulcis bonorum Patria. *A' jámborok között mindenütt otthon vagyon az ember.*

Dulcis in expertis cultura potentis amici. *A' kinek a' kása meg-égeti ſzáját még a' tarlóját-is fujja.*

Dulcius ex ipſo fonte bibuntur aqvæ. *Sohol nem jobb a' viz mint tulajdon forrásában.* (*Az anyai tej leg édeſſebb.*)

Ovidius.

Dùm aliena affectamus noſtra amittimus. *Száz igaz pénz között egy hamiſſan gyüjtött többet-is meg-emészt.*

Dùm canis os rodit ſocium qvem diligit odit. *Nehézen* (*ritkán*) *alkhatik meg két eb egy tsonton.*

Dùm felis dormit mus gaudet & exilit antro.

Matska mikor ſzunyad egerek tántzolnak.

Dùm ferrum candet cudere qvemq; decet. *Meddég tüzes a' vas addig kopátsold.* (*Akkor kell az alkalmatoſságal élni, mikor vagyon.*)

Dùm fervet olla fervet (vivit) amicitia. *Meddég tart vendégség addég barátidis.* Pythag.

Dùm ludus bonus eſt, ipſum dimittere fas eſt. *Mikor leg-jobb játék akkor hadgyad félben.*

Dum luſor jurat nihil hæc devotio juvat. *Rosz feſtet életnek s' lelki-ésméretnek tanuja nem hiteles.*

Dùm mercatura vilis eſt, colligé. *Bővségkor gyüjts.*

Dùm modò ſit dives, barbarus ille placet. *Tsak légyen értéked, bár ne légyen eſſed, mindeñek tetz ſzeméllyed.* Ovid.

Dùm moliuntur, dùm comuntur, añus. *Egy eſztendő tellik belé mig fel-kélnek, s' magokat fel-tsimogattyák.* (*Soba nem léſznek kéſzen.*)

Dùm potui rapui; rapiatis qvando poteſtis. *Ripszrapsz tsak légyen az én sákomban.*

Dùm ſatur eſt venter candet caput inde libenter. *Haſnak teli voltán órül fejlakásán, elme marad üreſſen.*

Dùm ſpectant oculi læſos, læduntur & ipſi. *El ragad ám a' vétek mint az enyv.* (*Egyik fájó ſzem meg-veſztegeti ſokakat.*) Ovid.

Dùm virent genua. *Mig ember friſ erős és iffiu.*

Dum vitant ſtulti vitia incontraria currunt. *Nehéz a' bolondnak a' tzélt megtalálni. Az eſsőt kerölő ſokszor vizben eſik.* Horat.

Duobus Dominis ſervire. *Két Urnak ſzolgálni.*

Duo cum faciunt idem ſœpè non eſt idem. *Nem ér azért egyik a' máſikkal. Nem tsak egy ebnek neve far:* (*korodon.*)

Duodecim artium homo. *Ravasz* (*álnok*) *ezer meſterségü ember.*

Duo maxima putantur onera: paupertas & ſenectus. *A' mardoló ſzükség, kit ſzenved a' vénség, mindeneknél legſúlyoſsb.* Cic. de Senect.

Duos fures non alit unus ſaltus. *Nem ellik két dudás egy kortsmára.*

Duos inſeqvens ſepores neutrum capit. *Két ſzék közöst a' földön marad a' ki ſokfelé kap.*

Duos linis parietes. *Két felé sántikálsz.*

Dulciter peccat, qui ſe de crimine jactat. *A' vétekkel kérkedő kétképpen vétkezik.*

Dura ſunt leonis cubilia. *A' gonosz életnek, és ſzörnyü vétkeknek vége nagy veſzedelem.*

Duræi eqvi ſpecimen præfert. *Vajki ſok latorság ſzorult azért ő belé-is.*

Duro nodo durus cuneus qværendus. *A' ſzeget ſzeggel kell ki verni.* Hieron.

Durum eſt contra ſtimulum calcitrare. *Nehéz az ôſtön ellen rugodózni. (Erős ôſtön ellen rugódozni fenyen ártalmadra fog lenni.)*

Durum, ſed levius fit patientiâ, qvicqvid corrigere eſt nefas. *Boldogtalanságot, melly nyakadra hágott, azt békével ſzenvedgyed.*

E

Eadem chordâ aberrare. *Egy bakot nyuzni.* Horat.

Eadem per eandem. *Idem.* Diogen.

Eamus Athenas. *Maragyrodjába menni máſsor is.*

Eandem cantilenam canere. *Azon régét dudolni.*

Eandem in eundem cudere, tundere. *Idem.* Cicero.

Eandem mihi gratiam refers, qvam cuculus curræ. *Gonoſsſzal fizetz a' jóért.*

Ebrietas ducit ſecum omnem infelicitatem. *Jó vitéznek árt bor. s' másra hozhat kárt, mint történt nagy Sándoron (az Attillán.)*

Ebrietas eſt metropolis omnium vitiorum. *A' réſsegség minden gonoſsságnak vára.*

Ebrietas eſt voluntaria inſania. *Magát réſsegséggel ſok bolondá téſsi.*

Ebrietas ut vera nocet, ſic ficta juvabit. *Mint réſsegség káros, ugy tétetés haſsnos, a' nagy bor ihatok közt.* Ovid.

Ebriis ſimpla apparent dupla. *Minden tetzik a' réſſeg ſzeme előtt (Bezzeg föl tőtött a' garatra.)*

Ebrius dormiens non eſt excitandus. *Iſten-is ki tért vólt a' réſſeg ember előtt.*

Ebur atramento candefacis. *Hogy már ékeſitenéd maga inkább rútitod.*

Echini duo prius amicitiam ineant. *Nehéz az ebet a' matskával (farkaſt a' báránnyal) egybe (őſſve) békéltetni.*

Ehino aſperior. *Hörtsöknél is körtsökösb ember.* Plin.

Ehinus partum differt. *Maga kárára vontattya.*

E cucumere bibere. *Utazni (vándorlani.*

E culmo conjicere ſpicam. *Még vén korában-is meg-tetſſik ki minémő vólt iffiu korában.* Euſtat.

Edax currus. *Faldokló ember. (Senkinek ſem akarna ám ő benne hagyni.)*

Edentulus veſcentium dentibus invidet. *Maga ſem raghattya meg, s' másnak ſem adgya.*

E duabus tria vides. *Edgy kettőt latz immár.*

Effeci-

Effecimus pro opibus noſtris mœnia. *A' kitsény madarnak kitsény feſſke-is.*

Efficatior in adverſis neceſſitas, qvàm ratio. *A' kéntelenségnek, és őſſtönőzésnek nagyob ereje vagyon, hogy ſem okosságnak e' akar melly tanátsnak, bár ugyan jói akarjon.* Curt.

Efficatior omni arte imminens neceſſitas. Idem. *Nints erőssebb erő mint kit ád a' ſzükség.*

Efficiunt tetrum teterrima crimina vultum. *Rút tselekedetek rut ortzát okoznak.*

Effodiunt opes irritamenta malorum. *A' gazdagság minden roſſra őſſtönőző.* Ov.

Effœminatorum etiam oratio effœminat. *Roſſnak roſſ a' ſzava-is.*

Effugit mortem qvisqvis contempſerit. timidiſſimum qvemqve conſeqvitur: *Leghamarébb el-eſik a' félékén katona a' hartzon, s' a' bátor meg marad.*

Egeſtas ingenioſa. *Mindent ki-gondol a' ſzegénység.* Claud.

Ego & tu unum trahimus jugum. *To ſem vagy jobb a' deákné váſſnánál.*

Ego

Ego ſpem pretio non emo. *Jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok.*

E granis fit acervus. *A' féllér-is pénz (kevéshez keveset ádván rakáſt gyűjthetz.)*

Ejus cantilenam canas, cujus plauſtro veheris. *A' ki ſzekere farkán ülſz, annak énekét énekeld. (halgasd.)*

Ejusdem farinæ. *Egy bordában ſzött.* Perſius.

Ejusdem juris eſſe debent qvi ſub eodem Rege victuri ſunt. *Mi egyik jobagynak, ſzad a' máſiknak.* Curt.

Ejusdem Muſæ æmuli. *Egy Iskolában tanúltak.*

Ejus regulæ non ſunt prætorum edicta. *Mi nem Iſtenem, hogy imádgyam.*

Elephanti celerius parturient. *Nehézen (nagy munkával) léſſen az meg. (kéſő dolog ez.)*

Elephanti corio circumtectus. *Vas a' bőre (latzik hogy oſtoba, mert kemény bőrű.)*

Elephantina indiget proboſcide. *Nem gondol (néz) előre valót.*

Elephan-

Elephantina olfacere proboſcide. *Idején meg-érzeni.*

Elephantinis genibus homo. *Senkit nem bőtsülő kevély ember.*

Elephantum citius ſubula celes. *Könnyeb ſebedben a' tevét el rejtened.*

Elephantum ex muſca facit. *Kis dolgot nagyra viſſon.* Lucian.

Elephantus Indus haud curat culicem. *Nem fél Király az Udvar birótúl.*

Elephantus non captat murem. Idem.

Eleuſina celebrare. *Állatomban való (titkos) gyűléſt tartani.*

Eloqvitor, ne celato, qvo novimus ambo. *Mond-meg ne ſzuſſogj, hadd tudgyuk mi-is.*

E lotio vectigal qværit. *Még a' diſznó almot-is el-akarja adni.*

Emarinatus. *Embertelen (baratságtalan) embert*

Emas, qvod neceſſe eſt, non qvod op' eſt. *Mindent mit ſzemed lát ne végy, de ſzükségeſt.* Cato

E Maſſilia veniſti: naviges Maſſiliam. *Igen fitzerézed magadat mint az Aſzſzony ember.*

Emen-

Emendus cui imperes. *Tarts ſzolgát magadnak ha parantsolni akarsz.*

Emere malo, qvàm rogare. *Bizony inkább adnám-meg az árrát mint sem kényörgenék (kunyórálnék.)*

Eminent, cadunt, creſcunt, deteruntur. *Ki fel s' ki alá.*

Emitur virtute poteſtas. *Sokan (bötsületre) méltóságra, mëtek Uraságra, kardal s' fegyver élével.*

Emptor difficilis non bonum emit obſonium. *Oltsó huſnak hig a' Leve.* Jul. Pol. Sen.

Emptio nulla ſine pretio eſſe poteſt. *Pénzel járják a' (vásárt) bútsút.*

Emungens acrius elicit ſangvinem. *A' ki erőſen fel vonnya yját, hamar el ſzakadoz.*

Encomium ante victoriam canis. *Meg sem fogtad, s' már mellyeßted.*

Endimionis ſomnium dormit. *Délig aluvó.*

Enecat ingentem vipera bovem. *Kitsiny a' bors de erős és gyors. (Az oktalan nagy teſt, ha félénkahoz reſt váßnál miuel tettetesb?)*

Enſe

Enſe cadunt multi perimit; ſed crapula plures. *Többen halnak borban, hogy ſem a' tengerben.*

E nuce fit Corilus, è glande fit arduа qvercus.

Ex parvo puero ſœpè peritus homo. *Parányi bimbóból, kisded virágjából, nagy gyömölts nevelkedik.*

Eodem collyrio mederi omnibus. *Mindë betegséget egy kenyöve gyogyittani.*

Eodem in ludo docti. *Egy ferula alatt tanóltak.*

E patricoli domo venit. *Tsunya zinár ember.*

Epeo timidior. *Félénk mint az eb.*

Ephemeri vita. *Rövid (árnyék) élet.*

Epheſiæ literiæ. *A' mit Iſten kinek ád ember el nem veheti* Diog.

Epicurea vita. *Teſti gyönyörüségben merült élet.*

Epicurei horti. *Földi paradétsom.*

Epicuri de grege porcus. *Feslet erkölts ember.*

Epimenideum corium *Emlekezetre tartó dolog.*

Epime-

Epimenidis ſomnum dormire. *Sokáig (délig) aludni, belé halſz te az álomban.*

Epiſtola non erubeſcit. *Ténta és a' penna a' ſzégyent nem tudgya.* Cic.

E plauſtro loqvitur. *Minden okoſság nélkül akár mit ki bőffent.* (*Sem ortzája ſem ſzégyene.*)

E poculo perforato bibiſti. *Te nálad ſem állana-meg ugyan a' titok.*

Epops cum cygnis certat. *A' bűdös babuk berzenkedik a' hattyuval, (a' tudatlan tudossal.)*

E qvercubus aut ſaxis natum me putas? *Azt gondolodé, hogy vass a' fejem (kő vagy tórsók vagyok?*

Eqvinæ caudæ pilos evellere. *Valamit laſsánként mivelni (laſsán járj tovább jutſz.)* Horat.

Eqvina libido. *Undok bujaság.*

Eqvis albis præcedere. *Sokkal meg (felűl) baladni.*

Eqvo currenti non opus eſt calcaribus. *Nem kell ſerény lovat ſarkantyuval érni.*

Eqvos aſellis jungere. *Serény s reſt allatott egybe haſonlitani.*

Eqvum habet ſejanum. *Nem tudom mitsoda ſzerentséſe vagyon de mindenűt veſzt.*

Eqvus conductus brevia reddit miliaria. *A' fogadott ló meg-revidétti az mért földeket.*

Eqvus me portat, alit Rex. *Mint lehetne jobban dolgom.* (*Könyű élet más után nyalakodni*)

Eqvus Poëtæ vinum. *A' jó bor mellet lehet jó verſet tſinálni.*

Eretrienſium Rho. *Nem tudom mit kong az orra mint a' fa tariſznya.*

Eriginis canities. *Idő előtt való ő ſzűlés.*

Erinni ſex tragœdia. *Rut kofa.*

Eripere telum, non dare irato decet. *Nem jó haragos ember kezében kést adni.*

Erranti medicina confeſſio. *Nints jobb a' vétkesnek a' bűn megvallásnál.*

Erras toto cœlo (totâ vitâ.) *Annyira járſz tőle mint Béts Budától.*

Error ſæpe repetitus tandem vindicatur *Addig jar a' korsó a' kútra, hogy egyſzer oda ſzakad.*

Erub eſcit, ſalva res eſt. *Elpiroſula mint*

mint a' tűz. (*Legszebb ßin az el pirosűlás.*

Eruditio certiſſimum viaticum. *Embert tudomannya mindenűtt eltartya.*

Eruditio præſtat divitiis. *Jobb a' bőltseſség mint világi gazdagiág.*

Eruditos nos oportet prius fieri annis, qvam lingvis. *A' nyelv tudósbb ne légyen a' főnél.* (*A miről ſzollani, akarß prædikálni, azt elébb jől meg tanúld.*)

E ſpinis uvas colligere. *Veßedelmes dologból hajtani haßnot.*

E ſqvilla non naſcitur roſa (Theocr.) non generant aqvilæ columbam; avis ex avibus,: lupus pilum mutat, non mentem: fortes creantur fortibus & bonis; eſt in juvencis, eſt in eqvis patrum virtus: *Naturæ ſeqvitur ſemina qviſq; ſua.* *Nem léß a' bagolynak ſoha ſolyom fia.*

Eſſe oportet ut vivas, non vivere ut edas. *Nem azért ſzűletettett ember, hogy tsak egyék.*

Eſſe ſolet raro pulchra pudica caro. *Szépség és jámborság ritkán jár egy utő*

Eſt aliqvid prodire tenus, ſi non datur ultra.

ultra. *Tsak annyit tégy a' mennyi tűled lehet.* Horat.

Eſt arbuſcula non truncus, curvandus in uncum. *A' fát mig fiatal, hajtsad akarattal, mig nem rőgzik tőrseke.*

Eſt captu facilis turbata piſcis inunda. *A' zavaros vizben leg jobb a' haláßás.*

Eſt cõmune mori, mors nulli parcit honori. *Halál gazdagokat, ſzegény kapásokat, mind egy halomba vágja.*

Eſt & fideli tuta ſilentio merces. *Halgatás olly dolog kiben sok jó forog. Nints jobb a' halgatásnál.*

Eſt foculus proprius multo precioſior auro. *Nem mondom királyság, de egy kis uraság, ki lakhatik házánál.*

Eſt honeſta turpitudo pro bona cauſa mori. *Nem gyalázat jóért, és ſzép bőtsűletért az embernek meg halni.*

Eſt melius regredi qvàm malè cœpta ſeqvi. *A' roßokban hátra, mint hogy sẽ magasra jobb menni az embernek.*

Eſt mens noſtra ſuis contraria ſœpè loqvelis. *Nem mindenkor ſzive mit beſzél a' nyelve azt gondollya embernek.*

Eſt modus in rebus, ſunt certi deniqve fines,
Qvos ultro citraqve, neqvit conſiſtere rectum. *Mértékelve haſznos, ſzükség kivül káros még jó tokai bor-is.* Hor.

Eſt multis certare datum; ſed vincere paucis. *Sokan jádznak; de tsak egyé a' nyereség.* (*Sokan futnak, de tsak egy nyeri el a' pálmát.*)

Eſt mutilare DEO gratus ſublimia luſus. *Az együgyü szivben, és nem a' kevélyben gyönyörködik az Isten.*

Eſt nulli certum, cui pugna velit dare ſertum. *Senki nem tudgya szerentse kinek adgya.* (*Hadak vezérlése népek megverése áll tsak az Ur kezében.*)

Eſto fidelis uſqvè ad mortem. *Igaz hivségedben s' köteleségedben, légy állhatatos sottig.*

Eſt oculo gratum ſpeculari ſemper amatum. *Kit valaki szeret arra sok szemet vet.*

Eſt opus ardentem frenis arcere juventam.
Nec ſinere in mores luxuriare malos. *A' gyer-*

A' gyermek nevelés s' bünöktöl el-vévés nagy munkát szokott adni.

Eſt patris nato veſtem præbere cibumq; *Az Attyáknak tißti fiakat ruházni.*

Eſt pax ac ſanitas nullo parabilis ære. *A' kivánt egéſség ép kéz, láb, s' békeſség bús lelket-is taplállya.*

Eſt qvandoq; olitor valde opportuna locutus. *Gyakorta a' hájas táskából esik ki a' siros pogátsa.*

Eſt qvaſi lupus eſuriens. *Ugyan ki-néz szeméből az éhség.*

Eſt qui non potuit dicere, dixit ERIT. *Mindenek idövel léßnek.*

Eſt qvodvis ſtudium demptâ pietate, venenū. *Méreg a' tanulás s' akar mi gyakorlás a' virtus nélkül (merön) szintén.*

Eſt qvoq; cunctarum novitas gratiſſima rerum. *Minden ujság kedves, oság pedig reves, vettetik a' piatzra.* Ovid.

Eſt ſenibus rerum prudentia major. *Okoſság vénekbē van, nem gyermekekbē.*

Eſt ſimilis ſtulto, qui mandere vult ſinè cultro. *A' kés nélkül evö bolondhoz hasonló.*

Eſt virtus placitis abſtinuiſſe bonis.
Nagy virtus embernek magát a' tetzô dologtól meg tartoztatni. (*A meg elégedés igen fô virtus.*) Ovid.

Eſuriem patiens ſylvam lupus exit opacam. *Ki hajtya az éhség a' farkaſt a' bokorból.* (*Ki-jön ha megéhül.*)

Eſurienti leoni prædam exſculpere. *Nehéz a' bárány a' farkas ſzájából ki vönî.*

Et tardigradis aſinis eqvus prodiit. *Ki hitte volna, hogy varjunak-is Solyom fia légyen.*

Et bene apud memores veteris ſtat gratia facti. *Hála adó ſzivnél nintsen édesebb ennél.*

Et fugiunt freno non remorante dies.
Az orák el folynak, idôk is el-járnak, nem mulatnak uttyokban. Ovid.

Et genus & formam regina pecuniá donat. *Tsak légyen értéked, bár ne légyen eſſed ültetnek felsô poltzra.*

Et genus & virtus niſi cum re vilior alga eſt. *Bár légy vitéz, okos, gyors, és alkalmatos, de ſzükséged le-nyomja.* Hor.

Etiam Argum excœcat amor.
A' bôlcſet-is vaká téſzi s' nem látóvá a' ſzerelemnek tüze.

Etiam capillus unus habet umbram.
Vékony a' hajſál-is árnyéka van még-is, árnyéka fikszik másra. (*A' kis bün is bün.*)

Etiam celeritas in deſiderio mora eſt.
A' nagy kivánságban s' buzgó indulatban nem ſietnetni igen. Publ.

Etiam è vite naſcitur rubus. *Jámbor ſzüleknek-is s' kegyes Attyaknak is gyakran el-fajzott fiok.*

Etiam in pace, belli tamen jura ſervantur. *Az ut közönséges, de a' gyözedelmes járhat bátrabban rajta.*

Etiam inter roſas aculei. *A' jámborok közt-is sok rosz emberek vagyon.*

Etiam juſtus ſepties in die cadit.
Négy lábu-is botlik.

Etiamſi Cato dicat (*ſcil.* non credam.)
Akár ki mondgya de eb hidgye.

Et mala ſunt vicinia bonis. *E' világon örôm nintsen soha ürôm nélkül ſemmi dologban.*

Et mala vicini pecoris contagia lædunt.

rühôs juh az egész nyájat meg-veßtegeti.

Et meum telum cuſpidem habet accuminatam. *vel*

Et mihi ſunt vires & mea tela nocent. *Az én kardom sem bodza fa.* (*En sem fogom kebelemben dugni kezemet.*) Ovi.

Et neglecta ſolent incendia ſummere vires. *Gyakran kis ſzikrából gerjed nagy láng abból, kit nem tudz el-oltani.* Ovid.

Et puero perſpicuum. *Egy gyermek-is által lathattya.*

Et qvamcunq; viam dederit fortuna ſequamur. *Akar mikint follyon* (*légyen* v. *eſsék,*) *dolgunk tsak köveſſük* (*ſzenvedgyük.*) Virgil.

Et res non ſemper, ſpes mihi ſemper adeſt. *Reménség ha rád néz, édeſbb hogy sem nád méz, biztat jövendö jókkal.*

Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum. *Nem lehet embernek a' ſzót alá nyelni.* (*A' ſzó sebbe nem fér, villámás meg nẽ tér, repül nints rakõtzája*)

Et ventri bene vult eſſe ſacco. *Azt akarja, hogy jó-is laknék, ſ a' bárány-is egéßlen maradgyon.*

Et vi-

Et videt & librat juſtâ Deus omnia lance. *Tudgya ki haragßik Iſten, és ki eßik, ſ mindent igazán itél.*

Eva genus noſtrum felicibus expulit arvis. *Eva Annyánk vétke almában evéſe, hoza nyomoruságra.*

Eventus ſtultorum magiſter eſt. *Kár nyittya bolondnak ſzemét.* Livius.

Eventus varios res nova ſemper habet. *Ritkán ſzokott az ujságban jó lennie.*

Evitata Charibdi in ſcyllam incidi. *Edgy nyavalyát kerülvén máſban eſtem.*

Eundem calceum omni pede induere. *Minden tsizmát egy kaptára verni.*

Ex abundantia cordis os loqvitur. *A' ſzivnek tellyességéből ſzóll a' ſzáj.*

Ex amphitheo bibiſti. *Látzik hogy torkos vagy,*

Ex antro Trophoni prodire. *Szomorú ábrazattal lenni.*

Ex arena funes & retinacula nectis. *Kopár helyen kereskedél.*

Ex aſpectu naſcitur amor. *Tálban kontz ne néz az Aßßonyra.*

Ex cantu volucrem noſces ex ungve leonem.

onem. *Az ebet szőréről, szamárt fülei-ről, könnyen meg-ésmérhetni.*

Excedere ex ephebiis. *A' gyermekségből ki-kelni.*

Excelsis multò facilius casus nocet. *Tsakhamar le dönti a' magas fát a' szél.* (*Ur élte haj szálon tsúg véss akadályon,, 's szerentsén igye forog.*)

Excitat auditor studium laudataq; virt⁹. *A figyelmes halgató téssi a' papot szorgalmatossá.* Ovid.

Ex cocto pullus nunqvam producitur ovo. *Ha borjukat ölöd, gyakorta nyakazod, igy szökéken nem szánt az.*

Ex cohorte prætoris est. *Két keze két lába ő annak*

Ex copia ferocia. *Hol a' has jól lakik, ott elme hánkódik és vágyod nagy dolgokra.*

Ex cortice de nucleo judicare. *A' külső jedgyekből belsőket ítélni.*

Ex dentibus senes vires reparare coguntur. *A' kaláts ujjétya, 's az étel táplállya az örög embereket.*

Ex duobus malis minus eligendum. *A' két gonoss közül kissebiket válaszd.*

Exeat

Exeat ex aula qvi volet esse pius. *Az udvart kerülvén, szent életet elven, a pokolt el-kerülöd.*

Exedendum tibi qvod intrivisti. *Hogy ha apprétottad tehát meg-is egyed.* Ter.

Exemplis non est judicandum, sed legibus. *Törvény 's igasság.*

Exemplo qvodcunq; malo committitur ipsi

Displicet autori. (Conscientiæ.) *Jó lelki ésméret hamis pénzt nem szeret; mert lelkének sérelme.* Juven.

Exemplo virtus alibi bene discitur atq; docetur.

Kösségnek a' biró gyermeknek tanító szükségadgyon jó példát.

Exercitatio facit habitum. *Szorgalmas gyakorlás, és a' jó tanulás végre mesterré tészen.*

Exercitatio omnia potest. *A' gyakorlás 's munka, tsak ne légyen tsonka (tunya) mindent jól végben vihet.* Perian.

Ex fimbra de texto judico. *Tserepén ésmérem minémü fazék volt.*

Ex fructu cognoscitur arbor. *A' fát gyömöl-*

gyűmöltsérôl, embert erkôltsérôl, könnyen meg-ésmérheted.

Ex granis acervus. *A sok kis magotska, ha rakodrakásra, gyűlhet's telhet kasokra.*

Ex habitu bonum virum præ se fert. *Bötsületes embernek látzik.*

Ex hara productus. *Olly motskos mint a' dißno.*

Ex harena funiculum nectis. *Haßontalan munkát mivelß.*

Ex horologio æstima Civitatem. *Az ora járásból-is meg-itélhetted a' várost.*

Exigua est tribuenda fides qvi multa loqvuntur. *Inkább hidgy az 'ebnek, és dühös embernek, mint fetsegô bábának.*

Exiguum malum ingens sæpe bonum. *Sok ßor kis nyavalyát, 's sziv szomorutágát, nagy vigasság követi.*

Exiguum munus cùm dat tibi pauper amicus.
Accipito placide, & plenè laudare memento. *Hol adnak malatsot, ott ne tarts tanátsod azt mikepen melly ißed.*

Exilium inter malos. *Nagy szükségben vagyon bárány farkasok közt.*

Eximia

Eximia est virtus præstare silentia rebus. *Titkot el-halgatni, mindgyárt ki nem szórni nagy virtus az emberben.* Ovid.

Exit è potestate. *Ki szöktek a' felsô várból.*

Ex inferis redire. *Minden reménség kivûl meg szabadúlni.*

Ex ipso bove sumere lora. *Valakit maga nyelvén fogni meg.*

Exitii nulla ratio. *A' kit Isten meg akar büntetni elôßör az eßét véßi-el.*

Exitio multis fastus & ira fuit. *A' harag kevélység, és rút negedesség sokaknak vólt veßtekre.*

Exitus acta probat. *Minden botnak végén a' feje.* Ovid.

Ex lætheo amne longa bibere oblivia. *Mindeneket el felejteni.*

Ex libro doctus ex capite truncus. (s. h. stercus.) *Tsak addig tud ô valamit, még a' könyv kezében vagyon.*

Ex lingvâ stulta veniunt incommoda multa. *Nyelv betsületedben, 's érdemlett birtodban hamar földre tapodhat.*

Ex minimis initiis maxima (ſcil. fiunt.) *A' Pap is tsakegy Deák vólt.*

Ex minimo creſcit; ſed non cito fama qvieſcit. *Könyű az embernek roſz hirben keveredni; de nehéz belőle ki-gázolni.*

Ex multorum loculis faciliores ſumptus fiunt. *Sok ember erſſönyéből jó (pénzt) fizetni.*

Ex muſca elephantum facere. *Kis dolgot nagyra vinni.*

Ex naſſa eſcam petere. *Eledelt nagy veſzedelemmel kereſni.*

Ex natali emortualem facere. *Vigaſságos napból, és kedves orából ſzomornat ſzerezni, (inditni.)*

Exordiri telam. *Valamit el kezdeni.* Plaut.

Ex paleis inanibus trituram facere. *Szalmát tsipelni. (Haſzontalan munkát tenni.)*

Ex ovo prodiit. *Szebb sem lehetne. (Szebb abrázatu mint az Annya.)*

Ex Patre malo nunqvam (rarò) bonus filius. *Minémű az Attya ollyan a' fia-is.*

Expecta bos aliqvando herbam. *Haſznos*

munkának nintsen fáradsága. (Hiſzem nehézen várja.)

Expectant curæq; catenatiq; dolores. Gaudia non remeant, ſed fugitiva volant. *Több nyomoruſága van, mint vigaſsága embernek e' világon.* Mart.

Expedit plurima habere cognomina. *A' melly gyermek kedves annak ſok neve van. Nem árt a' kinek ſok tiſztilehet.*

Expellere furcillis. *Ebrudon vetni ki.*

Experientia rerum magiſtra. *A' meg probálás (experientia) mindenre meg tanéit. (Ki vándorlott s' látott, a' többet meg-tanólt, mint a' kementzét őrző.)*

Expertes invidentiæ Muſarum fores. *Nem tud irégyelkedni a' tudós ember.*

Experto crede Ruperto. *En is voltam az ebek harminczhadgyán.*

Ex peſſimo genere & catulus tollendus. *A' konkolt egeſſlen ki-kell ſzaggatnia. (Nem jó a' farkas fiat magnak tartani.)*

Explerunt inimica precamina divi. *Bé tőlt az átok raita.*

Expletur lacrymis egeriturqvè dolor. *A' panaſzolkodás, s' hőven való ſirás, enyhitője a' ſzivnek.* Ovid.

Explorant adversa viros perqvè asperâ duro.

Nititur ad laudem virtus interrita clivo. *Szenvedéssel adgyák s' nem párnásnak nyujtyák a' betsület tsillagat.* Sil. Ital.

Ex plumis cognoscitur avis. *A' madárt tolláról, az ökröt szarváról könnyen meg-ésmérheted.*

Ex propria pharetra non evolat sagitta. *Senki szájában nem repül a' sült galamb.*

Ex qvercubus ac saxis prognatus. *Fától szakatt ember.* Hor.

Ex relatu referre ferè mentiri est. *A' mástól hallott szót mondani mint valót, jár gyakran hazugsággal.*

Ex se fingit velut aranea. (ut araneus. *Az ujából szopja-ki.*

Ex sublimi me derides. *Könnyh a' szegént meg-tsufolni.*

Extincta lucerna omnis mulier eadem. *Minden szinû matska fekete etzaka.*

Extra carcerem suam causam agere est commodissimum. *Az likon kivûl jó alkudni.*

Extra cantum agis (dicis.) *Másová beßélß*

beßélß (Nem ide tartozik beßéded.)

Extra chorum saltare. *A' lineán kivûl bágni.*

Extra fumum (lutum) esse. *A' veßedelem kivûl lenni. No meg-szabadultál már te a' nyûgbûl.* Homer.

Extra negotium pedem habere. *Az munkától szabadosnak lenni.*

Extra oleas vagatur. *Meßße vagyon tûle.* Plato.

Extra periculum ferox. *Bátor (Katona) a' kementze megett.* Hor.

Extra publicam viam ne deflectas. *Sok jámbor szava Isten szava.*

Extra teli jactum esse. *A' veßedelem kivûl lenni.* Terent.

Extrema gaudii luctus. occupat. *Péntek vég tántzot, s' meg-evet malaizot vasárnapi bu talál.* Eras.

Ex tripode dictum, *i. e.* Ex Apollinis oraculo profectum. *Minden kétség kivûl igaz és bizonyos.*

Extritum ingenium. *Tök fej.*

Ex tua officina prodiit. *Te kezed szennye.*

Ex tu-

Ex tumulo Olympum facere. *Kis dolgot nagyra vinni.*

Ex vepreto proſiliens. *Bokorból ugrott (uj ember.)*

Ex verbis fatuos pulſu cognoſcitur olla. *Fazokat kongásán, az ökrőt vonyásán, válogattyák vásáron.*

Exuere pudorem. *Minden ſzégyent félre tenni.*

Exul ſine ſepulchro mortuus. *Kinek ſzegény ſorsa, elevenen meg-hólt az. (ſzerentsétlenségnél és ſzám-kivitésnél nints keſervesb állapot.)* Sen.

Ex umbra in ſolem ducere. *Az el-titkolt dolgot világra hoznia.*

Ex ungvibus leo (ſcil. cognoſcitur.) *Embert erkölcséről, maga viſeléséről, könnyőn meg-ésmérheted.* Lucian.

Ex uno omnia ſpecta. *Meg-tetzik egyből a' többis.*

Exurere maria. *Haßontalan (lehetetlen) munkat tenni.*

Ex vitibus non amputatis ne libaris Diis. *Semmi tißtátalan áldozat nem kedves Istenelőtt.*

Faba

F.

Faba in te cudetur. *Te felőled kobolnak (tanátskoznak) (te reád háránlik ez.)*

Fabarum roſor. *Biró (Magiſtratus) válaßtásban maga voxsát másnak el-adó.*

Faber compedes qvas fecit ipſe geſtat. *A' ki mint őről egy sütt.* Auſon.

Faber fabrum odit, (Figulus figulum.) *Egyik meſter ember máſikat gyűlőli (nem kedvelli.)*

Fabri fabrilia tractant. *Szén égető tőkét és nem ſzalma kévét, nyesdegél az erdőbe.*

Fabula nunc ille eſt. *Emberek tsufja ő most. (Kiki belé vágja nyelvét.)*

Fabula Mileſia. *Király fa kis Miklos beſzéde.*

Fabulari, (ſermones ſerere.) *Szó-fia beßédet mondani*

Fabulæ fumus ſenex atqve anus. *Vén kofát' s vén embert minden gyermek nevet.*

Fac ea, qvæ tua ſunt, qvæ ſunt aliena relinqve. *Tegyed magad dolgát, s' hagy békét másénak.*

Faciē perfriçare. *Magát meg-ſzégyenleni.*

Facies.

- - - - Facies computat annos. *Orczád meg-mutattya Eſztendeid ſzámát. Iffjithad magad, de bizon tégedet-is el-ért a' ſokpéntek.*

Facilè cum valemus, recta conſilia ægrotis damus. Atqve ſi tu hic ſis aliter ſentias. *Könnyű másnak tanátsot adni, nehéz magának.* Terent.

Facile eſt imperium in bonis. *Könnyű a' jó ſzolgát s' engedelmes jobbágyt Királynak (urnak) gubernálni (igazgatni.)*

Facile perit amicitia coacta. *Nemállándó az erőſzakos ſzeretet.*

Facile trahas volentem. *Könyű az akarót reá beſzélnie.*

- - - - Facilis deſcenſus Averni.
Noctes atqvè dies patet atri janua Ditis.

Sed revocare gradum, ſuperasq; evadere ad auras.

Hic opus hic labor eſt. *Könyű pokolban le menni, de nehéz (lehetetlen) fel jőni.* Virgil.

Facilius eſt imperium dare qvam cœlũ. *Könnyebb tartomáñyal mint ſzép Menyorſzágal valakit boldogitni.* Cur. Faci-

Facilius eſt qvædam vincere qvàm tueri. *Könnyeb várat venni mint sem oltalmazni. (Gazdag orſzágokat s' nagy birodalmokat könnyebb meg-holditani, hogy sem békességgel egyes tsendeſséggel azokat végig birni.)* Curtius.

Facilius eſt uxorem ducere qvàm curare. *Könnyebb a' nyőſzés, mint a' ketſzer főzés.*

Facilius eſt reprehendere qvàm immitari. Carpet citius aliqvis qvàm imitabitur: facilis cuivis rigidi cenſura cachinni. *Könnyebb meg-nevetni mint jobban tsinálni. Appelles képében varga talált vétket, mondván tzipellőshőz nem ſzabott mértéket.*

Facilius eſt ſcrupulum injicere qvàm eximere. *Bolond-is olly kővet néha kutban vethet ki nem vonyatik soktól.*

Facilius inter Philoſophos qvàm inter horologos convenit. *Soha ők meg-nẽ egyeznek.*

Facinus auſus eſt planè incredibile (omni poſteritatis recordatione dignum.) *Fel kőtőtte a' matskára a' harangot.*

Facit

---- Facit experientia cautos. *A' kinek a' kása meg égeti a' száját, még a' tarlóját-is fujja.*

Factis non verbis ſpectari vult Græcia. *A' jó juh nem ſokat beget, s' ſok gyapjat ád.*

Factum ſtultus cognoſcit. *Bolond eſet után, noha késő oſtán véſſi magát eſébe.*

Factum tranſactum eſt. *Nints ſemmi panasz benne.*

Facultatum jactura nulla ſpei bonæ permagna, animæ verò omniuin eſt omiſſio bonorum. *Nem birhatſz ſzíveddel, ha tüled vész az el a' mit ſzerentse igér.*

Falcem in aliqvam meſſem mittere. *Magát más dolgában avatni.*

Falcem poſtulare. *A' kérdéſre nem felelni.*

Fallacia alia aliam ludit. *Nintsen olly ravaſßság világon s' álnokság, hogy más azt meg ne jádza.* (*Egyik hazugság máſikat ott éri.*)

Fallax fiducia formæ. *Ném ſokat kell a' ſzépségen épétteni. Terméßeten kivül ki ſzépségnek őrül, jele jár kettős ßivel.* Ovid.

Fallitur

Fallitur augurio ſpes bona ſæpé ſuo. *Karon varjat mutat, remség és untat igér mindent marokkal.* Ovid.

Fallitur in dubiis hominum ſolertia reb⁹. Corda nec eventus capiunt humana futuros. *Reménség ha tsalni fog, akkor fogß fázni, merget ád nagy torokkal.* Māt.

Fallitur aut fallit, qvi vulgi penditur ab ore. *A' kösség tsak ſzeles, mellyben nintsen nagy éſz.*

Falluntur multis tempora, longa jocis. *Tréfával ſzokták az időt el tölteni.*

Fama & vita pari paſſu ambulant. *Inkább veßesd élted hogy ſem böisülöted.*

Fama bella ſtant. *A' hir erős talpa, és márvány, oßlopa a' hadi ſeregeknek. Hirrel erős a' had.* Curt.

Fama eundo acqvirit pedes. *Hir poſtán menéſſel, s' hamar repüléſſel ſokat ßokot hazudni.*

Fama, fides, oculus non patiuntur jocū. *Hir, név, hit, és a' ſzem, nem tud tréfát éppen.*

Fama malum, qvo non aliud velocius ullum.

Mobili-

Mobilitate viget, viresqve acqvirit eundo. *Gonoß hir ſzárnyon jár, lót, fut, ſenkit nem vár, elözi a' mentséget.* Virg.

Fama malum probo, qvo non nocentius ullum. *A' bá. ſont motsok, ſir, embert-is gonoß hir igen ſzokta veßteni.*

Fama mendax. *Nem mind igaz az a' mit az emberek ſzólnak.* Proper.

Fama non temere ſpargitur. *Nem eſik (hull) a' forgáts vagás nélkül.*

Fama omnia in majus extollit. *A nyößö legénynek kintses erßényének, nagyob hire ſummánál.*

Fama pluris, qvam opes. *Nagyobb a' betsülett (jó hir név) a' ſok gazdagságnál.*

Famæ alienæ incumbere miſerum. *Nyomorult dolog más emberre támaßkodni.*

Famæ os comprimere. *Az emberek ſzáját (adománnyal) bé-dugni.*

Famæ os nemo claudit. *Az emberek-nek ſzáját ſenki bé nem dughátya (ſzájára lakatott nem vethet.)*

Famelicus non eſt interpellandus. *Nem jó az éhezö embernek ſokat papolni.* Hom.

Famem peſtilentia ſeqvitur. *Ehséget dög halál ſzokta követnie.*

Fames artium magiſtra. *Mindent kigondoltat emberrel az éhség.*

Fames & mora bilem in natum conjiciunt. *Nehéz az éh embernek a' várakozás (Nints nehezebb a' várakozasnál. Az nagy várakozás, nem csak fogyatkozás, gyötrelme-is a' ſzivnek* Plautus.

Fames Melia (ſoguntina.) *Hallatlan nagy éhség.* Ariſtop.

Familiam ducit. *Fö ebben.*

Familiaris dominus fatuum nutrit ſervum. *Ne jadzál ſzolgaddal, mert társúl fogad.*

Familiarium dignitas ſine opibus fordeſcit. *A' ſzegény barátok, egymáſt értö társok kevesre betsültetnek.*

Farinam fugi, qvi molam devitat. *Az dolgot kerülö, s a' munkától futó, nem ſok kiláttsot eſzik.*

Farinnas à ſtatuis exigit. *Halálra kéri.*

Faſces ſubmittere. *Igaſságától el állani.*

Faſces ſunt faſces. *Tißt viſelés gonddal 's álom ſzakaßtáſſal jáy gyakor törödéſſel.*

Faſcina non facit una corvum. *Több-ès kivántatik ahoz.*

Faſcinantium more laudare. *Irégységből (igézésképpen) ditsérni.*

Faſtus ineſt pulchris, ſeqviturqve ſuperbia formam. *Szépségben kevélység benne nedengesség, s' ſokat hejaz magának.* Ovidius.

Fatalia ſunt connubia. *Az házasság ſzerzéſt, két ſzemély meg-köteſt, tsak az Iſten mutattya.*

Fata non obſervant ordinem. *Öregek és iffiak egyaránt meg halnak.*

Fata regunt orbem, certá ſtant omnia lege. *Mindeneket Iſten igazgat nagy bőltsen, és vezérel mindenben.* Manil.

Fata viam invenient. *Tudgya Iſtennek, hogy kel lenni.*

Fatetur facinus is, qvi judicium fugit. *A' ki magáért meg nem mér felelni azzal magát véikessé téſzi.*

Fato junguntur fato ſolvuntur amores. *Iſten ſzerzéséből, házaſok rendiből jönnek (öſſve) s válnak egymáſtól* Paling.

Fato

Fato Metelli Romæ fiunt conſules. *A' vak ſzerentse vitte fel annyira.*

Fatum inevitabile. *Iſten végezéſe, és ſzent rendelése, tudd, fel-bomolhatatlans* Curtius.

Fatuus ſtultitiam prodit. *A' bolond maga árullya el magát. (A' hariſt a' ſzarván könnyen meg foghatni.)*

Favonium odium. *Semmire kellő dolgon való harag.*

Favus Muſarum. *Fő Poëta.*

Febricitantium ſomnia. *Tsúfos gondolatok, (nyilván álmodtad.)*

Febris qviete & abſtinentiâ mitigatur. *Mértékletesſégés nyugodalom által ſzokták (lehet) a' hideg leléſt gyogyitani.* Cel.

Fecem bibat qui vinum bibit. *Ha konzát meg-etted levét-is hörpentsed; mert ugy mérik a' fontot.* Ariſtop.

Fele rapacior. *Olly ragadozó mint a' matska. (Semmi matska nem ér véle.*

Feles eſuriunt, dum panis cruſtula rodunt. *Ott vagyon az inség, kényér hajat ſzükség, hol étet az emberrel.*

Felices fruſtra nobis promittimus annos.

Semper enim curæ, triſtitiæqve premunt. *Haßontalan reménl, ember 's hyában vél, hogy jobb időket érhet.* Mant.

Felicibus ſunt & trimeſtres filii. *A' gazdagok marhája mindenkor jobb a' ſzegényeknél.* (*Minden meg lehet a' nagy Uraktól.*)

Felicitas muſtos habet amicos. *Jó ſzerentséjében sok baráti vagynak embernek.*

Feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit. *Máſok veßedelmén, botlásán eſetén boldog ſzokott tanólni.* Plat.

Felicium multi (omnes) ſunt cognati. *Sok sogora van a' gazdagnak.* (*A' gazdagnak akar ki is rokonya.*)

Feli crocoton (ſc. dare.) *Lúdra veßte ſzénát.*

Felis aſpicit & magnorum corpora Regum. *A' Királynak-is ſzemében néz a matska.*

Felis libenter agit, ubi demulceri ſolet. *Ki hol bizik ott bizik (gyakran forgodik.)*

Felis trans mare vectus vocem non mutat. *Az ökör ha Bétsbe hajtyák-is tsak ökör.*

Felix

Felix improbitas eſt optimorum calamitas. *A' gonoßok ſzerentséje Iſten félők ſzerentsétlensége. A' tolvaj nyuzálása, huzása vonyása jámbor ſanyarusága.*

Felix qvem faciunt aliena pericula cautum. *Máſok veßedelmén, botlásán el-eſtén, boldog ſzokott tánúlni.* Horat.

Felix qvi nulli debet. *Boldog ki másnak nem adós.*

Felix, qvi potuit rerum cognoſcere cauſas. *Boldog, ki okait, és minden tzellyait, dolgainak meg-tudta.*

Felix, qvi qvæ vult habet. *Boldog kinek kezében katza.*

Felix ſe erigendo felicitatem amittit. *Kevélység le-nyomja ſzerentse tengelét.* (*Hidd-el magadat ha ſzegyent akarſz valni.*)

Feras, non culpes, qvod mutari non poteſt. *Vel:*

Ferendum, qvod mutari neqvit. (non poteſt.) *Boldogtalanságot, melly nyakadra hágott azt békével ſzenvedgyed.* Pub. Syr.

Ferendum & ſperandum.

Reménységel jó a' (ſzolgálat) ſzenvedés.

Feriunt cellos fulmina montes. *Királyi korona, orſág birodalma, ſzáll ollykor nád hajlékban.*

Ferre decet patienter onus, qvod ferre neceſſum,
Qvi jacet invitus, durius ille jacet.
Hogy ha nem ſzenveded s' békével nem tűröd a' nyavalyát még roſßabb.

Ferre oleum ore. *Hizelkedni (engedelmes ſzokat adni.)*

Ferrei oris homo. *Szemtelen (mindent fetsegő) ember.*

Ferreo ſtylo ſcribit. *Nehéz az irását olvasni.*

Ferro flammaq;. *Tűzzel vaſſal.*

Ferro gerere ſpem. *Erőßakoskodni.*

Ferrum dū candet cudendum. *A' vaſat-is addig kell kalapálni, a' még tüzes.*

Ferrum ferro acuitur. *Vaſſal ſzokták a' vaſot meg-éleſiteni (két kő közűl liſtnek kell ki jönni.)*

Ferruin notare doces. *Természete ellen való dologra tanittod.*

Ferrum rubigo conſumit: *Gyöngy olvad etzetől, Gyemánt baſad vértől, fenyes nap jut homályban.* Curt.

Ferrum tuetur principem, melius fides. *Őrzi Királyt fegyver, és ſok kopjas ember, de jobban hit s' igasság. (Egyedől igasság, és az irgalmasság Fejedelmeket őrzik.)*

Fertilior ſeges eſt alieno ſemper in arvo. *Mindenkor kövérebb a' más ember ſzalonnája.* Ovid.

Fertilis aſſiduo ſi non renovetur aratro,
Nihil niſi cum ſpinis gramen habebit ager. *Melly földet nem ſzántnak, gyakran ganajoznak hát azon gazt aratnak.* Ovid.

Fertur eqvis auriga, nec audit currus habenas. *Minden dolog kereßtűl forog.* Virgil.

Feſcennina licentia. *Buja beßéd.*

Feſcenninum carmen. *Szerelem ének.*

Feſcenninus ſermo. *Otsmány beßéd.*

Feſtina lente. *Laſſan járj (ſiess) tovább jutsz (érß.)*

Feſtinatio curam eximit. *A' ki ſiet nem ſokat gondolkodik.*

Feſtinationis comites, ſunt error & pœnitentia.

nitentia. *A' sült rest többet jár, fösvényt érhet több kár ha pánaßat értenéd.*

Festucam ex alterius oculo eruere facile; aſt trabem in proprio videre difficile. *Kitſiny ſzálkát könnyű más ſzemeben látni, de nehéz gérendát magájában nézni.*

Feſtum multas habens moleſtias. *Sok nyavalyaval ſzokott lenni a' költézés.*

Fibulam laxare. *Okot adni.* (*Nékiereßteni a' zablát.*)

Fici cadunt inos comedentis. *Könyű a' más kereſetében turkálni.*

Fici diviſor, *Szoros marku.* Mart.

Fici gratæ avibus ſunt, ſed plantare recuſant. *Szereti a' haßnot, dé fut az munkától.* Athen.

Ficos cupit (vult.) *Tsak a' haßonért hizelkedik.*

Fictilis homo. *Gyönge hütü ember.*

Ficulnea machæra. *Rágalmazás.*

Ficulnea mens. *Alkalmatlan (tök) fő (elme.)*

Ficulnum auxilium. *Ala való, (ſemmire kellő) ſegitség,* Ariſtop.

Ficulnus vir. *Semmire kellő, (mindenre alkalmatlan) ember.*

Ficus ficus, ſcofam ſcofam, ligonem ligonem vocat. *Tsak magyaroſſan meg (ki) mondgya a' dolgot. A' kapát kapának, s' az ásót ásonak ſzokta ám ő nevezni.*

Fida terra, infidum mare. *Bátorságosb földön mint a' vizen járni.*

Fideli nullæ ſeræ. *Nem rakatnak várok s' tsináltatnak zárok a' jámbor emberekért*

Fidem, qvi perdidit nihil poteſt ultra perdere. *Ki hitét eljádzta s' hitelét megitta, mindenét el-jádzotta.* Pub. Syr.

Fidens non confidens. *Elly jámboról s' biven de ne bátorságban.*

Fidentem neſcit deſeruiſſe DEus. *Isten az övéit, buzgó tißtelőit ſoha el nem hagyángya.*

Fide nulla es. *Nints hited mint a' Rátznak.*

Fidere unius noctis glaciei. *Kevés ideig tartó (ala való dologhoz) támaßkodni.*

Fide; ſed cui vide (cui tuto fidere poſſis.) *Kötve higy komádnak.*

Fides ut anima unde ſemel abiit non poteſt redire. *A' ki egyßer (hitet) hitelés el veßti nẽ minden sövény mellet leli meg.*

Fiduciâ pecuniam amiſi. *Ki meg-hiſſi lovát, el-ragadgya magát tsak kantárt hadgya néki.*

Fidus Achates. *Hiv vti társ's jó barát.*

Figularem artem diſcere in dolio.
Inaſi eſtendőben akar meſter romekot tsinálni.

Figulari rota verſutior. *Alhatatlan álnok.* (*Eb hajjal kénték meg az alfelét.*)

Figuli opes. *Veſſendő* (*bizontalan marha* (*gazdagság.*)

Figulus figulo invidet. (Faber fabro.)
Egyik meſter ember máſikat gyűlőli. (*Kováts kovátsra irégykedik.*

Filia mœchatur, qvæ mœchâ matre creatur. *Az Annyára ſzokott Leány gyakran útni.*

Filii canunt paternas cantiones.
A' mint Attyák fujták fiak ugy meg-ropják.

Filius fortunæ. *Szerentsés.*

Filius matri tota jactatio eſt. *Az Annyák kőzőnséges képpen ſzokták fiokat ditsérni és vélek kérkedni.*

Filius, quis non formoſus matri.
Minden

Minden Anyának ſzép a' maga gyermeke. (*Bagoly is azt véli hogy Solyom ő fia.*)

Filius terræ. *Szerentsétlen madár.* (*Esméretlen ember.*)

Filium cõtẽtionis ducere. *Kőzkőpűkődni.*

Filum neviſti, & acu opus eſt. *A' ki fel-réſſen jadzani-is kell annak.*

Fimo abjectior. *Mindenektől meg-vetetett.*

Finis coronat opus. *Végén ſzokták a' jó dolgot meg-ditsérni.* (*Pallyán vár ajandék. ſzép drága mártalék nyerd el édes lovatskám.*

Finis laudat opus. *Minden botnak végén a' feje* (*ditsérete.*)

Firmiſſima eſt inter pares amicitia.
A' Király Királlyal, 's a' kapás kapással élhet jó barátságban. Curt.

Fiſo res periit, diffiſo ſalva remanſit.
Ki meg hiſſi lovat farba rugja Urát tsak kantárt hadgya néki. (*Kőtve higy komádnak.*)

Fiſtulâ dulcè canit volucrem dum decipit auceps.

A' halász boroggal, madarász ſip ſzóval tsal halat és madarat. Cato.

Flagello duro mens docetur rectius. *Kár ſzokta okoſsá tenni az embert.*

Flagitiorum turpis exitus. *Roſs i gonoſs életnek 's a feſlet erkőltsnek, rút ſzörnyű vége vagyon.* Hom.

Flamma fumo proxima. *Nints a' tűz füſt (a' háſső fárádság) nélkűl.* Plut. Cur.

Flammam extingvere in favilla. *Valami gonoſsnak hamar eleit venni.*

Flamma recens parvâ ſparsâ reſidet aqvâ. *Az uj gyuladáſt kevés vizzel lehet eloltani.* Ovid.

Flamma ſinè vulcano. *Alatomban való ſzerelem.*

Flare ſimul & ſorbere. *Egyuttal két dolgot mivelni.*

Flebile principium melior fortuna ſecuta eſt. *Ha moſt (ma) ſzomorusság, majd követ vigaſság fel derűlbette napod.* Ovi.

Flectitur iratus voce rogante DEus. *Iſtent haragjában imadság meg-hajtya.* Ovid.

Flocci facere (nihili pendere.) *Véle ſemmit nem kofitálni.*

Floccos demere. *Az ruhán való pihet le ſzedegetni (hizelkedni.)*

Flores decoris ſinguli carpunt dies. *Angyali nagy ſzépség, kit érdegél vínseg naprol napra ala ſzáll.* Sen.

Fluctibus obloqvi. *Kemény nyaku embernek (fának) ſzólni.*

Fluctus fluctum excipit. *Egyiknyavalya a' máſikat kőveti.*

Fluctus numerare. *Henyélni, Hijábavaló sétálásban gyönyórködni,*

Fluit melius poſt pocula ſermo. *Az ital után foly leg jobban a' ſzóllás (beſséd)* Man.

Fluvius non ſemper fert ſecures. *Nem mindenkor papſajtya* Æſopus.

Fluvius qvæ procul ſunt irrigat, qvæ proxima ſunt præterit. *Ő is idegenekkel téſsen jót, s' az őveinek ſemit nem ád.*

Fluxa miniſterium res eſt herois in horas. *Szolgálatban vénűl ſzolga, sántól, s' sérűl, s' élhetlené léſsen.*

Fodere non valeo, mendicare erubeſco. *Nem kapálhatok á' kolduláſt ſzégyenlem.*

Fœcundi calices qvem non fecere diſertum.

tum. *Szuſſogót ſzólóva ſzemérmeſſ bátorrá téſſi á jó borital.* (*Az kerek is hajjal fordól inkább.*

Fœcundi calices raro faciunt ſapientes. *Nem a' bugyogosból, ſem pintes kannából meritik bóltsességet.*

Fœmina aut minus, qvam canem, aut plus qvam ſenionem facit. *Az Aſſzony embernek hoſſſu az haja rövid az elméje.*

Fœmina culta nimis, fœmina caſta min⁹ *Jámborság ékesétt. ſzemérem tiſztéſitt magad jó viſeléſſel.*

Fœmina in tantum tacere poteſt, qvod neſcit. *Mint á vizen fa ſzál, igy titok meg nem áll az Aſſzony embereknél.*

Fœmina nulla bona; ſed ſi bona digna corona. *Az Aſſzony tsak gyarló, hamisságra hajló, ritkán találſſ igen jót.*

Fœmina prælongis amicit ſua corpora pannis.

Sub qvibus aſſvevit mens latitare brevis. *Az Aſſſzony embernek hoſſſu á haja, rövid az elméje.*

Fœnum habet in cornu longe fuge. *Meg ód magad mert meg ókl el.* Fœnū

Fœnum edit. *Oſtoba (ökör.)*

Fœnum eſſe deberet. *Nem arra való, hogy poſztóba varják á' fejét.*

Folia cadunt poſt cadunt arbores. *A' kis ſzerentsétlenséget nagy ſzokta követni (kedvetlen mértéked, ha ma jön tenéked holnap más is várhattya.)*

Folia ſunt. *Semmire kellő dolgok.*

Folia Sibillæ recitare. *Tiſzta igaſságot ſzólni.*

Fons malus eſt, in qvem latices aliunde ferendi. *Roſſ kut az, mellyben vizet kell hordani.*

Fontes ipſi ſitiunt. (*ironicè.*) *Nagy dolog vólna ha á' dunában nem volna viz.* Cic.

Fontibus apros, floribus auſtrum imittere. *Ebre bizni á' hájat.* (*Á' bakot tenni kertéſſe.*) Virg.

Fontibus omiſſis conſectari rivulos. *A' jó dolgot el hagyni, s' az alá valóra viſelni gondot.*

Foras cares, non amplius Antheriſteria. *Ally hátrább nem minden nap pap ſajtya.*

Fores habet tritas, & caſæ paſtorum. *Nem ſok ember járja házát.* Diog.

Foris Argus, domi talpa. *Más házánal szemes, othon pedig vaksi.*

Foris oculatus. *Jól reá vigyáz (eßében véßi) az kivûl való dolgokat,*

Forma bonum fragile eſt, qvantumcunqve accedit ad annos.

Fit minor & ſpatio carpitur illa ſuo. *Mikint piros roſa, ugy mulik ſzép ortza.* Ovid.

Forma viros neglecta decet. *Nem illik ferfinak magát (sokat) tsimogatni*

Formica camelus. *Ugy illenék ôßve mint az eb s' a' masska.*

Formica formicæ grata; æqvalis æqvalem delectat. Similitudo eſt mater amicitiæ: Aves concolores ſe amant mutuo: Balbus balbum rectius intelligit: Cicada chara cicadæ, pulchre convenit improbis cinædis: Corvus corvo oculum non eruit: Graculus graculo aſſidet, ſimiles habent labra lactucas. Lac lacti ſimillimum. Similis ſimili gaudet; ſævis inter ſe convenit urſis. *A' haſonló haſonlót ſzeret.*

Formicæ etiam ineſt bilis. *Az eb-is*

Az eb-is báñya ba az orrát verik. (*A' féreg-is meg-tekeriti magát mikor reá hágnak.*)

Formicæ non poſſunt ferre onus camelorum. *Nem lehet a' ſzamarra aßtagot rakni.*

Formicæ ſemitam canere. *Alávaló dologról tudakozni.* (*Sok felé kap, hogy utat veßtheſſen.*)

Formicarum nidos inflare: Cervus ad ſagittam properat: Cœcias nubes attrahit: Creare ſibi malum: Flagellum ipſe paras, qvo vapules: Hoſpes ſibi domeſticus eſt: Laqveo ſuo capi: Fortunam ſuam miſeriis permiſcere: Ovis cultrum reperit: Stultitia ſua ſe impedire: Suere ſuo capiti malum: Plagas contra ſe texere: Camariam movere: Ignem veſte circumferre: *Maga fejére vakarni port.* (*Magának tenni kárt.*)

Formosa facies, mutua commendatio: *Akar ki is ſzereti a' ſzépet.* Syr.

Formosa virgo dimidium eſt dotis. *Leánt nem koßorunért de jó erkôltséjért ſzegényen el vehetsed.*

Formo-

Formoſus in oſtio. *Szépnek látzik.*

Formoſus ſinè pulchritudine. *A' tör-sök-is szép ha fel öltöztetik.*

Fornax ferrea. *Vas kementze, s' isßanyá nagy rabság.*

Forſan & hæc olim meminiſſe juvabit. *Talám jövendőbon örömmel fognak erről meg emlekezni.* Virg.

Fors domina campi. *Nem ázé a' madár. a' ki utánna jár, de a' ki el-viheti.*

Fortes creantur fortibus & bonis. *A' jó faj nem hadgya el fajját.* (*Minémű madár olyan a' tojása.*)

Fortes fortuna adjuvat. *A' ki nem veßt nem probál.* Cic.

Fortibus eſt fortuna viris data. *Nem a' féléken szív, de a' ki bátor s' biv mehet a' tilalmasban.* Macrob.

Fortior eſt, qvi ſe qvàm qui fortiſſima vincit mœnia. *Mindeneknél erősſebb ki magát meg-győzi.* Ovid.

Fortis in fortiorem incidit. *Meg találta a' sák foltyát.*

Fortis in tabula. *Erővel kérkedő, de azzal nem biró.* (*Erősnek irattya magát, de semmi.*)

Fortiter ille facit, qui miler eſſe poteſt. *Elég erős ember, ki mint tsendes tenger mindeneket el-szenved.* Martial.

Fortunæ comes infelicitas (invidia.)

A' szerentsés idő mindenre jövendő javaidat ronthattya. (*Sok irégyi vagynak a' gazdag embernek.*)

Fortunæ faber eſt quilibet ipſe ſuæ. *A' ki mint keresi, meg leli.*

Fortuna æſtuaria. *Változó a' szerentse. Olyan e' rosz világ mint a' tündér hivsáos' változó mindenestül.*

Fortuna blanda hamara. *A' szerentse pereg, és kintsével tsörög, szem bé kötve ugy lézeng.*

Fortunam citius reperias qvàm retineas. *Könnyebb ra találni, mint meg maraßtani siető szerentsére.*

Fortuna me nigrum pinxit. *Soha életemben semmi szerentsém nem volt.*

Fortunam reverenter habe, quicunqve repentè
Dives ab exili progrediere loco.
Ha szerentse szolgált ne tartsd ugy mint szolgát; mert könnyen el-vestheted. Auſ.

Fortuna multis in pœnam parcere ſolet.
Szerẽtse ſokaknak nagy veßtségekre ßolgál.

Fortuna nunqvam eſt perpetuò bona.
A' ſzerentse soha nints ravaßság nélkül. Terent.

Fortuna obeſſe nulli cõtenta eſt ſemel.
Szerentse Arany lántzból éles ſzép ruhából gyakran hagy egy mi égben. (*Pokol s' veßedelem, feneketien verem meg nem elegethetik.*)

Fortuna rebus famam pretiumq; conſtituit. *Minden tsak a' ſzerentsen áll.* Curtius.

Fortuna reddit inſolentes. *A' bolondság kevély s' nyomoruság tsekély, egy aßtalhoz nem férnek.* Homer.

Fortuna vitrea eſt, qvæ cum maxime ſplendet frangitur. *Szerentse mint üveg, ſzemed elõtt leveg és könnyen meg változik. A' Kriſtály üveg-is mikor ßebb s' tündöklik, akor hamar el-tõrik* Pub.

Fortuna volubilis errat. *Királyi korona országh birodalma, száll ollykor nád hajlékban.*

Foſſam alicui determinare.
Valakinek bizonyos tzélt tenni fel

Fragilitatis humanæ nimia eſt in rebus proſperis oblivio. *A' boldogság kevély 's a' ſzegénység tsekély nem férnek egy aßtalhoz.* (*Könnyen el biza magát ember ſzerentsében.* Curt.

Frangenti fidem, fides frangatur eidem.
Ki meg ßegi ſzavát, mint puska a' kavát ne tartsd neki ſzavadat.

Frangitur ira gravis, cum fit reſponſio ſvavis. *Mint eteknek a' só haragosnak ſzép ſzó, igy nagy sokat haßnálhat.*

Fratrum concordia rara diſcerptatio crebra. *Ritka egyeſſégek, gyakor közkõdéſek teſtvér Atyafiaknak.*

Fratrum iræ acerbiſſimæ. *Rut méreggel tellyes, rut átkokkal fellyes Atyafiak haragja.*

Fraudare genium. *Maga ſzájatól elſzakaßtani* (*vonni.*)

Fraus ſublimi regnat in aula. *Udvar habzó tenger, mully örvényben kever, ha nem tudsz bizelkedni.* Sen.

Frenis eget. *Zabla kell neki.* (*Igen tüzes.*)

Frenos alicui injicere. *Válakit meg zaboláznia* (*járomba fogni.*)

Frenos

Frenos alicui laxare. *Valakit ſzabad ſzakalra botsáttani.*

Frenum fert (mordet.) *A' fenyétéket ſzenvedi (meg-veti.)*

Frenum non habet lingva. *Az ő kardgya sem sül ugyan hüvelében.*

Frigida aqva ferventem ollam aſpergere. *Vigkorában valakit meg-ſomoritani.*

Frigidam ſuffundere. *Alattöban rágalmazni (ra venni (meg-tsalni.)*

Frigidior Salamandrâ. *Hideg mint a' jég.*

Frons animi janua. *Kinek mi ſziveben (Ki) meg-tetzik ſzemében.* Cicero.

Frons domini plus prodeſt qvàm occipitium. *Leg-jobb az Ur ſzeme a' hol forgolódhat.* Cato.

Frons pertricta. *Diſznó bür az ortzája.*

Fronte capillata (eſt) poſthæc occaſio calva. *Nem akkor hizlalyad, lovad abrakollyad midön hartzra kell menned.*

Fronte facere mendaci (vera.) *Igazán (tsak téttetésbül) tselekedni.*

Frontem amittere. *Meg-ſzomorodni. Maga fejét verni bujában.*

Fronti nulla fides. *Nem mind barátod az ki rád moſolodik.*

Fructi-

Fructibus non ſtadiis certandum. *A' ló ganéj is nagy: de izetlen. Az nagy s' tágas pajta, ha üres és puſzta ólnál mivel betsesébb.*

Fruenti voluptatibus, creſcit carendi dolor. *Ki gyönyörüséget üz s' kezére égett, izetlen annak tántza.* Plin.

Fruges conſumere nati. *Eſzem iſzom emberek.*

Fruges qvoqve maturitatem ſuo tempore expectant. *Idövel érik a' gyümölts.* Curt.

Frumentum in populum (ſcil. elargiri.) *Az népet ajándékkal magához vonni.*

Fruſto panis non mutarem. *Egy darab kenyeret nem adnék rajta.*

Fruſtra canis. *Tsak hijában papolſz. mert reá nem beſzélſz.*

Fruſtra conatur cui non Deus auxiliatur. *Ha Iſten nem adgya munkádat hijában minden igyikezeted.*

Fruſtra fit per plura; qvod poteſt fieri per pauciora. *Mit garaſon vehetz, mit pénzel ſzerezhetſz, ne adgy azért ſok tallért.*

Fruſtra

Fruſtra habet qui non utitur. *Hijába gazdagnak ſok aranyinak, ha véle nem tudiß élni. Ha gazdagságtúl várß nem leß úra, s' ha járß, utánna ha nem rabja.*

Fruſtra Herculi calumniam ſtruxeris. *Nem fog aranyon a' rosda.*

Fruſtra jacitur rete ante oculos pennatorum. *Nehéz a' ravaßt hálora keriteni.*

Fruſtra rogatur, qvi miſereri neſcit. *Az irgalmatlan embernekhijában könyörögni.*

Fucum facere. *Meſterség és tetteteſſel tsalni-meg.*

Fuge dum licet. *Szed el a' leplet.*

Fugere cum licet ne qvære litem. *Hogy ha békeſségben, élhetß tsendeſségben, ne keress veßekedést.* Alcibia.

Fugit irreparabile tempus. *Az idö járon jár ſemmi ſzora nem vár.* Prov.

Euimus Troës. *Vólt és el-költ.*

Fulgur ex pelvi. *Nem hallik ebugatás menyorßágban (Erö-nélkül való fenyegetés.)* Diog.

Fuit

Fuit & Mandroni ficulnea navis. *Vólo ő néki is foltos berhéje.*

Fulmen Jovi eripere. *Iſtent tsßtéssége-tül meg foßtani.*

Fumoſæ imagines. *Régi Nemeſségekkel (Familiájokkal) kérkedök.*

Fumos vendere. *Hijában való dologgal kérkedni.* Martial.

Fumum fugiens in flammam incidi. *Kis nyavalyát kerülvén nagyban eſtem.* Lucian.

Fumum olfacere, alienâ qvadrâ vivere, affectam eſſe menſarum, detergere menſam, muris in morem alienum edere cibum, muſcarum in morem vivere, ad convivia ſe applicare, cœnas qværere, tibi çinis vitam vivere. *Nyalakodni.*

Fumus propter ignem. *Ha haßnot akarod munkától, ne ſzáñyad te a' két kezidet.*

Fundamentum totius reipublicæ eſt Adoleſcentum bona & fidelis educatio. *Az orßágnak elömente az iffiaknak jó fel nevelésén áll.*

Funem

Funem reducere. *Szándékodát meg-változtatni.* (*Vissá fogni a' lófzáját.*)

- - - - Fungar vice cotis acutum,
Reddere qvæ ferrum valet, excors
ipſa ſecare. *Harang-is tsak hirdet; de maga nem mehet Templomban az Miséré.*

Fur ablatum reſtituat. *Tobd-le barát a' vakarot.*

Fures clamorem (*scil.* metuunt.)
Nappali rettegés, éjjeli rémülés a' roſs lelki isméret.

Fur furem cognoſcit, & lupus lupum.
Eb ebnek barátttya. Ariſtot.

Furfure ſe miſcens porcorum dentibus eſtur. *Ki magát a' korpa közé egyeliti azt a' diſznók meg-eſik.*

Furis paſſu progredi in negotio.
Alatomban járni.

Furor arma miniſtrat. *Nagyra viſzi embert a' harag.*

Furor eſt poſt omnia perdere naulum.
Bolondság az eb után a' lovat is el-veſzteni.

Furor fit læſa ſœpius patientia.
Kigyó-

Kigyó-is farkájért, s' az el-vágatásére mindent mardos, kihez fér. Publ.

Furor iraqve mentem præcipitant.
A' boſszu álláſnak s' dühött haragjának tanátsa veſzedelmes. Virg.

Faſcina non facit una coqvum. *Többis kivántatik ahoz. Nem mind ſzakáts az ki nagy kést hordoz.*

G

Galeam Plutonis vel Orci induere.
Alattomban való ravaſzsággal járni.

Galeam tibiæ aptare. *Tehenet nyergelni.*

Galeatus lepus. *Féléken katona.*

Gallam bibere oportet eum. *Jobb a' torkát metzette volna meg a' bába mikor köldökét metzette-meg.*

Gallas bibere. *Magát evéſnek, iváſnak tobzodáſnak &c. adni.*

Gallica furia. *Hamar fel-lobbanó s' hamar le-titkadó harag.*

Galli in morem trepidat. *Ugy reſzket mint a' réſzeg borju.*

Galli venter. *Nagy ehető.* (*Telhetetlen ák.*)

Gallos exfecas. *Mit bánſs falra borsót.*

Gallus in ſuo ſterqvilinio plurimum poteſt. *Bagoly-is biró barlangjában.* Sen.

Gangrenam addere. *A' nyavalyát ſ-regbéttetni. (A' tüzre olajt tölteni.)*

Gargara bonorum. *Jó renden vagyon ſzénája.*

Gaudere vindicta mulieris eſt propriũ. *Az aſzſzony tsak gyarló, boſſzu állásra bajló.* Ovid.

Gaudent ſudoribus artes. *Fáradsággal adgyák a' tudományt.* Mant.

Gaudet patientia duris, lætius eſt qvoties magno ſibi conſtat honeſtum. *A' virtus türéſſel, és ſok ſzenvedéſſel érdemel betsületet.* Lucan.

Gaudet uterq; parens cum filius eſt bene parens. *Nagy örömökre vagynak jó fiak Attyóknak.* (*Hogy sem Iſtentelen légyen s' engedetlẽ fiad jobb hogy ne légyẽ.*)

Gaudia principiũ noſtri ſunt Phoce doloris. *Urak vendégsége gyakor dősölése paraſztoknak (romlása) nagy buja.* Ov.

Gaudia ſunt miſeris ſocios habuiſſe malorum.

Mezéſ-

Mezétlábon járni s' máſt-is olyat látni, türhetö nyomoruság.

Gaudii mœror comes. *Vigságos örömnek ſzomoruság vége.*

Geminas chordas ferit. *Két házebo.*

Geminat delictum, qvem delicti non pudet. *A' ki vétkét nem ſzégyenli kétképpen vétkezik.*

Gemmas ex alieno littore petere. *Más tinóján ſzántani (mũkájával élni.)*

Generoſioris arboris planta ſtatim cum fructu eſt. *A virtus iffiubul, mint vas ſzeg a' sákból ki néz hogy ſzól felôle.*

Generoſus eqvus non curat canum latratus. *Nem haje jó paripa az eb ugatására.*

Generoſus eqvus umbrâ qvoqve virgæ regitur, ignavus nec calcaribus incitari poteſt. *Veſſső árnyékával nem csak zabolával jó ló fel-ſerkentetik.* Curtius.

Generoſus ex crumena. *Pénz emberség ruha tiſztesség.*

Genialiter epulatus es. *Ki vetetted ébségedet.*

Genua dum virent. *Mig ember iffiu 's erôs* (ſcil.) *addig kell tanólni* (*kereſni.*) Horat.

Genuino aliqvem mordere. Genuinum frangere in aliqvo.

Genuinum infigere alicui. *Valakit a' lattemban meg ßólni* (*rágalmazni.*) perſ.

Genus irritabile vatum. *Kônnyû a' Poëtát meg-haragittani.* Horat.

Genu ſura propius. *Közelebb az imeg a' tsuhánál.* Ariſtotel.

Geometriam exercere in ſupercilio aut cilio. *Mágára hamis fôſtéket kenni.*

Geſtare ſolem manibus. *Magát hánni vetni* (*kérkedni.*)

Getis truculentior. *Igen kegyetlen.*

Gigantem turpe in nano (*ſcil* eſſe.) *Tôrpének rendetlen mindenre diſtelen a' ſzájat fel-táttani.*

Gigantum arrogantia (pugna.) *Erôvel való kérkedés* (*erôſſek közôtt való hartz.*)

Glaciem frangere. *Valamire utat nyitni.*

Gladiator in arena conſilium capit. *Idôhöz ſzabni magát. Meg-tanit a' piatz tudgyad vásárlani.* Seneca.

Gladio

Gladio ignem fodere. *Tûzet pißkálni.* (*Haragos embert ingerleni.*)

Gladio plumbeo jugulare aliqvem. *Igen gyenge fundámentomon kárhotatni valakit, Alá valo* (*argumentommal*) *erôsséggel élni.*

Gladio ſuo ſe jugulat. *Maga ſzaván lehet megfogni.*

Gladium ne puero. *Nem gyermeknek való a' kés.*

Gladius Delphicus. *Mindenre alkalmatos eßköz.*

Gladius mellelitus. *Mézes mádzag.* Hie.

Gladius plumbeus in vagina eburnea. *Nem illik ſzép ábrazathoz a' rút tselekedet.* Diog.

Glande veſci inventis frugibus noli. *Ha petsenyéd lehet, ne egyél fogbagymát.* (*Ha birß gazdagsággal, ne zab pogátsával, de élly fejér* (*kalátsal*) *tzipoval.*)

Glaucoma alicui objicere. *Meg-tsalni valakit.*

Glaucus pro melle revixit. *El alude vala: de a' béles ſzagára fel ébredett.*

Glire ſomnolentior. *Igen álmos* (*alußékony.*)

Gloriæ cuſtodia difficilis. *Nehéz a' jó hirt nevet és betsületet meg-őrizni.*

Gloria poſt cineres ſera. *Késő az holtas ditsérni.*

Gloriari otio iners eſt ambitio. *Vétekkel kérkedni, rút s' hitván ditséret.* Sene.

Gloriatur tanquam Argivum clypeum detraxerit. *Ollyan kevély mint ha övé volna mind a' dió fáig.*

Gordius nodus. *Meg fejthetetlen kérdés (tsomo.)*

Gorgoneis oculis aliqvem intueri. *Valakire komor ſzemmel nézni.*

Graculo inperſvaſibilior. *Semmire nem lehet reá beſzélni. (Mindenben kételkedő ember.)*

Graculo nihil cum fidibus. *Nem ludnak való a' ſzéna (Tudatlannak a' könyv.)* Aul. G.

Graculus graculo aſſidet. *A' haſonló haſonlóhoz örömeſt adgya magát.* Diogen.

Graculus inter Mulas. *Saul a' Próféták (tudatlán a' tudósok) között.*

Graculus qværit graculum. *Minden magához haſonlót keres.*

Græcâ

Græcâ fide aliqvid mercari. *Hamiſſan alkudni (banni.)*

Gradum (firmiare) figere. *Meg-állani a' sárt.*

Gradus grallatoris. *Laſſu lépés.*

Grammatici certant & adhuc ſub Judice lis eſt. *Semmi véget nem tudnak a' tudoſok a' vetekedésben és diſputatióban tenni. (Még nem decidáltatott a' controverſia.)* Horat.

Grana magis laudant, qvæ ſunt majora coloni. *A' hoſzſzú kolbász felől tartanak a' paraſztok leg-többet.*

Grandia conentur grandes, ego parvus obibo

Parva, decet vires noſcere qvemqs ſuas. *Kiki tsak annyit tégyen a' mennyi tőle lehet.*

Grata qvies poſt exhauſtum ſólet eſſe laborem. *A' munka után eſik leg-kedveſben a' nyugovás.* Eob.

Grata ſuperveniet, qvæ non ſperabitur hora. *Kivánságod el-jön, ha léſſen-is későn, s' kedved meg-vidámittya.* Hor.

Gratia citò ſeneſcit, *Hamar el-fe-*

leiti, és ritkán emliti ember a' jó tetemént.

Gratia gratiam parit. *Egyik kéz a' másikat mossa.*

Gratia magnatum nescit habere statum. *Nagy Urak szerelme, s' kedveknek örömme jár gyakrábba nyul báton.*

Gratiarum actio est ad plus dandum invitatio. *A' szép meg-köszönés több ajándékadásra való gerjesztés.*

Græca crudelitas. *Minden hazugságot el hisszenő.*

Græca fides. *Alnok hittel (hitt.)* Plaut.

Gratia non ducitur pœnitentia. *Ne bánd-meg a' mi jót valakivel tésszsz.*

Gratiora sunt qvæ pluris emuntur. *A' mi drága a' leg-jobb izű. (Ugyanis a' mihez jutni nehézben élhetni javával gyönyörűségesben.*

Gratior est pulchro veniens de corpore virtus. *Tudomány ollyan kints, kinél semmi jobb nints tekintetes mint egy Márs.* Virgil.

Gratitudo beneficiorum calcar est. *A' hálando szív, tsak légyen fottig hív, sok jó tétemény várhat.*

Gratius

Gratius est donum qvod venit ante preces. *A' kérés nélkül nyert ajándék leg-kedvesb.*

Grave est servitutis jugum in libertate educatis. *Farkas Ur magának, örül szabadságnak nem szeret vessö ütést.* Cicero.

Gravior inimicus qui latet sub pectore. *Leg veszedelmesb a' szív alatt fekvő ellenség.* Publ. Syr.

Gravius est id, qvàm trojam capere. *Fogas ebnek való a' tsont rágás.*

Gravius nocet qvodcunq; inexpertum accidit. *A' véletlen eset inkább keserithet, ha (szoktalan) váratlan téged érs.* Syrus.

Grues lapidem deglutientes. *Nem álmodoz az a' ki mit akar.*

Gryllo oblivios ior. *Oliy feledékeny mint a' hole.*

Gryllos pingit. *Phantasta (esztelős.)*

Griphes jungere eqvis. *Szamárt fogat a' ló mellé. (Egy mástól természet szerint külömbözö dolgokat hasonlitani egyben.)*

Gubernaculo purior. *A' kormány sẽ lehet tisztább.*

Guſtare, ut canis de Nilo. *Altal futott rajta mint a' tyuk a' ſzénen.*

Gutta aſpergitor. *Ha nẽ tsordól is tseppen.*

Gutta cavat lapidem non vi, ſed ſæpe cadendo.

Sic homo fit doctus non vi, ſed ſæpe legendo. *A' ſzüntelen való munka mindent meg-győz.*

Gutta conſilii non habeo. *Sem kin ſem be dolgom.* (*Semmi tanátsot nem tudok magamnak adni.*

Guttæ minutulæ imbrem pariunt. *Sok tsöp vizből gyakran nagy eső támadhat.* (*A' kis nyavályából, ſzerentétlenségből sok nagy gonosz támadhat.*)

Gyaris dignus. *Méltó hogy eb rudom vetteſsék-ki.*

Gygis annulum habet. *Szerentsés.* (*Ehem volna sánta, ha ugyfolyva dolgom.*) (*Valamit kiván meg-terem.*)

Gyrgathum ſpirat. *Eſzelőjnek tettető magát* (*s' mikor jnta reád?*)

H

Habenti dabitur. *Örömeſt esik a' hol vedves.*

Habet & muſca ſuum ſplenem. *Még a' bárányban-is bẽ a' harag.* (*A' kitsiny tsupor tsak hamar fel for.*)

Habet & mel ſatietatem. *A' mézel-is jó lebet lakni.*

Habet & ſua gaudia pauper. *Saját és kenyér mellet, sok vigabbã lehet mint gazdag sok ételnél.*

Habet mentem in fronte. *Okoſnak látszik* (*de távól vagyon tőle.*)

Habet pilos ſerviles in animo. *Gorombã* (*tudatlan*) *elméjű.*

Habet qvatuor capita. *Olly réſzeg, hogy minden kettőzik ellőtte* (*fel töltött a' gatra.*)

Hæ magnificentius jactata ſunt, qvam verius. *Fel adta levét s' el feledte konczát.* Curtius.

Hæc tibi ſuccedunt ut gramina paſta catello. *Ez tenéked olly jól fog eſni mint az ebnek a fű.*

Hædum coquere in matre lactis. *Egy ütlket mással tagargatni.*

Hæredis fletus ſub larva riſus eſt. *Az örökös ſirása alattomban való nevetés.*

Hæreditas ſine ſacris. *Költség nélkül való haſſon.*

Hærera in iisdem ſcopulis. *Egy veſzedelemben lenni (forogni.)*

Hærere in vado (ſalebris.) *Suppedezni (meg akadni. (Farkaſt fogni.)*

Hæret tanqvam mus in pice. *Kap kétfelé mint a' Dunában haló ember.*

Hæſitantia Cantoris tuſſis. *Mineenkor mentséget talál. (Köhögés mindenkor jó mertség Kántornak. (Latzik hogy nem tudod azért köhogsz.)*

Hæſitator Pyrrhonius. *Mindenben kételkedő.*

Halycyonis agit dies. *Nagy tsendeſségben él.*

Hamaxobio inſtabilior. *Sohol nem maradható (álhatatlan) ember.*

Hamo eſcam circumponere. *Valakit valamire tsalni. (Tsalogatózni.)*

Hamum voravit. *Meg ette a' mivel meg kell halni (ſzerelmes.)* Plautus.

Hannibal ad portas. *Ajtó előtt vagyon az ellenség (a' veſzedelem.)*

Harena ſine calce. *Tsak nem tudgya mit beſzél.*

Harmo-

Harmodi cantilena. *Gróti lajos halála.*

Harmonia ſuilla. *Rendetlen dudolás. (Tudatlanok, vagy Iſtentelenek voxs módáſok.)*

Harpocratem reddere. *Meg némulni, (Halgatáſt parantsolni.)*

Haſta Achillis. *Meg ſebeſitő és iſméi meggyogyitó eſzköz.*

Haſtam abjicere. *A' lőtsel előbb belé hagyni a' dolgot.)*

Haſtas amentatas torqvere. *Más fegyverével (erőſségével) élni.*

Haſtas primas jactare. *Garázdálkodni, (tsalázni.)*

Haſtis pugnare argenteis. *Ezüſt kopiákkal viaskodni (a' tenyeret jól kenni.)*

Haud canit paternas cantiones. *Nem az Atyára üttött. (Nem az Atya notáját fujja (nyomdokát nyomja.)*

Haud curat Hypoclides. *Eb gondollyon ſemmit véle.*

Haud eſt nocens qvicunqve non ſpatio eſt nocens. *A' ki nem ſzándékkal téſzen akarattal kárt, azt roſznak ne tartsad.* Sen.

Haud facilè aſtutus fallit aſtutum. *Nehézen tsallya meg egyik roſz a' máſikat.*

Haud facilè emergunt, qvorum virtutibus obſtat.

Res anguſta domi. *Nehéz a' ſzegény legénynek becsület kapni.* Juven.

Haud impunè vindemiam facis. *A' ki melegedni akar, és fűtőzni a' fűſtöt-is ſzenvedgye.* Ariſtop.

Haud minus turpia ſunt Principi multa ſupplicia, qvàm medico multa funera. *A' jó fejedelemnek és orvos Doctornak kevés bötsületekre vagyon azember öldöklés.*

Haud pugnare poteſt hominum cum numine qvisqvam. *Nehéz Iſtennel követ vetni.*

Haud qvaqvam difficile Athenienſem Athenis laudare. *Ki kiörömeſt halgattya a' maga ditséretét.* Arift.

Haud tutum eſt cum Regibus facetiis ludere. *Nem jó a' nagy Urakkal tréfálodnia.*

Haurit aqvam cribro qvi diſcere vult ſinè libro. *A' ſzólót el adni, s' pereſt vásárolni nagy oſtoba bolondság.*

Hecales cœna. *Alá való vendégség.*

Hecatæ cœna. *Szűkön való vendégség.*

Hecatæ ſacrificia. *Máſoknak jóſágát magához kaparja s' abból tsak enni ſem mér.*

Hectorem imitaris nunqvam ab ilio recedis. *De jó vitéz vagy a' pohár mellet.*

Hedera laſcivior. *Olly buja mint a' veréb.*

Hedera poſt Anteſteriæ. *Vasár atáni jövő.*

Hedera tenacior. *Igen ſzoros markú.*

Helena foris intus Hecuba. *Szép, de roſz.*

Helenæ cibi. *Drága étket, vagy az étel közben való minden ſzomorúságot el-üzö beſzédek.*

Helloboro opus habet. *Eſzelős (ki ſzöktek a' felső várból.)*

Helleboro te purga. *Légyen eſsed.*

Helleborum bibis. *Nints helyén az eſsed.*

Heracliti dicta. *Homalyós mondáſok.*

Heraclii victima. *Véres és ſok emberek halálával való harts.*

Hera-

Heraſitus homo. *Mindenkor keſergő, (bánkodó) ember.*

Herbam porigere, *l.* manus dare. *Kubit mondani, (magát meg adni.)*

Herculana ſcabies (morbus.) *Senkinek meg nem jelentheto nyavalya. (Tsak iſten enneka' betegségnsk orvoſſa.)* Svid.

Herculani lecti. *Lagy ágyak.*

Herculanus nodus. *Meg-fejthetetlen dolog (kérdés.)* Seneca.

Herculei labores. *Iſſonyu nagy munkák.*

Herculem ſe præbere. *Magát méreſſen tartani.*

Herculeo animo pugnare. *Firſi (Magyar) modon (bátran) hartzolni.*

Hercules alter. *Erős (meréſſ) ember.*

Hercules hoſpitatur. *A' vendégel feleſi a' háza menetelt. (Nagy eheto vendég.)*

Hercules ſibi videtur. *Azt véli, hogy mindennél erőſſebb.*

Herculis cothurnos aptare infanti. *Nem ſzamárra való a' bárſon nyereg.* Qvintil.

Herculis qvæſtus. *Nagy kereſet.*

Hermodorus verba importat. *Tsak nyertségért beſſél alá való dolgokat (birt.)*

Herno-

Hernoſii in campum (*ſcil.* prodeunt.) *Még a' tsonkák bonkák ſem ülhetnek otthon.*

Heroum filii noxæ. *Ritkán ſzokott a' nagy emberek gyermekébül jó válni.*

Herum nemo benè gerit, niſi ſervierit benè. *Az ki ſoha ſzolga nem vólt, nem lehet abból jó Ur.*

Heſperidum horti. *'Ekes (drága) kertek.*

Heſperidum mala. *Drága ajándékok.*

Heu patior telis vulnera facta meis. *Ah magam hoztam (magamat) fejemet a' ſzerentsétlenségben.* Ovid.

Heu qvantum eſt ſummo poſſe placere Deo. *Kinek Iſten barátttya, az az emberektől ne rettegjen.*

Hic ambroſia eſſet alendus. *Meg-érdemlené ám ez a' jó tartáſt.*

Hic juvenis creſcit veluti hoc qvod créſcere neſcit. *Alá nyől mint az ökör farka.*

- - - - - - - Hic murus aheneus eſto. Nihil conſcire ſibi, nulla palleſcere cvlpâ. *Valamihez mint erős kőfalhoz támaſzkodni. (Nints jobb a' jó lelki ésmeretnél.)* Horat.

Hic o-

Hic opus, hic labor eſt. (Caput rei.) *Ez a' bökkenője.*

Hic Rhodus, hic ſalta. *l.* ſaltus. *Mutasd-meg ha mit tudſz.* Æſopus.

Hic telam texuit, ille deduxit. *Más fáradott érette s' ő vette haßnát. Ez kezdette s' amaz végezette-el.* Jul. Pol.

Hinc illæ lacrymæ. *Ez vólt az ő bibéje.* Horat.

Hinnulo timidior. *Ollyan félénk mint a' nyul.*

Hinnulus leonem (*ſcil.* vincit.) *A' törpe meg-győzi a' Goliátot.* (*erőſſet*) *ſcil.*

Hinnulus ne cum leone partiatur. *Nem jó Urral tseresnyét enni, mert meg lövöldöz a' magával.* (*A' gazdaggal oßtozni. Naladnál nagyobnak, és hatalmaſſabnak ne ad marhádat költsön.*)

Hippocratica facies. *Be-eſett ortza, ki nézö ſzemek.*

Hippocratica laniena. *Tüzzel, vaſſal való gyogyitás.*

Hippocraticis vinculis ligari. *Erös kötelekkel (erősségekel) meg-köttöztetni.*

Hippodromica bona. *Veßendö jóßág.*

Hippo-

Hippolito caſtior. *Tißta élletü.*

Hipponacteum præconium. *Bőſtelen név.*

Hircum mulgere. *A' kakas alatt-is tyukmonyat keresni.* Lucian.

Hircum olet. *Olly büdös mint a' bak.*

Hirundo forenſis. *Orator.*

Hirundo niſi plena non mittit cutem. *Az eb ſzunyog nehezet tsip.* (*Az étlen mind addég eßik, mig jól nem lakik.* Hor.

Hirundinem ſub eodem tecto ne alas. *Az* (*háladatlan*) *mindeneket ki fetsegő embert ne ſzenved házadban.*

Hirundinum muſca. *Tsatsogó emberek.*

His nunc præmium eſt qvi recta prava faciunt. *Azt tártyakma nagyra, ki a' feketet fejéréve változtathattya.* Terent.

Hiſtoria vitæ Magiſtra. *Máſok példajára jó vigyázni.*

Hoc calceamentum conſuit Hiſtiæus, Ariſtagoras induit. *Pap fék lovat, s' ördög bűnös: vagy: ő tette s' másra kenic.*

Hoc Catone contenti ſimus. *Elég moſt minékünk ez.*

Hoc diſcendũ eſt in ſcholis, qvod proſit foris. *Azt tanóld ſcholában, mi haßnos világban.*

Hoc eſt

Hoc eſt qvod pallet. *Igen tanól azért illy halvány.*

Hoc jam & nates ſciunt. *Azt még a' Kufárok is tudgyák.*

Hoc noveram anteqvam Theognis natus. *Még e' világon ſem vólt apád (vóltál) mikor én már azt tudtam.*

Hoc ſcio pro certo qvoties cum ſtercore certo.

Vinco, vel vincor, ſemper ego maculor. *Ha a' ſzekér kenöt, fogod lépes veſzſöt hát köntösödre ragad.*

Hoc tibi non magis eſt uſui, qvàm calvo pecten; cœco ſpeculum; ſurdo tibicen; cui nullum eſt propinqvum mare, navis; Gubernatori aratrum. *Olly haßnos az néked mint a' ludnak a' ſzéna.*

Hoc volo, ſic jubeo, ſit pro ratione voluntas. *Azt veli, hogy mindent az ö akaratiya ſzerint kell tselekedni. Ö mondotta s' meg kell lenni.* Juven.

Hodie mihi cras tibi. *Hamára viradtál, holnapra butsuzál. Ma én rajtam s' holnap te rajtad eshetik.*

Homi-

Homines cùm ſe permiſere fortunæ etiam naturam dediſcere.

Homines frugi omnia rectè faciunt. *A' jámbor ember mindenkor jámborul tselekedik.*

Homines nihil agendo malè agere diſcunt. *Henyélés ſemmi jót nem javall embernek.* Cato.

Homini diligenti ſemper aliqvid ſupereſt. *Elö ember (a' ſzorgalmatos) mindenkor talál munkát.*

Hominis mens diſcendo alitur. *Az ember elméjét tanólás jobbitya.*

Homo bombylius. *Tsak a' ſzája vagyon.*

Homo DEI ludibrium. *Iſten kedve ſzerint bánik az emberrel.*

Homo genibus elephantinis. *Mi nem ſokat tud ö az emberséghez.*

Homo homini Deus. *Ember emberrel jó.*

Homo homini lupus. *Ember embernek farkaſſa.*

Homo paucorum hominum. *Magának való (keveſekkel társolkodó) ember.*

Homo omnium horarum. *Alhatatlan ſzavu (változó) ember.*

Homo

Homo proponit, DEus disponit. *Ember téßen fel, de Iſten igazgattya annak ki-mentét. Noha el rendeli az ember, inteZi dolga miképpen kellyen, de Iſten vezérli egyedûl viſeli uttya, minkent s' hogy mennyen.*

Homo qvintæ claſſis. *Alá való ember.*

Homo trium literarum. *Tolvaj.* (*A kaßtó fára való*) Plautus.

Homo vallido collo. *Szemtelen beßédû ember.*

Homo vitæ accommodatus, non donatus eſt. *Nem igértetett embernek örökén élni.* Pub. Syr.

Honeſta fama eſt alterum patrimonium *Bötsûlet s' jó hir név jobb ſok gazdagságnál.*

Honeſta mors turpi vitâ potior. *Jobb meg halni, hogy ſem rutúl élni.* Tacit.

Honeſti nulla ſacietas. *A' jóban nem elegedhetik-meg az ember.*

Honeſtum eſt mori, priuſqvam aliqvid morte dignum commiſeris. *Jobb meg-halni mtnek-elötte halált érdemlenél.*

Honor alit artes. *Tudós bötsûlete iffiak ebreßtéſe.* Cic.

Honor eſt ſumptuoſus. *A' béles sûtéshez, és az Uri névhez ſok eßköz kivántatik* (*költség kivántatik a' pompához.*)

Honores mutant mores; ſed rarò in meliores. *Tißtnek fényessége, titulus mélység kevélységnek gyökere.*

Honor eſt honorantis, non honorati. *A' ki máſt meg betsûl, magát bettûli-meg.* (*A' tißtesség végig meg-betsültet fottig, jobb a' kopaßtás husnál.*)

Honor & pœna conſervant vitam humanam. *Betsûlet s' büntetés tartya ember életét.*

Honos alit artes. *Jó léß a' tart jó sövént.*

Honos onus. *Tißtesség, terhesség,* (*Fáradsággal adgyák a' betsületet.*)

Horaqve non ulli ſimilis producitur hora. *Nem mindenkor pap ſajtya.* (*Az idök és orák nem mindegy uton járnak.*) Mant.

Horatianus aſinus. *Semmi intéſnek nem engedö kemény nyaku ember.*

Horrent ad motas vulnera cruda manus. *Ember ſzerentsétlenségének hevenyében nebézen viſſen vigaßtaláſt bé.* Ov.

Hortus

Hortus altera ſuccidia. *A' jó kapált kis kert második méſſár ſzék* Cic.

Hortus Pomonæ hortis cultior. *Ekes (ſzép) kert.*

Hoſpes ne curioſus. *Máſoknak házánálné ſokat kérkezkedy.*

Hoſpes ubi fur eſt, durum eſt ſubducere qvidqvam. *Nehéz ott lopni, hol a' gazda maga-is tolvaj.*

Hoſpitem apis verum Siren prædicit amicum. *Még a ſzarka-is jót jövendölt*

Hoſpitis in menſa vultum non fercula penſa. *Hol jó ſzivel látnak, ott meg ne ũnyanak, viſely gõdot jól reá (arra.)*

Hoſtem qvem ſpreveris valentiorem negligentiâ facies. *Ellenség meg vetes, ſokaknak vélt veſzés. Kuded ellenséged, ſemminek ne véllyed, s' ne gerjeſzſzed haragra.* Curt.

Hoſtibus pectore notus, non tergo. *Méréſz katona.*

Hoſti fugienti aureus pons eſt ſternendus. *Futó ellenséged, bár te meg ne ázzed, ha náladnal erõſsebb.*

Hoſtiles ſedan. χαῖρε valeqve minas. *A' ſzép*

A' ſzép köſzönetnek ſzép a' felelete.

Hoſtis domeſticus. *Hitván madár az, mellj a' maga féſzkét meg rutittya.* Plat.

Hoſtium dona, non dona. *Latortól ajándékot nem tiſzteſséges el venni.*

Humanum eſt errare; ſed in errore perſeverare diabolicum. *Vétkezni, 's meg-eſni emberri gyarlóság, de beñe maradni ördögi meg átolkodotság.* Cic.

Humilius; ſed tutius. *A' ſáſſal födöte házban bátorságos alnduí.* (*Senki nem irégyli a' pad alátt.*)

Hunc homines honorant, qvem veſtimenta decorant. *A' ruha ékeſség, pénz pedig tiſzteſség e' moſtani idöben.*

Hyberna navigatio odioſa eſt. *A' tök-is eſtve virágzik.* (*Veſzedelmes a' téli hajózás.*) Cicero.

Hyberno pulvere, verno luto. *Minden idejében tévén, s' kelletiben lebet jó elö mented.*

Hydropico nihil ſiccius. *Soha nem elég a' fösvénnek.* (*Ha a' ſzáján által folyna-is többet kivánna.*)

Hyems ignava colono.

Télben éli világát a' paraſzt ember.

Hylam inclamas (vocas.) *Süketnek mondaſz mesét.*

Hyperâ omiſsâ pedem inſeqvi. *A' dolognak fejét el hagyván hátulját kezdeni.*

I

Jacere aleam. *Kotzkát vetni.* (*Probát tenni.*)

Jacet in fermento. *Tsak nem fakad-meg mérgében.* Plautus.

Jactantiæ comes invidia. *Hogy az irégységet kerülhess ſok nyelvet, ne kérkedgy ſzerentséddel.*

Jaculare meum qui novit artem. *Szemesnek való a' játék.*

Jaculari in cœlum. *Haßontalan dolgot mivelni.* Zenod.

Jaculari ſine ſcopo. *Tzél nélkül lövöldözni.* (*Magának ſemmi bizonyos tzélt nem tenni-fel.*)

Jaculo immiſſo fugit. *Még kárt téßen' az után el-vakarodik.*

Jam ſat prata bibêre. *Meg-vólt már az én kárem.*

Janua

Janua cœlorum pia mors, finisq; malorum. *Ki boldogúl meg-hal mindenbutól meg-vál.*

Januam claudere accepto damno. *A' kár után őrizkedni.*

Januam qvi aperit, & claudat. *A' ki fel-téßen jádzani-is kell annak.*

Janus alter. *Okos és továbra (előre) nézô ember.*

Japheto antiqvior. *Igen régi (üdös.)*

Ibi victoria. ubi concordia. *Nem egyenetlenség hanem ſzép egyesség (emel mezőben záßlót) veri meg ellenséget.*

Ibyici grues. *Nem marad az öldöklés büntetés nélkül. A' gyilkosság ſokßor tsudálatoſſan jô nap világra.*

Idem jugum trahere. *Egy igát vonni.* (*Egy nyavalyában fetrengeni. Egy pórázon futni, egyet érteni.*) Theocr.

Idem velle, ac idem nolle ea demum firma eſt amicitia. *A' jó barátoknak egy ſzivek és lelkek.* Saluſt.

Jejunium olet. *Büdös ſzáju.*

Jejunus ſtomachus raro vulgaria ſpernit. (temnit.) *Ebezô gyomornak héja*

zab kenyérnek mézes falat szájábã. Hor.

Ignava eſt opulentia. *Reſt annak a' dolga, régi buza doha kinek járja udvarát.*

Ignavia omnibus qvidem; ſed militi præſertim eſt nocentiſſima. *Az reſtség mindenben, hadban kiváltképpen nagy ártalomban kever.*

Ignaviam neceſſitas acuit. *Meg tanittya a' szükség a' reſtet dolgozni.* Curt.

Ignavis precibus repugnat fortuna. *Hogy ha imadkozol - s' az után dolgozol igy aldgya Iſten munkád.*

Ignavis ſemper feriæ. *Mindenkor ünepe van a' reſt embernek.*

Ignavos fortuna juvat. *Az alá való diſznó tölgy makkot eſik.*

Ignavi nunqvam ſtatuere trophæa. *Soha reſt emberek nagy dolgot nem vittek e' világon jól végben.*

Ignavum pecus. (Fucus.) *Haſzontalan here ember.*

Igne eodem & aqva. *Egy son kenyéren lenni valakivel.*

Ignem diſſecare (diverberare.) *Haſzontalan dolgot mivelni.*

Ignem

Ignem igni addere. *A' tüzre olajt tölteni.* (*A nyavalyát öregbiteni.*)

Ignem ne gladio fodito. *Darást ne ſzurkálly.* (*Haragoſt ne ingerld. Haragot boſzſzuval, ne gyutsd kemény ſzóval mert olykor romláſt terjeſzt*) Plutar.

Ignem veſte circumferre. *Magának tenni kárt.*

Ignem palma. *Réſzen a' fülöd.*

Ignis ad torrem (ſcil. venit.) *Meg találta a' ſák foltyát.* Diogen.

Ignis divilus citius extingvitur. *A' meg ſzakaſztott tüz nem ſokáig tárt.* (*A' meg ſzagatott erőt könyü le-nyomni.*)

Ignis, mare, mulier tria mala. *Tüz Aſszony és Tenger miat vész sok ember.* (*Tüznél, tengernél, Aſszony álatnál gonoſzb nem lehet.*)

Ignis non extingvitur igne. *Tüzet nem jó tüzzel oltani.* (*Az olajt ha tüzre, ha öntözöd szénre ſebeſebb lángot ereſzt.*)

Ignominiam præcedit ſuperbia. *Hiddel magad, ha ſzégyent akarſz vallani.*

Ignoti nulla cupido. *Ki mi felől ſemmit nem tud azt nem-is obajtya.* Ovid.

Iisdem veſcentes cepis. *Egy nyavalyát ſzükséget látok.* (*Egy gyekényen árólok.*)

Illiacos intra muros peccatur & extra. *Mindenütt találtatnak tôredêzet fazékak.* Horat.

Illiada poſt Homerum ſcribit. *Akkor jön mikor már végben ment a' dolog.*

Illiade prolixior. *Ollyan hoſſzu mint a' SZ. Iván éneke.* (*Igen hoſſzú beſzédô.*)

Ilia illi rumpuntur. *Meg fakad az iréggység miátt.*

Ilias malorum. *Tsoportos sok ſzerentsétlenség.*

Ilienſis Tragedos conduxit. *A' ki mit keres meg-leli.* (*Maga ujitotta meg nyavalyáját.*)

Ilio ſemper mala. *Mindenkor van valami bibéje* (*nyavalyája.*)

Ille Thalete mihi ſapientior eſſe videtur. Qvi ſuus & pro re, non ſuus eſſe ſolet. *Azt mondom én bôltsnek a' ki az idônek tud ſzolgálni mindenben.*

Illic qvi vir iners, qvi ſtrenuus ipſa docet ars. *A' ſpitzen valik-meg minémû.*

Illi non eſt dentale. *Nem haſznos arra.*

Illotis

Illotis manibus pedibus ingredi. *Valamihez mosdatlan kézzel kezdeni.* Diog.

Illud devoravi imprudens. *El felejtettem mint a' holt.*

Illud & indictum intelligitur. *Magától-is meg érteni azt.*

Ima tenent pacem perſtant altiſſima venti. *Gyakran felsô poltzról, Ur padal a' ſzoról s el-mult javán háborog.* Ovid.

Imber adeſt ſoli, comitantur gaudia fletum. *A' nyomoruságot és ſzomoruságot örôm ſzokta követni.*

Imberbis ſenes doces. *A' tyukmony akar okoſb lenni a' tyuknál.*

Imbrem audire ſub tecto. *Bátorságos helyen* (*a' veſzedelem kivûl*) *lenni.*

Imitatur nepam (cancrum, ſcorpium.) *Ugy jobbitya magát mint a' farkas kôlôk.*

- - - - - - Immedicabile vulnus
Enſe recidendum eſt ne pars ſincera trahatur. *Hogy ép teſt ne veſzſzen roſs* (*gyogyulhatatlã*) *réſz el vetteſſen.* Ovid.

Immenſum gloria calcar habet. *Ember azért fárad nagy munkája árad betsületet hághaſſon.* Ovid.

Immittere fontibus apros flоribus auſtrum: canem alligare agninis lactibus. *A' bakot tenni kertéſſe.* Virg.

Immodicus imbecilla. *Minden felettébb való ártalmas.*

Immortalis eſt infamia. *A' Duna (Szava, Rába) vize ſem moſſa el emberről a' gyalázatot (beſtelenséget.)* Plaut.

Immundas fortunas æqvum eſt ſqvalorem ſeqvi. *Nem illik ſzegényhez a' nagy nedéngesség.*

I modo, venare leporem. itym nunc tenes. *Addig keress a' mig vagyon kezedben való.*

Impatiens ſui morbus eſt. *A' beteg emberek igen türhetetlenek.*

Impedit ira animum, ne poſſit cernere verum. *Harag el-fordittya embert, hogy ne láſſa az igaz valóságot.* Cato.

Impedit omne forum defectus denariorum. *Az eb-ás bájat venne ha pénze vólna.*

Imperare ſibi maximum eſt imperium. *Magat zablán tartani leg nagyobb hatalom.*

Imperi-

Imperioſa fames. *Okoſt bolondságra, jámbort-is lopásra (a' ſzükség) az nagy éhség untat.*

Impia ſub dulci melle venena latent. *A' judás áruló, tsók jával ajánló, rejtett mérgét mutattya.*

Impiger extremos mercator curit ad Indos,

Per mare pauperiem, fugiens per ſaxa per ignes. *Nem ſzokott a' kalmár otthon gazdagodni.* Hor.

Improba nunqvam ſpes lætata diu eſt. *Igen rövid az Istentelenek öröme.*

Improbè neptunum accuſat, qvi iterum naufragium facit. *A' ki magát kétſſer veſſedelmben adgyas az a' ſzerentsétlenséget ne vádollya.*

Improbi conſilium in extremum incidit malum. *Addig jár a' tóka' lékre, hogy végre egyſſer oda ſzakad.*

Improbitas compendiaria res, virtus longa. *Könnyű a' roſſzat meg tanólni, de nehéz a' jót.*

Improbitas, ſi laudetur, intollerabilis fit.

Nem ſzükség a' tetvet a' kődmönben rakni magától-is belé máſs.

Improbus eſt homo, qvi beneficium ſcit ſumere & reddere neſcit. *Jó tétemént venni s' azt meg nem bálálni, nagy s' rut utálatosság.*

Impudentia Dea eſt. *A' ſzemérmes koldus, nem léſſen gazdag dus, ritkán eſzik kalátsban.*

Impudentior eſt muſcâ. *Olly ſzemtelen mint a' légy.*

Impudicus oculus impudici cordis nuntius. *A' ſzemtelen rút ſzem buja ſzivnek jele.*

Impunè peccat, cùm qvis peccat rarius. *Az ki ritkán vétkezik könnyeben botsánatot nyér.* Publ.

Imputari mihi non debet, qvod per me non ſtat. *Nem ebre bizták a' ló halálát.*

In acervum metere. *Egy lévben sózni.*

In acie novaculæ verſari. *Nagy veſzedelemben forogni (Nem külömben mint ha tőhegyen ülnék.)*

In aëre piſcari; aqvam lupo eripere; amnis curſum cogere; aqvam cribro haurire

haurire; Æthiopem lavare, dealbare, arare littus: cancrum rectè ingredi doces: in caſſum pati labores; imbrem in cribrum gerere: perdere omnes induſtriæ fructus, perdere laborem, profundere; ignem devibrare: inanem operam ſummere, lapidem lixare, laterem lavare, ſeminare ſaxes, ſcribere in cineres: araneæ telas texere, volantia ſectari: uvas è ſpinis colligere, implere dolia Danaidum.

In agrum ſervus. *Hiában faradni. Dolgozni tartyák a' ſzolgát.*

In alieno choro pedem ponere. *Más dolgában avatni (ártani.)*

In alieno foro litigo. *Nem vólt meg nékem ilyen foltos berhém.* Mart.

In annulo figuram (imaginem) DEI ne geſtato. *Iſtennek nevét hijában ne vedd.*

In ære meo eſt. *Az én ſzekerẽ farkán ülni.*

In angulo. *Suttomban.*

In animum inania conſilia. *A' bolondok boland dologban főzik fejeket.*

In aqva ſcribere. *El felejteni.* Lucian.

In arduis cunctanter agendum. *Hirtelenség meg árt, fietség hozhat kárt a' nagy s' terhes dolgokban.*

In arenam descendere. *Baj adni.*

In astragulis nobilitatem gerit. *Nemes vólt, de el-hordták a' fazékasok a' földét.*

In audaces non est audacia tuta. *A' bakiól ôrizkedgyél, mert tsak hamar segre taßit.*

In aulis non in caulis honores qværendi. *A' nagy Udvarokban, nem szalma házakban mehetni Uraságra.*

In bonum virum non cadit mentiri. *Embert illet a' szó.*

In caducum parietem inclinare. *Erôtelen dologhoz (nád szálhoz) támaßkodni.*

In canis nido lardum (*scil.* qværis.) *Haßontalan kereßed.*

In casses injicere. *A' halóba keriteni.*

In cavea minus bene canit luscinia. *Kalitkában madár lakjék kedvére bár meg is van szomorúan.*

Incendium sine vulcano. *Alattomban való szerelem.*

Incertus est exitus & anceps fortuna belli. *A' hadakozásnak bizontalan vége.* Cicero.

Incidit in Scyllam, qui vult vitare charybdim. *Gyakran, a' ki egy nyavalyát el-akar kerûlni máßban esik.* Vir.

Incipe Damæta. *Mutasd-meg ha mit tudßz.*

Incidit in foveam qvam fecit. *Ki vermet ás máßnak maga esik bele.*

In cœlo nunqvam spectati impunè cometæ. *A' bajdosó tsillag (cometa) semmi jót nem jelent.*

In cœlum jacularis bruta fulmina. *Nem hallik eb ugatását meny orßágban.*

In consultam Athenienßium temeritatem bonus seqvitur exitus. *Sokszor a' gondolatlan tanátsnak-is jó ki-menetele (vagyon) szokott leñi:*

In consultando Argus esto centoculus. *A' tanátskozásban (elôre) két felé nézô (okos) légy.*

In cortina esse. *A' tanitást el-kezdeni.*

Incrustare sincerum vas. *A' tißtát bémotskolni.* (*Szép dolgot meg-rutitani.*)

 In cune-

In cuneis ſedere. *Mint ha gereben (tüskén) ülnék. (Gaz emberek közt ülni.)*

Inçurvi cervicis. *Mint az alá nézõ matska.*

Incus robuſta malleum non metuit. *A' ki féltében meg hal annak tudod mivel harangoznak.*

In cutem cogere aliqvem. *Valakit bõrében hajtani (maga meg vonyasára kinszeritteni.)*

In Cybeles ſacrario factus. *Bábás ember.*

In diem vivere. *Gond nélkül élni.* Pers.

Indignum vinci ab inferiore. *Gyalázat a' nagynak kitsintõl meg-gyõzetni.*

Indignus, qvi illi matellam porrigat. *Tsaklába szárát sem kenné hozza.*

In diſcrimen vitæ ſe conjicere. *Magát (fejét) halálra adni.*

In diſcrimine apparet, qvi vir ſit. *Az szükség válaßtya (mutattya) meg az embert.*

Indoctior aſino. *Tudatlan mint a' szamár.*

Indoctior ſum, qvam in tragædia Comici. *Eppen semmit nem értek hozzá (e' dologhoz.)*

Indocto nihil iniqvius. *Tudatlan hatalmas mindennek ártalmas.*

In dolium pertuſum ingerere dicta. *Valakinek hijában papolni (Magá titkát mindeneket ki-fetsegõ embernek jelenteni-meg.*

Indulget fortuna malis ut lædere poſſit. *Az Istentelenek szerentséje veßél.*

Indulget genio. *Feltette az orbán süvegét. (kedvére lakik.)*

Induſtriam Deus adjuvat. *Az Isten a' szorgalmatoſſokat (munkálkodókat) segétti.*

In eadem eſſe navi. *Egy veßedelemben lenni.*

In eo cardo rei vertitur. *Azon (áll) fordúl-meg a' dolog.*

In eodem ludo docti. *Mind egy eb az.* (*Egy Meſter alatt tanúltak.*) Teren.

In eodem luto hærere. *Egy veßedelemben forogni.* (*Azon sárban akadtál te-is meg.* Teren.

In eodem valetudinario jacere. *Egy spitálban fekúdni.*

Ineſt & formicæ ſua bilis. *Az eb-is bánnya.*

bánnya az orrát. (*Nints olly állat az ki nem tud baragadni.*)

Inexplebile dolium. *Fenekетlen kád.*

In extremo actu corruere. *Farkában ütni a' kést.* (*Az dolognak végén vétени.*

In fabis ambulat. *Bolókázik.*

In fabu is eſt. *Mindennek tsufja.*

Infans ante partum matri eſt oneroſus, in partu doloroſus, poſt partu n laborioſus. *Sok nyavaljját* (*nyughatatlanságot*) *ád az gyermek az Anyának.*

Infelix lolium & ſteriles dominantur avenæ. *Mindenüt terem a' gaz.* (*Nehéz a' konkolt egéſſlen ki gyomlalni.* Virg.

Inferis & Superis notum. *Minden tudgya.*

Infida cuſtos caſtitatis neceſſitas. *Semmi ſzükséget nem tud a' ſzükség.*

Infima ſpreta jacent, fortunæ obnoxia ſumma.

Qvæ medio ſita ſunt firma manere ſolent. *Legjobb a' közép rend és bátorságossabb.*

In fine videbitur cujus toni. *Minden botnak végén a' feje.*

Infir-

Infirma conſenſu firma. *Az egyesség kis dolgot is nagyra emel.*

Infixo aculeo fugere. *Kárt tenni s az után el-vakarodni* (*rút búzzel menni-el*) (*állani a' lötsel előbb.*)

Inflati ſi rogentur inflatiores fiunt. *Ha paraſtot kéred, kértedmeg nem nyered, de még el kevélyitted.*

Inflatum ſaliunt oves ad utrem. *Hegedü ſzóvall akarja ö tartani vendégit.*

Infortunæ novacula poſitus. *Nagy veſzedelemben forgó.*

Infortunati procul amici. *A' ſzegény embert* (*kolduſt*) *minden kerüli.*

Infrenis oris finis & vectigal eſt calamitas. *A' mosdatlan nyelv* (*ſzáj*) *nagy kárban keverhet.*

In frigidum furnum panes immittere. *Haſzontalan dolgot mivelni.*

In fronte habet mentem. *Kevés okossága vagyon.*

In fronte gerit oculos. *Továbra látó* (*nézö*) *okos ember.*

Ingenii ſtimulos ſubdere fama ſolet. *Ember azért fárad, nagy munkája árad emlékezetet hadgyon.*

Ingeni-

Ingenio fortunæ damna rependo meæ. *Testem fogyatkozását elmémmel, és mesterségemmel tóldom.* Ovid.

Ingenio pugnare corpore parvus erat. *A' kis bůrben-is emberek lappangnak.*

Ingenio tardo præceptũ firmius hæret. *A' mi nehézen mégy be nehézen-is esik a' ki.*

Ingenium cœleste suis velocius annis Surgit. & ingratæ fert mala damna moræ. *A' jó faj idején ki-mutattya magát.* Ovid.

Ingenium cunctas nobile vincit opes. *A' gazdagság el-vész s' tudomány megmarad.*

Ingenium excellens non gignit venter obesus. *Ritkán jár a' kövér has* (subtilis) *értelmes fejjel.*

Ingenium in cultu & socordia torpescit. *Gyakorláſt kiván az elme.* Saluſt.

Ingenium mala sæpe movent. *A' szegénység ravaßságot (keres) nyomoz.* Ovi.

Ingenium superat vires. *A' jó ész gyakrabban mint kéz vadáßatban kötöz oroßlanyokat.*

Ingenu-

Ingenuitatem lædis cum indignum rogas. *Ha méltatlant kéred ſzabadságod (betsületed) sérted.*

Ingrato homine terra nihil pejus creat. *Nints nagyobb bůn a' hála-adatlanságnál.*

Ingratum est beneficium, quod inter manus dantis hæsit. *Ha adſz adgy jó ſzivel, ha kérſz vedd jó kedvel, hogy meg ne utáltaſſál.* Seneca.

Ingratus Cuculus. *Rút hála-adatlan mint a' kakuk.*

Ingratus est homo, qui beneficium scit summere & reddere nescit. *El vesz jóról fottig emlékezél holtig s' hála-adáſt mutasd.*

Ingratus est labor qvem præmia nulla seqvuntur. *Hoßnos izadásnak jutalmas munkának fáradsága nem nehéz.*

Ingratus unus miseris omnibus nocet. *Egy hála adatlan mindeneknek árthat.* Syr.

Ingredi Junonium. *Páva módra sétálni.* Athenæ.

Ingredi sumis pedibus (suspenso gradu) *Valamivel allattomban és okoſſan járni.*

Ingui-

Inguinis & capitis, qvæ ſint diſcrimina neſcit. *A' rut réſſeg Aſſſony, mint moſatlan váſſony ſemmi ſzemermet nem tud. (Azt ſem tudgya ha leányé vagy ſzajha. Nem tud a' ſzép és rut között ſemmi külömbséget.)*

In horam vivere. *Gondnélkül élni.*

In Jalemos adſcribere. *Az eſſelősök közé irni (ſzámlálni) Ő-is izetlẽ embert ugyan.)*

Inimica tenaciûs hærent. *A' máſtól vett ſebet nehéz el felejteni.*

Inimicitias mortales eſſe decet, amicitias immortales. *Gyűlölség nem fortig, de barátság holtig tartson barátok között.* Liv.

Inimicus & invidus vicinorum oculus. *Irégy a' ſzomſzéd ſzeme.*

Iniqva nunqvam regna perpetuò manent. *Erőſzakból álló és fegyverrel való birodalom nem tarto.*

Initium ſapientiæ timor Domini. *Az Urnak félelme a' bölcseſségnek kezdete (feje.)* Pſal. CXI. ℣. 10.

Injuriæ magno animo ſpernendæ non ulciſcendæ. *A' embereknek nem méltó kis beſtelenségre hajtani.*

Injuriam qvamvis humilem docti eſt metuere. *Kisded ellenséged is te megne veſſed.*

Injuriarum remedium eſt oblivio. *Ha kinek ártbainál, és kárban bozhatnál, tudgy annak meg engedni.*

Injuria tollit amores. *A' boſſzuság nagyra viſſi az embert.*

Injuriæ leves tolleratæ alias graviores invitat. *Hogy ha bokot kertben botsatod hát menten a' kápoſztának eſik.*

In labyrinthum incidere. *Oſſve kevert (zűrtzavart) egyelétet veſztekedeſben (dologban) eſni.*

In laqveum inducere. *Hálóban keritteni.*

In lecto vota facis reſupinus adoras, Quid mirum ignavas poſſe perire preces. *Minémű az imádság, ugy halgattatik-meg-is.* Ovid.

In legibus ſalus civitatis ſita. *A' jó törvényeken áll a' város ſzerentséje.*

In libera civitate lingvas mentesqve liberas eſſe oportet. *A' ſzabad városban mindent ſzabad ſzólni.*

In limine deficere (offendere.)

Mindgyárt elején botlani el faradni.

In Libſidrio pugnare. *Magát erőſſen oltalmazni.* (*Valóban vitéz vagy.*

In loculo in poculo, in oculo irato cognoſcitur hominis ingenium. *Fizetés réſſegség, kit követ mérgesség (harag) mutattya-meg az embert.*

In luſtris vivere. *Rejtek helyeken való gyönyörűségben élni.*

In magnis rebus & voluiſſe ſat eſt. *A nagy dologbã a' jó akarat-is elég* Tibul

In magno magni capiuntur flumine piſces. *Tudgyad nagy vizekben halnak öregében foghat ember horogra.*

In majus omnia extollit fama. *A' nyőſzô legénynek s' kintses erſſenyének nagyobb hire magánal.*

In maledictò plus eſt injuriæ, qvàm in manu. *Inkább egy nyakon tsapáſt ſzenvednék (Egy undok ſzó nehézebbütésnél.)*

In malè promiſſis non eſt ſervanda fides. *Iſten ellen való köteſed meg ne tartsad.*

In medio conſiſtit virtus. *A' közép út. leg jobb út.*

In mari aqvam qværis. *Dunában kereſſ vizet.* Mart.

In medio vitæ philoſophari. *Magát meg-állapodot korában adni tanùlásra.*

In montes offendit. *Olly vak, hogy mindenekben meg-akad.*

In morbo conſumat. *A'm nyőſſék-meg véle.*

In morem octipedis cancri omnia producunt. *Lábbal föl, fejjel alá folynak mindenek.*

In morem galli trepidat. *Ugy reſſket mint a' fagyos borjú.*

In multiloqvio non abeſt peccatum. *Az ki ſokat tsátsog (beſſél) ſokat-is hazud az.*

In multis cibis infirmitas. *A' rut ſok ſzabállás, evés, iválás, falás el lankaſſtya a' teſtet.*

In navibus (educatus) nutritus. *Hon lakott tudatlan ember.*

In nervum ibit. *Tſigára fogják vonni.* Terent.

In nihil ſapiendo jucundiſſima vita eſt. *No nem tud a ſzegény bánkodni. (Sok nyughatatlanságal jár a' bölcseség.)*

In nocte conſilium. *Az éjszakái tanáska-*

nátskozáſt tartsd magadnak (megfogom álmodni.)

In nocturna pugna. *Hebehurjájól.*

In occipitio qvoqve oculos gerit. *Vőlt két pénzzel a' vásáron.*

In ollis venerari. *A' fazékból kanállal evegetni.*

In omnibus rebus mediocritatis regula optima. *Mindenben leg jobb a' (mod) rend tartás.*

Inopiæ deſunt multa, avaritiæ omnia. *A' ſzegény ſokaknak, gazdag mindeneknek vagyon rútól hijával.*

Inops potentem dum vult imitari perit. *Szamár ha ebővel, veteked medvével látol a' két lábával.*

In oſtio formoſus. *Szépnek látzik* A riſt.

In pace leones. *A' hol nem kell vitézek.*

In pertuſum dolium dicta ingerere. *Lyukas hordóban tőlteni Tokai bort.*

In petulantiam erumpit malè diſpenſata libertas. *A' nagy ſzabadság ſziládságot nemz.*

In plano frangit, cui ſors eſt invida plantam.

A' ki

A' ki ſzerentsétlen az egyeneſſen-is eltőri lábát.

In pontum abire. *Még a' veſzedelmét ſiettetni (ſürgetni.)*

In planitiem vocare. *Valakit kedve ſzerint való dologra (ingerleni) onſolni.*

In portu dormire. *Nyugodalmas és bátorságos helyen lenni (aludni.)*

In portu impingere. *Mindgyárt elején meg-botlani. (Az utnak ſzerentséſſes való végben vitele után a' küſzöpben ütközni.)*

In portu navigare. *El költ a' kun a' kőrősön. Batorságos helyen lenni.* Terent.

In præſens ova cras modò pullis ſunt meliora. *Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok.*

In primoribus labris (verſatur) hæret mihi. *Nyelvem hegyén forog*

In proclivi mala. *Nem kell a' ſzerentsétlenségért követet küldeni magától is eljön.*

In proprio verſari elemento. *Maga dolgához látni.*

In pulvere ſuo currere. *Maga meſterségét (tudományát) űzni (gyakorlani.)*

In Pythii templo cacare. *Gyalázatos dolgot tselekedni.* (*Valamelly SZ. helyes meg-rutittani.*)

Inqvinat egregios adjuncta ſuperbia mores. *A' kevélység mindent meg-ſzokott motskolni* (*gyalázni.*) Claud.

In rebus dubiis plurima eſt audacia. *A' ſzükség idején hamar próbál ember.*

In regno ſuo eſſe. *Maga ſzemetén lenni.*

In riſum pronis fluitant citò lumina fletu. *A' ki örömeſt nevet örömeſt is sir.*

Inſaniâ alienâ frui optimum. *Leg-jobb az embernek maſon tanolnia.*

In rufa pelle vix eſt animus ſine felle. *Ritkán ſzokott a' vörös ſzakállu emberbe jó lenni.*

Inſania non omnibus eadem. *Nem mind egy féle a' bolondság.*

Inſanire facit ſanos qvoqve copia vini. *A' böltseket-is meg-bolondittya a' sok bor. A' bort tavoztaſſa, hogy kárát ne láſſa minden kereſtény ember.* Athen.

In Saxis ſeminare. *Hiában való munkát tenni.*

In ſcopulis hærere iisdem. *Egy veſzedelemben forogni.*

In ſe

In ſenem beneficium ne collato. *Nem jó az o'sákban uj buzát tölteni* (*o hordoban uj bort.*)

Inſepelibilis ſtultitia. *El-takarhatatlan bolondság.*

In ſinu gaudere. *Magában örülni.*

In ſinu habet manum. *Nem örömeſt akadozik.*

In ſola ſparta expedit ſeneſcere. *Mind jó ott lakni a' hol betsületi vagyon a' jámbornak.*

Inſolentia Cilicia. *Goromba vakmeröség.*

Inſomnes longo veniunt examine curæ. *A' ſok gond nyugbatatlaná téſſi az éjtzakát.*

Inſontes vanæ rident mendacia famæ. *A' büntelen ſzótól s' rút rágalmazáſtól nem ſokat ſzokott félni.*

Inſperata accidunt magis ſæpè qvàm qvæ ſperes. *Váratlan hamarébb történ mint a' váratott.* Plautus.

Inſtantia eſt mater doctrinæ. *A' ki álhatatos tanulásban, haſznos szép tudományt a' szerez.*

Inſtructa inopia eſt in divitiis cupiditas.

Gazdagsággal birni, és azzal nem élni éppen semmit nem használ.

In sua versari arena. *Maga dolgát (tisztét) úzni.*

In suo qvisq; negotio heberior est qvàm in alieno. *Kiki okosb a' más dolgában, mint a' magájéban.* Curt.

Intelligenti pauca. *Az okos embernek jó papolni (prædicálni.)*

Intemperantia est medicorum nutrix. *Az embereknek rendetlen (mértékletlẽ) élete orvosok jó élete.*

Intempestivè qui docet ille nocet. *Nem jó a' gyermekekkel igen sietni.*

Inter arma silent leges. *Nints a' hadban semmi Péter bátya.* Cic.

Inter bonos facile convenit. *A' jámbor emberek könnyen meg alkusznak egy mással.*

Inter cœcos regnat strabo. *Bagoly-is biró feskében, (föl dében.) A' hol ló nints a' szamárnak is kelete vagyon ott.*

Inter cœsa & porrecta. *Nem tudom ha el hagyám vagy el-végezzém.* (*A' halasztásban.*) Cic.

Inter dominum & servum nulla amicitia. *Nem jó a' szolgának Urával jádzani (tréfalodni.)* Curt.

Interdum & bonus dormitat Homerus. *A' négy lábu-is botlik.* (*Az Astrologus-is néha feletkezik, Jubász pedig tudgya ha idö változik.*) Hom.

Interdum veram portent undunt somnia causam. *Nem kell minden álmot embernek meg-vetni.*

Interdum vulgus rectum videt & ubi peccet. *Sok jámbor szava Isten szava.*

Inter duos litigantes sœpè tertius gaudet hæres. *A' két pörlekedö egy mással veszödö közt sokszor a' harmadik nyér.*

Interest multum, Davus ne loqvatur an heros. *Embert a' szaváról jobban mint nyomimáról gyakorta itélhetsz.* (*Minémü az ember olyan a' szava is.*) Hor.

Inter finitimos vetus ac antiqva simultas. *Senki nem tarthat tovább békeségét hanem csak még a' szomszédgya akarja. Magyar s' Török között fegyver gyakrant öntött vért, s tsinált nagy sebeket.* Juven

Inter indoctos etiam corydus ſonat. *A' paraßtok között akar ki-is mutogathattya magát.* Euripid.

Inter inqvilinos cenſetur. *Hátán háza kebelében kenyere.*

Inter malleum & incudem. *Elöl viz hától tüz.* (*Bezzeg ſzoros moſt a' kaptza.*) Origen.

Inter orci cancros adhæſit. *Egéßlen meg-fogatott.*

Inter os & offam multa cadunt. *Sok dolog történhetik tsak egy ſzempillatáſban-is.* Gellius.

Interpellator moleſtus venter (fames.) *Alkalmatlan vendég az éhség.*

Interpone tuis interdum gaudia curis. Ut poſſis animo qvemvis ſufferre laborem. *Szarva ſok forrásra s' bágyas madárágra le-ßál nyugodni délre.*

Inter pueros ſenex. *Okos a' tudatlanok között.*

Inter pygmæos non pudet eſſe brevem. *Elég nagy a' kitsinyek (törpék) közöit.* Mant.

Inter ſacrum & ſaxum ſtare. *Nagy*

Nagy ve-ſzedelemben forogni. P'aut.

Inter ſenes puer. *Alkalmas tavalyiban.*

Intervallo perit fames & optimè perdit. *Hal barat hal ſzamár-is.*

Inteſtina adolens carnes edit. *Meg-eßi a' kontzát s' máſnak hadgya tsontyát (levét.)*

Inteſtina canem ſemel adguſtaſſe periculum eſt. *A' ki elößör a' mézet megizlete nehéz annak el-hagyni.*

Intolerabilius nihil eſt, qvàm dives avarus. *A' ki gazdag s' fösvény, igazán jövevény fia ſovány életnek.* Palinus.

Intolerabilius nihil eſt qvàm fœmina dives. *Jaj az olly ſzegénynek, ſorsa mint tengernek olly ki gazdag Aßßzont véßz.* Juven.

Intrà januam qvadrangulum eſt. *Bátorságos helyen vagyon.*

In tranſeñam inducere. *Hálora keriteni.*

Intrà pelliculam ſe continere. *Tsak addég nyutozzál még a' lepél ér. Légy magadnak ha meg hammaßtál.* Porphyr.

In tranqvillo quilibet gubernator eſſe poteſt. *Könnyü tsendes időn a' kormánt tartani.*

Intrà proprios limites conſiſte. *Határodban tarts magadat.*

Intrâ teli jactum eſt. *Veßedelemben forog.*

In triclino choa, in cubiculo nola. *Soha nyelveſſebb és nagyobb iható aßßony nem lattam ennél.*

In tumultu feſtinatio qvoq; tarda eſt. *Akar mit ſiéſsen Vitéz, és nyergeltyen, de késó ha meg-ütik.* Curt.

In tuo loco & fano eſt ſitum. *Te házadnál vagyon, (te rajtaddal: a' te ſzekered farkán ül.)* Plaut.

In turpibus Argus in diſciplinis talpa. *Jó a' roßra, ſemmire való a' jóra.*

Intus & in cute aliqvem nôſſe. *Valakinek természetét jól tudni.* Perſius.

Intus & in cute neqvam. *Semmi jó sints benne.*

Intus Hecuba, foris Helena. *Szép kivül, de ördög belöl.*

Intus ſibi canit. *Tsak maga haßnát keresi.*

Intus vripudium pro foribus lamentum. *Belöl örôm kivül ſzomoruság.*

In tuum ipſe mucronem incurres. *Magad*

Magad fegyverével ölöd meg magadat.

In tuum ipſius ſinum inſpue. *Magadat tekintsed-meg, (néz a' magad kebelében.)* Plin.

In vado hæret. *Meg akadt (suppedez.)*

In vas curioſum ne infunde vinum. *A' fetsegô embernek ne jelentsd-meg titkodat.*

Inveni, non qvod pueri in faba. *A' fottyére (javára) akadtam. (Találtam bizony 's ollyat, hogy meg érem én vele holto mig.)*

Invenit interdum cœca columba piſum. *A' vak-is talál olykor egy patkót.*

Inverte corium & erit calceus. *Fordétsad a' bört és tsisma lész belöle.*

In veſtimentis non eſt ſapientia mentis. *Senkit a' ſzép ruha tudóſsá nem tésen.*

Invidi ſua ipſorum tormenta ſunt. *Vel:*

Invidus alterius rebus marceſcit opimis
Invida Siculi non invenere, Tyranni
Majus tormentum. *Irégyég olly dolog, a' melly ſzivben bolyog van magá gyötrelmére.* Hor.

Invidus haud eadem ſemper qvatit oſtia Dœmon. *Nem tsak egy féle képpen (egy helyen) késért az ördög bennünket.*

In vino veritas. *Ki-mondattya emberrel a' bor az igazat.*

In virtute Delphinus, in conſiliis anchora. *Eltedben jóságos tanátsodban okos légy minden dolgaidban. (A' jó ſzeléd erkölts tanatsokban is bölts, kiből terjed nagy haſſon.)*

Invita Minerva aliqvid facere. *Valamis terméſet ellen tselekedni.*

Invitis canibus venari. *A' melly ebet bottal üznek a' nyul után nehézen (soha nem) fogja meg.*

Invitos boves plauſtro inducere. *Idem.*

In ultione Callipides eſto. *Ne ſiés a' boſſßu állással. (Hirtelenség harag, ſemmi jót nem farag inkább gonoſßra vonſßó.)*

In utramvis aurem dormire. *Láb nyujtva (bátran) aludni.*

In utrumq; paratus. *A' mint Iſten adgy kéz vagyok reája.*

Invulnerabilis ut Cæneus. *Se kard se puska nem fog rajta.*

Joçan-

Jocandum ut ſeria agas. *Jó a' tréfa, de nem mind éltig.* Ariſtop.

Jocari inter lugentes. *Alkalmatlankor tréfálodni.*

Joca ſeriaq; cum aliqvo conferre. *Valakivel mind tréfas mind valóságos dolgokról beſßélni.*

Jolaum imploras. *Magával jól tsbetetlent hivſz ſegitségre.*

Jonicus riſus. *Negedő (tsintalan) nevetés.* Horat.

Jovem lapidem jurare. Per Jovem lapidem jurare, *Tzigány modra eskűdni.* Cicero.

Jovis auribus ſervare. *Iſten eleiben nyerjeſßteni.*

Jovis crebro paſci. *Drága ételekkel élni.*

Jovis quadrigis fugere. *Sebeſſen futni.*

Jovis taxilli ſemper feliciter cadunt. *Minden kedve (kivánsága) ſzerint foly.*

Ipſa dies qvandoq; parens qvandoqve noverca. *Nem mindenkor pap ſajtya.* Gellius.

Ipſe dixit Αὐτὸς ἔφα. *Ő mondotta s' megvétt.* Pyt.

Ipſe licet venias Muſis comitatus Homere.

Si nihil attuleris, ibis Homere foras. *Tsak légyen értéked, bár ne légyen eſſed, ültetnek felső potzra.* Ovidius.

Ipſe ſemet canit. *Maga ditséri magát.*

Ipſe ſibi tibicen eſt. *Idem.*

Ipſe ſibi balneator. *Tsak maga baſznára néz.*

Ipſe ſibi malum fontem reperit. *Maga oka ſzerentsétlenségének.*

Ipſemet ſui tibicen eſt. *Hitván ſzomſzédgya vagyon. mert ő maga ditséri magát.*

Iræ ſenectus mors. *A' harag nem hadgya embert ſokáig élni.*

Ira atq; cupido ſunt peſſimi conſultores. *A' harag (kivánság) ſzerelem kétroſz tanáts adó.*

Iracundiæ comes triſtitia. *A' haragnak meg-banás vége.* Sen.

Iracundiam qui vincit, hoſtem vincit maximum. *A' ki magát haragjában meg gátolhattya nagy dolgot tselekszik.* Publ.

Iracundior Adriâ. *A' tengernél is haragoſb.*

Ira eſt janua omnium vitiorum. *A' harag minden vétkeknek barlangja.*

Ira furor brevis eſt. *Hamar el-mulik a' harag.* Hor.

Ira Herculea. *Nagy harag.*

Ira impedit animi judicium. *A' haragban nem ſokat tanátskozik az ember.*

Iram plumbeam gerere. *A' haragot ſokáig meg-tartani.*

Ira peſſimus conſultor. *A' ſzép ſzelid erkölts, nem undok harag bölts a' jó tanáts adáſban.* Saluſt.

Iratum gravis eſt res habuiſſe DEUM. *Nints nehézebb dolog annál mint ha kire az Iſten haragszik. (A' kit Iſten gyülöl, azt minden gyülöli.)* Eob.

Ire redire ſolet fides per omnes regiones. *A' jámbor ember mindenütt bátorságoſſan jühet mehet.*

Iro pauperior. *Koldusnál is ſzegénbb.* (*Olly ſzegény mint a' tető.*) Ovid.

Irretit muſcas tranſmittit aranea veſpas. *Szunyogot meg-ſzür, is a' tevét általbotsatya.*

Irritare crabrones. *A' darásokát pißkálni.* (*Haragos embert ingerleni.*) Plaut.

Irus & eſt ſubitò, qui modo Cræſus erat. *Tsáßár-is koldußa ſzerentse kapáßá nagy hirtelen teheti.* Ovid.

Iſiacum non facit linoſtolia. *A' hoßßu ſuba ſenkit Papá nem téßen.*

Is mihi juxta inviſus ut atri limina ditis. *Ugy gyűlölöm mint az ördöget.*

Iſthic mihi nec ſeritur nec metitur. *Sem károm ſem haßnom benne.*

Iſthmum perfodere. *Hijában való dologban törni fejét.*

Iſthuc eſt ſapere non qvòd ante pedes modò eſt videre; ſed & illa, qvæ futura ſunt proſpicere. *Tovább kell az embernek orránál látni.* Terent.

Iſtum mortis in exitium mala Parca trahebat. *Ugyan érzette halálát.*

Ita fugias ne præter caſam. *Hallodé né tovabb a' tzélnál.* (*Ugy kerűld a' gonoßt nagyobban ne eſsél.*) Terent.

Italica peſtis. *Nagy bujuság* (*nedengeſség.*)

Italicæ menſæ. *Draga* (*fő*) *vendégség.*

Italicum jus. *Áldozaſtúl való föl ſzabadittás.*

Italus ſapitante factum. *Még meg ſem fogta, s' már melleßti.*

Ita te aliorum miſereat, ne tui alios miſereat. *Ugy könyörűly máſon, hogy magad ſzükségre ne juss.* Plaut.

It qvocunq; libet nummis inſtructus & { armis / aſtu. } *Ész, fegyver és érték, ez a' három feſték, mindent végben vihetnek.*

Itur qvo ſcitur neſcitur qvando reditur. *Bizonyos embernek ki menetele, de bizontalan viſſza téréſe.*

Jube actu proclivia, non enim inter centauros verſaris. *Hadd alább jó ſzáz, mert nem babodban találtál.*

Jucunda præteritorum malorum recordatio. *Az el mult ſzerentsétlenséget jó emlegetni.*

Jucunda poſt venationem menſa plena. *A' munka után eſik leg-jobb izűen az étel.*

Jucunda rerum viciſſitudo. *Az ujságot kiki örömeſt halgattya.*

Jucundi acti labores. *A' munka után eſik jól a' nyugovás* (*jó nyugodni.*) Cic.

Jucun-

Jucundiſſima navigatio juxta terram, ambulatio juxta mare. *Nints a' viznek rakontzája. A' hajo mellet jó uſſni, (a' ló mellet jó gyalogolni.)*

Jucundum laboris tergum. *Az el-végezett munkánál jó nyugodni.*

Judex Cathonicus. *Valójában bánó Biró.*

Judex nemo poteſt eſſe in propria cauſa. *Senki nem lehet maganak birája.*

Judicibus lites aurigæ ſomnia currus. *A' korsó ſzekérrel, a' Biró törvénnyel ſzoktanak álmodozni.* Clau.

Judicium circulatoris. *Albatatlan (válrozó) törvény.*

Judicium præceps infani Judicis index. *Törvényben nem jó hamarság.*

Judicium ſeqvitur cognitionem. *Addég ſenki nem (ſzólhat) itélhet a' dolog felől, mig nem érti.*

Jugulare mortuos. *A' meg holtakat rágalmazni. Holtakval hadakozni.*

Juli inſtar greſſilis. *Ugy jár mint a' tetü (Sok lábu még-is laſsán jár.)*

Junonius puer. *Anyás gyermek.*

Jupiter

Jupiter orbus. *Nyilván való hazugságot vitató.*

Jupiter plue mel. *Ur Iſten adgy mindent jót. (Iſten tégy jól velem.)*

Jurata lingva eſt, animus injuratus. *Tsak addég állya-meg fogadását még az ajton ki-lépik.*

Jus eſt in armis. *Az ut közönséges; de a' győzedelmes járhat rajta bátrabban.*

Jusjurandum Aphrodiſeum. *Vel* Venereum. *Semmi hitelü (hamis) eskűvés.*

Jusjurandum emplaſtrum æris alieni. *Sok vétek fődöztetik be az eskűvés által. (De a' hitet a' pénzen nem veſsi.)*

Jus ſummum ſumma ſœpè injuria eſt. *Mondgy igazat, s' bétörik a' fejed.*

Juſta malis hæc admiſſo pro crimine pœna eſt,

Si qvæ fecerunt eadem patientur & ipſi. *A' ki miként (melly gonoſsól) tselekszik mással ugy fizetnek néki-is.*

Juſtitia ac mulier vinum ſuperant qvoqve cuncta. *Erős az igaſság és a' ſsép Aſsſsonyság s' magát itató jó bor.*

Jus vi obruitur.

Az erő-

Az erőßak el-nyomya az igaßágot (a' törvényt.)

Juſtitiæ oculus. (Juſtitia juſtior.) *Valóban igaßág ßeretö ember. (Igaz Biró.)*

Juveniles lacrymæ vitiis obſtant. *Jobb a' gyermek ßirjon mint sem a' ßülei (tud a' bünön.)*

Juveni parandum, ſeni utendum. *A' ki nyárban nem gyüt télben keveſet fün. Iffiantan erödel, vénségedben eßel élhetz mint jó aranyal.*

Juvenis monitoribus aſper. *Nehézen ßenvedi a' gyermek a' fenyitéket.* Hor.

Juxta cubitum profecit. *Nem keveſet ment elö dolgában.*

Juxta cum ignariſſimis. *Ha a' fal tudgya én-is tudom.*

Juxta fluvium puteum fodis. *Eßetlenül tselekszel.*

Jyngvem habet. *Meg tudgya az embereket babonázni és maga ßerelmére hajtani.*

Jyngve trahi. *Rendetlen ßerelemtöl ßarkaltatni (izgattatni.)*

L

Labeone inſanior. *Szilágy (kemény nyakú.)*

Labia proluere. *Mértékletlenül (vitsorogva) nevetni (inni.)*

Labiis ridere. *Kelletlen (kedvetlen) nevetni.*

Labyrintho involutior. *Semmi tsiga biga nem ér ezzel.*

Labitur exiguo qvod partum eſt tempore longo. *Nehéz pénzt kereſni, és rakásra gyüjteni, de könnyü el-költeni. (Sokáig kereſtet hamar el költhetni.)* Cato.

Labitur occultè fallitq; volatilis ætas,
Et celer admiſſis labitur annus eqvis.
Az órák el-folynak, idök is el-járnak, nem pihenésnek útyokban.

Laborantem pariter DEVS adjuvat. *Az Iſten-is munkára ßizet.* Alex.

Labor bonæ famæ Pater. *Igaz kézi munka bár gyüllyön halomra, neved terjeßti nagyra.*

Labores pariunt honores. *Mükának jutalma betsületö ſoldgya.*

Laboribus paratur otium. *Munka szokta adni nyugodalmat bozni.*

Laboribus vendunt bona Dii. *Sokat farad vadász, ritkán szárad halász ugy keresi kenyerét.*

Labor improbus omnia vincit (Virg.) nihil nivium est labori: conando Græci Troja potiti sunt: gutta cavat lapidem: nihil tam altè natura cõstituit, qvo virtus (labor) eniti non possit. (Curt.) Cuncta cedunt industriæ. *A' munka mindent felöl halad (meg gyóz (végben viszen.)*

Laboriosa juventutis studia jucundissima sunt senectutis otia. *Iffiantã erõddel vénségedben essel élhetsz mint jó arannyal. (A' ki iffiuságában dolgozik az vénségében nyughatik.)*

Labor non debet esse sine mercede. *Szolgád fizetését meg érdemlett bérét meg ne tartsad magadnál.*

Labor præbet, qvod natura negat. *A' terméset fogyatkozását helyére állétsa a' munka.*

Labor

Labor senectuti optimum obsonium. *A' ki iffiantán jól gyûjt, vénségében jól füjt.*

Labra mordere (premere dentibus.) *Nyelvét rágni (fogait tsikorgatni) haragjában.*

Labra, non palatum rigat. *Tsak alá való ajándékokra sok féle igérettel tátatya fel a' száját.*

Labris primoribus aliqvid attingere. *Valamirõl tsak keveset szólni.*

Labruscam præponere uvis. *A' vad körtvéli (az alá valót) a' szelédnél (a' tisztességesnél) nagyobrá bõtsülni.*

Lac aureum haurire. *Fõ böltseséget tanúlni. (A' tudományban jó elõ menni)*

Laciniâ tenere aliqvem. *Valakit nem örömest botsátani el. (Valakit kántósénél fogva tartani.)*

Laconicas lunas causaris. *Nem akarásnak nyögés vége.*

Laconice prandere. *Mértékletessen (fösvényen) ebedleni (enni.)*

Lacryma in alienis malis citò arescit. *Senki nem sirja-ki szemeit a' más szerentsétlenségében.* Cic.

Lacry-

Lacryma nihil citius areſcit. *Könnyen el-felejti ember az nyavaiyát.*

Lacrymæ Simonidis. *Meg ſiratásra méltó (hamar ſirásra inditó) dolog.*

Lacrymas ſopitas excitare. *Az el-felejtett keſerűséget meg-nyittani.*

Lactibus agninis alligare canem. *Ebre bizni a hajot.* Plaut.

Lacunam implere. *A' kárt helyére állatni (helyre hozni.)*

Lada pernicior. *Olly ſerény (sebes) mint a' madár.*

Lædere facilè mederi difficile. *Könnyű ſebet ejtteni, de nehéz gyogyitani.*

Lædere qvi potuit prodeſſe aliqvando valebit. *A' ki kárt tehet, az haſznodra-is lehet.* Cato.

Lænam æſtate deterrere. *Valamivel ideje kivül élni. (Verőfényes időn ſzaggatni a' köpönyeget.)*

Læſa pudicitia eſt nulla reparabilis arte. *Nem minden sövény mellet leli meg (veheti föl) ember az egyſzer el veſztett bőrsületet.* Ovid.

Læſa ſœpè repugnant ovis. *Az eb-is bánya az orrát.*

Lætitia vera in hac vita eſt rara hora, brevis mora. *E' világ őröme, s' kedvének ſzerelme rővid és álhatatlan.*

Lamiæ turres. *Régi költött dolgok. (Valaminek nem igazán való elő ſzámlálása.)* Tertul.

Lampada alicui tradere. Curſu lampada tradere. *Maga tiſztét és helyet másra adni (bizni.)*

Lampon jurat per anſerem. *Ravaſsól eskűſsik. (Nehezen tsalſs-meg hiteddel.)*

Lanam deferre in officinam fullonis. *Valamit viſsſsá fordultól tselekedni. (A' vargához vinni az eke vaſat élesittteni.)* Gallenus.

Laomedonteum perjurium. *Meg ſem álmodta, hogy meg állya (tartsa) eskűvését.*

Lapidem decoqvere. *Haſsontalan munkat tenni.*

Lapidem è ſepulchro venerari pro Deo. *Erőtlen (romlandó) embert illetni érdeme felett való betsűlettel.*

Lapidem verberare. *Meg jobbulhatatlan kemény nyakut (verni) büntetni.*

Lapides flere cogere.

A' kemény (meg fajult) ſziveket ſirásra (gerjeßteni) indittani.

Lapidi loqvor. *Mint ha a' kőnek (fának) ſzólnék.* Terent,

Lapis ad tuniculum. *A' kötelnek kell magát a' kőhöz alkalmuztatni nem a' kőnek.*

Lapis ſuper lapidem ſedet. *Mint ha törsök volna ugy ül rajta.* (*Annyit tud ő ahoz mint a Bagoly az Ave Mariahoz.*)

Lapis ſœpè volutus non obducitur muſco. *A' melly kővet gyakran máshelyre hengergetnek (forditnak) meg nem mohosodik az.* Eraſm.

Lapſanâ vivere *Szegényen (ſanyarman) élni.*

Laqveus laqveum cœpit. *A' tolvaj tolvajt (a' roka rokát) fogott.* (*Egyik ravasz a' máſikra akadott.*)

Largiſſimi promiſſores, vaniſſimi exhibitores. *A' ki sokat igér keveſet ád.*

Largitio non habet fundum. *Az adakozásnak nintsen feneke.* (*A' hol sok az ajándékozás nem marad ott sok gazdagság.*) Cic.

Lari-

Larinum verbum. *Nagy ſzó s' nagy mondás.*

Lari ſacrificat. *Nem ſokat ád az Iſten nevében.*

Larus hians. *Mint az eb farkat ugy várja.* (*Predára (ragadományra) áſétozó.*

Larus parturit. *Hannya veti magát; holott ő csak ſemmi. Sokat rikólt (igér) kevés gyapjat (keveſet ád.)* Ariſtop.

Laſcivit rarò non bene paſta caro. *Nem ſokat ugrándozik (fitzkároz) az eb borju.*

Laſſus rixam qværit. *Másra haragszol-meg s' rajtam akarod boßßud tölteni.*

Laternam à tergo geſtare. *Valamit kőrößtül kaſul mivelni.*

Latet angvis in herba. (Latet ſub melle venenum.) *Szép a' ſzava hamis ſzive.*

Latinè non accuſatoriè loqvi (*id eſt* ſimpliciter ac verè.) *A' dolgot igazán és világoſſan ki mondani.* Cic.

Latrantem ſtomachum bene lenit cum ſale panis.

Ehezô gyomornak, héja zab kenyérnek, mézes falat szájában. Hor.

Latrante ſtomacho omnis mora biſem movet. *Nem jó az éhezô embernek sokat papolni.*

Laudamus veteres; ſed noſtris utimur annis. *A' régi idôket ditsérjük; de mindazonáltal meg-is a' miénkel élünk.* Ovid.

Laudant, ut pueri pavonem. *Ditséri; de ſemmit nem ád érette. (A' kalmárt pénzért, vargát értékéért magaſztalni ſzokatlan.* Juven.

Laudato pavone ſuperbior. *Teliſzik magának.*

Laudat ſe ipſum, ut Aſtydamas. *Maga ditséri magát.*

Laudat venales, qvas vult extrudere merces. *Minden roka a' maga farkát ditséri.* Hor.

Laudet te os alienum. *Inkább ditsérjen más, mint magad magadat*

Laurea deſidiæ nulla datur. *A' ki nyerni akar jádzani-is kell annak. (Nem nyer a' kementze mellet ülô koronát.*

(*Sem*

(Sem a' puha palmát sem a' reſt koronat nem ſzoktanak nyernie.)

Laureolam in muſtaceis qværere. *Alá való dolgon keresni betsületet (ditséretet. (Kitsinyen kapdosni.)* Tull.

Laureo vocalior ardente. *Soha bé nem áll a' ſzája.*

Laureum baculum geſto. *Szerentséſſem vagyok (el-kerültem a' ſzerentsétlenséget.)* Svidas.

Laus propria ſordet. *Jobb más rolad ſzollyon s' téged magaſztallyon, hogy nem a' magad nyelve.*

Lavare aſini caput ſapone. *Lúdra veſſzegetni ſzénát.*

Laxare fibulam. *Néki ereſzteni a' zablát.*

Lætitia juvenem frons decet triſtis ſenem. *Az iffiat vigaſság és vént ſzomoruság illet minden idôben.*

Leberide nudior. *Olly mezételen mint az egér.*

Leberide cœcior. *Sült vak.*

Lectio lecta placet, decies repetita placebit. *A' mi ſzép és haſznos, nem léſſen bianos, tiſzer-is meg olvaſni.*

Lecytho pingvior (*ironicè.*) *Soket eßik még sem kövér.*

Lecythum habet in malis; *Mint az olajos korsó ollyan az ő ortzája.*

Legatus neq; cæditur neq; violatur. *A' követet és jóra intőt nem kell bántani.*

Lege Deum ſtabili ſemper metus angit iniqvos. *Éjjeli rettegés, nappali rémülés a' rosz lelki ésméret.* Pal.

Legere & non intelligere, negligere eſt. *A' mit nem értesz, azt hijában olvasod.*

Legere non eſt artis. *Nem mesterség az olvasás.* (*A' paraßt-is olvaßhat, ha tanúlta.*)

Leges â victoribus dantur, accipiunt â victis. *Győzedelmes törvényt ßzabad kedve ßzerint ßzabni a' győzettetnek.*

Legum copia juſtitiæ inopia. *A' sok bába kőzőt a' gyermek-is el vész.*

Lemnia manus. *Kegyetlẽ (vér ßzopó) kéz.*

Lemnium malum. *Nagy gonoßz (ßzerentsétlenség.)*

Lento gradu ad vindictam ſui divina procedit ira; ſed tarditatem ſuplicii gravitate compenſat,

Az

Az Isten későre büntet; de keményen. Val. Max.

Leonem larvâ terrere. *Arnyékkal ijeßteni az oroßlánt.* Diog.

Leonem mortuum etiam catuli mordent. *A' le-dült fán kiki által (fút) mégyen.*

Leonem radere. *A' lovat piſsogatáſsal fogni-meg.* Plato.

Leonibus vulpes jungere. *A' ßzamárt és tevét erővel egybe haſonlitani.*

Leoni eſurienti prædam eripere. *Az éh oroßlánnak ßzájából ragadni-ki a' prédát.*

Leoni mortuo inſultare. *A' holtra fenskedni.*

Leoni mortuo vellere barbam. *A' holtat rágalmazni.*

Leonina ſocietas. *Farkas barátság.*

Leonis catulum ne alas. *Ne tarts kigyót kebeledben.*

Leonis exuvium induere. *Eb bőrben ólőzni. Idegen formában (ravaßßzan) rettenteni az embereket.*

Leonis loco murem oſtendit. *Sokat igér keveßet ád.*

Leonis veſtigia qværis. *Ott keresed az ellenséget a' hol nints.*

Leo prius, nunc leporem agit. *Bezzeg alább hagyta moſtan.*

Leo qvoq; aliqvando minimarum avium pabulum fit. *Ollykor a' nagy vadak kitsiny madaraknak hányattatnak pradára.* Curt.

Leporem non edit (edit.) *El-kôlt már az ô turpiſsága. Nem a' leg-ſzebbek kôzûl való (ſzép ábrázatu.)*

Leporem vel frondium ſtrepitus terret. *Mint a' nyul árnyékától-is ijed.*

Lepore timidior. *Olly féléken mint a' nyúl (nyul ſzivû.)*

Lepori eſurienti etiam placentæ fici. *Szomju ôkörnek zavaros viz-is jó.*

Leporinus ſomnus. *Nyitva álló ſzemekkel való aluvás.*

Lepus apparens infortunatum facit iter. *Nyulat látánk nem léßen jó ſzerentsénk.*

Lepus dormiens. *Tsak tetteti, de ravasz.*

Lepus pro carnibus. *Gyapjáért ſzokták a' juhot meg nyirni.*

Lepus pulpamentum qværit. *Azt ki-*

Azt kivánnya a' mi magának-is elég vagyon.

Lepus ſuum nidum prodit. *A' nyul maga meg mutattya magát.*

Lesbia regula. *Eſz nélkûl való tselekedet.* Ariſt.

Lesbiis dignus, *Semmire kellô.*

Lethaſe mulſum. *Judás ſsók.*

Leve eſt onus beneficii gratiâ. *A' kôſzônés (az ajándéknak meg-kôßônése) ſenkinek nem ſzakaßtya-meg ſzáját.*

Levi brachio aliqvid agere. *Valamit imigy amugy (gyarló ſerénseggel) mivelni.*

Levi commeatu nihil gravius. *Nints nehezebb a' könnyû uti eleségnél.*

Levidenſe munuſculum. *Vékony ajándék.*

Leviora qvibus aſvevimus. *Mindenkor könnyebbnek tetßik a' ſzokott munka.*

Levis eſt conſolatio ex miſeriis aliorum. *Nyomorult ember az, ki magát más ßerentsétlenségével vigaßtallya.*

Levis eſt fortuna citò repoſcit qvod dedit. *Nem kell a' ſzerentsének hinni. Változó é világ, ollyan mint tündér*

hivság s' ő java nem állandó. Publ.

Levis eſt laudis gratia. *A' ſzót pénzen nem veſſük.*

Levius communia tangunt. *Könnyebben eſik a' tereh, ha többen (sokan) sokan viſzik (viſelik.)*

Lex DEI eſt regula vitæ. *Az Istennek tiz parantsolattya ember életének regulája.*

Lex & regio. *Ki hol lakik annak törvényét tartsa. (Menni Ország anni Törvény) szokás.)* Zenod.

Lex ex Affrica. *Homályos Törvény.*

Lex in manibus *vel* manuum. *Kézével veſſen ő igazat. (Nem sokat hajt ő a' Törvényvel, ha tsak erővel le-nyomhattya.)*

Lex mutus Magiſtratus. *A' Törvény néma Magistratus. (A' Magistratus szóllo Törvény.)*

Liberalis de alieno. *Könnyű a' másából adakozni.* Homer.

Liber de trivio. *Közönséges könyv.*

Liberi Deorum ſunt invulnerabiles. *A' nagy Urak gyermeki mindenütt bátorságosſak.*

Liberi

Liberi Hippocratis. *Eſseles és fattyu gyermekek.*

Liberis initiantur conjuges. *Leg elsőbb házi eskőzők a' gyermekek.*

Libero lecto nihil jucundius. *Nints jobb az özvegy életnél.*

Liberorum amantior, qvàm Gello. *A' nagy engedelemmel veſsti gyermekit.*

Libertas fulvo pretioſior auro. *Nints drágább (kedvesebb) a' szabadságnál. Farkas ha koplal-is nem tserélne még-is az kalmarok ebével.*

Libertatis amor qvàm multas perdidit urbes. *Szabadságért Várok, pusztultak s várások számossa nagy gyakorta.*

Ligna in ſylvam ferre. *Dunában hordani vizet.*

Lignum tortum nunqvam rectum. *Melly eb egyszer a' Dunán által uszik, ostán késsül másszor tengerig. (Nehéz a' horgasból egyenest tsinálni.)*

Ligularum fur tandem & marſupia ſuppillat. *A' ki egy tőt el-lop ökrőt-is probál az.*

Lilium eſt inter lilia magnum non eſt; ſed li-

sed liliũ esse inter spinas, hoc verè magnum. *Nem mesterség embernek a' jámborok között jámboról viselni magát, de az Istentelenek között.*

Limam addere rei. *Valamit meg-corrigálni.*

Limen ostii attingere. *A' dologra lépni.*

Limen senectæ. *Nyir poznával fejét póználni.*

Limine insalutato in aliqvid irrumpere. *Valamiben gondolatlanól belé kapni.*

Lineam mittere. *Ki rajtzolni (ábrázolni.)*

Lingva bellare (facilè.) *Tsak könnyű a' nyelvnek, de nehéz elmének rendet és modot szabni. (Nyelvel hadakozni (az ellenséget földre verni.)*

Lingva Deus, Dæmon. *Vagy az Isten vagy az ördög szól az ember által.*

Lingva lapsa verum dicit. *A' meg botlot nyelv-is gyakran igazat mond. A' gondolatlan ki mondott szók gyakran igazak.*

Lingva mali pessima pars servi. *A' rosz szolgának leg-rosszabb tagja a' nyelve.*

Lingvam in leva parte gestat. *Minden-*

Mindeneket rosra (balra) magyarázni.

Lingva præcurrit mentem: raro sapientem. *A' nyelv meg-előzi szive titkát s' ki fózi; de ritkán a' tudósban.*

Lingva qvidem segnis; sed dextra viget. *Keveset szól, de hamar oda üti.*

Lingva (tibi) ne præcurrat mentem. *Ne engegy nyelvednek, hogy járjon elmédnek előtte szabad kinnyén.*

Lingva vulpina. *Ravasz nyelv.*

Lingvis mortui non imperant. *A' holt senkinek nem dughatya-bé a' száját.*

Linum candidum lucri causâ ducis. *Tsak a' pénzéért veszed-el. (Leánt a' pénzéért s' telles erszinyéért, tsak hamar el talhatni.)*

Linum lino nectere. *Az erőtlent erőtlenhez kötni (ragasztani.)*

Lippis & tonsoribus notum. *Vak a' kit a' rostan által nem lát.*

Lippit cucurbitas & ollas. *Sült vak (eszelős.)*

Lippus oculus solis radios non fert. *Fogas ebnek való a' tsont rágás.*

Lis est cum forma magna pudicitiæ.

Szépség és jámborság ritkán jár egy úton. Ovid.

Lis litem parit (ſerit.) *Egy nyakon ütésbül, vagy arczól veréſbül történik iſtók vonás.* (*A' pörnek ſoha nem éri ember végét.*)

Litem lite reſolvis. *Egyik fegyver tartoztatya-meg a' máſikat hüvelyében.*

Litem movebit, ſi vel aſinus canem momorderit. *Akar mi dologból veſzekedést keres.* (*A' melly ebet meg akarnak ölni dühös nevét költik.*)

Litem ne qvære cùm licet fugere. *Hogy ha békeſségben élhetſz tsendeſségben, ne keres veſzekedést.*

Literarum radices amaræ; ſed fructus dulces. *Nehéz a' tanulás, de haſznos.*

Lites pretio venundari & coëmi non poſſunt. *A' pört pénzen el nem adhattyúk, meg sem vehettyúk.*

Littore loqvacior (turture.) *Soha bé nem áll a' ſzája.* (*Olly tsatsogó mint a' ſzajkó.*)

Littori loqvens. *Annyi mint ha borsót bánnál a' falra.*

Littoris

Littoris arenas furari. *Ollyant kap a' ki ſemmire kellő.*

Livor ſumma petit, perflant altiſſima venti. *A' nagy Uraság nagy veſzéllyel jár. Szerentse erſzényét ha vetted és kintsét tsendeſségben nem élhetsz.* Ovid.

Loculi mendicorum ſemper inanes. *Soha nem tellok-bé a' koldus táskája.*

Locum in balneis occupat. *Olly nagyra vágyó, hogy mindenütt ő akar elsö leñi.*

Locuſta prius bovem pariet. *Hamarébb fog a' borju repülni.* Ennius.

Lolio victitat. *Nem sokat lát.* Plaut.

Lolium & ſteriles dominantur avenæ. *Mindenütt fel-veſzi a' (gaz) haſzontalan fü magát.* Virg.

Longæ & Regum manus. *Meſzsze ér a' Király keze. A' ki Urával pöröl Iſten annak orvoſſa.*

Longæva vita mille parit moleſtias. *Mennél tovább élünk annál többet forgunk a' veſzedelem kerekén.*

Longa vita longa calamitas. *A' ki sokáig él illeti sok veſzély.*

Longinqvitas redargui non poteſt.

Meſzße időre jó hazudni.

Longis lineis ferri. *Nagyokat lépni (sokat beßélni.)*

Longius aut propius mors ſua qvemq; manet. *Akar hamar (előbb) akar későn (utolb) meg kell halnod.* Proper.

Longius invalidæ vivunt ſœpiſſimè feles. *Az el vetett matska kőlkek gyakrãb leg tovább élnek. (Néhéz a' farkaſnak magvát ſzakaßtani.)*

Longo itineri etiam palea oneri eſt. *Fárat rókának a' farka is nehéz.*

Longum valere juſſit. *Farba rugta.*

Loqvacibus nemo credit, tametſi verum dicat. *Az igazat sem hißik el a' tsatsogó (hazug) embernek.*

Loqveris eqvo inſidens. *Ugy beßélsz mint a' jó őrlött.*

Loqvi neſcit, at tacere non poteſt. *Semmit nem tud hozzá, még is tsátsog.*

Loqvor qvæ ſentio. *'Sákban matskás nem árulok.*

Loripedem rectius derideat, Æthiopem albus. *A' ki máſt meg akar nevetni, gánis ne légyen abban.* Juven.

Lucani-

Lucanicis pluit. *Véres kolbász eſik.*

Lucem odit, qvi malè agit. *A' napot gyűlőli, büntetést kerűli, minden gonoßság tevő.*

Lucernam in meridie adhibes. *Délben gyujtasz gyertyát.* (*Világos dologban kételkedel.*) Diog. Laert.

Lucerna ſub modio. *Senkinek nem haßnáló tudós ember.*

Lucri bonus odor ex re qvavis. *Akar honnét légyen tsak légyen.* Juliã. Juven.

Lucrum malum æqvale diſpendio. *Ebűl gyűlt marhának, s' hamis gazdagságnak ebűl kell el veßnie.* Heſiod.

Lucrum unius, damnum eſt alterius. *Egynek nyereſsége máſnak veßteſsége.*

Lucubrare ad Ariſtophanis aut Cleanthis lucernam. *Eſzaka felette sokat gyertázni.*

Luculliana cœnatio. *Pompás évő hely.*

Ludere operam. *Haßontalan munkálkodni.*

Ludere qui neſcit, ludum ſpectãdo qvi eſcit. *A' ki nem tud jádzani néze a' játékot.*

Ludi-

Ludibrii haud expers mala qvem fortúna fatigat. *Minden (neveti) tsufolla a' káros embert.*

Ludicra per verba res ſœpè notatur acerba. *Olykor tréfában-is ki-mondgya ember az igazat.*

Ludit amor ſenſus, oculos perſtringit & aufert.

Libertatem animi, & mirâ nos faſcinat arte. *A' ſzerelem meg vakittya és meg babonáza az embereket.* Mant.

Lúdit in humanis divina potentia reb⁹. *E' világ ideig kedve nem tart fottig, gyakran viſſá változik.* Ovid.

Ludus allubeſcens incidendus eſt. *Játék mikor leg-jobb, akor hadgyad (szakaſsd) félben.*

Lugeat in fine, qvem decipit os Catharinæ. *Leányokat fuſsad, hog kárát ne váliyad.*

Lumbos fractus & Myſius aſinus. *Ollyan mint a' ſzárnya ſzegett lud.*

Lumen ſoli mutuas. *Délben gyujtasz gyertyát.* Plutar.

Luna antiqvior gens *Igen régi nemzetség.*

Lunam

Lunam cœlo deducere. *Tulajdon magának ártani.*

Lunæ radiis non matureſcit botrus. *Tűz azt melegiti, ki közel érheti nem ki távoról nézi.* (*Az akarathoz erő is kivántatik.*)

Lupi alas qværis. *Ökör alatt kereſs borjut.* Svidas.

Lupi illum videre priores. *Kakuk nyerte.* Virg.

Lupo adminiſtrare cibum. *Farkaſt étetni.* (*Telhetetlen embert vendégleni.*)

Lupo agnum eripere poſtulas. *Nehéz a' báránt a' farkas ſzájából ki vonni.*

Lupo agnum objicere. *Farkas ſzájában vetni a' jukot.*

Lupum auribus tenet. *Ezer inségben vagyon.*

Lupus ante clamorem feſtinat. *Roſz lelki ésmérettel bir.* (*Az ördöggel álmodozik.*)

Lupus circa puteum chorum (choreas agit. *Ugy forgolodik kerűle, mint a' matska az forró káſa kerűl.* (*Igen kerűli mint a' farkas a' kutat.*) Zenod.

Lupus

Lupus eſt homo homini. *Ember embernek farkaſſa:*

Lupus hac urget, hac canis angit. *Minden felől veſſedelemben forgok.*

Lupus hians. *Sokat reménl, de keveſet nyér.*

Lupus in fabula. *Farkaſt emlegetnek, s' a' kert mellett kullog.* Terent.

Lupus lupum (lupinam) non eſt. *Nem eſſi meg a' farkas a' maga fiát. (Kemény télnek kell akor lenni, mikor egyik farkas a' máſikat meg eſſi.)*

Lupus pilum mutat non animum (mentem.) *Nem lész az ebbül ſzalonna.*

Luſcinia non bene canit in cavea. *Jobb egyſſer halni, hoſſſú kintól válni, hogy nem mint raboskodni. (A' ſzabad elme nem ſzereti a' fogságot.)*

Luſciniæ deeſt cantio. *Kovátstól venni ſzenet.*

Luſori tata reſiſtunt. *Tsak ritkán vagyon a' koizkásokban gazdag.*

Lutea progenies. *Alatson rendbül ſzármazott emberek.*

Luto lutulentior. *Tsunyánál-is tſunyab.*

Lutum

Lutum luto purgare. *A' vétket vétekkel ſzépitni. (Egyik latorságot máſikkal el-fődözni.)*

Lutum ſi non tundatur non fit urceus. *Semmit nẽ adnak munka nélkül.* Apoſt.

Luxuriant animi rebus plerumqve ſecundis.

Nec facile eſt æqvâ commoda mente pati. *(Ritkán jár a' ſzerentse kevélység nélkül) A' boldogság kevély s' nyomorunság tsekély egy aſztalhoz nẽ férnek* Ovi.

Luxuriat raro non bene paſta caro. *Nem ſokat ugrik a' ſzalmán hizot borjú.*

Luxus populator opum. *A' nagy pompa erſſény koporsoja. (Ha Bacchus pohárát gyakran tőltöd borát gyaſſolſz te-is az utan (ez utos.)*

Lybica fera. *Sokkú ſzőbött nyalt az ő alfele-is.* Diog.

Lycurgi faciem ſummere. *Valójában (nem tréfából) nézni.*

Lydii arena. *Drága dolog.*

Lydi mali, poſt hos Ægyptii. *Ezek roſſſak, amazok még roſſſabbak. (Egyik minémű lator; máſik meg ollyan.)*

Lydum

Lydum in planitiem provocas. *Nyavalyád nintsen, s' bibét keresz.* (*Nem kell Tzigánt lopásra tanitani.*)

Lydus in meridie. *Szemtelen bnja ember, Igen el jár azért ő is az oly itzével.*

Lydus ostium claudit. *Bé zárja magát, hogy senki ne lássa dolgát. Tudgya bűnét, s' azért vonyoagtya magát.*

Lyncei etiam cœcutiunt. *A' négy lábu is meg-botlik.*

Lynceo perspicacior. *Szemes mint a' matska.* Plato.

Lynx foris domi Tiresias. *Más házánál szemes magáénál vaksi.*

Lysicrates alter. *Olly szegény mint a' tetű.* (*Hijában iffitod magad.*)

Lysistrati divitias (opes) habet. *Semkin (elöl) sem ben (hától) semmije nintsen.* (Erat enim Lysistratus extremæ paupertatis homo.)

M

Machinas qværere confecto bello. *Te-is akkor jösz mikor immár meg-lött a' vásár.*

a' vásár. Jókor jösz el-költ a' szüret. Brutus.

Macilenti pediculi acrius mordent. *Mennél hitvánabb a' tetü annál jobban harap.*

Maculas non deponit pardus. *Nehéz a' pardutznak bűrét (roß embernek sokását) változtatni.*

Mælonica dicteria. *Otsmány (büßke) szók.*

Magis eos latet, qvàm maris arena. *Számát sem tudgyák (nem számlalhatják meg.)*

Magis illa juvant qvæ pluris emuntur. *A' mi drágá a' kedves.* Juven.

Magis mutus quam piscis. *Olly szótalan (halgat) mint a' fa.*

Magis nocent insidiæ, quæ latent. *Lassu viz partot mos.*

Magis quam sol Heraclyti extingvit. *Vißßa nem hozás fejében vißi-el.*

Magistratum gerens audiet justè & injustè. *Ha Magistratus vagy, hald-meg mint a' két félt.* Solon.

Magistratus virum arguit (indicat.) *Ember*

Ember kell ágátra. (A' tiſtviſelés válaſztya meg az embert.) Rittac.

Magna fortunæ dona nõ ſunt ſinê metu. *Nagy kintset ſzerezni, tartani és birni, életnek veſzedelmes.* (*Gyakran a' Méltóság s' hatalmas Uraság a' téren is tántorog.*)

Magna fuit qvondam capitis reverentia ſeni. (cani)

Iné; ſuo pretio ruga ſenilis erat. *Miképpen betsúlted, Atyádat tiſtelted azont várjad fejedre.* Ovid.

Magnam fortunam magnus animus decet. *A' ſzép nagy gazdagság, biradalom s' jóſág, vitézt s' hatalmaſt kiván.*

Magna pars profectuum eſt velle proficere. *Sokat tanúlt kinek kedve az könyvekhez.* Sen.

Magnates dare parva pudet, dare magna recuſant. *Keveſet ſzegyenlnek, és ſokat rettennek a' nagy Urak adnia.* Mant.

Magnatum preces imperia. *Nagy Urak kéréſe parantsolat.*

Magna venit nulli ſine magna fama labore.

Et va-

Et vaga ſudorem gloria ſemper habet. *Betsúlet s' méltoság s' akar melly nraság fáradságal adatik.* Com.

Magnetis more ad ſe trahit. *Erőſſen magához vonnya (édesgeti.)*

Magni pectoris eſt inter ſecunda moderatio. *Gazdagságal birni s' fölnem furalkodni, nagy s nevezetes virtus.* Sen.

Magnorum fluminum navigabiles fontes. *Az Urak marhája mindenkor drágáb a' ſzegény embérnél.*

Magnos magna decent. *Nagy Urakhoz illik a' nagy ajándék adás.*

Magnum os Anni. *Sok költséget kiván egy eſtendő.* Svidas.

Magnum pauperies opprobrium. *A' ſzegénység gyalaz virtuſt nem koronaz, akarmi dologban-is.*

Magnum vectigal parſimonia. *Tartva tenyeſſik a' pénz.* (*Az egy kettő hiján vólt a' tékozló kéznél.*)

Magnus ope minorum. *A' paraſztok teſſik az nagy Fejedelmet.*

Magnus verſator in re puſilla. *Szépen ſzól a' hegedű de üres belől.*

Major-

Majore tormento, pecunia poſſidetur, quâm qværitur. *Nehéz pénzt keresni, gyötrelmeſb őrizni.* Sen.

Majori cede. *Nalodnal nagyobnak, és hatalmaſſabnak tudgy mindenkor engedni.* Cato.

Major pars concludit. *Az leg több voxs leg hathatoſb.*

Majorum more petere. *Egy úgyűen (minden ravaſzság nelkűl) kérni.*

Mala ad ſe trahit, ut cæcias nubes. *Maga ſzerez magának nyavalyát (ſzerentsétlenséget.)*

Mala cauſa ſilenda eſt. *Kinek nem jó igye, azt ki ne petzegje.*

Mala mens malus animus. *Egy jó baj ſzál ſintsen benne.. (A sült roſs, ſemmi jót nem tselekedhetik.)* Terent.

Malæ naturæ nunqvam doctore indigent. *Magatól is meg-tanullya ember a roſsſat.*

Mala ſenium accelerant. *A' ſok ſzerentsetlenség idő előtt meg-vénheſsti az embert.*

Mala tria inexpugnabilia, ignis, mare, mulier. *Tűz, viz, és az Aſsſony éppen győzhetetlen.*

Mala ultro adſunt. *Nem kell a' ſzerentsétlenségért követet küldeni.*

Malè agitur cum Domino, qvem villicus docet. *Nyomorult gazda az a' kit a' ſzólga tanitt.* Cato.

Maleam legens, qvæ domi ſunt oblivi-ſcere. *Vagy otthon maradgy, vagy fejed próbára veſſed.*

Malè bos ſitiens operatur. *Kedvetlen ſzánt üres haſſal a' ſzőke.*

Malè cum eo agitur, qvi caret invidis. *Nem jó annak dolga kinek nints irigye.*

Maledicentia ſtultorum theſaurus. *A' bolondnak dolga káromlás munkája. Nem árt az illy átok, és illetlen ſzitok mellyre nem adtál okot.*

Maledicere clauſis oculis. *Minden tekintet nélkűl (vakjában) ſzitkozódni.*

Maledictum interpretando fit acrius. *Hogy ha magyarázod, motskos ſzót nyomozod, annál jobban mérgesül.*

Maledicere, qvi vult nunqvam non cauſam invenit. *A' melly ebet meg akarnak*

karnak ólni dühös nevét kóltik. Publ.

Malè habet medicus, ſi nemo malè habuerit. *Mikor minden jól van akkor vagyon az orvos roſsból.*

Malè imperadno ſummum imperium amittitur. *A' rosz gubernálás hamar végét vet az uralkodáſban.* Publ. Syr.

Malè parta bonæ conſcientiæ non ſunt rata. *Jó lelki ésméret hamis pénzt nem ſzeret, mert lelkének sérelmes.*

Malè parta malè dilabuntur. Malè partum malè diſperit. *Ebül gyült marhának ebül kell el-veſsni.* Cic. Plaut.

Malè parta rapiunt ſecum & bene parta. *Száz igaz pénz között egy hamiſſan gyüjtött többet-is emésti.*

Malè reſpondent ingenia coacta. *A' melly ebet bottal úznek a' nyúl után, nebézen fogja-meg.*

Malè ſarcta gratia nec qvicqvam erit. *A' rosz békeſségnek nints állandosága.* Horat.

Malè vivunt, qui ſe ſemper victuros putant. *A' kik mindenkor gondolkoznak élni azok roſsból élnek.*

Mali

Mali bibunt improbitatis fecem. *A' kit mit keres meg-leli. Az Iſtentelenek a' seprüt ki iſsák.*

Mali corvi malum ovum. (Gellius.) Vipera naſcitur è vipera. Tracem non producit Troja. E ſqvilla non naſcitur roſa. *Ebnek eb a' fia.*

Malim vel apud Phæaces vivere. *Inkább pokolban laknám.*

Mali principii malus finis (exitus.) *Gonoſz eredetnek gonoſz a' vége-is A' ki ebül kezdi-el ebül végzi.*

Malis avibus. *Szerentsétlenül* Horat.

Malis ferit (petit.) *Ajandékkal igyekezik meg-nyerni.*

Malis ter mala. *A' ki lator latról veſsi haſsnát.*

Malitia ipſa maximam partē veneni ſui bibit. *A' roſsſaság nagyobb ártalmára vagyon magának.*

Malo accepto ſtultus ſapit. *Kár nyitja bolondnak ſzemét.*

Malo aſino venitur. *Roſzſsul foly dolga.* (*Hitván feleségre talált.*)

Malo conſilio fœminæ vincunt viros.

A' roßra hamarébb tanátsot tudnak adni az Aßßonyok mint a' férfiak. P. Syr.

Malo invidiam qvâm miſericordiam. *Inkább akarom, hogy gyûlôlyenek, mint sem ſzánnyanak.*

Malo malè evenit. *A' roßnak roßúl foly dolga.*

Malo nodo malus qværendus cuneus. *Fanton fánt.*

Malorum mare: aliud ex alio malum: alia ſuper alia mala: corbis (Ilias) malorum: fortuna non contenta ſemel nocere: inũmeræ ſunt infortunii viæ: malis mala ſuccedunt: nulla calamitas ſola. *Trupoſſan való (rakásra gyûlt) ſzerentsétlenségek.*

Malo uni præſtat obnoxium eſſe, qvâm duobus. *Bátorságoſbb egy ſzerentsétlenség kettônél.* Ariſtop.

Malum bene conditum ne moveris. *AZ ó ganéjt ne pißkáld. (A' le tsillapétott régi nagy baragot ne inditsad fel viſzont. (Ne pißkáld ha nem bûdos.)*

Malum conſilium conſultori peſſimum. *A' ki másnak gonosz tanátsot ád maga fejére báránlik.* Heſiod.

Malum eſt bonum intempeſtivum. *A' mi idô kivôl vagyon a' kedves nem lehet.*

Malum malo aptiſſimum. *Meg találta a' sák folyát. (A' kukatzos ſzalonna és bûdes vaj egyben illenek)*

Malum malo mederi (pellere.) *A' nyavalyát nyavalyával orvoſolni.*

Malum malo non eſt recompenſandum. *A' gonoßért jóval, s' haragért ſzép ſzóval tanúly eleget tenni.*

Malum neceſſarium. *Rosz feleség.*

Malum ſuo jumento ſibi accerſere. *Maga fejere vonni ſzerentsétlenséget.*

Malum vas non frangitur. *Ha valamê jó volna már régen oda volna. (A' rosz edény nehézen tôrik el.)*

Malum virum vel mus mordeat. *Ha valami mozdúl, vére benne posdúl gonoſs tolvaj embernek.*

Malus cum malo colliqveſcit facilè. *A' kurva s' kurváſok könnyen meg alkußnak egy máſſal.*

Malus ipſe fies, ſi malis convixeris. *Ha ôrdôggel lakol ôrdôgé kell lenned, (ha ebbel ebbé.)*

Malus malum reperit. *Meg találta a' 'ság foltyát.*

Malus Scytha: *Lator a' Tôrôk.*

Mancipera. *Veßett dolog mikor foldozásra jut a' dolog.*

Manant à ſolo commoda cuncta DEO. *Minden jó adomány ſzarmazik az Urtól.*

Mandibulis alienis eſſitat. *Tsak ugy (olly nyimmel nyammal) eßik, mint ha más ſzájával enné.*

Mandrabuli more res illi ſuccedit. *Mennél (bová) tovább annál roßßabol foly dolga.*

Mandragoræ indormit. *Keményen alusſzik (semmi tagját nem érzi.)*

Mandragoram bibit. *Meg bolondóle.*

Manibus pedibusqve. *Kézzel lábbal.* Terent.

Manibus velatis orare. *Alázatoſſan imádkozni.*

Manifeſta non egent probatione. *Nem ſzükség délben gyertyát gyujtani.*

Manliana imperia. *Kemény uralkodás (gubernálás)* Liv.

Mantiſſa obſonium vincit. *Nagyobb a' ßerezd-meg a' kontznál.*

Mantis te vidit. *Meg igéztek réged.*

Manu brevi (longâ) tradere. *Hamar (későn adni) fizetni-meg.*

Manubrium abjicere ad perditam ſecurim. *El veßtet fejßének bár csak fokra fordulyon vißßá.*

Manum ad os apponere. *Valami dolgot el-hatgatni.*

Manum de tabula (*ſcil.*) tollere. *A' munkától (az irástól) meg-ſzünni.*

Manum ferulæ ſubduxit. *Ki költ a' vesſzély alól.*

Manum in ſinu habet. *Ő sem ád ugyan ſokat Isten nevében.*

Manum non verterim. *Fel sem emelném (meg sem tekerétteném) a' kezemet érette. (Ki sem lépném érette.)*

Manum peteris & pedem porrigis. *Igen találád kezedet kérik s' lábodad adod.*

Manum prudens mittis in flammam. (Hierõ.) Propria cædis vincta: Teipſum defraudas: Tuis illidis aſciam cruribus: Tibi ipſi es pernitio. *Szánt ſzándékkal tész magának kárt.*

Manũ ſub pallio occultat. *Henyélve kaſßál.* Qvintil.

Manus dare. *Kubit mondani. (Kézzel kell a' magot hinteni nem vékával.)*

Manu ſerendum non thylacô. *Nem kell egyßerre mindent (egy ökrôt) el költeni.*

Manus in Ætolis habet. *Szemtelen kunyorgó. (Mint a' kóldus kéréſre hozzá a' végét.)*

Manus manum fricat. *Egyik kéz a' máſikat moſsa.* Plato.

Manus movenda cum minerva. *Az imádsághoz dolog-is kivántatik.*

Manus noſtræ oculatæ ſunt, credunt quod vident. *Tsak azt hißük mi a' mit látunk. (Tsak azt hißi a' ſziv a' mit a' ſzem láthat.)* Plaut.

Manus porrigendæ non confuſis digitis. *Mindent igazán (nyilván) és jámborúl kell tselekedni.*

Mappalia mera facit. *Semmi rendet nem tart a' voxs mondáſban.*

Mappam mittere. *A' hartzra jelt adni.*

Mare cœlo miſcere. *Mindeneket egybe keverni.* Livius.

Mare conſcendat qui neſcit orare. *A' ki könyörögni nem tud imádkozni (meg-*

(meg tanétya a' tenger) mennyen el a' tengerre.

Mare cotylâ exorbere. *A' tengert kanállal herpegetni.*

Mare prius vitem tulerit. *Hamarébb lész a' tehénnek tsikója.*

Mare verborum gutta rerum. *Sok hijában való ſzó.*

Margaritæ conchilis includendæ. *Nem kell az arany edényt a' pad alatt bevertetni.*

Maria monteq; polliceri. *Nagy dolgokat igérni.* Sal.

Mari aqvam addere. *A' tengerben hordani vizet. (A' gazdag pénzhez tenni egy fillért.)*

Maritani homines. *Alatson rendbül ßármazott nemes emberek.*

Maritrini mores. *Változó (albatalan) erkölcsök.* Plaut.

Maritrinus cûm ſis, ne velis fieri terreſtris. *Senki maga állapatyát könnyen meg ne változtaſſa.*

Marpeſia cautes. *Semmire való tórsökö (Kemény feju, nyaku.)*

Martis pullus. *Katona. Vgyan a' hadbã tsinálták ötet.* Ariſtop.

Maſsilienſes mores. *Fő erkölsök.*

Mæſonica dicteria. *Trágár beſzédek.*

Mater ſaniratis indigentia. *Kinek elesége, ſzűken bora s' ſere, annak van egeſsége.* (*A' ſzükség az egeſségnek legjobb annya.*)

Matres omnes adjutores ſolent eſſe in peccatis filiis. *Az Anyák fiokat ſzokták roſsſzaságokban meg erősitteni.* Ter.

Matris ut capra dicitur. *Vagyon annya, de ki tudgya az apját ki vólt.*

Matura ſatio ſœpe decipit ſera ſemper mala. *Jobb mindenkor ſietni, hogy nem mint késni.* Colum.

Maturato opus eſt qvicqvid ſtatuere placet. *A' ki laſſan kullog, a' nem ſokat bolog epret ſzedhet mentében.*

Mature fias ſenex, ſi diu velis eſſe ſenex. *A' jámbor iffiuból ſzokott jó vén ember válni.* Cic.

Maxima illecebra peccandi impunitatis ſpes. *Mikor valaki reménli (tudgya) hogy vétkéjért meg nem büntetetik, annál vakmerőbben vétkezik.*

Maxi-

Maxima pars hominum morbo jactatur eodem. *Leg-többen fekűsnek dög halálban (réſsegségben.)* Hor.

Maxima paulatim ex minimis. *A' Papa-is valaha tsak egy Deák vólt.*

Maximæ cuiqve fortunæ minimè credendum. *Mennél nagyobb a' ſzerentse, annál keveſebet higy néki* Liv.

Maza eſurienti auro carior & ebore. *'Ehező gyomornak nints jobb a' kenyernél.*

Medeâ crudelior. *Embertelẽ (kegyetlẽ.)*

Medica menſa. *Egéſséges és jó étkek.*

Medice cura te ipſum. *Ha jo orvos vagy magadat gyogyitsd meg előbb (orvoſolly) ha lehet.*

Medicus ex comentario. *Minden böltseſsége tsak a' könyvekben vagyon.*

Mediis verſatur in undis. *Nagy veſsedelemben forog.*

Medio tutiſſimus ibis. *Vel:* Medium tenuere beati. *Leg-jobb (bátorſagoſſab) a' közép vt.*

Meditationes ſalutares conſiliis fulciuntur. *A' melly gondolatok és ſzivbéli tiſztek tanátsal erősödnek.*

Medium digitum (ungvem) alicui oſtendere. *Nagy ujját mutatni. Valakit meg nevetni (gunyolni.)* Martial.

Medium ferire. *Mind a' két réſznek igazat tenni.*

Medullam inqvirit relicto cortice. *Nem nézi a' ſzép ſubát, de visgálya az elmét.*

Megabyzi ſermones. *Kevély (negedes) beſzédek.*

Megarenſes neqve tertii neqve qvarti. *Semmi betsületre nem méltó meg-vetetett emberek.*

Megarenſium lacrymæ. *Alnok (eről tétesből való kelletlen) ſirás. (Ugyan roſſzak ők mind egyben mind másban.)*

Megaricæ Sphinges. *Kurvák. (Mint egy Katus Aſſzonyok.)*

Megarica ars. *Vel:* Megaricum machinamentum. *Ravaſsággal való bánás (járás tselekedet.)*

Megaricus riſus. *Tsufoló (meg gunyoló) nevetés.*

Melanione caſtior. *Igen tiſzta életű. (Nem ſzereti ugyan ő-is az Aſſzony népeket.)*

Melan-

Malanthio delicatior. *Kényes (gyönyörüségben merült) ember.*

Mel in ore, fel in corde, verba lactis fraus in factis. *Szép a' ſzava, de ördög ő maga. Az álnoknak ſzive nem ott jár hol nyelve, orazva ſzokot emészteni.*

Meliora prætervolant, deteriora ſuccedunt. *Ritkán követi a' gonoſzt jó.*

Melior eſt umbra ſenum qvàm gladius juvenum. *Jobb a' vének arnyéka mint az iffiak kardja.*

Meliſſa tibi opus eſt. *Másnak kellene az ételt ſzádban rakogatni, olly nyimmel nyámmal eſsel.*

Melitide ſtultior. *Nagy bolond.*

Melius eſt prævenire qvàm præveniri. *Kását addig fujad, mig meg nem ég ſzájad, izetlen ki ne köpjed.*

Melius eſt qvicqvam poſſidere qvàm nihil. *Jobb egy ujni ſzalonna a' káposztában, mint ſemmi.*

Melius eſt regredi, qvàm male cœpta ſeqvi. *Jobb az útnak feléről viſsza térni, mint sem roſz helyre menni.*

Mellitum venenum. Mellea præfocatio.

Mellelitus gladius. *Veſzedelmes hizelkedő ſzók.*

Mel nimium ſaturo mori cenſetur amarum. *Bőben bűdes (ſzűkben édes.)*

Mel nulli ſine felle (datur.) *Minden édes keſerüen eſik. (Semmi dolog nem lehet unalom nélkűl.)*

Mel ſummis digitis delibandum. *Nem jó a' mézben ſokat enni.*

Memento te hominem eſſe. Μέμνησο ἀνθρωπόν σ' εἶναι. *Emlékezzél rola, hogy te-is ember vagy.* Philippus.

Memorem mones, doctum doces: Delphinum natare, aqvilam volare doces. *Farkaſnak mutatſz erdőt.*

Memoria hominum labilis. *Feledékeny az emberi elme.*

Me mortuo terra miſceatur incendio. *Ha én meg-halok akár mint légyen a' dolog e' világon.*

Mendacem oportet eſſe memorem. *Jó fejűnek kell a hazugnak lenni, hogy mindenűtt egy aránt hazudhaſſon. (Hamarébb meg-érnek egy hazug embert hogy sem egy ſánta embert (ebet.)*

Menda-

Mendacio fucum addere oportet. *A' hazugságott ſzépen bé kell paláſtolni.*

Mendacium non habet pedes. *Nem nyől őſve a' hazugság.*

Mendacium non veteraſcit. *Nem állandó a' hazugság.*

Mendacium Phoënicum. *Nagy hazugság.*

Mendacium ſpecioſum eſſe oportet. *Szineſnek kell a' hazugságnak lenni.*

Mendax eſt fundus. *Nem mindenkor adgya meg magvát a' ſzántó föld.*

Mendax eſt fur. *A' ki örömeſt hazud örömeſt is lop az.*

Mendicat properè manus ſine opere. *A' dolgot kerűlő és munkától futó hamar koldulára jut.*

Mendico ne parentes qvidem amici. *A' ſzegényt még ſzűlei (rokoni) sem ſeretik. Mord a' ſzűkölködő, majd nemis illendő, iſmérjen rokonságot.*

Mendicorũ locuſi ſemper inanes. Mendicorum pera nunqvam impletur. *Soha nem elég a' kóldusnak* Zenod.

Mendicus mendico invidet. *Egyik kóldus a' másikat gyűlöli.*

Mendum

Mendum ſcripturæ litura tollit. *A' roſſzól iratatt le ſzokták törleni.* Cic.

Mens cuiqve Deus. *Kinek kinek ſzive a' tanáts adója.*

Menſe Majo nubunt mulæ. *Más-is télben tsinál házat.*

Mens & ratio & conſilium in ſenibus eſt. *Vén ember tanátsa jobb sem iffiu gántsa, mert igazit jó karban.*

Mens imota manet lachrymæ volvuntur inanes. *Keményebb a' kőnél nem akar vigaſztalást fogni.* Virgil.

Mens ipſi in tergoribus eſt. *Félti az alfelét a' veréſtül.* (*Minden eſſe kedve az oſtorra veſſett ő néki moſtan.*)

Mens ipſi non eſt in Centauriis. *Mi nem tud lovász harangot önteni.*

Mentham tempore belli nec ſerito, nec edito. *A' minek miker ideje nints hadgy békét.*

Mentem habet peregrinam. *Más uté jár az ő elméje.*

Mentiri non cadit in bonum virum. *Nem illik bötsületes emberhez a' hazugság.*

Menti-

Mentiri non licet nec pro Dei laude. *Az Isten tiſztеſségének elő mozditásáért sem kell hazudni.* Auguſt.

Meos necto ciccinos. *En lovat arulok ſ' te belé ſzúrsz.*

Me qvaſi pilam habet. *Kedve ſzerint bánik velem.*

Mercenarius præſtolatur finem operis ſui. *Sokszor tekinti a' béres a' napot.*

Mercuriale ingenium. *Serény elme.*

Mercuriales viri. *Kalmárok.*

Mercurialis aqva. *Eczet.*

Mercurialis virga. *Olly ajandék, kivel még a' hamis biró is fel indittatik.*

Mercurius Mercurio non eget. *Nem kell néki ſzó ſzolló.* (*Az ő nyelve sem ragatt az inyéhez.*)

Mercurius ſupervenit. *Angyal mulék felettünk.*

Merx ultronea putet. *Kedveſb a' mihez munkával jutúnk.*

Meſſem miſeram (malorum) metere. *Kopár helyen kereskedni.* (*Maga bűnéjért bűnbődni.*)

Meſſe tenus propria vive. *Tsak annyit költs*

költs mennyi jövedelmed. (Jövedelmedhez alkalmaztasd magadat. Tsak addig nyutozzál még a' lepel ér.) Perſ.

Meſſis in herba eſt. *Reménységem vagyon hozzá.*

Metiri ſe qvemqve ſuo modulo ac pede verum eſt. *Tsak addig nyutozzál mig a' lepel ér.* Hor.

Metue ſenectam non enim ſola venit. *Sok ſzomoru társokkal ſzokott a' vénség járni.*

Midæ roſetum. *Ekes (ſzép) kert.*

Midas aſininas auriculas (*ſcil.* habet.) *Igen tők ugyan az ő feje.*

Midas in teſſeris conſultor optimus. *A' vak is talált olyker egy patkót.* Svid.

Mihi iſthic nec feritur nec metitur. *Sem károm sem haſznom benne* Plaut.

Miles Atticus. *Bátor ſzivű vitéz*

Mileſia vellera. *Drága gyapju.*

Mileſiis effœminatior. *Igen ſuskás (bujas.)*

Mileſius ſermo. *Semmire való beſzéd.*

Militaris ſine duce turba eſt corpus ſine ſpiritu *Fej nélkül a' tábor, ollyan mint a' jó bor a' mellynek ize nintsẽ.* Curt. Mi-

Militi tempora ſomnia arctiora, qvàm noctis ſunt. *Nints nehézebb kenyér, annál kit kardal nyér a' vitéz s' vérén veſſi (Nints nehézebb a' katona kenyérnél.)* Curt.

Milium ſculpere. *Malomban hegedülni.*

Milone fortior (voratior.) *Igen erős mĩs a' medve. (Farkas gyomru (nagy ehető.)*

Minari & cædere non ſemper ejuſdem.

Minarum ſtrepitus aſinorum crepitus. *A' ki féltében meghal tudod annak mivel harangoznak.*

Minervæ ſuffragium. *Ökörtől jó példa.*

Mingere in patrios cineres. *Szörnyű kegyetlen dolgot tselekedni.* Horat.

Minorem te non contempſeris. *Naladnál roſſzabbat, és aláb valobbat tsak sẽminek ne tartsad.*

Minimum licet liberè cui multum licet. *Mennél nagyobb valakinek ſzabadsága, annál kevés bé gyakorollya azt. (Nem mind meg kell tselekedni a' mi ſzabad.)* Sen.

Minore pomœrio finire. *Rövidebben (kerekíteni) egybe foglalni.*

Minus

Minus decipitur cui negatur celeriter. *Hogy ha mit mivelni nem akarsz és adni mondgy le idejen néki,* Man.

Minus de istis laboro, qvàm de ranis palustribus. *Eppen semmit nem hajtok erre.* (*Tsak annyit gondolok én véle, mint a' békák tsatsogásával.*)

Minuit præsentia famem. *A' petsenye fűsti nagyobb szokott lenni mindenkoron magánál. Nem olly rettenetes az ördög a' mint irják* (*rosz emberek szava.*)

Miraculum Æolicum. *Tsalárd és hitetö tsuda.*

Mira de lente. *Nagyra viseld az ökör szemet.* (*Alá való dologról sok szót tenni.*) Rudolph. Agricol.

Miscentur tristia lætis. *Szomorusággal jár az öröm.* Ovid.

Miseria invidiam non sentit. *Nem a' szegénységért, hanem nagy értékért szerzenek kardoskodást.*

Miserrima est fortuna, quæ inimico caret. *Jobb hogy irigyellyék mint sem szánnyak dolgod.* Publ.

Miserrimum est fame mori. *Nagy nyavallya az éhel halás.*

Miserum te judico qvòd nunqvam fuisti miser. *A' mi savanyó nem vólt nem lehet az édes.*

Mistaq; cum verbis passim commentavagantur. *Mennyi igasságot annyi hazugságot szól az embernek nyelve* (*szája.*

Mista senum & juvenum densantur funera. *Szinte annyi borjú bört visznek a' piatzra mennyi ökör bört.*

Mithæcus cum sit Agamemnonem simulat. *Olly szegény mint a' kóldus, meg is reá tartya magát.*

Mitius ista viris. *Lassabban barátom!*

Mitte in aqvam. *Félre ezekkel.*

Mobile mutatur semper cum Principe vulgus. *Minémű a' fejedelem ollyak a' jobbágyi. Alhatatlã a' kősség.* Claud.

Modo palliatus, modo togatus. *Alhatatlan* (*mind kétfelé sántikáló*) *ember.* Cicero.

Modus rerum omnium utilissimus (optimus.) *Hól jó mod tartatik ott sok jó adatik hoz. kivánt egésségre.*

Mœnia Babyloniis crassiora Ecbataneis celsiora. *Magas és erös kö falak.*

Mœror

Mœror conficit homines. *Mint molly a' ruhának, és féreg a' fának, ugy árt bánat a' szivnek.*

Molâ salsâ litant, qvi thura non habent. *A' szegénynek még a' kereßte-is szegény.* (*Mindenkor számot veßs erszinyeddel.*) Plinius.

Molam qui vitat, vitat farinam. *Ki munkát kerûli hasát meg nem tôlti.*

Molendum est dum pluit. *Addig hánts a' bás fát mig hámlik.*

Molestus interpellator venter. *Nem kérdi a' bas hányat ütött az óra.* (*Unalmas nogato a' bas.*) Homer.

Molli brachio tractare. *Lágy kézzel nyúlni valamihez.*

Momo satisfacere qvis potest. *Ki tehet mindennek igazát* (*eleget.*)

Mons cum monte non miscetur. *Nehéz két kevély embernek egy mással megalkudni.* (*Két éles tôr nem tér egy hivelyben.*)

Monstrum horrendum, cui lumen ademptum. *Ollyan nagy a' feje mint a' Beledi ebnek.*

Montes

Montes tange & fumigabunt. *Nem jó boßßuságra Urakat s' haragra senkinek ingerleni.* (*Vaj ki keveßet az orrokba véßnek az Urak.*)

Montes transferre. *Nagy és hirtelen dolgot vinni végben.*

Montes triturare. *Nagy rendû kevély embereket meg-tapodni.*

Mopso nisa datur. *Minnél nagyobb a' bolond annál szerentséßsebb.* (*Lúdra veßtegetz szénát.* Virgil.)

Morbida facta pecus totum corrumpit ovile. *Egy rûhes juh az egéßz nyajat meg-veßtegeti.* Ovid.

Morboniam te mitto. *Meny pokolba.*

Morbum jurare. *Magát betegnek tételni.*

Morbum morbo addere. *A' nyavalyát nyavalyával ôregbiteni.*

Mordiçus tenet. *Nem lehet el verni* (*beszélni*) *róla.* (*Két* (*kôrmôs*) *kézzel tartya.*) Cicero.

More galli domi pugnat. *Maga szemetén berzenkedik.*

More poëtico. *Halgatva* (*meditálodva.*)

Mores amici noveris non oderis.

Barátod-

Barátodnak vétkét gyűlöltyed nem ő magát.

Mores dicentes perſvadent, non oratio. *Többet hajtnak némellyek a' Papnak életére, mint sem a' tudományára.*

Mores hominum regioni reſpondent. *Minémű tartomány ollyan a' ſzokása.*

Mori morantur qvocunq; ſub axe morantur. *Az ökröt ha Bétsbe hajtyák-is ugyan ott is ökör.*

Mori præſtat qvàm malè vivere. *Jobb meg halni hogy sem rútúl élni.* Epic.

Mori præſtat qvàm precario Imperatorem eſſe. *Jobb, meg halni, mint sem könyörögni a' Fejedelemségért.* Curt.

Mori reſtat cui naſci contingit. *Az ki ſzületet, meg-is kell halni.*

Mors æqvabit qvos pecunia ſeparavit. *Halál kapáſokat és a' nagy urakat mind egy rakásra vagja.* Plin. Sec.

Mors & fugacem aſſeqvitur virum. *Senki nem ſzaladhat el az halál elött.* Horat.

Mors meta malorum. *Minden nyomoruságnak vége a' halál.*

Mors

Mors non curat munera. *Nem lehet a' halált ajándékal el-igazitani.*

- - - - Mors optata recedit.

At cum triſtis erit præcipitata venit. *Nem akkor jö el az halál mikor mi akarnánk.* Corn. Gall.

Mors optima rapit deterrima relinqvit. *Halál el-ragadgya jót, s' roſßat meghadgya.* Homer.

Mors ſceptra ligonibus æqvat. *Halálnál Királyok s' a' ſzegény paraſztok mind egy tekintetben vagynak.*

Mors ſimilis vitæ, reſpondent ultima primis. *Minémű az élet, ollyan a' vége-is (a' halál-is.)*

Mors ultima linea rerum. *Minden dolognak vége a' halál. (A' halál mindenekben véget vet.)*

Mortalis nemo eſt, quem non attingat dolor *Senki nem élhet kereſßt nélkül.*

Mortarium, quod ipſi intrivi mihi exedendum. *A' mit apritottam azt meg-is kell ennem.*

Mortui non dolent. *Nem fáj a' hóltnak foga többé.*

Mortui non mordent. *A' hólt nem mar-meg.*

Mortuis non convitiandum. *Hadd nyugodni a' holtakat.*

Mortuo Leoni & lepores insultant. *Könnyű a' hóltat rágalmazni.* Homer.

Mortuo verba facere (fabulam narrare.) *Siketnek mondani meseét (valakinek hijában papolni.)* Plaut.

Mortuum flagellare. *A' hóltat rágalmazni.*

Mortuum ungvento perungere. *Haszontalan költséget tenni.* (*Késő balálá után keserűlnöd.*)

Mox caput hoc aliqvis mihi barbar⁹ ense recidat. *Jobb fejem essékel.*

Mucosis naribus homo. *Máfnak beßédét meg nem fogható oftoba ember.* Hor.

Mugilis vitam degere. *Ebséget és szükséget szenvedni.*

Muliere loqvacior: *Semmi bába nem ér a' nyelvével.*

Mulierem ornat silentium. *Halgatáffal szép az Aßßonyember.* Coph.

Mulier imperator & mulier miles. *A' ki-*

A' kinek gezenguz az flra kottyon fitty a' szolgája.

Mulieri desunt verba (*scil.*) *Szenet kovátstól, lasnakot Tzigántól nem vehetni nyerteßen.*

Mulieri ne credas ne mortuæ qvidem. Nec mulieri nec gremio credendum. *Aßßonynak magadat, szél vésnek hajodat te soha meg ne hidgyed.* (*A' gyermek játékkal az Aßßony siráffal fizetnek mint mostoha.*)

Mulieris animus. *Retegő és álhatatlan elme.*

Mulieris oculus speculum juvenibus est. *Tálban kontz ne néz az Aßßonyra.*

Mulieris podex. *Henyélő.*

Mulier pudica ne sit sola usqvam. *Bár szemérmes légyen Aßßony, ne bizd könnyen idegenek kezére.*

Mulorum vitam agit. *Fösvény, maga sẽ mér eleget enni.*

Multâ aqvâ maceratur barba. *Vizitaltól nád terem orrodban.*

Multæ regum aures & oculi. *Sok füle sok szeme vagyon a' Királynak.* Lucian.

Multa cadunt inter calicem ſupremaq; labra. *Sok ſzerentsétlenség eſhetik's nagy inség egy ſzempillatáſban-is.* (*Eſtve ſokták ditsérni a' napot nem reggel.*) Gell.

Multa cura ſummo imperio ineſt. *Uraság olly dolog melly sok gondon forog.*

Multa docet duris urgens in rebus egeſtas. *Meg-tanit a' ſzükség.*

Multæ interea rotæ volvuntur. *Vel:*

Multæ incident interea rerum mutationes. *Sok viz folly még addig a' Dunán le.*

Multa & oportuna dicere non eſt ejusdē. *Sokat és haſznoſſan ſzollani okoſsā tsak ritkán jár egy uton.*

Multam ſylvam geſtat. *Nagy vendég hajat hordoz.*

Multa nòris oportet qvibus DEVM fallas. *Nehéz az Iſtent meg-tsalni.*

Multa rogare, rogata tenere, retenta docere, Hæc tria diſcipulum faciunt ſuperare Magiſtrum. *Kérdés, jó meg tartás és a' repetálás viſz elől tanólásban.*

Multas amicitias ſilentium perdidit. *Némának annya sē érti ſzavát.* Ariſtot.

Multas

Multas reſpublicas civile bellum perdidit. *A' nagy viſſza vonás, lész házaában romlás 's végre emésſi fegyverrel.*

Multa ſub vultu odia, multa ſub oſculo latent. *A' Judás áruló tsokjával ajánló, rejtet mérgét mutattja.*

Multa tulit fecitq; puer ſudavit & alſit. *Minden nyomoruság ſkola tanúsága megtanít dolgaidban.* Hor.

Multi boum ſtimulatores pauci aratores. *Könnyü parantsolni, de nehéz dolgozni. Te-is notát dúdolsz, de másokat onſsolsz, hogy mennyenek a' tántzban.*

Multi morbi qviete & abſtinentia curātur. *A' mértékletesség 's nyugvás mint a' ſzép ég hoz kivánt egeſségre.* Celſ.

Multi nothi non ſunt noti. *Ki tudgya mindennek ki volt az Attya* (*minden ki lova fia.*)

Multis fortuna parcit in pœnam. *Sokak ſzerentséjek ſzolgál rút veſztekre.* Plin.

Multis ictibus dējcitūr qvercus. *Nem egy vágáſsal eſik le a' tölgy fa.*

Multis paraſangis præcurrere. *Sokkal fellöl haladni.* (*meſsse hátra hagyni.*)

Multi ſub juſto clypeo pereunt. *Sokaknak büntelen kell és érdemetlen gyakorta ſzenvedniek.*

Multi Thyrſigeri pauci Bacchi. *Nem minden ſzakáts az a' ki nagy kést hordoz.*

Multitudo errantium non patrocinatur errori. *Ha mindenek tűzben ſzaladnának ebben bele mennél-é te-is.*

Multitudo imperatorum Cariam perdidit. *A' sok bába közt a' gyermek-is elvész.* Plaut.

Multi modñ ſalis ſimul edendi ſunt, ut amicitiæ munus expleatur. *Sok darab kenyeret kell elöſzör enni, mig ember egy mást meg-ésméri.*

Multorum Deus venter eſt. *Sokaknak Iſtene, hasban reménsége van ditsősége ebből.*

Multorum manibus alleviatur onus.

Sok kéz könnyebiti a' { terhet / munkát } s enyhiti. Heſiod.

Multos calx celat neqvam piper atq; cucullus. *Méſz, bors és a' tsukla, tsak ne legyen ritka minden roſt el-födözbet.*

Multos

Multos imperitare malum eſt, Rex unicus eſto. *A' sok ſzakáts között sótlan marad az étek.*

Multos morbos multa fercula fecerunt. *Sok rendetlen étel, ſok betegségekkel, lát 's gyakran meg-is fojthat.* Sen.

Multum eſt legendum; ſed non multa. *Sokat kell olvaſni, 's azt jól fel-forgatni, de nem sok felét egyſzer.* Plin.

Multum mordentes muſcæ ſunt eſurientes. *A' bitván balhák leginkább tsipnek.* Sen.

Multum valeat aut parum, non eſt meum negotium. *Eb helye mi nem én dolgom.*

Mulum de aſino pingis. *Körösztül kaſsal (kabáól) bánol.* (*Az ökörből ſzamárt tsinálsz.*)

Mulus marianus. *Mindenkor terhet hordozó ember.* (*Örökké mivelſz te valamit.*)

Munditia mulieribus, labor viris convenit. *Aſsszont tsinosgatás férfiat dolgozás illet mint fogó kovátst.*

Mundus vult decipi. *Tsalárd e' világ.*

Munera crede mihi placant hominesqve Deosqve.

Placatur donis Jupiter ipſe datis. *Az ajándék kedves, tsak ne légyen reves tißt viſelő embernek (kend-meg tsaka' tenyerét meg nyered.)* Ovid.

Muneribus veldŋ capiuntur. *Ajándékkal mindent meg-lehet hajtani.* Ovid.

Munera ne numera miſeris quæcunqvè dediſti.

In cœlis numerat, munerat illa DEVS. *Adott jot felejtsed, 's panaßban ne ejtsed, ha kinél joval vóltál, (mert Isten meg-fizeti.)*

Muneruin animus optimus. *A' jó kedvel adott 's tiſzta ſzível nyujtott ajándék leg kedvesebb.* Phurn.

Munusculis aliquem elingvare. *Valakinek ſzáján mézes madzagot vonni-által.*

Murem pro leone oſtendit. *Sokat igér keveset ád.*

Muris in morem (alienum edit cibum) (vivit.) *Igen ſzereti az ingyent.*

Murus urbium civium virtus. *Leg jobb kő-falai polgároknak* virtusi *a' keritett városnak.*

Muſa carica. *Izetlen éneklés.*

Muſas

Muſas hortatur ut canant. *ſerint int ſzorgalmatoſságra.*

Muſca eſt nihil poteſt clam illum haberi. *Mint a' Légy ollyan (mindenben kalán ő.)*

Muſcum demetit. *Hamar reá vonni.* (*Meg-ſem érett már le-ſzedi.*)

Mus miſer eſt antro, qui tantum clauditur uno. *Szegény egér az, a' kitsak egy lyukra bizza magát.*

Mus non ingrediens antrum cucurbitam lerebat. *Másnak akar ſegiteni 's magával jól tehetetlen.*

Mus non uni fidit antro. *Szegény egér a' mellynek tsak egy lyukja vagyon.* Plinius.

Mus picem guſtans. *kit a' tej meg-éget a' tarlot-is fuja.*

Mus ſatur inſipidam dijudicat-eſſe farinam. *Bőben bűdős, ſzűkben édes.*

Muſtela & felis quando faciunt nuptias augetur infortunium. *Igen veſzedelmes házaſság mikor ez az egyetlenek közt.*

Muſtelæ ſevum committere. *Ebre bizni a' hájat.*

Mutavit calceos. *Meg-változtatt állapotyát (Tiſztet vett magára.)*

Muti canes. *Féltekben ſzólni nem merök.*

Muti Magiſtri *i. e.* libri. *A' könyvek (néma tanitó Meſterek.)*

Mutuum muli ſcabunt. *Egyik kéz a' másikat moſſa. (Tudgyuk egy más dolgát.)*

Miconiorum more (venit.) Miconius conviva. *Hivatlan vendég.*

Myricæ citius poma ferent. *Hamarébb terem a' roſz tövisen alma (mint a' megléſzen.)*

Myrinecia bonorum. *Nagy jóſzág.*

Myrmice incedit. *Olly laſſan jár mint a' hangya.*

Myſorum ultimus. *Alávaló ember.*

N.

Namq; homini pudor haud quaquã conducit egeno. *Szemérmes Deáknak bio táskája.*

Nam nulli tacuiſſe, nocet nocet eſſe locutum. *Nem a' ſzép hallgatás, de ſok karitsálás veſzti az embereket.* Cat.

Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet. *Ha ſzomſzéd háza ég, ne légy bár akkor vég, mert hamar bú találhat.* Hor.

Nanus cum ſis, cede. *Takarodgjék a' taligás hat lovú hintó (kitsiny nagy) elött.*

Narciſus nulli reddit depictus odorem. *Senki nem ſzagollya, bár minden javallya a' le-irott virágot.*

Naribus aliquem trahere. *Valakit oránál fogva (porázon) hordozni.* Lucian.

Naris abesæ. *Oſtoba.*

Naris emunctæ homo. *Akar melly dolgot mindgyárt általlató okos ember.* Hor.

Naſcentes morimur, finisquê ab origine pendet. *Az ember élete 's bizontalan léte tsak egy ſzempillantáſig.* Ovid.

Naſcitur ex Venere & Baccho ſolventibus artus. Filia quæ perdit membra podagra virum. *A' ſzerelem és bor ſok dölölö jámbor, mára ragaſt kőſüéné.*

Naſo aliquem ſuspendere adunco. *Valakit allatomban meg-tsufolni (gúnyolni.)* Horat.

Naſus ipſi nullus eſt. *Semmit nem tud a' dologról itélni.* (*Semmi okoſság nintsen benne.*)

Naſturcium edit. *Serény* (*eleven.*)

Natura hominum novitatis avida eſt. *Az elme nem nyugſzik, újságra vágyodik futtya világ határit.*

Natura in vitium ſequax. *könnyebb a' roſſat, hogy ſem a' jót meg-tanúlni.* Plinius.

Naturalia non ſunt turpia. *Terméſzet ſzokásat, és annak folyását ſenki rútnak ne mondgya.*

Naturæ ſequitur ſemina quisqve ſuæ. Prop.

Naturam expellas furcâ tamen usq; recurret. *Nehéz terméſzetnek ſzabad menésének módot és rendet ſzabni.* (*Nehéz ág lobol poroſskát tsinálni.*) Horat.

Natura paucis contenta. *A' terméſzet keveſsel meg-elégszik.* (*Káros bánkodgyék.*)

Natus ab domini ſuo. *Haſonló a' hizaló diſznóhoz.*

Natus in caula, non in aula. *Erkölcstelen paraſs ember.*

Navem ego ſemper rectam rexi. *Senki nem mondhat ám én hozzám ſemmit.*

Navigare cum felicibus. *Szerentsésekkel társolkodni.*

Navigia quæ modum excedunt regi nequeunt. *Nehéz a' vágáſban a' ſzekeret igazitani.* Curt.

Navis annoſa haud quaquam navigabit per mare. *Nem kilentzven eſstendős ember kezében való a' kaſa.* (*Nem jó ó hordóban uj bort tölteni, mert két kár leſs benne.*) Diogen.)

Navis aut galerus. *Meſsséről látott dolog.* (*Pap vagy kalap.*)

Navis ſcopulum deprecatur. *Egyik bolond a' máſikkal veſsődik.*

Naufragium è terra ſpectare. *Más ember nyavalyáját tsak távól nézni.*

Nauta de ventis, de tauris narrat arator.

Enumerat miles vulnera, paſtor oves. *Kinek mihez kedve ott akad a' ſzive.* Pr.

Nauta nautæ. *A' ki mikint köſsön ugy felelnek néki.*

Naurica oratio. *Rettenetes kegyetlen beſséd.* (*ſzéllás.*)

Ne Æſopum quidem triviſti. *Eppen ſemmit nem tudſs (tanúltál) (Még az Abecén ſem mentél te által.)*

Ne alterum quidem pedem diſcedere. *Fél nyommá ſem menni.*

Ne à Momo quidem poteſt deprehendi. *Senki gántsot nem talál benne.*

Ne Apollo quidem intelligit. *Nem tudom ki értené azt meg.*

Ne attigit quidem eruditum pulverem. *Tudatlan (ſemmit nem probált) ſemmiben nem forgott.*

Ne bolus quidem relictus. *Egy morsa ſem maradt benne.*

Nebulam diverberat. *Bolond dolgot mivel.*

Nebula pictam pariete. *A' jégre metzett kép nem léſs ſokáig épi mert ſéltől-is olvadhat.* Auson.

Ni capra contra Leonem. *Ne veſſekedgyél gyermek lévén emberrel.*

Nec aures habeo nec tango. *Úgy tétetem magam mint ha ſem látnék ſem hallanék.* Hieron.

Nec beſtiæ quidem ferre poſſent. *Ebnek ſem kellene kivánni.*

Nec elephantus ebiberet. *Igyál ökör tó víz.* Athen.

Nec enim lex ulla æquior eſt, quàm necis artifices arte perire ſua. *Ki vermet ás másnak maga eſik belé.* Ovid.

Neceſſarium fortum terit. *A' ketske sem menne a' vásárra, de tsapják hától (megűtik az inát.)*

Neceſſe eſt facere ſumptum, qui quærit lucrum. *A' ki nyerni akar fel-is kell tennie.* Plaut.

Neceſſe eſt multos timeat, quem multi timent. *Minden Tyrannusnak sok ellensége vagyon.*

Neceſſitas ante rationem eſt. *Nints erősſebb (okoſsabb) erő, mint a' kit ád a' szükség.* Curt.

Neceſſitas caret lege. Neceſſitati ne dñ qvidem reſiſtunt. *Nintsen a' szükségnek és kitelességnek ſemmi szabott törvénye.*

Neceſſitas durum telum. *Nagy dolog a' szükség. A' kitelenségnél és őſtönözésnél ſemmi ninsten keménjebb.* Liv.

Neceſſitas frangit legem. *A' szükség meg-ſe-*

meg-szegi, és semmivé téßi a' törvény reguláit.

Neceſſitas infida cuſtos caſtitatis. *A' szükséges erő ßüzesség meg-veßtő. (Nem tetßik Istennek az erőszakos eskűvés.)*

Neceſſitas Magiſtra rerum omnium (rationum inventrix.) *Meg-tanít a' nyavalya. A' gyomor éhsége 's a' kenyér ßüksége mindent fel-tud forgatni.*

Neceſſitas omnia experiri cogit. *A' ßükség lopásra gyakran kóldulásra veti az ember fejét.*

Nec fera bella fuerunt, faginus adſtabat cum ſcyphus ante dapes. *A' meddig kitsinnyel emberek 's kevesel meg-elégetek (addig) vólt jó.* Tib.

Nec ferre videt ſua gaudia ventos. *Nem láttya, hogy el-hajtya a' ßél örömet.*

Nec magnam rem ſuſtinere poteſt is, cui tacere grave ſit. *Nem nagy dolgot vihet véghez, ki a' nyelvét zablán nem tudgya tartani.* Curt.

Nec mors humano ſubjacet arbitrio. *Nem hallhatunk akkor-meg mikor akarnánk.* Corn: Gallg.

Nec uul-

Nec nulli ſis amicus nec multis. *Ki minden barátttya mindennek bolondgya.* Heſiod.

Nec omnia, ne paſſim, nec ab omnibus. *Mindenűtt és mindent mindentűl el-ne végy.* (*Meg-láſd kitől mit kérß.*)

Nece pluteum cædit nec demerſos ſapit ungves. *Sem kedve nints az irásboz, ſem előbbeni életét meg-nem gondollya.* Pers.

Nec quæ præteriit, curſu revocabitur unda.

Nec præteriit hora redire poteſt. *Az órák el-folynak 's vißa nem hozatnak ſoha az ő úttyokból.* Ovid.

Nec Regna ſocium ferre, ne tædæ poſſunt. *Szerelem 's Uraság 's akar melly méltóság nem ſzenvedhetnek társot.*

Ne crepitu quidem digiti dignus. *Egy babot ſem adnék rajta.*

Nec ſibi nec alijs utilis. *Semmire kellő ember*

Nec ſuperos moratur, nec inferos. *Se Istenre, ſe ördögre nem hajt.*

Nectar & ambroſiam, qui bene diſcit habet. *Ki jól tanúl kalátst a' ki roßßúl*

roſzßúl korpát érdemly a' dißnókkal.

Nec te collaudes, nec te culpaveris ipſe.

Hoc faciunt ſtulti, quos gloria vexat inanis. *Jobb más rólad ßóllyon 's téged magaßtallyon, hogy nem a' magad nyelve láto.*

Nec tecum poſſum vivere, nec ſine te. *Se veled, ſe nálad nélkúl nem lakhatom (ßükséges nyavalya.*

Nec temere, nec timide; ſed prudenter & generosè. *Nem vakmerőséggel; de a' bátor eßßel vihet 's mindent jól végben.*

Nec timeat mortem bene conſcia vita, nec optet. *Jó lelki éſméret, halálitól nem félhet 's azt nem-is kivánhattya.* Pont: Paul.

Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprehendes. *Magadit ne ditsérjed, a' máſét ne tsóppúld, ugy lesz minden kedvében.*

Ne cuivis dextram injeceris (porrige.) *Ne hlágy mindennek.* (*Ne veſs mindennel barátságot.*)

Ne fidos inter amicos ſit, qui dicta fo-

ras eliminet. *A' jó barátodnak, titkát mint magadnak ne jelentsd-meg ſenkinek.*

Neglectis urenda filix innaſcitur agris. *Tanúly ha azt akarod, hogy ember légyen belőled.* (*Melly földet nem ſzántnak azon gazt aratnak. Iffiántan elmédel, élly mind drága kintsel, másképpen el-vádoſsol.*) Horat.

Negotia pluribus commiſſa ſegniùs expediuntur. *A' ſok ſzakáts kőzt sótalan marad az étel.*

Ne gry quidem. *Egy kukkot sem.*

Ne guſta quibus nigra eſt cauda. *Semmi barátságot avagy társaságot ne tarts a' roſz emberrel.* Pythag.

Ne Hercules quidem adversùs duos. *Sok lúd dißnót győz.* Plato.

Ne igniſer quidem reliquus factus eſt. *Még tsak hir mondó sem ſzaladott el.*

Ne in Melampygum incidas. *Meg-lásd hogy otthon ne találd a' gazdát.*

Ne inſciens quidem verum dicit. *Nints néki ſzerentséje az igaz mondáſhoz.*

Ne Judex fueris, partes ni audiveris ambas.

bas. *Fel pörösnek soha ne tégy törvént.*

Ne Jupiter quidem omnibus placet.

Meg Isten sem tehet mindeneknek igazat.

Ne latum ungvem (digitum, culmum) discedam. *Egy körömnyére sem lépek, (távozom.)* Cic.

Ne libaris Dijs ex vitibus amputatis. *Jót adgy Istennek ha akarsz adni. (Nem tetzik Istennek a' hitván áldozat.)* Pyth. Sym.

Ne ligulâ quidem dignus. *Tsak akasztásra való istrangot sem érdemlene.*

Ne magna loquaris. *Ne igérj sokat magad felöl.*

Ne major sit benignitas quàm facultas: *Értékeden felöl ajándékot ne adgy.* Cic.

Ne Mercurio quidem crederem. *Ha Budárúl jött volna sem hinném* (scil. *a' mit beßél.*)

Nemesis lanios pedes habet: tarditatem pœnæ gravitate compensat: quod differtur non auffertur: *A' nagy el-halaßtás mi nem meg-bocsátás:* (*engedés.*)

Ne mica salis illi inest.

Semmi

Semmi emberség (okosság) nintsen benne.

Ne mihi sit servus Medicus, Propheta Sacerdos. *Orvos, jövendölö és sokat papoló szólgát minden kerüllye.*

Ne mihi sustenus sim. *Hogy magamat ne ditsérjem.*

Neminem metuit innocens. *Senkitöl nem fél a' büntelen.*

Nemini fidas, nisi cumquo prius modium salis absumseris. *Tsak annak hidgy kit meg-próbáltál az elött.* Cic.

Nemo beneficia accepta in Calendano scribit. *Hamar el-felejti az ember az el-vett jót.* Sen.

Nemo benè imperat, nisi qui paruerit imperio. *A' jó jobbágyból sokot jó Ur lenni.* Aristot.

Nemo benè meritis bovem imolavit, præter Pyrrham. *Emberül meg-fizette ez a' jótéteményt.* (*Ritka a' köszönet.*) Plutar.

Nemo confidat minimum secundis. *Ne hidd magadat, se kétségben ne essél.*

Nemo desperet meliora lapsis. *Ne essél.*

Nemo cum sarcinis bene enatat. *Szolgálat-*

gálat utáló, és a' dolgot futó szabadossá nem lehet. Sen.

Nemo DEO, charisquê Parentibus atque Magistris.

Præmia pro meritis digna referre potest.
Istennek's Attyádnak és hiv tanitodnak soha meg-nem fizethetz.

Nemo discit nisi cum malo alterius.
Egynek el-esése másnak fel-kelése.

Nemo indemnis evadit læso coquo.
Szakátsal embernek nem jó meg-haragudni.

Nemo lædítur nisi à se ipso. *Mi téged nem illet azon meg-ne indully.*

Nemo innocens, si accusasse sufficiat.
Egy ember sem lehet ártatlan, ha vádolni elég.

Nemo libenter recolit, qui læsit, locum. *Hol petsenyét lopot és le-forazatott az eb ott nem sokat jár (forog.)*

Nemo mortalium omnibus horis sapit.
Nem lehet embernek minden idôt jól megesmérni. (AZ Astrologus-is néha feletkezik, júháß pedig tudgya ha idô változik.) Plin; Jun.

Nemo nocens ipse sibi pœnas irrogat.
Senki lopásáért, maga sok vétkéért magát fel-nem akaßtya.

Nemo parcit morituro nec cuiquã morituro, *Senki meg-halónak, meg-haló-is másnak, semmit nem kedveshetnek.* Curt.

Nemo potest personam diu ferre ficiam. *Bár magad tudosnak tétesd Ciceronak; de azt nem soká tarthat.*

Nemo potest dominis {recte / pariter} servire duobus. *Senki nem szolgálhat két Urnak egyaránt.* Palin9.

Nemo potest esse Judex in propria causa. *Senki nem lehet maga dolgában biró.*

Nemo quemquam ire prohibet via publica. *A' ki igazán jár nem botlik.*

Nemo saltat sobrius. *Nem illik étel elôtt a' tántz.*

Nemo sibi nascitur. *Senki nem ßületetik tulajdon magának.*

Nemo sibi satis est. *Ember ember nélkûl mindenkor ßükölkôd.*

Nemo sine crimine vivit, *Nintsen e' világon senki vétek (fogyakozás) nélkûl.* Cato.

Nemo ſuis verbis præſtantior eſt putandus. *Embert ſzabad nyelvén jobban mint lépésén, beſzéden nyomozhatod. (Minémű a' ſzava ollyan ő maga-is.*

Ne moveas metam. *Régi fel hánt határt, mellyet aZ ősöd járt ne engedgyed bontani.*

Nemo vidit, niſi ſi quæ avis. *Eppen ſenki nem látta.*

Ne muſca quidem (ſcil. cum eo eſt.) *Tsupán maga vagyon.*

Ne my facere audet. *Meg-ſem mér mortzanni (peſzſzenni.)*

Ne numum quidem plumbeum ipſi crederem. *Fa pénzt ſem biznik reája.*

Ne obulum habet unde reſtim emat. *Olly ſzegény hogy egy tetűt ſem adhatna,* Lucian.

Neoclide furatior. *Mit a' ſzeme meglát kezze ott nem hadgya.*

Nephalium ſacrificium. *Bor nélkűl való vendéség. Az ördög-is úgy ſzokta fiát vendégleni, hogy innyok nem ád.*

Ne per ſomnum quidem vidi. *Nem-is álmodtam.*

Ne pictum quidem vidit. *Sem látott ſem hallott ő e' dolog felől.* Cic.

Ne pilum quidem minus. *Egy haj ſzálnyira ſem kevesbé.*

Ne præceps fueris ad jurandum. *Ne ſiess aZ eskűvésre.*

Ne priapus ipſe ſaturabit (Prov. de libidinoſa.) *Telhetetlen bujaságu ſzajha. Monyas (ló) kell néki.*

Ne pudeat artem proloqui quam factites. *Nagy dolog, hogy a' varga 's Tót ſzégyenli az ő novét.*

Ne pilus ante pilum. *Ne végy költsön, értéked fölőt.*

Ne quæras eſſe Icarus. *Ne repűlly olly magasra. (Ne vágy olly igen nagyra.)*

Ne quære mollia, ne tibi contingant dura. *Addig kereſs lágy párnát, hogy még az aſzſzu padon-is el-hálnál.*

Neq; albus neq; niger. Neq; caro neq; piſcis. *Sem hideg, sem meleg (sem eb, sem kuttya.)*

Neq; cœcum ducem, neque amentem conſultorem (*ſcil;* adhibeas.) *Ki bogar után jár, gyakran követi kár, sűllyed*

gázol a' ſárban. Vaktól útat bolondtól tanátsot ſoha ne kérj. Ariſtop.

Nequè compluitur, nequè ſole aduritur. *Olly kényes, hogy tsak a' nap-fényre ſe megyen ki. (ſemmi gondgya nints, hanem tsak eßik alußik.)*

Nequè dicta neq; facta (*ſcil.* ſcio.) *Sem láttam ſem hallottam.*

Nequè honoris nequè ætatis excuſatio vindicat à labore. *Uraság ſem vénség nem ment a' dologtól. (Mint a' madár repülésre úgy ßületik ember a' munkára.)*

Nequè mel nequè apes. *A' ki nyárban nem gyüjt télben ag eböl bánkodik.*

Nequè Phaſis mala eluat. *A' Duna ſem moshatná azt el-róla.*

Nequè terram, nequè cœlum attingit. *Olly távól vagyon tőle, mint az ég a' földtől. (Maga ſem tudgya mit beßél.)*

Ne quid expectes amicos quod tu agere poſſis. *Mit magad mivelhetſz, barát nélkül tehetſz, ne bizd azt társodra.* Ennius.

Ne quid moveare verborum ſtrepitu. *Ne ijedgy-meg olly könnyen.*

Ne quid

Ne quid nimis. *Ne felettébb barátom vagy fellyebb.* Terent.

Ne quis à tergo te fugientem cuſpide figat. *Meg láſd a' vizre ne vigyen.*

Ne quis unquam ſapientior ſit Megarenſibus. *Eßeß dißnó melly gyükeres ránta.*

Ne reflectas, ubi ad terminum veneris. *Ha jól meg-vénhetél koroſságra mentél, ne kivánny iſia lenni.*

Neroni amas thermas refrigerat. *Ugy néz mint ha Apját Annyát meg-ölte vólna.*

Ne ſanione aut calone domi relicto. *Mind apróſtól tsöprőstől (ebestől matskástól.)*

Neſcia mens hominum fati ſortiſq; futuræ. *Ki tudgya reggelig mi eſhet hólnapig.* Virg.

Neſciat manus dextra, quid faciat ſiniſtra. *Nem titkos az kit két ember tud.*

Neſcio eſt aſinorum reſponſio. *A' ßegény* neſcio *tsak roß deáknak jó.*

Neſcis quid ſerus veſper vehat. *Te ſem tudod még eſtvéig mi talál.* Var.

Neſcit vox miſſa reverti. *A' ſzó ſem bé nem fér, villámlás meg-nem tér, repűl nints rakontzája. Tsak könnyen meglehet a' nyilat el-lőnni, de nehéz annak tegziben viſſza jőnni.* Horat.

Ne ſis mihi patruus (*tutor.*) *Bár ne adgy eſſedben, tsak adgy te pénzedben.*

Ne ſol quidem ſciet. *En miattam ſenki meg-nem tudgyá.*

Neſtorea eloquentia (ſenectus.) *Szép á' ſzava mint a' méz.* (*Ugyan hozzá a' ſzót a' lelke.* Homer.

Ne ſutor ultro crepidam (ſub judicet.) *Ne tégy itéletet mit nem érteſs.* (*Nem fellyebb varga a' kaptánál.*) Plinius; Apelles.

Ne trepidandi Author mihi ſis. *Ne ijeſzgess.*

Ne tria quidem ſteſchiori noſtri. *Eppen ſemmit nem tudſs.* (*Még a' Mi atyánkat ſem tudod te a' mint látom.*)

Neve puellarum lachrymis moveare caveto, Ut flerent oculos erudiere ſuos *Gyermeknek játékért Leánynak* (*Aſſzonynak*) *ſiráſért ne ſuvegely te ſohac* Ovid.

Ne viâ quidem eâdem cum eo vult incedere. *Terméſzet ſzerint kűlőmbőznek egy-máſtól.*

Ne vivas, ut edas, ſed edas ut vivere poſſis. *Eſznek hogy éllyenek, élnek, hogy egyenek, ſokan emberek kőzűl.*

Ne ultra pedem calceus. Ne major ſit pede calceus. *Tsak addig nyűtozzál mig a' lepel ér.* (*Erteked 's jóſágod felett ſoha ne kőlts.*

Ne umbram quidem ejus novit. *Azt ſem tudgya tők-é vagy túrós étek. Arnyékát ſem éſmérte.*

Ne uni navi facultates omnes. (*ſcil.*) commiſeris. *Egy rejtekre kintsed, ſem helyre értéked nem lebet bátran biznod.* (*Nints a' viznek rakontzája.*)

Nico ſtrati more omnia facit. *Mindeneket ditséreteſen tselekszik.*

Niger ſed bonus. *Fekete főldben terem a' jó búza.*

Nigro capillo aliquid notare. *Valamit gyalázni,* (*nem jóva hagyni.*)

Nigrum in candida vertere. *A' gonoſzt jóra magyarázni.*

Nihil ab omni parte beatum. *Senki a' világban nem lehet dolgában mindenkoron ſzerentsés. Szép kövesarany-lántzo melly gyönyörködve látzo időktől homályt vehett.*

Nihil ad chordam. *Más biró járása.*

Nihil ad farinas (*ſcil.* confert.) *Semmit nem hajt a' konyhára.*

Nihil ad rem (chombum.) *Közel ſem az* (*ſemmire való.*)

Nihil agere infelici ſemper optimum. *A' ſzerentsétlenség mellet jó henyélni.*

Nihil aliæ civitates ad crotonem. *Semmi ahoz képeſt.*

Nihil cautè ſimul & celeriter geri poteſt. *Hirtelenség meg-árt, ſietség hozhat kárt akarmi dologban-is.*

Nihil cum amaricino ſui. *Nem illik diſznó órrában az arany peretz.*

Nihil dificile amanti. *Ember ſzeretetért mindeneket meg-vet.*

Nihil eſt miſeris mortalibus ſpiritu charius. *Nintsen az embernek drágább életénél.* Curt.

Nihil eſt miſerius, quam animus malè conſcius. *Nappali retegés, éjjeli rémülés a' roſs lelki iſméret.*

Nihil eſt, quin malè narrando poſſit depravari. *A' bika alá-is roſs nyelv borjút tehet.* Ter.

Nihil tunis attraxit. *Ebnek adgyon ennek nyeréségében.*

Nihil graculo cum fidibus. *Tud hozzá mint a' tik a' regéhez.* (*Nem paraſztnak való a' könyv.*)

Nihil gratis pro pecunia ſatis. *Pénzel járják a' bútsút.*

Nihil habenti nihil defuit. *Meg-elégſik maga ſorsával.* Curt.

Nihil homini amico eſt oportuno amicius. *Ember barátyánal, probált jó társánal, nem lehet drágább kintse.*

Nihil intractabilius homine ſtulto. *Nem jó a' bolondal tréfalodni.*

Nihil molliculum ad laudem pervenit. *Sok álom ſzakaſztáſt, törödéſt, Udvaráſt, kiván a' nagy méltóság.*

Nihil niſi quod prodeſt charum eſt. *Tsak a' kedves a' mi valamit hoz a' konyhára.*

Nihil novi eſt ſub cœlo. *Nintsen ſemmi újság, hanem minden óság; mert vólt el-múlt időkben.*

Nihil opertum, quod non reveletur. *Nintsen olly nagy titkok, melly meg-ne tudaſék.*

Nihil petas, quod negaturus es. *Ne kérjed azt máſtól, mit atyádfiától, ha kérne, meg-tagadnád.*

Nihil poteſt eſſe diuturnum cui non ſub eſt ratio. *Mi nints okoſságból, van a' kabaságból nem lehet maradandó.* Curt.

Nihil recuſandum, quos datur. *Semmi ajándékot nem kell meg-vetni.*

Nihil ſacri es. *Semmi ſzentség nintsen bẽned.* (*Semmire kellő vagy.*)

Nihil ſinè cauſa. *Semmi nints ok nélkűl.*

Nihil ſinè cauſa facit. *Tudgya Pál mit kaßál.*

Nihil ſui cum fidibus. *Nem dißnónak való a' gyömbér.*

Nihil tam difficile eſt, quin quærendo inveſtigari poſſit. *Semmi nints olly nehéz, ha fér és hozzá 's kéz, hogy meg-ne tudathatnék.*

Nihil

Nihil tam exaſperat fervorem vulneris, quàm ferendi impatientia. *Semmi nẽ ártalmaſb betegnek 's károſabb a' türhetetlenségnél.*

Nihil tam firmum eſt, cui periculum non ſit etiam ab invalido. *Gyakorta ag lovon, verik farkaſt agyon, 's béleltetik mentédet.* Curt,

Nihil tam munitum, quin expugnari pecuniâ, ratione, armis poſſit. *Eſz fegyver és érték, ez a' három feſték mindent végben vihetnek.*

Nihil tam occultum, quin aliquando in lucem proferatur. *Nints ollyan nagy titok, bár fedezzen ſok ok, hogy idő ki ne hozza.*

Nihil turpius eſt quàm ſenex vivere incipiens. *Rút dolog a' vénnek, lennie főſvénynek, fél juthat zab-kennyére.* Sẽ.

Nihil tuto in hoſte deſpicitur. *Kiſded ellenſéged, ſemminek ne véllyed, ne gerjeßßed haragra.* Curt.

Nihil vilius quàm tempus expenditur. *Ember életében, ſemmit beltelenben, nem veßt mint nemes időt.*

Nili caput quæris. *Meg-mérſékelhetetlen dolgot viſgálſz.*

Nîl intrà eſt oleam, nîl extra eſt in nuce duri. *Fejér feketének, fekete fejérnek kell nékie (mindenkor) lennie. (Tsak nem tudgya mit fetseg.)* Horat.

Nîl juvat amiſſo claudere ſepta grege. *Ember zárjad addig, iſtálódat meddig meg nem eſik a' lopás.* Mant.

Nihil meliùs quàm cum ratione tacere. *Keveſet okoſsan ſzólni haſznoſábban lehet ſok tsátsogáſnál.*

Nihil miſerabilius quàm incertâ ſede vagari. *Bár fûſtös légyen-is kannyod's ſással födött-is jobb más palotájánál.*

Nihil prodeſt, quod non lædere poſſit idem. *Semmi nem olly haſznos, hogy a' nem árthatna. Tûz haſznál fázónak; de árt izzadónak.*

Nîl profecturis littora bobus aro. *Tsak hijában fáraſztom magamat.*

Nîl ſinè magno vita labore dedit mortalibus. *Az arató eped, kaſzás hevet ſzenved tengetheſse életét. (Tsíp kapa nyavalya, a' ki nem hiſzi probállya.* Hor.

Nîl

Nîl timet adverſi, quem ſervat Rector Olympi. *A' kit Iſten ôriz, ſok kárddárda 's nyil viz, el nem veſzthet hirtelen.*

Nimia familiaritas contemptum parit. *A' felettéb való barátság bár gyarlo ne légyen, meg-vetést nemz.*

Nimia ſapientia obeſt. *Nem mindenkor haſznos, ollykor inkább káros feletteb okoskodni.*

Nimia ſimplicitas facilè dolis opprimitur. *Az egyûgyû embert könnyû megtsalnia.*

Nimiæ opes magnæ jacturæ locum faciunt. *Nagy veſzélyel jár a' nagy gazdagság.* Curt.

Nimium altercando veritas amittitur. *A' ſok veſzekedés, gyakor vetekedés, lészigaſság el-veſztés.*

Nimium ſenecta eſt ad rem attenta. *Minnél vényebb annál fösvényebb.* Ter.

Nimium tenendo rumpitur funiculus. *Erôſsen meg-vonván nyilad el-ſzakadoz.*

Nitens cutis ſordidum oſtendit animum. *Kivûl ſzép belôl rût.*

Nitedula ex vepribus. *Szegény és alatson*

rendrôl

rendrôl méltóságra (ment) emeltetett ember. (Tsak nem tudom honnan juta illy nagyra.)

Nitimur invetitum ſemqer cupimuſq; negata.

Sic interdictis imminet æger aquis. *A' meg-tôltôtt alma mindenkor jobb izû.* Ovid.

Nobile vincendi genus eſt patientia, vincit.

Qui patitur, ſi vis vincere, diſce pati. *A' ki akar nyerni, kell elôſzôr tûrni, ugy menni bôtsûletre.*

Nobilis eſt is. qui nobilitanda facit.

Nobilis eſt, quem virtus ſua nobilitat. *Egyedûl a' lehet Nemes, kihez férhet a' Virtus koronája.*

Nobilitatem non affert unus dies. *Sok ſanyarusággal, álom ſzakaſztáſsal adgyák a' Nemeſséget.*

Nocet empta dolores voluptas. *Az édes italnak keſerû az ára.* Abrat.

Nocte dieque tuum geſtas in pectore teſtem. *Minden magával hordozzá a' kis birót.*

Nocte

Nocte latent mendæ. *Minden tehén fekete étſiaka.* Ovid.

Nocte lucidus, interdiu inutilis. *A' hól kell ott nem vagy, de a' hól nem kell ott forgaſs.*

Nocte pluit tôtâ redeunt ſpectacula mane. *Nem mindenkor esik, de a' nap-is fénlik gyakran a' Zápor után.*

Noctes atquè dies patet atri janua Ditis. *Szabad a' patak; de nem a' palatzk. Mindenkor az ôrdôg a' ſzólgálattal.* Ovidius.

Nocte timores ingeminantur. *Jobban fél az ember éjjel, mint nappal.*

Noctuas Athenas (*ſcil.* ferre.) *A' Tengerben (Dunában) hordani vizet.* Cic.

Noctua volat. *Jó ſzerentséje vagyon:* Zenod.

Noctuæ ſub tegulis. *Pénzel kerûltékmeg.*

Nocumenta documenta. *Káron ſzokott ember tanúlni.*

Nodum in ſcirpo quæris. *Mindenben gántsot találſs te.* (*Tsomót keres a' kákán.*) Plautus.

Nodum ſolvere. *A' kérdést meg-fejteni.* (*Nehéz dologhoz könnyen jutni.*) Cic.

Nodus Herculeus. *Nehéz akadály.*

Nolens volens. *Vagy akarja vagy nem.* Erripid.

Nolens volente animo. *Akarná-is nem-is.*

Noli me tangere. *Ha mikor verſs papot, fel jezd a' napot; mert léſs gondod érette.*

Noli per cras cras, ſtudiorum ponere metas. *Tanulást ne halaſsd, hogy kárát ne vallyad, egyik napról másikra.*

Nomadicam vitam agit. *Semmi állandó helye nintsen.*

Nomine tantum motus. *Tsak nevérűl iſméretes.*

Non abſquè Theſeo. *A' ſomſséddal jó házat födni.* (*Más ember ſegitségével jó dolgozni.*)

Non amat hic puerum, qui raro corrigit iſtum. *Mennél kedvesebb gyermek annál élesebb veſsső.*

Non annorum canities eſt laudanda; ſed morum. *Nem ki vénségétért, hanẽ a' nemes vért ditsérhetni nogatlan.* Lips

Non

Non Apollinis reſponſum magis rerum atquè hoc dictum eſt. *Olly igaz mint ha Iſten maga mondotta vólna.*

Non audet ſtygius Pluto quod annus. *Mit órdög nem tehet, és végben nem vihet, oda bábát igazit.* (*A' vén bába órdögnek badnagya.*)

Non benè cœpiſſe; ſed benè perfeciſſe laudis eſt. *Nem elég el-kezdeni véghezis kell vinni.*

Non benè conveniunt, nec in una ſede morantur. Majeſtas & amor.

Non benè cum ſocjis Regna venusquè manent. *Szerelem 's Uraság 's akar melly méltóság, nem ſenvedhetnek társat.*

Non benè olet, qui ſemper olet. *A' gyönyörűséget űzö tiſsta életű nem lehet.*

Non bonus eſt ſocius, qui devorat omnia ſolus. *Nem jó társ ki mindent tsak maga hörpent fel.*

Non bonus eſt ſomnus à prandio. *Nem egéſséges étel után az álom.*

Non bonus eſt ulli, qui malus ipſe ſibi. *A' ki*

A' ki magának roſs másnak ſem lehet jó.

Non cædit ſemper durum, quicunquè minatur. *Nem rettent meg-engem a' te fenyegetéſed.*

Non cito decreſcit mala planta; ſed uſquè vireſcit. *Nehéz a' konkolt tövöſtől ki gyomlálni (a' Farkasnak magvát ſakaſztani.)*

Non clamor; ſed amor clangit in aure DEI. *Nem a' ſok beſzédet; de egyedül ſzivet, visgállya a' nagy Iſten.*

Non conſpicillo indiget. *Okulár (Pápa-ſzem) nélkül-is lát.*

Non contingit ignavis præda. *Az otthon heverő nyerteſſen nem járhat palma-ágat nem nyér.*

Non cui vis homini contingit adire Corinthum. *Fogas ebnek való a' tsontrágás. (Nem minden ember lehet tudós* Doctor*rá) (mehet Rómában.)* Horat.

Non cunctis dat cuncta DEUS, formoſus utidem ſit ſimul & ſapiens & ſumma laude diſertus:

Nem ád Iſten egynek mindeneket.

Non curat numerum lupus. *Nem gondol a'*

dol a' farkas a' bárányoknak (ſzámával) ſokaságával.

Non currenti; ſed decurrenti laurea decernitur. *Mihez kezdeſz pedig abban te légy fottig (elmédben álhatatos) úgy nyered-el korónád.*

Non decet Principem ſolidam dormire noctem. *Vigyázónak kell lenni a' Fejedelemnek.* Homer.

Non decet ſuperbum eſſe hominem ſervum. *Az ördög-is neveti a' ſzegény kevély embert.*

Nondum omnium dierum ſol occidit. *Minden botnak végén a' feje.*

Non eſſe emacem vectigal eſt. *A' mindent nem vévés igen nagy nyereség.* Cic.

Non eſt conſilium in vulgo nec ratio. *A' köz (gaz) emberekben ſemmi okoſſág ninten.* Cic.

Non eſt cuivis rectè condire. *Nem minden tudgya az embernek kedvét keresni.*

Non eſt curæ Hippoclidi. *Mi gondom reá (kurta gondollyon vélle.)*

Non eſt de pane lucrando. *Semmit nem hoz (hajt) a' konyhára.*

Non

Non eſt de nihilo. quod publica fama ſusurat. Et partem veri fabula ſemper habet. *A' kiről minden ſóll kell abba valaminek lenni.*

Non eſt diuturna poſſeſſio; ingeniam gladio inducimur. *Erőßakból álló, és fegyverrel való, biródalom nem tartó.*

Non eſt diſcipulus par cognitione Magiſtro. *Nem fellyebb való a' tanitvány maga Meſterénél.*

Non eſt ejusdem & multa & opportuna dicere. *A' ki ſokat petyeg (ſzól) haszontalan fetseg ſokat ſzokott hazudni. A' ki ſokat fárag ſok forgátsot ejt.*

Non eſt è terris mollis ad aſtra via. *Szoros és darabos a' Menyorßág uta.* Sen.

Non eſt ignotæ gratia magna lyræ. *Az el-rejtett tudománynak ſemmi haßna nints.* Ovid.

Non eſt improbior res altera ventre moleſto. *Keveſet hall az éh has.*

Non eſt injuria pati quod prius feceris. *Ha kit meg-ſértettél, 's tőle gőrtsöt nyertél, nem panaßolkodhatol.*

Non

Non eſt in medico ſemper relevetur ut æger.

Interdum doctâ plus valet arte malum. *Doctor a' nyavalyát, 's Prokátor a' Cauſát igen ritkán enyhiti.* Ovid.

Non eſt laudandus ne in cœna quidem. *Hazudni kell annak a' ki akarja ötet dicsérni. (Meg hólta után ſem mondhatok jót reája.)*

Non eſt magna domus, quid tum? ſub paupere tecto.

Sœpe etiam virtus ingenioſa latet. *Sokſzor ſzalma házban és foltos nadragban ſok tudós legény lappang.*

Non eſt Propheta in ſua Patria (*ſcil*: acceptus.) *Maga hazájában 's nevelő kunyhojában, egy Próféta ſem kedves.*

Non eſt ſani cerebri. *Ki-ſzöktek a' felső várból. (Nints helyén az eßе,)*

Non eſt ſapientis dicerè non putabam. *Nem illik tudóſnak mondani dolognak végén nem vélte vólna.*

Non eſt vivere; ſed valere vita. *Az legegéſségeſb ki nem tudgya melly gazdag.*

Non eſt volentis neq; currentis; ſed miſeren-

ſerentis DEI. *Nem az akaróé, ſem pedig futóé pallyának el-nyeréſe; mert Iſten rendeli 's egyedül viſeli, kinek meddig menése.*

Non exemplis, ſed legibus judicandum. *Nem a' ki mondotta; de miképp mondetta.*

Non ex quovis ligno fit mercurius. *Nẽ minden botbúl léßen beretva.* Theop.

Non facilè emergunt quorum virtutib' obſtat.

Res anguſta domi. *Sok érdem és legény, hogy értéke ſzegény fogja az eke ſzarvát.*

Non ſacilè eſt æqua commoda mente pati. *Nehéz ſzerentsében és a' jó időkben fel-nem fuvalkodnia.* Ovid.

Non facit ad multum crapula multa diem. *Mértékletlen ivás, réßegség, tobzodás életed rövíditi.*

Non ſer judicium, ſi non ſunt ambo locuti. *Mint a' két réßt (félt) meg-halgasd.*

Non fit ſinè periculo facinus magnum & memorabile. *A' nagy tselekedet mellyet ember*

ember tehet, nagy veßedelemmel jár. Ter.

Non fucata ſed eſt ſimplex ratio veri. *Nem ſok tétovázáſt kiván az igaſság.*

Non fuit hìc natus, nullo naſcetur & ævo,

Omnibus ex æquo, qui placuiſſe ſciat. *Soha nem ſzületett e' világra nem lehet, ki mindennek tetzheſség.*

Non gaudebis amore coacto. *Nem jó a' kinßeritéſbôl való házaſság.*

Non habet eventus ſordida præda bonos. *Nem ſokat fiazik a' hamis kereſet száz igaz pénz közöt, egy hamiſſan gyüjtött többit-is meg-emésti.* Ovid.

Non habet in manibus ventos, qui navigat æquor. *Ki a' tengeren jár nem a' ſzelekkel.*

Non homine ſatus. *Kegyetlen Tyrannus.*

Non jacet in molli veneranda ſcientia lecto,

Ipſa ſed aſſiduò parta labore venit. *Szenvedéſsel adgyák, a' nélkül nem nyújtyák a' bôtsület lauruſat.*

Idem: Non venit ex molli vivida fama toro.

Non

Non ignorat quid ſit æra lupinis. *Ő-is látott karon varjút. (Tudgya mitsoda a' fejér és fekete.)*

Non ideo pelago debet ſe credere ſi quâ
Audeat exiguo ludere cymbâ lacu.
Másképp kell tengeren 's másképp a' kis vizen embernek hajókázni. Ovid.

Non eſt illi dentale. *Ember kell a' gátrat.*

Non eſt remedium adverſus ſycophantæ morum. *A' Duna vize ſem moſſael emberrûl a' gyalázatot.* Ariſtop.

Non intellecti nulla eſt curatio morbi. *A' néma gyermeken annya ſem ſegíthet.* Corn. Gallus.

Non licet in bello bis peccare. *Késő a' hadban vétkedet jobbitanod.*

Non luctu; ſed remedio opus in malis. *Száz ezerni gondid ha nintsenek aranyid adóſságtól nem menntnek.*

Non minor eſt virtus, quam quærere parta tueri.

Caſus ineſt illic, hìc erit artis opus. *A' ſok kimélt filér majdan még többet ér mint gyakran nyert 's költ arany.* Ovid.

Non miſſura cutem, niſi plena cruoris hirundo. *Az éh addig eßik a' mig jó nem lakik. Ugyan belé baló a' mihez kezd.*

Non moror, an laudet me turpis, an improbus oſor.

Laus eſt magna malis diſplicuiſſe viris. *Roß ember ditsérjen, vagy ſottig tsepüllyen arra nem ſokat hajtok.*

Non movenda movebo. *Olly at mondok hogy magam-is meg bánom.*

Non navigamus ad Hippolaitas. *Mi nem lapáttal hánnyák bé nékünk-is.*

Non niſi certanti læta corona datur. *Nem a' nyújtozónak; de friſs bártzolónak ßoktak koronát adni.*

Non niſi per multos voluit Deus eſſe labores.

Ad ſua regna viam, nec ſidera ſegnibus offert. *A' ki (akar) menyben menni ſokat kell ßenvedni 's úgy nyerni a' koronát.* Mant.

Non novi natum. *Azt ſem tudom ha vagyon-é világon, avagy nem.*

Non nunquam & bonus dormitat Homerus. *A' négy lábu is botlik.*

Non

Non omnes habentes citheram ſunt cy-
tharœdi. *Nem mind ßakáts az, ki nagy kéſt hordoz.*

Non omnes poſſum olere ungventa e-
xotica *Nem élhetünk minnyájan nagy Urak modgyára.* Plaut.

Non omnes poſſumus eſſe Ciceroneſ
aut Virgilii. *Hires Doctorokká, bölts' s tudóſſokká, nem minnyájan lehetünk.*

Non omnes Sancti qui calcant limina
templi. *Nem mind ßentek azok, kik templomban járnak.*

Non omnia poſſumus omnes. *Nem mindent tselekedhetik egy ember. (Nem tudhat egy Meſter minden meſterséget.)* Virgilius.

Non omnibus dormio. *Nem mindennek (aluſßom) engedek (ßolgálok.)* Plautus.

Non omnino temerè, quod vulgo dicitant. *Nem indúl meg a' nád ßál fúvás nélkül.*

Non omnis fert omnia tellus. *Nem minden orßágban (földön) terem mindent (Nintsen kinek kinek minden ajándéka.)* Virgillius.

Non omniū animus exvultu cognoſcitur. *Kinek mi ßivében a' tekintetiben nem mindenkor tetßik-meg.*

Non opera ſolum manu facta; ſed & jam ipſam naturam paulatim exedendo perimit vetuſtas. *Még a' földis el-agg, hibáz vetemény mag egek-is fogyatkoznak.*

Non oportet hoſpitem ſemper eſſe hoſpitem. *A' melly földön ki lakik annak törvényét tudni kell.*

Non perit indigne, quem ſua culpa necat. *Kár vallássa nem kár, fejét veſſe bár, ki járja maga kedvét.*

Non perſvadebis etiam ſi perſvaſeris. *De nem hinnem ha nem tudom mit vólna-is.*

Non poteſt abſente hoſpite ratio expenſarum iniri. *Nem jó Gazda nélkül ßámot vetni.*

Non poteſt jucundè vivi, niſi cùm virtute vivatur. *Nyomorúlt élete járása és kélte embernek virtus nélkül.* Cic.

Non procul à proprio { ſtipite / ſtemate } po-

ma cadunt. *Nem meſſße ofik alma a' fájától.*

Non protinùs mala, quæ pulchra, eadẽ & dulcia ſunt. *A' ſzép alma-is gyakorta ſavanyú.*

Non quàm diù, ſed quâm bene. *Világon tsak az élt ſoká, a' ki jól élt.*

Non quàm multis placeas, ſed quibus ſtude. *Bátor nem ſokaknak tsak te teſſél jóknak mindenkoron azon légy.*

Non quisquis applaudit, idẽ & amicus erit. *Nem mind barátod az, ki rád moſolyodik.*

Non rarò vitæ diſpendium eſt itineris compendium. *Nints veſſedelmeſſb a' közel való utnál.*

Non reſpondet opinioni calculus. *Hires eperre nem kell kosárra menni.*

Non revocant lapſos irrita vota diesi *Az idők el-folynak, kérésre nem hajtanak, ſem viſſzá nem fordulnak.*

Non ſcindo penulam. *Nem ſzaggatom igen köntöſödöt.* Cic.

Non ſecùs ille mihi exoſus quàm limina Ditis. *Úgy gyúlölöm mint az ördögöt.*

NON

Non ſemper felix temeritas. *Nem mindenkor baſſnos, ollykor inkább káros a' rút nagy vakmeröſég.*

Non ſemper feriet quidcunq; minabitur arcus. *Nem mindenkor telik abban kedved a' mit akarnál.*

Non ſemper lætus ridet Apollo. Non ſemper oleum. Non ſemper Saturnalia erunt. Nõ ſemper nollæ, nec ſemper lilia florent. *Nem mindenkor papſajtya.* Sen.

Non ſi malè nunc & olim ſic erit. *Nem léſz mindenkor illyen roſſſál dolgunk* (*Nem mindenkor fog az eſső eſni.*) Hor.

Non ſit in arcanis mulier tibi conſcia rebus. *Nem kell az Aſſſonynak mindent orrára fügeſſteni. Soha nagy titkodat, titkos tanátsodat lásd az Aſſſony ne tudgya.* Cato.

Non ſola venit ſenectus. *Sok kelletlen társal 's köhögő ſzolgákkal ſzokott járni a' vénség.*

Non ſolum taurus feri uncis cornibus hoſtem, verum etiam inſianti læſa repugnat ovis. *A' kígyó farkáért 's az*

el-vágásáért mindent mardos kihez fér. Ovidius.

Non ſomnium eſt, ſed res vera. *Nem álmot hively ezek, hanem igazat mondok.*

Non ſonat in loculis ulla moneta meis. *Egy pénznek Ura nem vagyok.*

Non ſtatuatur leæna in machæra. *Senkinek nem léßek ám láb moſlékja.*

Non ſtillant omnes, quas cernis in aëre nubes. *Nem minden felhô esik, a' melly a' lovegô égben függ.* (*Nem minden lôvés ûtés* (*árt*) *találllya-meg a' tzélt.*)

Non ſum cornea fibra. *Nints ßarvam.*

Non tam aqua aquæ, lac, lacti; ovum ovo ſimile. *Egy bordába ßütt.*

Non tentatus qualia ſcit. *Mit tudna az a' ki ſemmit nem próbált.*

Non terretur fluminibus, qui maria tsanſiit. *könnyen által uſſa Dunát, 's Rábát tsapja, ki a' tengert próbálta.* Curt.

Non tibi per ventos aſſa columba cadit. *Senkinek nem repûl az tûz helyen kivûl ſült galamb a' ßájában.*

Non

Non tundit nervum, quivult transfigere corvum. *Nem pengeti az ijját a' ki madarat akar lôni.*

Non venit ante ſuos prudentia nobilis annos. *Idôvel érik a' gyûmôltſi.*

Non venit exhorto ſoſculus ille tuo. *Nem a' kertedben termet az a' virág. Nem a' te fejedbôl (agyadból) fôt a' ki.*

Non venit exmolli vivida fama toro. *A' párnán nyújtozó, és tsak otthon lakó hirt nevet nem ßerezhet.*

Non verbis at factis vult ſpectari Græcia. *Meg-higyed nem ßóval, tehetseg-próbával kimenetét mútattya.* (*Nem ßóval hanem kézzel hozzá ha mit akarß.*)

Non videmus id manticæ, quod intergo eſt. *Nem láttyuk bátunk megett az iſßákot.*

Non uno ictu cadit quercus. *Nem lehet a' fát egy tsapáſsal le-vagni.*

Non vis aut numerus, melior ſed cauſa tryumphat. *Nem emberi; de tsak jó ok győző, mellyet hordoz Ur karja.*

Non ut libet; ſed ut licet, vivimus. *Nem úgy élünk a' mint akarnánk, ha-*

nem a' mint lehet.

Non ut prior lædam; ſed ut injuriam retaliem. *Fanton fánt.*

Non ut volumus; ſed ut poſſumus. *Nem a' mint akarnánk, hanem a' mint lehet.* Terent.

Noſce te ipſum. *Eſmérd-meg magadat, nyúl magad kebelében.*) Plat.

Noſcitur ex ſocio, qui non cognoſcitur ex ſe. *Embert a' társáról, hogy ha nem magáról könnyen meg-itélheted (eſmérheted.)*

Nos decem Rhodienſes, decem naves. *Kérkedékeny Leány tudod tántzban mint jár.*

Nos Numerus ſumus & fruges conſumere nati. *Sok kéſs kenyér évő haſzontalan ember.*

Nos poma natamus. *Igen fenn héjázunk (többet értünk másnál) jobb emberek vagyunk egyebeknél.* (ſcil.)

Noſtra Deus ſubitis non damnat crimina pœnis. Compenſas longas; ſed gravitate moras. *Iſten hoſszú türő; de végre büntető keményen és fizetős.*

Noſtræ

Noſtræ farinæ eſt. *Mi félénk.*

Noſtris ipſorum alis capimur. *Magunk hozzunk magunkat ſzerentsétlenségben.*

Noſtri temporis Ariſtarchus. *Mindenhez gántsot tudó találni.*

Nota mala res optima. *Az éſmeretes tólvajtól (gonoſztól) lehet leg-jobban őrizkedni.*

Notare adamante. *Örök emlekezetre fel-jegyezni (fel-irni.)*

Nota res mala, optima eſt. *Jobb a' ſzomſzéd leánnyát egy bűnnel kettővel elvenni, hogy nem az idegenyt egyel elvenni.*

Notæ poſtremæ homo. *Alá való legény.*

Novacula in cotem. *Meg-találta a' ſák fóltyát.* (*Nints olly erős kinek végre társa nem válik.*)

Nova Himetia, falerna vetera. *O bor jó 's új ſzalonna.*

Novitas grata. *Az új éneket éneklik örömest.* (*Minden újság kedves.*) Horat.

Novit vias quibus effugit Eucrates. *Ki tudgya magát fúrni.* (*valamint valahogy de ugyan el-tudgya hálólni.*) Ariſt.

Novos parando amicos veterum noli obliviſci. *Régi barátodat, meg-iſmére társodat ßereſd mint te lélkedet.* Herm. Barbar. Cic.

Novus fructus, Novus luctus. *Ujgyermekek új kereßtek.*

Novus pileus novo affigitur pax illo. *Uj ßita függ ßegen az ó hever földön.*

Noxa caput ſequitur. *Bűnhödik a' ki ebül tselekedik.*

Noxa malus vicinus. *Roß dolog a' roß ßomßéd.*

Nox dabit conſilium. *Meg-fogom álmodni.*

Noxet amor vinumquè nihil moderabile ſvadent. *Szerelem éj és bor, ſok gonoſsággal for, és ſemmi jóe nem javal.* Ovidius.

Nox in pocula currit. *Eßébe ſem veßßi ember melly hamar el-jár az idő a' poharok mellet.* Prop.

Nox nemini amica. *Senkinek nem barátttya az étzaka.*

Nox rebus aufert colorem. *Minden tehén (matska) fekete a' ſetétben (étßaka.)*

Nube-

Nubecula eſt citò tranſit. *Tsak egy kis felyhőtske mindgyárt el-múlik.*

Nubem demit ſupercilio. *Nem olly komor kedvű.*

Nubem frontis pelli idem.

Nubem ſubmovet dictis ſuis. *Szavait világoſſan meg-magyaráza.*

Nube ſolet pulſa candidas ire dies. *Kedvedtlen mértéked ha mi jőn tenéked hólnap örőm várbattya.* Ovid.

Nubibus irrita donat. *Azt akarná hogy el-veßne.*

Nucem frangat, qui è nuce nucleum eſſe vult. *A' ki mézet akar enni méhet őllye előbb (ki haßnot kiványa, munkától ne ßánnya a' kéz ütés dologtól.* Plautus.

Nuce vitioſa non emerim. *Egy férges diót nem adnék rajta.* Plautus.

Nucleum amiſi, reliquit pignori putamina. *El-lopták a' turbát; de nálam a' költsa.*

Nucleum amiſi. *El-veßtettem a' javát (haßnát.)*

Nudior paxillo (leberide, ovo.) *Me-*

zitelen mint az egér.

Nudo mandas excubias. *Kopár helyen kereskedel.* Zenod.

Nudo veſtimenta detrahere quis poteſt. *Puſta malom ſáraz gáton vámot nem vehetſz.*

Nudo veſtimenta detrahis. *Kóldoſtól véſs tarißnyát.* Plaut.

Nudus in hanc terram veni nuduſque redibo.

Quid crucier fruſtra clauſula nuda datur. *Mezitelen jöttem é világra 's ßülettem mezítelen-is mégyek-el.*

Nudus tanquam ex Matre. *Tsupa ſegény.*

Nulla aconita bibuntur è fictilibus. *Bátrabb fa kannából innya mint aranyból.*

Nulla ætas ad diſcendum eſt ſera. *Nintsen olly vén ember, ki nem tanúlhatna.*

Nulla ars loco diſcitur. *Senkit a' hely bóltse nem téßen.* Sen.

Nulla calamitas ſola. *Nem jár a' ßerentsétlenség magánoſſon. (Minden nyavalyának bokros az örvénye.)*

Nulla cantillat avis quando eſurit. *Nem*

udna

udna ő most azon egy tál kapoßtás húſt.

Nulla dies abeat, quîn linea ducta ſuperſit.

Nec decet ignavam præteriiſſe diem. *Munka's dolog nélkül egy napot ſe mulass.* Appel.

Nulla dies mœrore caret. *Minden napnak tulajdon bibije vagyon.* Sen.

Nulla diu fœmina pondus habet. *Az Aßßony emberek tsak álhatatlanok.* Prop.

Nulla dulcis eſt infantiæ diſciplina. *Nem tetßik az iſiaknak a' fenyétek.* Prud.

Nulla eſt tam facilis res, quîn dificilis fiat, ſi invictus facias. *Nints olly könnyű dolog, ha kedvetlen forog kezed rajta bolog, hogy nehezen ne eſsék.*

Nulla eſt voluptas, quæ non aſſiduitate ſui faſtidium pariat. *A' mindennapi bor, hogy ha torkodon for, meg unattya ő magát.*

Nulla fides pietas viris qui caſtra ſequuntur. *Semmi jó nem ſzokott mennie a' hadban.* Luc.

Nulla fides unquam miſeros elegit amicos;

cos. *Senki nem válaſſza barától fogadgya a' ſzerentsétlen embert.* Luc.

Nulla quæſita ſcelere potentia diuturna eſt. *Erőßakból álla, és hamißan való birodalom nem tartó.* Curt.

Nulla regula eſt quam non exceptio torſerit. *Doctor purgatiot, máſik exceptiót ád kivel meg-nehézett.*

Nulla res efficacius multitudinem regit, quàm ſuperſtitio. *Leg-többet tart a' kőſség a' babonáról.* Curt.

Nulla res ad diſcendum tantum proficit quàm ſcriptio. *Hallás-'s olvaſásnál 's akar mi Doctornál mind jobb lehet az irás.* Cicero.

Nulla ſalus bello pacem te poſcimus omnes. *Ne főbség (hadat) 's felséget, hanem békeſséget kiván inkább az Urtól.* Mant.

Nulla ſatietas rerum honeſtarum. *Nem lehet a' mézben eleget enni.*

Nulla ſincera voluptas. *Semmi őrőm nintsen őrőm nélkül.*

Nulla tam odioſa narratio eſt, quàm ſui ipſius. *Semmit nem unalmaſb hulgatni mint*

mint mikor valaki magát ditséri.

Nulla Tyrannis diuturna. Nullum violentum diuturnum. *Erőßakból álló, és fegyverrel való, birodalom nem tartó.*

Nulla unqvam ſus ex ſordibus ſuis perit. *Nem dőglik-meg a' dißnó a' maga álomjától.*

Nulli homines viſi, qui caruere niſi. *Senki nintsen fogyatkozás nélkül.*

Nulli te facias ſemper nimiumquè ſodalem. *Nem jó a' feletléb való nagy barátság.* Mant.

Nullum memorabile nomen fœmina in pœna eſt. *Nem ſok betsületet nyer az ember az Aßßony meg-verésével.*

Nullum mendacium ſeneſcit. *Hazugság állandó nem lehet lábálló, akarmi dologban-is.* Sophoc.

Nullum potentius ſatellitium, quàm amici fideles. *Leg-jobb teſt őrzők, a' meg-hitt jó barátok.*

Nullum puta ſinè teſte locum. *Mezőnek ſzemei, erdőnek fülei 's falnak vagynak halláſára.*

Nullus ad amiſſas ibit amicus opes.

Hogy ha nintsen pénzed, nintsennek barátid. Ovid.

Nullus agenti dies longus eſt. *Kinek vagyon dolga és ſzorgos munkája, nem hoſſzú annak az nap.* Sen.

Nullis deformis amaſius. *Mint a' torma féreg, ſzerelem hogy méreg nem riya mézbe kapott. (Bagoly-is azt veli, hogy Solyom az ô fia.)*

Nullus dolor eſt, quem longinquitas temporis non muniat atq; molliat. *Nintsẽ olly betegség nyavalya és inség, kit idô ne enyhitsen. (Soha nints olly nagy hoſſzú hágó kinek lejtôje nintsen.)*

Nullus liber eſt tam malus, ut non aliqua parte proſit. *Nintsen olly ſoványkert, ſoból e' világon, avagy olly parlagföld akar melly határon, hogy jóra való fû ne teremne azon.* Plin. Jun.

Nullus non aër aquilæ patet. *Másutt-is jó lakni. (A' fris ſzabad madár, ſemmi intést nem vár repûl a' hová tetſzik.*

Numerus Platonicis obſcurior. *Iſten tudna ezt, mitsoda homályos ez értetlen irás.*

Num

Num & Saul inter Prophetas. *Ki hinne hogy Antal-is bûjtôllyôn.*

Nummis præſtat carere quàm amicis. *Esmerôd barátod régi meg-bitt társod drágabb sárga aranynál.*

Nunc duo concordes anima moriemur in una. *Egyûtt élnek és halnak ôk.*

Nunc ferrum tuum in igne eſt. *Szinte kezedbe vagyon ugyan most.* Suidas.

Nunc hilares coenemus ût omnis clamor abeſto. *Tsak lakozzunk ne háborogjúnk.*

Nunc in regionem veni. *Most akadtam az igaz utra.*

Nunc ipſa floret Muſa (vivit ſapientia.) *Lám olly bôlts mind az én matskám.* Sv.

Nunc pluit & claro nunc jupiter æthere fulget. *Hadd homálogjon az hóld, tsak az nap tartson igazat.*

Nunquam ad liquidum fama perducitur. *Soha nem lehet a' hirnek helyeſſen végére menni.* Curt.

Nunquam bella pĩs, nunquam certamina deſunt,

Et quocum certet mens pia ſemper

per

per habet. *A' kegyes léleknek, és jó keresztínynek mindenkor hartza vagyon.* Prosp.

Nunqvam crede mihi, à morbo curabitur æger.

Si multis medicis criditur una febris. *A' sok bába között a' gyermek-is el-vész.* Owen.

Nunquam diu eodem vestigio stetit fortuna. *Ollyan a' szerentse, mint forgo velentze nem áll soha egy nyomban.* Curt.

Nuquam efficies, ut cancri recte ingrediantur. *Nehéz természetnek szabad menésének, rendet és modot szabni.* Aristop.

Nunquam ex malo patre bonus filius. *Minémü az Attya ollyan a' fia-is.*

Nunquam periculum sine periculo vincitur. *A' kopját kopjával, pallost pallossal szokták vissza ütnie.*

Nunquam fera ad bonos mores via. *Nints olly vén ember ki nem tanúlhatna.* (*Mindenkor ideje vagyon a' meg-jámborodásnak.*) Sen.

Nuptæ

Nuptæ (Nuptiæ) sunt nuptiarum occasiones. *Egyik dolog szokott a' másikra akalmatosságot adni.*

Nuptiæ Ægvpti. *Szerentsétlen (mennyegzö) házasság.*

Nusquam est, qui ubiquè est. Nusquã habitat, qui ubiquè habitat. *Gyakran hordozkodó, helyről helyre kelö jószágban nem gyaporod.*

Nusquam tuta fides. *Senkinek nem lehet bátorságossan hinni.*

Nux asinus mulier simili sunt lege legati. Hæc tria nihil rectè faciunt si verbera cessent. *Dió-fának, szamárnak 's Aszszony embernek verve veszik hasznát.* O.

Obedientia felicitatis mater. *Nints jobb az engedelmességnél.* Æschin.

Obelisco dignus. *Semmire kellö ember.*

Obesæ naris est, qui hoc non intelligit. *Vak a' ki roston által nem lát.*

Objurgatio contumeliâ careat. *Ha valakit dorgálsz, és vétkéért rongálsz dorgállyad motsok nélkül.*

Obligat historicâ, non sua verba fide.

Nem

Nem mindenûtt ſámlállja elő az igeſságot. Ovid.

Oblivio ſignum negligentiæ. *A' feledékenység, nyilván való restség jele és mútatója.*

Obliviſcitur cui placet, meminit cui dolet. *Hamar el-felejti ember a' jót i, de nehezen a' roſſat, gonoſt.*

Obolo dignus. *Méltó vólna, hogy ſáz réttő páltzában varnák a' fejét.* (*Egy fillért ſem érdemlene.*)

Obulum non habet unde reſtim emat. *Olly ſzegény mint a' tetű.*

- - - Obrepit non intellecta ſenectus. *Ember nem-is véli, eſtében ſem veſi, mikor már meg-vénhedet.* Juven.

Ob res portandas aſini vocitantur ad aulas. *Majmot mulatságért, medvét nevetésért, jól tartyák bé-rekoſztve.*

Obſcurus fio dum brevis eſſe laboro. *Minden rővid ſzó homályos.*

Obſequio mitigantur imperia. *Többet lehet engedelemmel véghez vinni.* Curt.

Obſequio retinentur amici. *Ha barátod ſzavát fogadod's hagyázat, igy tarthatod kőtelét.*

Obſe-

Obſequium amicos veritas odium parit. *Mondgy igazat's bé-tőrik a' fejed.* Cic. Terent.

Obſonium optimum labor. *A' munka után leg-jobb izü az étel.*

Occaſio facit furem. *Az alkalmatoſság 's hely tolvajja téſzen.*

Occaſione duntaxat opus eſt improbitatis (malitiæ.) *A' melly ebet meg-akarnak ölni dühös nevét költik.*

Occaſio virtutis calamitas. *A' ki türés ſzenved, és abban nem ſzenved, abból ſokot jó válni.*

Occidit ei ſol, cum adhuc eſſet dies. *Azt ſem tudgya (melly nap) mikor elrántyák a' gyéként alola. Leg jobb korában hólt-meg.*)

Occipitio cœco. *Vakjában.*

Occultæ muſices nullus reſpectus. *Az el-rejtett kintsnek, titkos hegedűsnek, keveſsen ſüvegelnek.* Sveton.

Occupet extremum ſcabies, mihi turpe reliqui eſt. *Ag eb utól.* Horat.

Occurrunt homines, nequeunt occurrere montes. *Nē a' hegyek 's völgyek, hanem*

hanem az emberek ſoktanakegybe gyűlni.

O cives cives querenda pecunia primùm, Virtus poſt nummos. *Szegény bolondok előbb akarnak gazdagodni, az után jámborodni.*

Ocnus funiculum torquet. *Mindenkor dolgozik még ſints ſemmije-is.* (*Nem kaparhat annit a' kakas hogy az ſértze ki ne vakarja.*)

Ocream fronti aptas. *Tehenet nyergelſs.*

Oculi plus vident, quam oculus. *Többet lát ſok ſzem egynél.*

Oculis charius eſt. *Ugyan ſzeretem mint a' ſzemem fényét.*

Oculis magis habenda fides quam auribus. *Tsak azt hidd a' mit ſzemeddel látſs.*

Oculis venaturam facit. *Ide 's tová lézeng a' ſzemeivel.*

Oculorum amiſſio totius eſt corporis infirmitas. *Nints nyomorúltabb a' vak embernél.*

Oculus animi index. *Kinek mi ſzivében, ki tetſzik ſzemében.* Cicero.

Oculus domini ſaginat eqvum. (*A' gazdá-*

gazdának ſzemme hizlallya a' lovat.)

Oculus in metam. *Gondold-meg jól (meg nézd) a' végét.*

Oculus vicinorum invidus, *Irigy a' ſzomſzéd ſzeme.*

Oderint dum metuant. *Haddmorogjon varga Pál tsak jó ſarút varjon.* (Tyrannica vox.)

Oderunt hilarè triſtes, triſtemquè jocoſi. *Vigak 's ſzomorúak nem illenek egyben.* Horat.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

Oderunt peccare mali formidine pœnæ. *Sok beſteleneégtől, latrok büntetéstől félvén vétket kerűlik.* Horat.

Odi memorem compotorem. *A' mi bornál eſett, és poharok közt lett, azt ott ki ne papollyad.*

Odio vatiniano aliquem perſequi. *Valakihez ördögi gyűlölséggel lenni.*

Odi puerulos præcoci ſapientia. *Késön érő alma ſzokot ſoká tartani.*

Odit cane pejus & angve. *Ugy gyűlöli mint az ebet.* Horat.

Odium

Odium exoleſcit vetuſtate. *Idővel ſokott a' harag múlni (tűnni.)*

Oetæus genius. *Meg-fejnek még tégedet-is egy tál korpán.*

Officio vincit omnes ſpes. *A' jó bizodalom, jövendő jutalóm reménységgel lehet jó.* Cic.

Officium ne collocaris in invitum. *A' kinek malatz kell' sákkal forgolodik.*

Officium officio provocatur. *Egyik kéz a' másikat moſſa.*

Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum. *Tulajdon károddal, és másnak boſſnával nem tartozol ſolgálni.*

Oleo incendiũ reſtingvere: oleum camino addere. *A' tűzet olajjal óltani.*

Oleum & operam perdidit. *Nyers benne mint bertok a' tsikba.*

Oleum vendere. *Hizelkedő ſokat adni.*

--- Olim hæc meminiſſe juvabit. *Még valaha édes léſſen ennek emlekezete.*

Olim non erat ſic. *Nem igy vólt régi időbẽ. (Nem igy tselekedtek ám régi jó Magyarok.)*

Olim

Olim Pelasgi, Danaidę poſtea. *Vólt az Apjának; de nints a' fiának.*

Ollaris amicus. *Fazékkal tártó (nyalakodó) barát.*

Ollaris Deus. *Boldog Aſſſony katonája.*

Olympicum pulverem curriculo colligere. *Koſſorut futatni.*

O mihi præteritos referat ſi Jupiter annos! *O! el-mult napjaim, 's kedves óráim vajha viſſſá hozhatnám.* Virgil.

Omne bonum eſt communicativum ſui. *Hogyha tarſolodban van jó pagátsádban, közőllyed barátiddal.*

Omne domeſticum afficit. *Kinek kinek az ő bibéje fáj.*

Omne initum grave. *Mindennek kezdete's laſſu eredete jár nehezség fontyával.*

Omne malum vindictam tenet. *Boſſſúság tételért, és kár ſzenvedésért ne kiván károskodni.*

Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum. *Az ember élete e' világon léte, bizontalan tsak ma-ig.* Hor.

Omnem jacere aleam (omnem movere lapidem.) *Minden tehetséggel rajta lenni.*

Omne

Omne nimium naturæ inimicum (nocet vertitur in vitium.) *A' méznek kevesé, de nem a' felesé, adat jó izt szájadban.*

Omne novum (rarum) charum, vilescit quotidianum. *Minden ujság kedvesség pedig reves vetettik fib-vásárba.*

Omne promissum cadit in debitum. *Minden igéret adóssá téßen.*

Omnes machinas adhibere. *Minden erővel azon lenni.*

Omnes homines summâ ope niti decet, ne vitam silentio transigant veluti pecora. *Minden azon légyen, hogy ongy ne éllyen mint egy oktalan barom.* Salust.

Omne sub regno graviore regnum est. *AZ Isten minden hatalmasságnak felette vagyon.* Sen.

Omne solum forti patria est ut piscibus æquor. *Vitézlő kősségnek szerentse kedvének, hól szolgál ott hazája.* Ovid.

Omnes qui amant, graviter sibi uxorem dari ferunt. *A' Menyetskés legény nem örömest házasodik-meg.* Terent.

Omnes sibi melius esse malunt quàm alteri;

teri. *Kiki mind ő maga fazéka mellé szitt.* Terent.

Omnes Socrus oderunt Nurus. *Mindennap gyűlőli menyét és nem szereti.*

Omne suum retinet vinum de vite saporem. *Minémű a' tőke olyan a' bora-is.*

Omnes una manet nox & calcanda semel via lethi. *Mindennek meg-kell a' halált kostolnia.* Hor.

Omne trahit secum Cæsaris ira malum. *A' Király haragja fel-gyult busulása sokszor halál követe.* Ovid.

Omne trinum perfectum. *Még a' katona-is és tißtes ember-is három tyukmonyat ßeret.*

Omne tulit punctum. *Mindenektől megditsértetett.* Hor.

Omnia adsunt bona quem penes est virtus. *Minden gazdagsággal, és drága jóßággal bir, kinek van* virtusa.

Omnia blanda cave, latet hoc sub melle venenum. *A' bizelkedőnek ne higy mint az ebnek.*

Omnia conando docilis solertia vincit. *A' nagy Pyramusok és labarynthusok*

Ember kéznek mivei. Mant.

Omnia fert ætas. *Idővel érik a' gyümölts.* Virg.

Omnia in omnibus vitia ſunt; ſed non in omnibus exſtant. *Mindenek vétekkel rakva; de ſődellel azokat palaſtollyák.*

Omnia mea mecum porto. *Hátamon házam, kebelemben kenyerem.*

Omnia ordine & decenter fiant. *Mindenek rendeſſen légyenek 's helyeſſen.*

Omnia præclara rara. *Nem mindenütt hever az arany.* Cic.

Omnia prætereunt præter amare DEUM *Az Iſtennek ſeretete mind örökkén megmarad.* Fortun.

Omnia prius experiri, quam armis ſapientem decet. *Nem illik vitézhez 's az okos emberhez mindgyárást fegyvere kapni.*

Omnia quæ ſenſu volvuntur vota diurno,
Pectore ſopito reddit amica quies.
Ki nappal mit gondol (kíván) éjjel arról álmod. Claud.

Omnia

Omnia ſi perdas famam ſervare memento, Quâ ſemel amiſsâ poſtea nullis eris. *Láſſad nem pénzedet, inkább jó hiredet, kívánnyad megőrizni.*

Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo, Et ſubitò caſu; quæ valuêre ruunt. *Világon állandó mints megmaradandó semmi is javaiban.*

Omnia ſunt ingrata, nihil feciſſe benignè eſt, Debita promeritis gratia nulla redit. *Még jól tett helyeben, innedſem ád vizben e' háladatlan világ, (hanem poſványban vezet.)*

Omnia tempus habent. *Mindennek ideje vagyon.*

Omnia tranſibunt, ſic ibimus, ibitis, ibunt. *Tudgyad minden el-véſs, valamit a' ſzem néz 's életet fogyatya.*

Omnia tunc bona ſunt, clauſula quando bona eſt. *Borsko ban keresni s' tsizmában költeni eſik betsületedre.* Plaut.

Omnia tunc mala ſunt clauſula quando mala eſt. *Paputsban kezdeni, mezitláb végezni léſzen nehézſégedre.*

Omnia venalia habet. *Az Iſten koporsóját is*

jét-is el árúlna a' pénzért.

Omnia vertentur, certè vertentur amores:

Vinceris, aut vincES: hæc in amore rota eſt. *Szerelmeſed ki vólt, vagy utál vagy meg-hólt, rólad el-feletkezik.* Propert.

Omnia vincit amor, omnia vincit à bor. *Szerelem és a' bor, kiben e' kettő for, nintsen ott nyugodalom.*

Omnibus eſt nomen, ſed non eſt omnibus omen. *Nem minden leány az, a' ki a' pártában jár.*

Omnibus eſt charum poſt facta relinquere nomen. *Ember azért fárad, nagy munkája árad emlekezetet hadjon.*

Omnibus ex æquo non dant ſua munera Divi. *Iſten ajándékit, drága ſzép javait nem egyaránt oſztya ki.*

Omnibus in rebus feliciter omnia cedunt,

Si ſtatuas finem principiumquè DEUM. *Ki Iſtennel kezdi dolgát, jól végezi el.*

Omni devorato bove in cauda defecit. *Farkában (vágta) ütötte a' kést.*

Omni-

Omnipotens juſtâ reddit DEUS omnia lance. *Az Iſten igazán (fizet) itél, ha mit bijún talál, azt meg-bünteti.*

Omnis angulus eſt oculatus. *Minden Szegeletnek, és akar melly hellynek, füle és ſzeme vagyon.*

Omnis erat vitulus, qui nunc fert cornuà taurus. *A' gyermekekből ſoktak emberek lenni.*

Omnis herus monoſſyllabicus. *A' nagy 's kemény Urak, ha mit parantsolnak, bát nem ſok ſzóval élnek.*

Omnis honos onus. *Méltoság, nehézség.*

Omnis occaſio ſufficit iræ, etiam minima *A' parányi tsupor, kitsény tüznél felfor, bár ne légyen nagy lángynál.* Juven

Omnis ſubita mutatio periculoſa. *Minden hirtelen változás veſzedelmes.*

Omnium difficilimum eſt multis placere. *Ki tetzhetik mindennek.*

Omnium horarum homo. *Mint két kézre tudgya ő.* Quint.

Omnium rerum viciſſitudo eſt. *Imígy jár e' világ, mint egy tündér bivság, 's változó mindenestől.*

O paſſi graviora, dabit DEus his quoquè finem.

Durate & vosmet rebus ſervate ſecundis. *Ne hadd magad jobban adgya az Iſten.*

Operam & retiam perdidit. *Nyert benne mint Bertok a' tsikban.*

Operam ſuam percarè vendit. *Meg-borſóltattya ſzolgálattyát.*

Opera pro pecunia. *Senki nem tartozik ingyen ſzolgálni.*

Opes irritamenta malorum. *Az arany 's gazdagság minden roſſra izgat.* Ovid.

Opes Tantalicæ (Gygis, Darij.) *Számatlan jóſzág (gazdagság.)*

Oportet diſcentem credere, donec melius intelligat. *Meſteredtnek ſzavát hidgyed tanitását még jobban meg-nem érted.*

Oppoſita juxta ſe poſita magis eluceſcunt. *Egyiket, máſikból kell meg-érteni*

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus. *Kiki mind a' más ember állapotját kivánnya.* Horat.

Optima cibus invidiæ. *Leg jobb izű a' panaſzos étel.*

Optima cum pereant deterrima manent. *Sokszor buza, roſſal ki véſs és árpával 's a' roſs konkoly meg marad.*

Optima lingva caro, peſſima lingva caro. *AZ Iſtent nyelvünkel áldgyuk, 's átkozzuk ezzel mi felebarátinkat.*

Optima quidem aqua. *Jó a' ſer; de még is a' bor az annya.*

Optimè cogitata peſſimè ſæpè cadunt. *A' jó tanátsnak ſints mindenkor jó kimenetele.*

Optimè miſerias ferunt, qui abſcondunt. *A' nyomorúságot és ſanyarúságot ſzenvedve (titkolva) jó hordozni.* Curtius.

Optimum cibi condimentum fames. *Leg jóbb ſzakáts az éhség.* Socr.

Optimum obſonium labor ſenectuti. *A' ki iffiantán gyüjt vénségében jól fűt.*

Optimus à tergo ſemper noſcendus amicus. *Hát megett lehet a' jó barátot leg jobban meg-iſmerni.*

Optimus eſt erranti portus, mutatio conſilij in melius. *Tanáts változásnál nints jobb a' meg-eſetnek.*

Optimus eſt fimus, qui cadit de calceis domini in agrum. *Nints jobb ganéj annál, mellyet a' gazda (az Ur) maga lábán viß a' ßántó földre.*

Optimus interpres verborum quiſquè ſuorum. *Maga ßavát minden legjobban meg-érti, és magyarázhattya.*

Optimus orandi magiſter neceſſitas. *Meg-tanít a' ßükség az imádságra.*

Optimus rerum Magiſter eſt uſus. *Meg tanít a' piátz minden vásárlásra.*

Optimus viæ ſcipio virtus. *Leg jobb útitárs a' virtus. (Magád jól viſelvén mindenütt jól élvén minden helyt által mehetz.)*

Opus ad opus. *Soha a' dolognak nem éri ember végét.*

Opus commendat (laudat) artificem. *A' munka ditséri-meg Meſterét.*

Oracula loqui. *Ravaſzra nem hazudni igazat mondani.*

Oraculum arietinum (Catonis.) *Olly igaz mint ha az Iſten mondotta vólna.*

Ora & labora. *Imádság munkával mindenkor dologgal egybe köttetve légyen.*

Oran-

Orandū eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano. *Egéſséges teſtért, és okos elméjért méltó jól könyörögni.* Juven.

Oratio eſt clavis cœli. *Alázatos ſzivel 's buzgo könyörgéſsel az eget meg nyithatod.*

Oratio eſt indeX animi. *Minémű a' ßava, ollyan ő maga-is.*

Orationi vita non diſſentiat. *Tudomány élettel, mint tűz melegséggel ſzépen-meg egyezödgyék.*

Oratio pharmacum optimum. *Leg jobb orvoſság az imádság.*

Oratio ſine malis eſt avis ſine alis. *Kereßt és nagy inség hol nintsen 's a' ßükség ott nints ßives imádság.*

Oratio vitæ ſpeculum. *Szavából eſmértetik-meg az ember.*

Oratorem ruſticū ne contempleris. *Ne kérjed ki mondta; de mi képp mondotta: (Nem tsak ezüſt tálból; de még a' tarſolyból ßednek vajas pogátsát.* Diodor.

Orba tripide pejor. *Kegyetlen mint a' Farkas.*

Ordo eſt anima rerum. *Hol jó rend tartatik*

tatik, ott ſok jó adatik, és mindent állitt helyre.

Os alicui ſublinire. *Valakinek ſzáján mézes madzagot vonni-el, (Meg-tsalni.*

Oſcè loquitur. *Otsmány (motskoſſan) beſſél.*

Oſcitante uno oſcitat alter. *(Noſſa eb után (kurta) komondor.)*

Oſcitatio in enixu lætalis eſt. *Sietô dologban árt a' kiſedelem.*

Oſculana pugna. *Vert viſſen veretlent.*

Os eſt impoſtor. *Lator a' torok. Nem kell a' (ſájnak) toroknak hinni.*

Os impudens. *Botskor bôr az orizája.*

Os infrene. *Lator nyelvû.*

Otia dant vitia. Otium eſt pulvinar ſaethanæ. *Henyelés gyökere gonoſság veleje 's az ördögnek párnája.*

Otium eſt ſomes omnis mali idem.

Otia non diteſcunt. *Kezed kebeledben tartván 's a' ſibedben, így meg-nem gazdagothatz.*

Otia

Otia ſi tollas periêre cupidines {artus / ignes}

Hol ſorgos a' munka, nintsen ottan lakta, amaz venus Aſſonynak Ovid.

Otia venus amat. *Azt ſereti venus a' melly éktelen hus tsak henyélést (ſereti) keresi.*

Otium ſecundas fortunas perdit. *Hidd-el magad, ha veſſni akarſz.*

Ovem in fronte, vulpem in corde gerit. *Jámbornak téteti magád; de ravaſz.*

Ovem lupo committere. *Ebre bizni a' hájat (Farkasra a' juhot.)*

Ovem lupus prius ducat uxorem. *Elébb meg-békéllik az eb a' matskával.* Ariſtop.

Ovis aureo vellere. *Gazdag; de bolond.*

Ovis cultrum reperit. *Meg-találta 'sák fóltyát.*

Ovium nullus uſus, ſi paſtor abſit. *Nem jó a' ház gazda nélkûl.*

Ovo prognatus eodem. *Egy bordában ſzûtt.* Horatius.

P.

Pacem habe cum hominibus, bellum

cum vitiis. *Attyád fiát ßereſd; de vétkedet gyűlöld.*

Pallio tunica proprior. *Közelebb az ing a' tsubánál,* Plaut.

Palpum alicui obtrudere, dare aliquid auribus alicujus, centones alicui farcire, oleum ore ferre, palpo aliquem percutere, omnia aſſentiri, auribus alicujus inſervire, aures alicujus tenere blanditiis colligere, loqui aſſentatoriè. *Hizelkedni.* Cicero.

Polynodiam canere. *Viſſza mondani.*

Panditur ad nullas janua nigra preces. *Nintsen pokolból ſemmi ßabadúlás.* Prop

Panem ne frangito. *Ne ßegd-meg a' barátságot.* Sym. Pythag.

Panicus terror, (caſus.) *Hirtelen való meg-remúlés,* (*eſſet.*)

Panis lapidoſus. *Panaßos (nyomorúlt) kenyér (kedvetlen adott ajándék)* Sen.

Papulas alienas obſervans, ipſe ulceribus obſitus. *Leg könnyebb embernek máſokat itélni; de a' maga vétkét nehéz meg iſmerni.*

Papyri fructus non poſtulat magnam ſpicam.

ſpicam. *Babot ſem levéért főzik.*

Parcere ſubjectis ſcit nobilis ira leonis. *A' le-borúltaknak kedvezni tud az oroßlány.* Franc. Hiſt. Ant.

Parcius iſta viris. *Laſſábban barátom.*

Pardi mortem ſimulat. (*Vagyon modgya benne mint Antalnak az eb ütésben.*

Pardus maculas non deponit. *A' pardutz ő ſzőrit, ſem róka a' bőrét, hiddmeg nem változtattyák.*

Parentem laudant infelices filii. *A' fiak attyokat jók 's roßßak azokat ßoktákmagaßtalnia.*

Paries dealbatus. *Máſt mond, 's máſt gondol.*

Par eſt fortuna (præmium) labori. *Minémű a' munka, ollyan a' jutalma.*

Parietes amicitiæ cuſtodes. *Jobb távárol ſzeretni egy máſt.*

Par pari referre. *A' kölcſön helyében kölcſönt adni.*

Partem hab re melius, quàm toto privari. *Jobb valami mint ſemmi.*

Parthi quò plus bibunt, eò plus ſitiunt. *Nints olly rakott ſzéna ſzekér, kire még egy*

villa széna nem fér.

Partiuntur montes, nascetur ridiculus mus. *Hires eperre nem kell kosárral mẽni.* Horat.

Parva necat morsu spatiosum vipera taurum. *Kitsiny a' bors, de erôs és gyors.* Ovidius.

Parva scintilla contempta (neglecta) magnum excitat incendium. *Sokszor kis szikrából meg-vetett taplóból nagy tüz's égés támadhat.* Curt.

Parvo constat fames magno fastidium. *Az éhség tsak kevés; de a' tsömör feles költséggel szokott járni.*

Parvum parva decet. *Kitsiny legényt kitsiny palos illet.*

Parvum servabis donec majora parabis. *A' fülért betsüllyed, gyakran fél-retegyed, igy gyüjtesz aranyokat.*

Parvus semper tuus pullus. *Nem az, hanem tõrd-ki fogadat fekũdgy a' bötsöbẽ.*

Pasce canes, catulosq; luporum, qui te dilanient. *Tarts ebet, ha veßned kell.* Theocr.

Pascitur in vivus livor, post fata quiescit.

Tunc

Tunc suus ex merito quemq; tuetur honor. *Halál után szünék-meg a' gyülölség.*

Passibus ambiguis fortuna volubilis errat. *Jó's gonosz szerentse, hogy ember meg-ejtse, fel-emel's taßit porban.* Ovi.

Pastillos rufidus olet: Gorgonius hircũs. *Ebben illyen, abban am ollyan gánts vagyon.* (*Néha madarat fogbatnának véle néha pedig ördög az éha.*) Horat.

Patere legem quam ipse tulisti. *A' ki mit végez, azt meg is tartsa.*

Pathmus adhuc supereſt, & sua bella pius. *Az Isten mindenütt gondot visel az övéire.*

Patientia. *Barát tántz.*

Patientia est remedium cuivis dolori *A' békeséges türés minden betegségekre meg-gyógyitt.*

Patientia rara virtus. *Nem minden kertben terem a' patientia.*

Patientia sœpius læsa fit furor. *Az eb-is bánnya az orrát.*

Patientia vincit omnia. *Mindent meggyöz a' békeséges türés.*

Patrem

Patrem ſequitur ſua proles. *Minémű a' tőke ollyan a' bora-is.*

Patria dat vitam, raro largitur honores,
Hos melius multò terra aliena dabit. *Sohól ſints kevesebb betsi a' pénznek, mint a' hól verik.*

Patria eſt ubicunque benè eſt. *Embernek hazája hol jól vagyon dolga.*

Patria eſt ubicunquè vir fortis figerit pedem. *Vitéz nemzetsége, ott iſmeretsége, a' hol' ſöldgyát találya.* Curt.

Patriæ fumus igne alieno luculentior. (*A' hol a' nyúl fel nevelkedik ott ſeret inkább lakni.*) Lucian.

Patris eſt filius. *Apja fia.*

Patris mali nunquam bonus filius. *Ebnek eb a' fia.*

Patrocolo ſordidior. *Békánál-is fösvényebb.* (lant.

Pauci in alieno negotio bona fide vigi- *A' Kriſtus koporsóját ſem őrizték hijában.*

Pauci ſunt, qui longam vitam non ament. *Leg inkább éltéért, és megmaradásáért emberek aggik lelkében.*

Pau-

Pauperem nec centum viri ſpoliare poſſunt. *A' hól ſemmi nintsen Iſten ſem vehet onnét.*

Pauperes à diſpendio tuti. *Kinek ſemmije nints a' ſemmit nem kölhet.*

Pauper eſt cui ſua non ſufficiunt. *Tsak nyomorúlt a' kit fösvénység meg-vakit, ſorsával nem elégszik.*

Pauperi nullus cognatus. *Mord a' ſzükölködő majd nem-is illendő, iſmérjen rokonſágot.*

Pauperi pax in obſeſſa via. *Mindenütt bátorságos a' ſzegény.*

Pauper pauperiem per totum ſuſtinet orbem. *Mindenütt ſzegény a' ki ſzegény.*

Pauper; ſed ingenioſus. *Szegény de okos.*

Paupertas hominē multa experiri jubet. *Kapás nyes irtovánt, madaráſs lépet hánt, éleſtheſſe ehségét.*

Paupertas inimica bonis. *A' hianos érték nem leſs teli mérték, torok jó hírt meg-motskol.*

Paupertas non eſt habitus permanens. *A' ſzegénybül-is gazdag lehet.*

Paupertas ſapientiam ſortita eſt (excitat ar-

tat artes, ingeniosa est.) *A' szegénység találta-meg a' bölcseséget. A' kenyér szüksége 's a' torok mellysége, mindent fel-tud forgatni.* Zenod.

Pauper ubiquè jacet, *Mindenütt elvetetett a' szegény.* Ovid.

Paxillo suspendere. *A' szegre fügeszteni (kevésre betsülni.)*

Pax optima rerum. *Mi lehet kedvesseb 's gyönyrüségesebb a' kivánt békeségnél.*

Pectora nostra duas non admittentia curas. *Két féle (szeretet) munka egy szivben nem férhet.* Juvenal.

Peculium re, non verbis augetur. *A' szomjú embernek szárait gégéjének, mit használ üres korsó.* Cels.

Pecuniæ obediunt omnia. *A' ki a' nád között ül szinte olly sipot tsinál a' minémüt akar.* Eccles.

Pecunia absquè peculio fragilis. *Semmi a' pénz örökség nélkül.*

Pecuniam in loco negligere interdum maximum est lucrum. *A' jó garas lehet ki aranyat nyerbet.*

Pecuniam sublati animi sequuntur. *A' pénzt rút kevélység szokta követnie.*

Pecunia nervus belli. *Pénzel viseltetnek a' nagy hadi dolgok. (Ess, fegyver, és érték, ez a' három festék mindent ki ábrázolhat.*

Pecunia præsens medicamen est, præsentaneum. *Nints jobb vásárlani mint kész pénzen.*

Pecuniosus damnari non potest. *Nintt vétke a' pénzes embernek.*

Pede tuo te metire. *Tsak addig nyúlózzál még a' lepél ér.*

Pedum visa est via. *Meg-is jöttem onnan a' hova te mégy (igyekezel)*

Pegaso velocior. *Olly sebes mint a' szél. (Gyors mint a' madár.)*

Pelasgi ad Trojam venire tentantes. *A' ki nem probál nem nyér. (Probával jó a' szerentse.*

Pelle sub agnina latitat, mens sæpè lupina. *Gyakorta júnbörben bujik farkas ebben 's úgy ragadgya-el juhot.*

Pennas addere alicui. *Valakit fel-biztatni.*

Pennas alicui incidere. *(Valakinek szarvát le-törni.)*

Pen-

téremis tántorog. Curt.

Perſt illi pudor velut moloſſo. *Nints ortzája mint az ebnek.*

Periodus imperij fatalis. *Minden orſág birodalmának határt vetett az Iſten.*

Perit panis quó peregrinum canem alis. *Tartsebet ha vrſned kell.*

Per piſces & aves, multi periêre Scholares. *Sok Deákok veſztek és vizben merültek halak's madarak miatt.*

Per quod quis peccat per idem punitur & idem. *Ki követ vet égre, 's le-esik fejére, nem jajgathatya ſebét.*

Per riſum multum poteris cognoſcere ſtultum. *Embert nevetésén, 's habata ſzerzésén eſmérheted bolondnak.*

Per rufam barbam poteris cognoſcere nequam. *Veres ſzakállúban, és az illy hajúban ritkán ſzokott jó válni.*

Perſeverantia coronat. *Mihez kezdeſz pedig, abban te légy fettig, elmédben álhatatos.*

Perſonam mavult quàm faciem. *Nem mind leány az a' ki pártában jár.*

Perſona publica privatam depone. *Orſzág*

ſzág puſztulása 's váraſok romlása van ſokszor roſz birákról.

Perſonam habet non faciem. *Férhez menő Leánynak, drága ruhájának több ſekrinye ſzámánál.*

Perſonata ſanctimonia duplex nequitia. *A' ſzínes kegyeſség, kép mutató ſzentség jár kettős latorſzggal.*

Perturbas feram. *A' ki varjat akar lőni nem pengeti kéziját.*

Pertuſum dolium. *Semmi ſzó meg nem maradhat nála.*

Per varios caſus per tot diſcrimina rerũ. Tendimus in Cœlum ſedes ubi fata quietas oſtendunt. *Ki menyégben menni akar 's idvezűlni ſokat kell ſzenvednie.*

Per varios caſus artem experientia fecit. *A' gyakorlás hozza Meſterségét nyujtya.*

Per vim facta non ſunt rata. *Nem tetſzik Iſtennek az erőſzakból való eskűvés.*

Peſſima filiolam genitrix depoſcit honeſtam. *Még a' roſs Anya-is, akar melly ſzajha-is jámbor magzatot kiván (ſzeret.)*

Peſſimus quiſq; aſperrimè rectiorem patitur,

titur. *Nehezen ſenvedi, roſs ember 's viſeli, a' fenyéték Skóláját.* Saluſt.

Peſtiferis furijs ardet. *Ördöggel béllett.*

Phaëtonteum & calidum ingenium. *Gondolatlan tüzes elme.*

Phidias pacem amat. *A' törvény és Deáki tudomány békeſséget ſeret.*

Philades fit Procruſtes ſi aurem repoſcis. *Költsön jó akarót, viſſza kérés karót hoz ſokszor a' nyakadra.*

Φιλαυτος. *Mint a' tormában eſet féreg.*

Philippi gallus *Ugyan nem tud már ő egyébbel kérkedni.*

Phœnicea commutatio. *Eben gubát tserélt.*

Phœnicis in morem reviviſcere. *Vénſégben iſmét meg-ujólni.*

Phœnicum pacta. *Székely fogadás.*

Phryx plagis emendatur. *A' Diófának veréſſel veſsik haſsnát.*

Picea cum Luſcinia certat. *Bolond akarja az okoſt tanitani.*

Piceæ ritu perditus. *Perepuryoſtól oda vagyon.*

- - - Pictoribus atquè Poëtis.

Quod-

Quodlibet audiendi ſemper fuit æqua poteſtas. *Minden ſzabad néki.* Hor.

Pietas ad omnia utilis. *Jámborſág ékeſsit ſzemérem tiſsteſsit magad jó viſeléſſel.* (*Mindenre haſsnos az Iſteni félelem.*)

- - - Pignora chara nepotes. *Fiaknak fiai 's leányoknak leányi leg kedveſsebek ſsükléknek.* Ovid.

Pileum donat, ut pallium recipiat. *Sipot ajándékoz hogy érte lovat nyerjen (kalbaſsſsal hajgál a' ſsalonnára.*

Pilos habet ſerviles in animo. *Semmi eſs és okoſság nintsen benne.* (*Igen paraſst.*)

Pilum boni viri non habet. *Egy jó hajſzál ſintsen benne.*

Pingere aliquem ſuis coloribus. *Valakinek minden terméſsetét (ſsokását) elő-ſsámlálni.*

Pingvi Minervâ. *Gorombáúl.* Columel.

Pingvis venter non gignit ſenſum tenuem. *Fogas ebnek való a' tsont rágás A' kövér 's vaſtag has éles elmét nem ſzül.* Hieron.

Pipere abundans ollerib9 illud admiſcet. *Könnyü a' gazdagot meg-iſmerni.*

Pira deſiderans, pirum non ulmum accedas. *A' ki kép-iróſágot akar tanúlni, nem mégyen az a' kovátshoz.*

Piſander. *Félékeny.*

Piſcator ictus ſapit: Mus picē guſtavit: Vulpes ſemel in laqueum: Terretur nimio pænæ ſtridore columba, ungvibus accipiter ſaucia facta tuis: Non procul à ſtabulis audet diſcedere, ſi qua excuſſa eſt avidi dentibus agna, lupi: Vitaret cœlum Phaëton ſi viveret. & quos optavit ſtultè tangere nollet equos (*Ovid.*) tranquillas etiā naufragus horret aquas. Qui ſemel eſt læſus fallaci piſcis ab hamō, omnibus unca cibus æra ſubeſſe putat. (*Ovid.*) Navis ſcopulum deprecatur. *A' kinek a' káſa meg-égeti ſzáját még a' tarlóját-is fujja.*

Piſcem natare doces. *Ne félts ördöget tóban haláſtól.* (*Ne tanits ángyodat ágyba ſzálni.*) Diogen.

Piſces magni minutos comedunt. *A gazdagók el-nyelik a' ſzegényeket.* (*Oroſßlán vadakkal, Tzethal halatskákkal töltik-meg a' gyomrokat.*

Piſces qui extra naſam ſunt, volunt intrare, qui intus volunt exire. *A' kalitkában való madarak örömeſt ki, és kün valók örömeſt bé-mennének.*

Piſci dixeris. *Annyi mint a' ſiketnek mondanád.*

Piſcis nequam eſt, niſi recens. *A' vendégség tsak harmadnapig tart.* (*Harmadnapi vendégnek tzoki légyen neve.*) Plautus.

Piſcis primum à capite fœtet. *A' hól a' fő meg véſß a' tagok-is meg-veſznek ott.*

Piſtillo calvior. *Olly kopaſß mint a' tők* (*ſzegény.*)

Piſtillum circum volvit. *Egy bakot nyuz.*

Pix dum palpatur palpando manus maculatur. *Ki a' ſzurkot fog ja kezét meg-motskollya.*

Placatur donis Jupiter ipſe datis. *Kend-meg tsak tenyerét meg-látod el-nyered.*

Placeant homini, quicquid placet Deo. *Mi Iſtennek teſßik, avagy jónak látſzik, azon ne zugolódgyál.*

Planta ſæpius tranſpoſita non coalæſcit. *Nem mohoſodik a' kő meg mellyet gyakran*

kran mozgatnak.

Plauſtri centum trabes. *Sok darab fa kivántatik egy ſzekér tsinálásboz.*

Plenus venter non ſtudet libenter; (vacuus multó minus.) *Nem jó teli haſſal's nebézbéh gyomoral a'leizke tanulaſa*

Ploret picea, quod cedrus cecidit *No bizony magokra-is várják azért a' mi máſon eſik.*

Plumbea ira. *Sokáig tartó harag.*

Plumbeo gladio aliquem jugulare. *Igen gyenge* fundamento*mon kárhoztatni valakit. Lágyon fogdosni.*

Plumâ levior gratia. *Hogy ha téſs kivel jól, még-érette meg-ſól érdemeſſen nem fizet.*

Plumas video, avem non video (de verborum leonibus.) *Meg-bidgyed nem ſzóval, tehetſég próbával kimenetét mútattya.*

Plumis alienis veſtitus, ut cornicula Æſopi. *Más jóſzagával kevélkedik.*

Plura non promiſeris, quam præſtare queas. *Semmit tehetſéged felett te no igérj.*

Plu-

Plures adorant ſolem orientem, quam occidentem. *Napot nem le-mentén, hanem ő fel kéltén ditsérik énekelve. Ifjju Úr, uj tsisma ónál ſokkal kedveſebb.* Plutarchus.

Plures gula, quam gladius perimit. *Tobzódás, 's réſſegség 's rút telhetetlenſég többeket veſt fegyvernél.*

Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus. *A' ki egy időben ſokat akar végbe vinni, hijában dolga.*

Plurima narrabat figmenta ſimillima veris. *Meſſſőnnen jötnek ſabad hazudni.*

Plurima qui aggreditur, nihil apte perficit unquam. *A' ki egyſſerre ſok dolgot kezd egyet ſem viſzen jól végben.*

Pluris eſt teſtis unus oculatus, quam auritidi decem. *Nagyobb a' látás a' hallásnál.* Plautus.

Plurium calculus vincit. *Sok jámbor ſava, Iſten ſzava.*

Plus oportet ſervum ſcire, quam loqui. *Szolga ſokat hallyon tudjon, de keveſet ſzolljon.* Plautus.

Plus poteſt, qui plus valet. *Erőtlent az erős tsak a'' sákba rázza.*

Plus poteſt una A te, quam centum Litæ. *Többet hat egy fondor, hogy nem mint sok jámbor.*

Plus ſcire ſatius eſt, quam loqui. *Jobb sokat tudni, mint sokat szólni.*

Plus ſtricto mendax offendit lingva mucrone. *A' nyelv gonoß fegyver, megől's búzbe kever ßabadságban hól ußhat.*

Plus valet humanis viribus ira DEI. *Az Isten haragját, fel-gyúlt búsulását ember le-nem nyomhattya.* Ovid.

Plus vigila ſemper, nec ſomno deditus eſto. *Nem méltó az élni, a' ki tsak henyélni ßokott mint a' méh here.*

Pluvia minutula imbrem parit. *Kitsiny szikrából nagy tűz ßokott terjedni.*

Pœna unius eſt multorum metus. *Egynek büntetése soknák rettentése.*

Pœnituit multos vanæ ſterilisquẽ cathedræ. *Oskolában senki őrömest szolgálni nem akar roß jutalmért.* Juven.

Policitis dives quilibet eſſe poteſt. *A' hoßßu jutalom, és a' pußta malom, nem hajt haßnot erßénynek.* Ovidius.

Polypi caput. *Tsiga biga dolga.* Plut.

Pomum Eridis in medium projicere. *Veßekedésre alkalmatoságot adni.*

Pone gulæ metas, ut ſit tibi longior ætas. *Veß Zablát tonkodnak, hogy számát napidnak életedben láthaßad.*

Ponere ſupercilium. *Alább hagyni.*

Pone ſeram cohibe; ſed quis cuſtodiet ipſos Cuſtodes. - - - *Rosz boros kultsár az, a' ki szomjan meg-hal.* Juven.

Porrige, ſi poſſis panem, hinc abſonia pugnos. *Haragoßnak kettő réßi, megis verik, enni sem adnak.*

Portat eqvus, alit Rex. *Mint lehetne jobban dolgom.*

Portat homo leviter quod portat quisq; libenter. *A' mit jo kedvel téßß, az nehézen nem és.*

Portentum Cyclopicum. *Kegyetlen fene ember.*

Poſſe vinci pulchrum eſt, ubi victoria eſt damnoſa. *A' boßßút harraggal vagy üstők vonyáßal nem jó gyakran követni.*

Poſt acerba prudentior. *A' bolond magán tanúl.*

Poſt cineres gloria ſera venit. *Késö a' boltat ditsérni.*

Poſteriores cogitationes (curæ) meliores. *Mikor az Urak a' tanátsból felkelnek, mindenkor okoſbak.*

Poſterius conſilium nulli unquam defuit. *Ha roſſßúl és dolog, kiki nyelvén forog, nem igy kellet vólt lenni.*

Poſteriores prioribus potiores. *Még az ebnek ſem jó az elsö fia.*

Poſt feſtum veniſti. *El-ejtetted a' kéſö* Diogen.

Poſt homines natos. (Poſt hominum memoriam.) *Világ kezdetitöl fogva.*

Poſtico diſcedere *A' kapu fától venni butsút.*

Poſt incœptam pugnam ordinas aciem. *Hogyha meg-vér esö, tudgyad, hogy már késö köpönyeget rád venned.*

Poſt mala prudentior. *Veſſßö teſſi a' gyermekeket jámborrá.*

Poſt nubila jubila (Phœbus.) *A' rút idö után, ſzép veröfény poſtán nagy vigaſſágal táplál.*

Poſt rem devoratam ratio. *Akkor kémélli mi-*

li mikor már el-fogyott. Elöbb el-költöd az után vetſß ſzámot.)

Poſt tres ſœpe dies vileſcit piſcis & hoſpes. *Harmad-napi vendégnek ajté megett helye.*

Poſt verba verbera. *Egy nyakon ütéſßül vagy artzul verésßül történik üſtök-vonás.*

Poſtulas me Arcadiam *A' ki keveſet el nem véſßen, ſokat ſem adnak annak.*

Potentes potenter tormenta patiuntur. *A' hatalmaſſok kenényen meg-büntetnek.* Sap. 6. ℣. 7.

Potentúm offenſæ vitandæ. *Nem jó hoſſßuſágra Urakat 's haragra ſenkinek ingerleni.* Homer.

Poteſt ex caſa vir magnus exire. *Alatſony kunyhóból, 's ſáſſal födött házból fö 's nagy ember ſzármazhat.*

Potior pars concludit. *Sok jámbor ſzava Iſten ſzava.*

Practica eſt multiplex, qui neſcit eſt ſimplex. *A praktika kettös, ki nem érti agnös, bir az együgyü ſſivel.*

Præcipites Regum caſus fortuna rotat. *Királyi koronas, Orſßág birodalma, ſzál ollykor nád hajlékhan.*

Præcipitis consilii comes error & pátientia. *Hirtelenség meg-árt, sietség hozhat kárt akar mi dologban-is.* Lud. Viv.

Præcipito mihi, me postquâm satiaveris esca. *Annak parantsoly, a' kinek enni adß. (A' ki ebet akar tartani korpája légyen.)*

Præclara ingenia gloriâ invitantur. *Betsület tsillaga, Nemes vért világa, indit és sarkal nagyra.*

Præcotia ingenia citò deficiunt, (rarò ad maturitatem perveniunt. *Hamar okoskodó, és hamar tanuló gyermek idején meg-hal.*

Præficarum more. *Nyereség kedvéért ßomorkodik.* (*Tudja Pál mit kaßál.*)

Præjudicium omne judicium tollit. *A' ki vala melly dolog felöl ez elött bizonyos (valami) értelmet* concipiált *arról itéletet nem tehet igazán (helyessen.)* Lips.

Prælio victus, non bello. *Egy hartz nem győzedelem.*

Præsens peregrinatur. *Másutt nyargal az ö elméje.*

Præsentem mulge, quid fugientem insequeris. (Præsentibus consule.) *Jobb ma egy veréb mint holnap egy túzok.* Theocr.

Præsepe claudis amissô pecore. *Késô lakatolnod, istálodat zárnod mikor oda a' szöke.*

Præstat benè mori, quam turpiter vivere. *Jobb egyßer meg-halni, mint sem rútúl élni.* Livius.

Præstat canem irritare quam anum. *Jobb az ebbel meg-haragudni, hogy nem mint Aßßony embernek a' haragosával.*

Præstat in corvos, quam adulatores incidere. *A rút bizelkedés, hazug intselkedés árt embernek mindenben.*

Præstat injuriam ferre, quam inferre. *Ha kinek ártbatnál, és kárban hozhatnál, tudgy annak meg-engedni.*

Præstat invidiosũ esse quam miserabilem. *Jobb irégykedgyék szerentséd, mint ßánnyák.*

Præstat possidere quam persequi. *Nem ád 'sido arra, ha mutatz el-múltra, jelen valót árúllya.*

Præstat sæpe dies, annus quod ferre recusat.

cusat. *Szerentséje ember elő mente, nagyobb mint eßtendőben.*

Præstat uni malo obnoxium esse, quam duobus. *Jobb egy kart ki tűrni, és attól meg-válni, mint nem az egéß (fejtől) nyaktól.*

- - - Præsumitur bonus, de bono genere natus. *Vel* Præsumitur castus, de casto genere natus. *Hogy ha leánt társúl veßed az annyáról tsélljed az erkőltsét.*

Præterita magis reprehendi possunt, quam corrigi. *Könnyebb meg-feddeni-mint épségre hozni, a' már meg-esett ßőzet.* Livius.

Præter sybillam nemo leget (intelliget.) Prophetának *kell annak lenni a' ki ezt meg-olvashattya (értheti.)*

- - - Præter virtutem, nihil immortale tenemus, Mens manet & virtus, cætera mortis erunt. *Nints semmi állandó, tsak az elme java, 's vitézségel talált jó hirnek folyamja.*

Prævia lucidior multò candela sequente. *Jobb egy lámpás elől, hogy sem kettő hától.*

Præces armatæ. Preces Magnatum imperia (svasio cum necessitate viq; conjuncta, quam Cicero. Πειθάναγκην vocat ad A. H. l. 9 *Az Urak kéréße parantsolat.*

Præcibus emptum, carum. *A' mihez kéréssel jutz sok könyörgéssel, az ész legédesben.*

Prima felicitatis pars sapere. *Első boldogság a' jó éß.*

Primo die nemo Magister. *Vargaságot sem lehet egy nap meg-tanúlni.*

Primoribus labiis degustasse. *Tsak alig illetni (kostólni) (próbálni) meg.*

Primum apes abigendæ. *Azé a' vár kié a' mező.*

Primus error, vel adagio Græco meretur veniam. *Az első vétek még a' Görögök szava ßerint-is botsánatot érdemel.*

Primus veniens primus molet. (Prior tempore potior jure. *A' ki előbb jőn előbb őről.*

Principibus placuisse viris, non ultima laus est. *Igen nagy ditséret, ki helyeßen tetßhet a' nagy 's jó embereknek.* Hor.

Principiis obſta, ſero medicina paratur,

Cum mala per longas invaluere moras. *Kåsád addig fujjad, mig meg-nem ég ſzájad, izetlen ki ne kőpjed.* Ovid.

Principium fervet, medium tepet, ultima frigent. *Tűzeſſen kezdi-el de hidegen végzi.*

Prius antidotum, quam venenum adhibes. *Még ſenki ſem vádol ſem ellened nem ſzóll 's már magad mentégeted.*

Prius aqua cum flamma redibit in gratiam. Prius ovem lupus ducat uxorem. Prius teſtudo leporem ante verterit. *Nehezen alkuſzik-meg a' bárány a' farkaſſal.* Diogen.

Prius panis pinſendus eſt, quam de prora dicendum. *El-mulik ám a' kétſer való ſűtés; tsak a' liſten-is.*

Prius teſtudo leporem præverterit. *Soha nem vólt nem-is léſzen, varga késnek hűvelye.*

Probæ materiæ probus etiam eſt adhibendus artifex. *Nem tzigánynak való a' bárſonyos hintó-kereki vaſazáſa.*

Proba

Proba merx facilè emptorem (invenit,) reperit. *Vásár nélkűl-is el-kell a' jó árű.* Plautus.

- - - Probitas laudatur & alget. *Jámbort ſok ditséri; de kevés ſegíti.* Juvenis

Pro craſtinatio in rebus agendis odioſa eſt. *Indulás kéſéſſel, ma, 's hólnap menéſſel, bút áraſzt az elmének.*

Procul à Jove, procul à fulmine. *Nem jó nagy Urakkal, tsereſnyét marokkal, ſoha enni egy tálból.* (*Kinek nintsen tiſzte nintsen veſzedelme.*)

Procul Buda claudo. *Meſzſze Buda ſánta embernek* (*ebnek.*)

Prodigus eſt natus, de parco patre creatus. *A' főſvénynek fia tékozló gyakorta.*

Proditio mala. Proditionem laudo, Proditorem non laudo. *Hitván kereſet az árulkodás.*

Profectui nihil magis nocet, quam profectus opinio. *Semmi tanúlásnak jobban nem ártnak mint bőliseſség képzés.*

Profectum faciunt rarum, quos debita ſtringunt. *Bár mint erőlkedgyen, adós 's mindent tégyen; de nehezen mégy-elől.*

Pro-

Profectus ad apaturia rediit Majo. *Még jött Antal Budáról Zöld ágat hozott orrában.*

Projicit ampulas & ſeſqui pedalia verba. *Igen hánkódo ſzavaival (hánnya veti magát.)*

Pro lege & grege. *Tißta tudományért, és a' hiv jóbágyért, méltán halhat a' Király.*

Promeritis male tractarunt Agamemnona Graji. (Agamemnon enim tot exantlatis in expugnanda Troja laboribus domum rediens interfectus eſt.) *Háladatlan világ, jó tétedért-is vág gerjeßt ellened tüzet.*

Prometheus ſis non Epimetheus. *Nem az eſet után mert már késö oßtán; de elötté légy okos.*

Promiſſis dives quilibet eſſe poteſt. *Ember fogad fogadáſt, ag eb ki meg-állya.*

Promus magis quàm condus. *El tudgya költeni, de nem tud ßerezni.*

Prona eſt ad malum ſuſpicio. *Hamar (könnyen) el-hißi ember a' roßßat.*

Pro opibus ſtruimus mœnia. *Értékünk (tehetségünk) ßerint tselekszünk.*

Pro perca ſcorpium. *Mézes madzag helyet kigyót találni.*

Propria laus ſordet. *Rút dolog embernek ö maga nevének nyelvel emelni záßlót.*

Proprij nominis obliviſcitur. *Olly feledékeny mint a' hólt.*

Propter invidiam vela opulentiam. *Hogy rút irégyßéget, ne lelly's kánya ßemet, titkollyad ßerentsédet.*

Pro repente tanquam procella. *Hirtelen mint a' zapor eſsö.*

Pro ſtipe labor. *Munkára ßokták a' fizetést adni.*

Proteo mutabiilor. *Tzigánynál-is álhatatlanabb.*

Protervia ignominiam præcedit. *A' maga el-hitség eßtelen kevélység, térit ßégyen vallásra.*

Pro theſauro carbonem ſeu cineres (ſe. invenire.) *Mézes madzag helyet* ſcorpiót *találni.*

Protinùs ad cenſum, de moribus ultima fiet Quæſtio. *Ember gazdagságért hamar*

mar jámborſágat késön (ritkán) ſzokták meg-kérdnie. Juven.

Protinùs apparet, quæ fructum planta datura eſt. *Idején meg tetßik a' kibôl mi léßen.*

Proxima rebus opinio. *A' káſa olly izü a' ßag tsak olly bűzü, a' mint ember képezi.* (*Nagy dolog a' képzés.*)

Proximus Eccleſiæ ſemper vult ultimus eſſe. *A' Templomnál lakó utolßor ballagó mindenkor SZentegyházban.*

Proximus egomet mihi. *Közellyebb az ing a' tsuhánál.*

Publica fama non ſemper vana. *Nem eſik a' forgáts ſoha vágás nélkül.*

Pudor in oculis. *Szemekben lakik a' ßemérem.* (*A pirul a' ki vétett.*)

Pudor inutilis viro egenti. *Szemérmes Kóldusnak üres a' táskája.*

Pugiunculam amiſsâ urbe recipis. *Akkor kereſz puskát mikor el repült a' varjú.*

Puerilis prudentia præmaturæ mortis ſignum. *Az okos gyermekek nem ſokáig élnek.* Plin.

Pugna Bupalia. *Rágalmazó irás.*

Pul-

Pulcherrimum eſt præſtare omnia nihil exigenti. *Szép* virtus *ott adni, a' hól ſenki nem kér.*

Pulchra eſt apud pueros ſimia. *Szép a-zoknál a' kik azt nem értik.*

Pulchra eſt concordia cordis & oris. *Szép dolog mikor ßáj és ßiv egyet értnek.*

Pulchrè fallit vulpem. *Néki-is ravaſz (eb) hájjal kenték-meg az ál-felét*

Pulchritudo quâvis epiſtola efficacior. *A' ſzépség vajki hatható.*

Pulchrorum etiam autumnꝰ pulcher eſt. *A' jó iffiuból léßen a' jó vén ember.*

Pulchrum ornatum turpes mores cœno pejus collinunt. *Nem illik dißnó orrában az arany peretz.* (*Embert erkölcséről, nem ſzép köntöſéről iſmerjed jónak lenni.*)

Pulmoneis pedibus venit. *Olly laſſan kullog mintha epret ſzedne.* (*Jó vólna halálnak.*)

Pulmonis vitam agit. *Mint egy tüdő úgy él.*

Pulſanti aperitur, petenti dabitur. *Ki ſarkallya Istát, inkább veßi haßnát.*

Pulvil-

Pulvillum conſulam. *Meg-fogom álmodni.*

Pumilio non eſt magnus licet in monte conſtitueris. *A' tôrpe mindenńit tsak tôrpe.*

Punctum eſt quod vivimus, & adhuc puncto minus. *Az ember élete's e' világon léte, tsak árnyékhoz haſonló.*

Punicis malis omnibus ineſt aliquid putre. *Olly ſzép ember nintsen, hogy reá gánts ne férjen.*

Purpura ad purpuram eſt dijudicanda. *Egy dolgot máſhoz képeſt kell meg-itélni.*

Pyrichen oculis præſeferens. *Ugyan ki néz ſzemébôl a' had.*

Python formoſus. *Ha ez ſzép a' légy-is madár.*

Q

Quæ bello eſt habilis, Veneri quoquè convenit ætas. *Ki fegyvert viſelhet feleſéget vehet a' bátran ô magának.*

Quæ confecravit ſapientia perire non poſſunt. *A' tudomány nem veſſhet-el.*

Quæ culpare ſoles, ea tu nè feceris ipſe. Turpe eſt Doctori, cùm culpa redarguit

arguit ipſum. *A' mit máſban karpálſs és gyakorta rongálſs, azt magad ne tselekedd.* Cato.

Quæ dolent, ea moleſtum eſt contingere. *Nehéz ott tapogatni, a' ból kinek fáj.*

Quæ nocent, docent. *A' káron tanúlni, ember's ôrizkedni ſokott mindenn dologban.*

Qvæ non poſuiſti nè tollas. *Mit félre nem tettél azt ne-is vegyed-el.* Solon.

Quære adoleſcens, utere ſenex. *Iffiantan erôddel, vénſégedben eſſel élhetſs mint éles tôrrel.*

Quærere non tentes quod reperiſſe piget.

Quod inveniſſe piget ne quæras *Nem kell a' ſzerentsétlenſégre erölködni.*

Quærit delirus, quod non reſpondet Homerus. *A' bolond olly kôvet néha kútban vethet, tiz okos ſem vonnya ki.*

Quæ ſpectatiſſimè floſcent, celerrimè marceſcunt. *Mi ſzépen virágzik, friſſen mutatodik leg-hamarébb meg-hervad.*

Quæſ-

Quæſtio triobularis. *Semmire kellő (haſzontalan) kérdés.*

Quæſtus ſine impendio non inſtituitur. *A' ki akar nyerni fel-is kell tennie.*

Quæ ſupra nos nihil ad nos. *A' mi állapotunk fellett vagyon nem tartozik az mi reánk.*

Quæ venit indignè pœna dolenda venit. *Nehezen esik a' méltatlanúl való büntetés.* Ovid.

Quævis terra Patria, ubi bene eſt. *Házája embernek hól jól vagyon dolga.* Zenod.

Quâ flumen placidum eſt, forſan latet altius unda. *Laſſu viz partot mos.*

Qualem commendes etiam atq; etiam aſpice ne mox

Incutiant aliena tibi peccata pudorem. *Lásd ollyat* commendálly *te máſoknak ajánly, hogy érte ſégyent ne válly. (Egyedül nemes vért, melly tiſztességhez ért ditsérhetni nogatlan.)* Horat.

Quale pretium tale ſacrificium. *Otsó húſnak big a' leve.*

Quales quisq; ſibi natos eduxit, habebit. *Mikint neveltetik gyermek 's feltartatik úgy veſzi Attya haſznát.* Palin 9.

Qualia quilquè geret, talia quiſq; feret. *A' ki mint keresi ugy veſzi haſznát.*

Qualis hera, talis pediſequa. *Minémű az Aſſzony olly a' ſzolgálója-is.* Tert.

Qualis herus, talis ſervus. *Minémű az Ura, olly a' ſzolgája-is.*

Qualis perſona, tale periſoma. *Minemű a' legény olly a' gatyája-is.*

Qualis Rex, talis grex, qualis Princeps, tales cives. *Minémű a' Király, ollyak a' jobágyi.*

Qualis vervex talis offa. *Nem jobb a' Deákné váſznánál.*

Qualis vir talis oratio. *Minémű a' ſzava ollyan maga-is.* Sen.

Qualis vita talis oratio. *Minémű élete ollyan a' beſzéde.*

Quam cara ſunt bona, homines carendo intelligunt. *Mikor el-ragadta farkas ludat 's falta akkor tetſzik-meg ize.*

Quam facilè vulpes pirum comeſt. *Tsak egy fölöſtökőm lészen néki.*

Quam malè inæquales veniunt ad aratra Ju-

bit. *Mikint neveltetik gyermek 's feltartatik úgy veſzi Attya haſznát.* Palin 9.

Qualia quilquè geret, talia quiſq; feret. *A' ki mint keresi ugy veſzi haſznát.*

Qualis hera, talis pediſequa. *Minémű az Aſſzony olly a' ſzolgálója-is.* Tert.

Qualis herus, talis ſervus. *Minémű az Ura, olly a' ſzolgája-is.*

Qualis perſona, tale periſoma. *Minemű a' legény olly a' gatyája-is.*

Qualis Rex, talis grex, qualis Princeps, tales cives. *Minémű a' Király, ollyak a' jobágyi.*

Qualis vervex talis offa. *Nem jobb a' Deákné váſznánál.*

Qualis vir talis oratio. *Minémű a' ſzava ollyan maga-is.* Sen.

Qualis vita talis oratio. *Minémű élete ollyan a' beſzéde.*

Quam cara ſunt bona, homines carendo intelligunt. *Mikor el-ragadta farkas ludat 's falta akkor tetſzik-meg ize.*

Quam facilè vulpes pirum comeſt. *Tsak egy fölöſtökőm lészen néki.*

Quam malè inæquales veniunt ad aratra Ju-

tra Juvenes, Tam premitur magno conjuge nupta minor. *Egyenetlen tulkok, és az illy házaſok nem illenek egy máshoz.* Ovid.

Quam quiſquè nôrit artem in ea ſe exerceat. *A' ki mit tud 's tanúlt aztat gyakorollya.* Cic.

Quàm raro egregios pauper ſortitur honores. *Ritkán mehet a' ſzegény betsületre.* Palinus.

Quem quiſquè odit periiſſe expetit. *Kiki a' mit gyúlól annak veſztét kivánnya.*

Quandoq; bonus dormitat Homerus; *A' négy-lábu-is botlik.* Horat.

Quanti quanti bene emitur quod neceſſe eſt, *Mi ſükséges és haſznos, bár légyen az borſos, érte pénzed ne ſzánnyad.* Cicero.

Quantò doctior, tantò modeſtior. *Ki mennél tudóſsabb annál emberſégeſb.*

Quantò perditior quisq; eſt, tantò acriùs urget. *Mennél roſsſabb sûtô annál több a' tzipó mellyet igér kéſsitni.*

Quantò ſuperiores ſumus, tantò ſubmiſſiùs nos geramus. *Ki a' mennél nagyobb, annál alázatoſsb légyen minden dolgában.* Cic.

Quantum oculis, animo tam proculi bit amor. *A' ſzeretet addig tartand tsak a' meddig elôtted a' ſzeretôd.* Propert.

Quantum Pater colligit, tantum Filius diſſipat. *Mennyit fôſvény Atya gyüjtsékozló fia annyit el-pazarolhat.*

Quantum quiſquè ſua nummorum ſervat in arca,

Tantum habet & fidei. - - - *Kinek mennyi pénze tsak annyi hitele.* (*Tudgyad nem érdemre, de teli erſsényre fordúl a' kotzka hátra.*) Juven.

Quâ peccavimus juvenes luimus illa ſenes. *Most adgyuk ám meg az árát a' többinek.*

Quartâ lunâ natus. *Boldogtalan.*

Quem DEVS diligit adoleſcens moritur. *A' kit Iſten ſzeret az iffiantan meg-hal.*

Quem dies veniens vidit ſuperbùm, hunc dies vidit fugiens jacentem. *Tegnap vígan tartott, most már búra hajtott eſtvéig mi történik.* Seneca.

Quemcunquè fortem videris, miſerum neges. *A' vitéz emberre, nem ſálhat fejére véletlen a' ſerentse.* Sen.

Quem fortuna nimium fovet ſtultum facit. *Sok kevélyt, 's bolondot téſſen a' gazdagság.*

Quemquè ſui pœnitet. *Mindenkor kövérebb a' más ember ſalonája.* Cic.

Quem ſæpè tranſit caſus aliquando invenit. *A' korsót a' vizre addig hordgyák, 's jégre még tserepenként iórik.* Seneca.

Quercum aliam excute. *Maſutt-is kérj, nám ugyan reám ſzoktál mint az Ur borára.*

Quærcus multis ictibus dejicitur. *Nem lehet a' fát egy tsapaſſal le-vágni.* Diog.

Qui alium docet ſeipſum inſtruit. *A' ki máſt tanitt magát-is tanittya az.*

Qui alteri miſceat mulsum ipſe non ſitiens. *Miképp kivanna az máſnak jót, ki magának ſem kiván.*

Qui alterum incuſat probri, ipſum ſe intueri oportet. *A' ki máſt rágalmaz magát jól meg-nézze.*

Qui

Qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt. *Kinek mihez kedve költi arról álmat.* Vir.

Qui amat periculum, perit in eo. *A' ki veſzedelmet ſzereti, 's eſetet nyakát belé ſzakaſztya.*

Qui benè conſiliis in tempore porrigit aures.

Non dolor â tergo corripit hunc ſtimulans. *Ki nem maga eſzét, de más jó inteſét követi bút a' nem lát.*

Qui benè diſtingvit, benè docet. *Az egy dologról külömb-külömb féleképen ſzóllot is lehet jól meg-érteni.*

Qui benè vult fari, debet benè præmeditari. *Ki helyeſſen ſzólni akar, 's jó ſapolni az elöſzör tanúllyon.*

Qui cadit in plano, non habet, unde cadat. *Ki alatson renden vagyon, és nem nagyon nem fél a' nagy eséſtöl.*

Qui canem alit peregrinum, huic præter funiculum nihil eſt reliqui. *A' ki más ebét tartya tsak kötél marad nála.*

Qui canem vult occidere, fingit illum rabioſum. *A' melly ebet meg akarnak ölni dühös nevét költik.*

Qui caret argento, fruſtra utitur argumento,

Qui dare ſcit, non qui dicere Rhetor erit. *Tudgyad nem érdemre; de teli erßényre fordúl a' kotzka háta.* Owen

Qui citò, quì temerè ſpondet, ſe multa daturum,

Quæ malè promiſit, turpius illa negat. *A' ki ſokat igér keveſet ád.* Idem.

Quicquid agis, prudenter agas, & reſpice finem. *Dolgodnak kezdetét jól meg gondold 's végét.*

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi. *Az Urak veßnek ößve, 's a' jobágyok haját tépik ki. (Mit Urak apritnak azzal torkig laknak a' nyomorúlt jobágyok.)* Hora.

Quicquid erit, ſuperando omnis fortuna ferenda eſt. *Mindeneket békeſséges türéſsel kell meg-gyözni.* Virg.

Quicquid fortuna in altum tulit ruitura levat. *A' ki magasra hág nagyot eſik.* Seneca.

Quicquid ſub terra eſt, in apricum proferet ætas. *E' világon nintsen ſemmi olly*

olly rejtekben', hogy világra ne jöjjön. Horatius.

Qui cum platone cœnant, etiam poſtero die benè habent. *Ki mértékleteſſen él eſtve mindenben; reggel a' feje nem fáj.*

Qui cupit, ille capit. *Kinek mihez kedve azt könnyen meg-fogja.*

Qui curios ſimulant & Bachanalia vivunt. *Mértékleteſſeknek téttetik magokat az emberek előtt, de othon torkig gyönyörűſégben élnek.* Juv.

Quid ad farinas. *Semmit nem hoz a' konyhára.* Ariſto.

Qui dare vult aliis, non debet dicere vultis. *A' ki kérdeſt teſzen nem örömeſt ad az.*

Quid cœco cum ſpeculo. *Nem vaknak való a' tükör (tudatlannak a' könyv.)* Stobæ.

Quid cani & balneo, (ſcil. commune.) *Nem ludnak való a' ßéna.*

Quid cum amaracino ſui? *Nem diſznonak való a' gyömbér.*

Quid delphino & bovi commune. *Mi*

kőzi vagyon a' tudósnak a' tudatlanhoz?

Quid de quoquè viro, & cui dicas sæpè videto. *Vigyáz reá kiről ßóll, beßél és miről.* Hor.

Quid distent æra lupinis (scil. novit.) *Tudgya mitsoda a' fejér és fekete.*

Quid domini facient, audent cum talia servi (fures.) *Hogyha ezt tselekeßik a' ßolgák, 's mivelik, mit nem teßnek az Urak.* Virg.

Qui dedit beneficium, taceat, qui accepit narret. *Nem illik hogy adó, de méltó hogy vévő szollyon az ajándék-ról.*

Qui deserit occasionem, deseritur ab illa. *Alkalmatoßágra vigyáz mint aranyra, mert könnyen el-veßtheted.*

Quid hoc facit ad aures tuas? *Mint tetßik.*

Quid in Tragœdia Comici? *Saul-is a' Profétàk között vagyon-é?*

Quid novi ex Affrica. *Mi hir Budán.*

Qui domi compluitur, ejus ne DEUS quidem miseretur. *A' kit háznál essö vér, azt még az Isten sem ßzánnya.*

Quid tibi, si gemmas omnes cumulâris & au-

& aurum? si tua tartareis mens cruciatur aquis. *Jó lelki ismèret kit sértés nem érhet drágább arany és gyöngynél.*

Quid valet hic mundus, quid gloria quidquè triumphus?

Post miserum funus pulvis & umbra sumus. *Világi ditsöség, pompa és fényesség nem haßnál a' halálban.*

Quid salè relicto venis. *Miért nem ültél veßtég ha ott-is jól volt dolgod.*

Quid tibi cum titulis, loculis via tulisquè carenti,

Ni spernas titulum, te faciet vitulum. *Titulussal élni, 's jóßágot nem birni, igen tsekély méltóság.*

Qui eget in turba versetur. *Az emberek között. 's nem kementze mellet forgodik a' jutalom.*

Quiescere in propria pelle. *Magajéval meg-elégedni.*

Qui facilè credit, facilè quoquè fallitur idem. *A' ki könnyen hißen könnyen meg-tsalatik.* Palin⁹.

Qui fingit sacros auro vel marmore vultus.

Non facit ille Deos, qui colit ipſe facit.
Nem a' kép tsinálóʼ, de annak áldozó (aztat imádó) lehet bálvány (ſzolgája) tiſztelő.

Qui fovet foveam, incidit in eam.
Ki vermet ás másnak, meg-lúſſa magának ne légyen koporſója.

Qui fuit in furno, ſocium ſibi quærit in illo. *A' nyomorúságban, ki vagyon 's fogságban keres magának társot.*

Qui genus jactat ſuum, aliena laudat.
Nyomorúlt embernek ditső eleinek virtuſival *kérkedni.* Sen.

Qui in uno impingit, in omnibus explodítur. *Ki egyben meg-esik, gyakran meg-vettetik, mindennémű dolgokban.*

Qui invident egent. *Szegény ſzokta másnak jóvát ingerleni.*

Qui juxta claudum habitat, ſub claudicare diſcit. *Ki ſántával lakik, ſántikálni tanúl.* Plutar.

Qui leviter ſpondet, promiſſo ludit inani. *A' könnyen igérő nehezen fizető.* Mant.

Quilibet invitus charo valedicit amico.
Ember

Ember barátyától, mint teſt a' lélektől, olly nehezen válik-el.

Qui lucernâ egent, infundunt oleum.
Kinek haſznát vehedd, annak kedvét keresdd, 's tőle pénzed ne ſánnyad.

Qui luſus non novit legem, abſtineat.
A' ki mihez nem ért annak békét hadgyon. (*Ki nem ért játékhoz nézdegellyen reá.*)

Qui medicè vivit miſerrimè vivit. *Veſzet dolog az, mikor oſztán foldozásra jut a' dolog.*

Qui mendax idem & furax. *A' ki hazudni tud, lopáſt ſem ſzégyen-el az.*

Qui moritur minis, bombis tumulentur aſininis. *A' ki félteben meg-hal annak* (ſal. v.) *fingal harangoznak.*

Qui multitudini ſervit beluæ ſervit multorum capitum. *Közős lónak túros a' háta.*

Qui multum obfuit multum prodeſſe poteſt. *A' melly eb meg-marta ugyan annak vérével kell bé-kötni.*

Qui multum vult comedere parùm comedat. *A' ki ſoká élni akar és friſs lenni, mér-*

ni, mértéklőtessen éllyen.

Qui nescit dissimulare nescit imperare. *Az uralkodónak siketnek 's hallónak kelletik sokszor lenni.*

Qui nescit pati, nescit dominari. *A' ki nem tud tűrni nem tud uralkodni.*

Qui nescit orare, discat navigare. *A' ki imádkozni nem tud, 's könyörögni, tengerre kell azt küldni.*

Qui nescit tacere nescit loqui. *A' ki nem tud halgatni, szólni sem tud az.*

Qui nihil agunt mortui ambulant inter vivos. *A' tunya emberek, olljak mint hólt testek, nem méltók hogy éllyenek.*

Qui nihil æris habet, nihil æris perdidit unquam. *Kinek nintsen pénze, 's üres az erßinye, az semmit el-nem veßthet.*

Qui nihil ferre potest hominum comercia vitet,

Et solis degat sylvis aut montibus altis. *A' ki semmit el-nem ßenvedhet ki-mennyen az e' világból.* Pal.

Qui nihil potest sperare desperet nihil. *Ki semmit nem reménlhet, azon kétségben ne essék.* Sen.

Qui

Qui nimis emungit elicit sangvinem. *A' ki erőssen ki-fujja orrát, vért ereßt belőle. (Nem haßnos a' feletté való keménység)*

Qui nimis est audax sæpe infeliciter audet. *Nem mindenkor haßnos ollykor inkább káros a' nagy rút vakmerőség.*

Qui nimiùm properat seri9 absolvit iter. *Lassan sieß tovább érß. (A' rest többet jár fősvény többet költ.)*

Qui non est hodie cras minus aptus erit. *Hijában perselni, ebet mellyeßteni nem ßalonnának való.*

Qui non est in culpa non est in pœna. *Ki veled nem ivot, sem korsót nem hajtott nem ßükség hogy fizessen.*

Qui non habet in ære luat corpore. *Ha nints pénze fizeßen bőrivel.*

Qui non intelligũt non mirãtur artifices. *A' ki az iráshoz nem (tud) ért olvásáshoz, azon nem tsudalkozik.* Sido.

Qui non vetat peccare, cùm possit, jubet. *A' ki bűnt nem tiltya, ha reá van hatalma, önnön maga vétkezik.* Sen.

Qui non zelat non amat. *A' ki feleségét*

get

get nem félti nem-is ſzereti az.

Quin propriam calcans terram quærceta teneto. *Légy magadnak bátrya.*

Qui nunqnam cecidit quis talem ſurgere vidit. *A' ki el-nem eſet, nem ſükſég fel-kellyen.*

Qui nunquam malè, nunquam bene *Nem lehet az ember mindgyárást Meſterré.*

Qui omnia ſcire ſimulant nihil ſciunt. *A' kik magokat mindeneket tudni tettetik közönſégesképpen ſemmit nem tudnak.*

Qui parcit virgæ odit filium. *A' ki veſſőt kiméli nem ſereti a' fiát.*

Quippe nihil miſerum fletus lamentáve juvant. *Semmit nem haſznál a' ſirás.*

Qui procul ex oculis procul eſt â limite cordis. *A' mit a' ſzem nem lát, ſzív hamar felejti.*

Qui proficit in literis & deficit in moribus, plus deficit quàm proficit. *Tanúlást jól úzni, roſs erkölcst követni alá való bölcseſség.*

Qui quærit alta is malum videtur quærere. *Hamar le-eſik az, a' ki magasra hág.* Plaut.

Qui,

Qui, quæ vult, dicit, quæ non vult audiet ille. *Meg-hidd, ha te meg-tsufolſs én-is meg-gugolljak.*

Qui ſatur eſt, pleno laudat jejuna ventre. Et quem nulla premit ſitis eſt ſitientibus aſper. *Könnyü telé haſſal a' böjtöt ditsérni. (A' meg-elégedett nem hiheti az ehezőnek, és ſzomjuhozonak.* Mant.

Qui ſemel furatur, ſemper fur habetur. *A' ki egyſſer lop, mindenkor tolvajnak tartyák. (A' Duna vize ſem moſſa-el emberről a' gyalázatot.*

Qui ſemel ſcurra, nunquam bonus Pater familias. *A' ki egyſzer lator ſohasem jámbor az.* Porphir.

Qui ſe non habet, Samum habere poſtulat. *Egy ſzőlő ſem terem kertedben, még-is bort válogatz.*

Quis filius non formoſus matri. *Bagolyis azt véli, hogy ſolyom ő fia.*

Qui ſibimet nequam, cui bonus eſſe queat? *Ki magának nem jó máſnak-is nem jó az.*

Quiſquis ſibi placet, & ſapiens ſibi quisquè videtur.

Hinc riſum excutimus ſuperis, hinc plurimus error. *Kiki tetz magának, okos ő agyának, innét van ennyi bolond.* Palinus.

Quisquè ſuæ vitæ ſemina jacta metit. *A' ki miképen vét, akképen-is arat.* Fortunatus.

Quiſquis ſuos patimur manes. *Kinek-kinek tulajdon bibéje, (fogyatkozáſa) vagyon.* Virg.

Quiſquis amat dictis abſentum rodere famam,

Hanc menſam vetitam noverit eſſe ſibi. *Ez aſztalt kerüllye, 's tsak távoról nézze minden roſs rágalmazó.*

Quiſquis amat cervam, cervam putat eſſe puellam.

Quiſquis amat ranam, ranam putat eſſe Diänam.

Quiſquis amat vetulam, vetulam putat eſſe puellam. *Szerelem kit talál, ottan kedve meg-ſzál, véli Diánát látott.*

Quiſquis magna dedit, voluit ſibi magna remitti. *A' nagy ajándéknak, és a' nagy*

a' nagy marhának nagy ajándék a' belye. Mart.

Quiſquis plus juſto non ſapit, ille ſapit. *A' valóban okos ki nem ſokat képez magának.* Mart.

Qui ſtatuit aliquid, parte inauditâ alterâ

Æqvum licet ſtatuerit, haud æqvum eſt tamen. *A' jó birónak mind két réſzt meg-kell halni.* Sen.

Qui ſtruit in (trivis) multos habet ille Magiſtros. *Ki út ſélen épét ſok Meſtere vagyon.*

Quis verè locuples? cui famulantur opes. *Ha birſz gazdagsággal, úgy' veſſ ſzámot azzal, ne légy néki ſzolgája.*

Qui tacet conſentire videtur. *Ne ſzollana hanem akarna.*

Qui tempus præſtoſatur ei tempus deeſt *A' ki időre várakozik, nints annak ideje.*

Qui totum vult totum perdit. *A' ki ſokat kiván (kér) keveſet ſem adnak néki.*

Qui velit ingenio cedere rarus erit. *Kiki azt akarja, hogy ő kivánſaga meg-áljon légyen helyes.* Mart.

Qui

Qui volucrem nutrit pro munere ſtercus habebit. *A' ki madarat tart ganéját adgya néki.*

Qui vult mentiri removeat teſtes. *Távóról jó hazudni.*

Quocunquè pedes ferent. *Valahová két ſzememmel látok.* Hom.

Quod caret alternâ requie durabile non eſt. *Nem lehet állandó, ſoká maradandó a' minek nyugta nintsen.* Ovid.

Quod cavere poſſis ſtultum eſt admittere *A' mit el-kerülhetz, és távólról nézhetz, bolondſág belé eſned.*

Quod citò fit citò perit. *A' mi hamar terem hamar-is meg-aſs az.*

Quod citò fit, malè fit. *Kevés ſzokott hamar munkában jó lenni.*

Quod differtur non aufertur. *A' kis elhalaſztás mi nem meg-botsáttás (engedés.)*

Quod dixi dixi, quod ſcripſi ſcripſi. *Mondtam a' mit mondtam, 's irtam a' mit irtam ha akarod érteni.*

Quod egregium eſt futurum ſerius abſolvitur. *Minden jó munkának 's az illyen dolognak idejének kell lenni.*

Quod

Quod eſt in mente ſobrii, illud eſt in lingva ebrii. *Józan a' mit gondol réſzeg arról papol.* Plut. Cic.

Quod factum eſt, infectum fieri nequit. *A' mi vólt és meg-lett, viſſza a' nem mehet; mert ſzemérmes ortzája.*

Quod fata volunt vota hominum non tollent. *Nints ſemmi bóltseſég és ſemmi eſſeſég az Ur tanátsa ellen.*

Quod feſto netur nihilari ſæpè videtur. *Vaſárnap font fonal ſokáig meg-nem áll.*

Quod fieri poteſt per pauciora, ne fit id per plura. *Mihez kardal férhetz, mit fegyverrel nyerhetſs, nem kell ahoz ſok Dévám.*

Quod finxit quiſquè tuetur. *Minden Meſter (koldus) a' maga munkáját (botyát) ditséri.* Ovid.

Quod fuit durum pati, meminiſſe dulce eſt. *Ember ſzenvedéſét, 's nyomorúlt eſetet örömmel emlegeti.* Sen.

Quod imperium ſub uno ſtare potuiſſet, dum à pluribus ſuſtinetur, ruit. *A' ſok bába között a' gyermek is el-vész.* Curtius.

Quod

Quod intrivisti tibi exedendum: *Ha a' prétottad meg-ü egyed, (ha kereſted, ſzenvedd.)*

Quod jubet hoſpes { agas / fac } ſi non vis tollere plagas. *Gazda ßavát fogadd máskép hátad kopad.*

Quod licet ingratum eſt, quod non licet acrius urit. *A' ſzabad reveſnek a' tiltott mézeſnek láttatik az embernek.*

Quod non capit CHRISTVS, rapit fic9. *A' mit Iſtentöl ſzánſs el-veßi azt az ördög.*

Quod non ſatis eſt, non multum eſt. *Soha nem ſok a' mi nem elég.*

Quod nova teſta capit inveterata ſapit? *Vel.*

Quo ſemel imbuta recens ſervabit odorem. Teſta diu - - - *A' melly uj fazékban fagyu vólt 's korſóban, mindenkor fagyas ſzagu.* Hor.

Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor. *Mi ßabad törvénynek, nem ſzabad ßégyennek.* Sem

Quod noviſſe cupis, magnis urgeto cullulis.

lulis. *Ha ki venni valamit 's meg-tudni akarſz, jártasd a' kannát.*

Quod potu peccas, ignoſcere tu tibi noli.

Nam nullum crimen vini eſt; ſed culpa bibentis. *Ki bor ital közben véte eztet ſemmiben nem lehet mentegetni.* Cato.

Quod præclarum idem arduum. *A' mi ſzép és haßnos, 's magában nagyságos azt nagy munkával adgyák.* Cato.

Quod procul affertur hoc dulcius eſſe refertur. *Az idegen marhát (árrut) tartyák leg-kedveſbnek.*

Quodq; parum novit nemo docere poteſt. *Ki ki a' mit nem tud arra máſt nẽ tanéthat.* Ovid.

Quod rarum charum vileſcit quotidianum. *Minden ujság kedves. óság pedig reves vettetik 'ſib váſarban.*

Quod ratio nequit ſœpe ſanavit mora. *Mihez okoſsággal nem férſz a' várásſal azt gyakran meg-nyerheted.* Sen.

Quod ſibi quisq; nolit fieri, non inferat ulli. *A' mi néked nem jó máſnak-is nem jó az.* Proſp.

Quod

Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris. Idem.

Quò nos fata trahunt retrahuntq; sequamur. *Valamint Isten akarja úgy légyen.* Virgilius.

Quò literarum quisqè est peritior, huic est sacrorum cura negligentior. *Ki mennél tudóssabb annál el-fordúltabb.*

Quò nequior eò fortunatior. *Mennél roßßabb ember annál szerentséssebb.*

Quò plus sunt potæ plus sitiuntur aquæ. *Nints olly rakott ßéna ßekér, kire egy villa ßéna fel nem fér.*

Quò quis sit ditior, hoc illiberalior. *Ki mennél inkább gazdagod annál inkább el-fösvényed.*

Quò quis indoctior eò impudentior. *Mennél tudatlanyabb annál ßemtelenyeb*

Quò se fortuna eodem etiam favor hominum inclinat. *Hová a' ßerentse esik, oda fordúl az ember jó akarattya-is.* Justin.

Quot capita (homines) tot sensus (sententiæ.) *Minémü ember annyi értelem.* Terent.

Quo-

Quotidie est deterior posterior dies. *Ritkán ßokott jó következni.*

Quot servos habemus totidem hostes. *Mennyi ßolgánk annyi ellenségünk.* Sen.

Qvùm tu rectè vivas ne cures verba malorum. *Akár ki mit ßóllyon, tsak te élly jámboron.* Cato.

R.

Ranæ aquam (*scil.* subministras.) *Farkasnak mutatsz erdöt. Semmivel nem kereshetnéd jobban kedvét.* Theocr.

Ranæ vinum ministrare. *Lúdra veßtegetni ßénát.* Zenod.

Rana Ægyptiaca Æsopica scriphia. *Tsatsogó magánál nagyobb akar lenni.*

Rana etiam ex aurea sede in paludem resilit. *A' kit az Isten meg-akar verni azeßét veßi-el.*

Rana Gyrina sapientior. *Nékem-is vólt egy bölts matskám, a' tsávában bólt vala*

Ranarum more (*scil.* vivit bibit.) *Soha sem telik-bé a' torka.* Eras.

Rara hora, brevis mora. *Ritka 's hamar mulo, sebes ßárnyon futó a' nyugodalmas óra.*

Raro

Raro breves humiles { dantur / vidi | longi / longos } ſapientes. *Kitsiny alázatoſt ritkán találhatni.*

Rarò creditur homini, qui plurima fatur. *A' ki ſokat beßél örömeſt hazud az.*

Rarò una errat ovis, raroquè revertitur una. *El-balag a' jub maga; de ritkán tér maga viſſza.* Franc, Hiſt: Ani.

Raſtris eburneis ſolum vertit. *Többet költ fakóra, mint érdemli fara.*

Rebus ab amatis dolor eſt aſcendere gratis. *A' kedves baráttól és jó akarótól nehéz embernek válni.*

Rebus in humanis Regina pecunia muta eſt.

Navigat infelix, qui caret hujus ope. *E' világ melly tenger, kin hajóz az ember, pénz nélkül ßerentsétlẽ.*

Rebus per actis Cleon eſt Prometheus. *Kár után tanúl.*

Rebus pudor abſit in arctis. *A' ſzükség idején félre kell a' ſzégyent tenni.*

Rectè valere & ſapere duo ſunt vitæ bona. *Egéſséges teſtnél, és jozan elménél nintsen*

nintsen jobb e' világon.

Rectus loripedem derideat. *Vak neveti a' vakot.*

Reddunt delirum fœmina, vina, virum. *Az Aſßony és a' bor meg-bidgyed ſok jámbor fejét meg-bolonditya.*

Regia (crede mihi) res eſt ſuccurrere lapſis. *Ha ßegént ruházod, ßükségét táplálod tißteled teremtödet.* Ovid.

Regibus arcanum non eſt indicare tutũ. *Titkot Királyoknak, akar nagy Uraknak nem jó mindgyárt bé-fujni.*

Regibus longæ manus. *Hoßßu a' Király keze. az-az meßße el-ér hatalma.*

Regibus multæ aures & oculi. *Sok fűle ſok ßeme vagyon a' Királynak.*

Regina ſuperna petit virtus inferna voluptas. *Jámborság meg marad, 's gyönyörűség el-véſz.*

Regis ad exemplum totus componitur orbis. *Kotsis oda hajtya hová Ur akarja az uton a' lovakat.*

Regula virtutum pulcherrima vita docentis. *A' Pap jó élete 's maga viſeléſe hallgató regulája.*

Regum

Regum opes ſæpius aſſentatio quâm hoſtis evertit. *Inkább árt Királynak htelkedő's Urnak mint akar melly ellenség.* Curtius.

Relinque nuces. *Ne gyermekeskedgyél.* Perſius.

Relinque quippiam & Medis. *Hagy valamit a' leányok aſztalára-is. Mi nem Tsáki ſzalmája.* Plutar.

Rem acu tetigiſti. *Helyeſſen találtad.*

Remedio amaro amaram bilem proluunt. *A' keſerő füvet luggal forrozák-le.*

Remedium quæris poſt vulneratam cauſam. *Akkor kereſs puskát mikor el-vitte a' farkas a' bárányt.*

Remiſſius imperanti melius paretur. *Nem mindenkor haſznos, ollykor inkább káros a' kemény uralkodás.*

Remis veliſquè. *Kézzel lábbal.*

Rem ſuam quiſquè meminit. *Kinek-kinek az ő peterkeje faj.*

Rem tuam cuſtodi, ne tibi auferant Zingari (Poloni.) *Jószágodat őrizd az enyves kezektől.*

Renun-

Renunciavit, (longum vale 'dixit ei.) *Farba rugta.*

Re opitulandum, non verbis. *Nem szóval, de pénzel jó ám a' segétség.* Hom

Repentina mutatione nihil dificilius. *Semmi nem nehezzebb a' hirtelen változáſnál.*

Re peracta conſilium eſt in utile. *Késő eſső után kőpőnyeget hozni.*

Rerum irrecuperabilium remedium eſt oblivio. *Mit viſſza nem hozhatz helyre nem állathaiſs leg jobb el-felejtened.*

Res ad triarios rediit. *Szintén a' ſpitzre jutottunk* Livius.

Res diſciplinæ inimiciſſima otium. *A' reſtség ſemmi oskolázáſt nem ſzeret.*

Res divinæ vulgus latent. *Nem jó diſznónak a' győmbér.*

Res eſt forma fugax. *Üveg romló tserép, 's a' ſzép emberi kép, majd mind egy úton járnak.*

Res eſt ſolliciti plena timoris amor. *Gyanós félelemmel, gyakor rettegéſsel, jár a' venusnak uta.* Ovid.

Re ſine nullus eris. *Ha nálod hiános a'*

pénz

pénz, nem vagy haßnos alig eßel kenyérben.

Res inventa, & non eſt reſtituta, eſt quaſi furto ablata. *A' mit meg-találtál és viſſza nem adtál, annyi mint loptad vólna.*

Res nata ex re mea ad me pertinet. *Enyim a' tyuk tehát a' tojás-is.*

Respublica nihil ad muſicum. *Nem pennához illik a' ßablya.*

Perverſa hæc opinio agit Eraſmus, ut olim multorum occupavit animos, ita etiam num hodie multis inhæret. *Ariſtop.*

Res publica virum decet. *Ember kell á' gátra. A' tißt viſelés válaßtya-meg az embert.*

Res tanti eſt quanti emptorem invenit. *Vel.*

Res tantum valet, quanti vendi poteſt. *Annyit ér a' marha, mennyin el-adhatni.*

Res ubi abeſt, optima eſt opinio. *Ha nem jó Meſter-is, jó ha annak tartyák.*

Rete fruſtra jacitur ante oculos pennatorum.

torum. *Haſzontalan igyekezik az okoſt meg-tsalni.*

Rhetorici colores. *Tsak kivül ſzép, de belöl rút.*

Ridentem dicere verum quid vetat. *Nevetve-is meg-mondhattya ember az igazat.*

Ridenti Domino & cœlo ne crede ſereno.

Nam facili causâ Dominus mutatur & aura. *Urak ſzolgálattya, hidd tsak egy étzáka, tart, 's nem lehet álландó.*

Ridere alienis malis *l.* mandibulis. *Kedvetlen nevetni.*

Rimarum plenus. *Semmi ſzót el-nem halgathat.*

Riſus cauponis. *Tsak addig moſolyog reá, még haßnát vehesi.*

Riſus nimius levitatis eſt indicium. *Albatatlan (gaz) ember jele a' nevetés.*

Riſus profundior lachrymas parit. *A' vég öröm után nagy mendörgés poſtán nyomorúsággal taplál.*

Rivalem poſſem non ego ferre Jovem.

Hatalmas Uraság akar melly méltóság társat nem ſenvedhetnek.

Rivos à fonte deducere. Flumina facere ex rivo. *Kis dolgot nagyra vinni.*

Rivulos ſectari neglectis fontibus. *A' dolognak fejét el-hagyván lábához fogni.*

Rixa à convivio alienum eſt. *Nem vendégséghez való a' veſzekedés.*

Robur ſapientiâ firmatur. *Tsak az erô és eſs, ha együtt jár és leſſs, tartományokat nevel.*

Romano more (latinè, rotundè) loqui. *Egy átallyában (magyaroſſan) ki mondania' dolgot.*

Roma non uno condita die. *Nem egy nap épétetett Róma Városa.*

Romanus homo. *Méréſs (jámbor) ember*

Romanus (Fabius) ſedendo vincit. *Gyakran okoſsággal, és nem erőſzakkal rontnak erős várakat.* (*Az eſs nagyobb az erônél.*)

Rore paſcitur. *Széllel él. Nints ſzegénynek mit enni.*

Roſam quæ præteriit, ne quæras iterum. *A' mi meg-vólt 's el-múlt talám ebre*

ébre fordúlt, kalmár azt nem fontollya. A' mi el-múlt arra ne váſsék a' fogad.

Roſas mihi loqueris. *kedvem ſzerint való dólgot ſzollaſs.*

Roſcius eſt in hac arte. *Ugyan fő ebben.*

Rota plauſtri malè uncta ſtridet. *Tsikorog a' kerék, meg-itta a' kotsis a' háj árrát.*

Rubo neglecto vitis ampetitur. *Nem ſokat hajtnak a' bitván árura.*

Rubor in puero virtutis eſt color. *Jó jele a' gyerrekben az el-piroſodás (pirulás)*

Rubrum ne ſit fortius nigro. *Többe ne érjen a könyvnek titulusſa, mint magában foglal.*

Rude aliquem donare. *Valakit ſzabadſaggal-meg ajándékozni.* Horat.

Rudentem movere omnem. *Minden útat (módot) fel-keresni.*

Rufus rarò bonus; ſed ſi bonus valdè bonus. *Veres ſzakálluakban-is találtatnak jók.*

Rumor publicus non omninò fruſtra eſt. *Nem eſik a' forgáts vágás nélkül.* Heſio.

Rumpantur ut illia codro (Momo.)

Ha mindgyárt meg-fakad-is belé.

Ruſtica turba ſuos neſcit deponere mores. *Vel.*

Ruſtica natura tenet ſua jura. *A' paraßt ugyan tsak paraßt.*

Ruſticus inflatur nimium ſi ſæpè rogatur. *Ha paraßtod kéred, tsak el-kevélyéted, 's fel-duzzaßtod az órrát.*

S.

Sacra profanis miſcere. *Mindeneket egybe keverni (Zagyválni.)*

Sacrificium ſine fumo. *Itt ſem ſzéna ſem ſzalma.*

Sacrum ſine fumo. *Szegény ebéd a' hóß bor nints.* Lucian.

Sæpè calamitatis ſolatium eſt noſſe ſuam ſortem.

Sœpe deſperatio ſpei causa eſt.

Sœpe & contemptus hoſtis cruentum certamen edidit. *Ellenség meg-vetés vérben keverkedés vólt ſokszor a' hadakban.* Livius.

Sœpe etiam eſt olitor valde opportuna locutus. *Sokszor a' hájas táskából eßik ki a'*

ki a' siros pogátsa. Macro.

Sœpe etiam optimè cogitata peſſimè cadunt. *Az okos tanátsnak ſints mindenkor jó ki-menetele.*

Sœpe ingenium plus valet corporis robore. *Vas-matska-is Gályát ollykor meg-nem tarthat,* Remora *kitsiny hal, de ellene alhat.*

Sœpe in Magiſtrum ſcelera redeunt ſua. *Meſterét a' ßáblya ſokszor agyon vágja* Seneca.

Sœpe Jovis telo quærcus adußa viret. *Dorgálás és veßßő tsak ne légyen késő a' roßból-is jót tehet.* Ovid.

Sœpe majori fortunæ locum fecit injuria. *Sokakat irégység kár és nagy veßzteßëg emelt fő betsűletre.* Sen.

Sœpe ſub attrita latitat ſapientia veſte. *A' rongyos dolmánybã földozott nadrágban, ſokszor van okos legény.*

Sœpe ſub pallio ſordido ſumma ſapientia eſt. *Idem.*

Sœpe ſub quo non ſperes gurgite piſcis erit. *Véletlen bokorban a' nyúl gyakran fekszik.*

Sœpe ſumma ingenia in occulto latent. *Sok jóló a' hámban meg-ſárad vonyáſbã mert nem tudgyák jó vóltát.*

Sœpe unde præſidium expectatur, periculum oritur. *Honnét ſegitséged várod gyakran veſted onnét todól fejedre.* Curtius.

Sœpius ignotis bene nans ſepelitur undis. *SokSzor jó uſsót-is habok el-boréttyák.*

Severitate modicâ conſervatur authoritas. *A' lágy páſtor miatt farkas lejtőt rughat, 's gyapjat hánybat előtte.*

Sævum præluſtri fulmen ab arce venit. *AZ Ur-is kölduſsá, 's a' Tsáſsár kapásá lehet juthat botskorra.*

Salem & caſeum edere. *Kenyér és ſajt két tál étek.*

Salem & menſam ne prætereas. *Ne utáld-meg a' nyájas koldúſt.* Origen.

Salis onus unde venerat illic abijt. *Hamar (ebűl) gyűjtött marha, ollyan mint fa-moha hirtelen keveſedik.*

Sal Patriæ pluris faciendus eſt quàm hoſpitis menſa. *Ember hazájának és nem adóſsának tartozik a' vérével.*

Salſitu-

Salſitudo non ineſt illi. *Sem éſs, ſem okoſság nintsen benne.*

Saltare Cyclopem (Titium.) *Bolond modra vigadni.*

Saltu in uno duos apros capere. *Egy tsapáſsal kettőt ütni.*

Salus civium ſuprema lex eſto. *Jó Magiſtratusnak tiſsti, hogy jobágynak haſsnát nézze mindenben.*

Sambucam citius coloni aptaveris alto. *Nem illet ſzamárt veres nyereg.* Pers.

Samiorum mala metuis. *Azon félſs hiſszem, hogy alád ne öntsék.*

Sanat ſanctificat, ditat quoqè ſurgere mane. *Reggeli imádſság, munkában fáradſság, áldott, haſsnos iſtenes.*

Sani ægris ditiores. (*kelletlen ott a' kínts, hol jó egéſség nints jaj, jaj, tsak azt dudollya.*)

Sanior piſce. *Olly egéſséges mint a' hal.*

Sapiens à ſe ipſo dependet. *Az okos magától, nem a' ſzerentsétől ſzokott mindenben fűgni.*

Sapiens non eget. *Gazdag a' bölts.* Ariſt.

Sapiens ſibi ſapiat. *A' ki okos lenni akar*

's máſt itélni, magát nézze az jól-meg.

Sapiens ſua bona ſecum fert. *A' bölts ('s tudós) ember mindenütt otthon van (minden marháját magával hordozzá.)* Svidas.

Sapientem apud ſtultos loqui moleſtum. *Nehéz bölts embernek ſzamárok közt ſzólni.* Diog.

Sapientia gubernator navis. *Eßßel gubernálni jobb, mint az erővel.*

Sapientia inexitu canitur. *Végén valik meg. (Minden botnak végén a' feje.)*

Sapientia vino obumbratur. *Nints olly bölts ember, kit a' bor meg-nem bolondit.* Plinius.

Sapientior Neſtore. *Igen bölts ember.*

Sapienti ſat dictum. *Meg-érti azt kinek nem koßos a' feje. (A' tudós embernek jó papolni.)*

Sapientis eſt conſilium mutare in melius. *Az okoſhoz illik, ha roßßúl tselekszik, tanátsát változtatni.*

Sapientis eſt nihil, quod pœnitere poſſit facere. *Böltst mi meg-bánthatna vagy ſzomoríthatna; tißte ne tselekedje.* Cic.

Sapientum octavus. *Kellő bölts ember (tizenharmadik Apoſtol.)* Horat.

Sapit liber demorſos ungves. *Meg-tetßik, hogy ſokat* meditálodtak *ezen a' könyven.*

Sarcinas colligere (componere.) *Magát az utra kéßéteni.*

Sarculum profectus rutrum redijt. *Az ökröt ha Bétsben hajtyák-is ugyan ott-is tsak ökör.*

Sardanapalus. *Tsak haſnak ſzolgál.* (*Suskás (buja ember.)* Ariſtop.

Sartaginum pernities. *Aßtal hazugja.*

Sarta tecta ſunt. *Semmi nyavalyájok nintsen.*

Sat citò, ſi ſat bene. *Elég hamar ha elég jól.* Cato.

Sat dotata venit, quæ bene caſta venit. *Örökség's majorság, ház, minden gazdagság nem ér jámbor aßßonnyal.*

Satellitium magnum, amor. *Leg-jobb iſtrása (viraßtó) a' ßerelem.* Viv.

Satietas taſtidium parit. *Bővben bűdes, ſzűkben édes.*

Satietas ferociam parit. *Tehéti's téßi.*

Satis pro imperio quiſquis es. *Laſſabban barátom.* (*Hiſſem nagy bůzzel vagy*)

Satius erat hoc ulcus non attingere. *Jobb lett vólna ezt a' (gonoſzt) bibét nem is illetni.*

Satius eſt alieno mori ſcelere, quàm metu proprio. *A' ki féltében meg-hal, annak tudod mivel harangoznak.* Curt.

Satius eſt bene ignorare, quàm malè didiciſſe. *Jobb roſſſat nem tudni, mint ſem meg-tanúlni.* (*Jobb ſemmit nem tudni mint tsak imigy amugy.*)

Satius eſt initijs mederi quàm fini. *Káſát addig fujjad mig meg-nem ég ſájad, izetlen ki-ne kőpjed.* Svidas.

Satius eſt longè á ſua domo bellare quàm tecta ſua defendere. *A' hadakozáſban jobb lovadat az ellenség ſövényéhez mint a' magadéhoz kőtőd.*

Satius eſt mori, quam ſemper querulari. *Jobb egyſſer meg-halni, és ſok bútól válni, mint mindenkor kínlódni.*

Satius eſt pedibus labi, quàm lingvâ. *Jobb lábbal meg-eſni, mint nyelvel botlani.*

Satius

Satius eſt recurrere, quam malè currere. *l:*

Satius eſt regredi quã malè cœpta ſequi. *Jobb viſzſza menni, hogy nem mint gonoſſúl előre futni.*

Satius eſt ſerò quam nunquam diſcere. *Jobb későn mint ſoha-is nem tanúlni.*

Satius eſt ſubire ſemel, quam cavere (timere) ſemper. *Jobb egyſſer ſenvedni, mint mindenkor félni.*

Sat pulchram duxit ſibi, cui bona contigit uxor. *A' bort nem ſinéjért, de kedves izéjért ſzokták pénzen meg-venni*

Saxum ſœpè volutum haud obducitur muſco. *Gyakran bordoskodó, 's helyét változtató, dns gazdag a' nem lehet.* (*Nehezen léſſen jó Deák a' ki kűlőmb-kűlőmb*) *ſkólákat válogat.*

Saxum volvere. *Váltig vólna rajta, de ugyan ottan vagyon.*

Scabioſior leberide. *Sem izi ſem bůzi.* Svidas.

Scalprum ſanæ parti corporis adhibet. *Ott orvoſol* (*gyógyitt a' ból nem kellene.*

Scarabæus aquilam quærit. *Ő-is emberrel ve-*

rel vetekedik, gyermek lévén.

Scelera non habent consilium. *A' kit Isten meg-akar büntetni, előbb az eszét veszi-el.*

Sceleri nunquam defuit oratio. *Törvényben ragadás jó.* Sen.

Scenæ servire. *Magát az alkalmatossághoz alkalmaztatni.*

Scilicet accenso domus est ornatior omnis. *Nyájas a' tűz.*

Scilicet obstrepitans argutæ vaspa cicadæ *Mint dong mint a' darás a' prűtzök közöt*

Scilicet ut fulvum spectatur in ignignibus aurum.

Tempore sic duro est inspicienda fides. *Társod inségedben, barátod bűkségben ismérhed meg leg jobban.* Ovid.

Scilicet! ut retro rusticus arma gerit. *Hátúl mint a' paraszt bokta hordni a' dárdát*

Scindentur vestes, gemmæ frangentur & aurum. *Vérrel gyűjtött sok kints, kinek száma-is nints, tűz, 's láng miatt el-veszhet.* Ovid.

Scindere glaciem. *Valamire útat nyitni.*

Scindi-

Scinditur incertum studia in contraria vulgus. *Alhatatlan 's széles mindenben a' kősség.* Virg.

Scintillis haud terrentur fabrorum filii. *Hozzá szokták a' tzigány gyermekek a' szikrához.*

Scire aliquid laus est, pudor est nihil discere velle. *Nem szégeny nem tudni; de tanulást futni (semmit nem akarni tanúlni.)* Cato.

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter. *Az elrejtett kintsnek 's az illyen gyöngyöknek valljon ki veszi haszná-t.* Persius.

Scire volunt omnes, mercedem solvere nemo. *Kiki mind örömest tanúlna, hogy ha fizetés nem vólna.*

Scire volunt omnes studiis incumbere pauci. *Ha a' tanúlás kevés munkával vólna, kiki tudós lenni akarna.*

Scisscitantes ad Trojam pervenerunt Græci. *Az értekezéssel 's értelmes kérdéssel mindenütt által mehetz-.*

Scopæ dissolutæ. *Távol hegyel hánták öszve (Ugy áll egyben mint a' fövény.)* Cicero.

Scopæ

Scopæ recentiores ſemper meliores. *Az uj ſeprővel lehet jól ſeperni.*

Scribere ſcribendo, dicendo dicere diſces. *A' gyakorlás nemzi, bőltseſſégét, 's ſzüli.*

Scrupulum alicui evellere (eximere.) *Valakinek kétſégét meg-fejteni.*

Scrupulum injecit. *Mint ha kéſt ütőtt vólna ſzivemben,* (*Nehéz követ gördített előmben.*)

Scrupulus aliquis me urget, (ſtimulat,) (pungit.) (*Igen nagy gond izgat.*

Scruta ſcrutarius laudat. *Minden róka a' maga farkát ditséri.*

Scutum abjicere. *Magát meg-adni.*

Scytharum ſolitudo. *Ennek ſem háza sẽ tüze.*

Scythica oratio. *Ökörtől ló példa.* (*Kemény beſséd.*) Lucian.

Secretum eſt inter duos tantùm, inter tres nihil abſconditum. *Nem titok a' mit hárman tudnak.*

Segnius expediunt comiſſa negotia plures. *A' ſok ſakáts közt sótalan marad az ételk.*

Semel

Semel in omni vita cuiquè arridet fortuna. *Pokolban-is eſik egyſſer egy innep.*

Semel malus ſemper præſumitur malus. *A' ki betsületét el-veſzti's hitelét, máſſor ſem hiſznek annak.*

Semper affert Lybia mali ac novi quippiam. *Patika az ő feje mindenkor talál valami* fracturát.

Semper agricola in novum annum dives. *A következendő szép' siros eſztendő gazdagittya paraſztot,* (*ſzantó vettő embert.*)

Semper aliquid mali propter vicinum malum. *Kinek roſs ſzomſzédgya áradának gondgya, és ſzaporodik kára.* (*Ragadó a' gonoſz.*)

Semper feliciter cadunt Jovis tali (taxilli.) *Akár mint légyen a' másé de jól forog az ő kereke.*

Semper gravior in paucitate jactura eſt. *Hól kevés a' bárány és a' finum arany nehéz annak veſzéje.* Curt.

Semper Ilio mala. *Mindenkor valami nyavalyája* (*bibije*) *vagyon a' ſzegény embernek.* Athen.

Semper

Semper ſeni juvenculam ſubjice. *A' vén ketske-is meg-nyallya a' ſót'* Diog.

Semper ſuperioris anni res meliores. *AZ el-mult eſtendők jobnak tetznek 's idők, mint hogy ſem jelen valok.* Diog.

Semper tibi pendeat hamus. *Mindenkor magadra vigyáz's dolgaidra, és kéſſé légy mindenre.* Ovid.

Semper virgines furiæ. *A' boſſzu állásból 's az illyen Leányból ſoha ſajha nem léſſen.* Sophoel.

Senectus ipſa morbus eſt *Elég nyavalya a' vénség. Az unalmas vénség, izetlen nevetség mert ég kedve kőrömre* Ter.

Senectus nimium ad rem attenta. *Kotzódás irégység vénben van főſvénység fel juthat zab kenyérre.*

Senectutem ut adipiſcantur omnes optant, eam accuſant adepti. *Kelletlen vendég a' vénség.* Cic.

Senes bis pueri. *A' vének kétzer léſſnek gyermekekké. (Szárában ſállot az eſſe.)* Varro.

Seneſcit bos aſt opera multa bovis. *El-érte a' ſok péntek.*

Sene-

Seneſcit citò cumq; flore decidit gratia. *Nem ſokáig tart a' kőſönet. (A' jól tett helyében világ nem ád vizben, de poſványoſban vezet.*

Senes erigere durum eſt qui cadunt Juvenes. *A' ki mi vétekhez ſzokott iffiantã, nebéz arról vénségében el-ſoktatni.*

Senes ſunt oblivioſi. *A' vén hegedűs mindennap egy notát feleſt-el.*

Senex bos non lugetur. *Ha ſzolga megyénül, Ur dolgában ſérül ſenki ötet nem ſzánnya.* (*Eleget élt ſzegény ha meg-holtis.*) Lucian.

Senex pſittacus negligit ferulam. *Nehéz az ag ebet ſzeliditteni.*

Senum conſilia juvenum lanceæ. *Öregek tanátsa iffiaknak munkája.*

Septem convivium novem convitium. *Vendégek ſerege gazda nehézsége.* Gell.

Sepulchrum hians. *Gonoſz nyelvű ember.*

Sepultura aſini ſepelire. *Temetetlen hagyni.* (*Temetésre méltatlannak itélni.*)

Sequitur ſuperbos ultor á tergo Deus. *A' rút kevélyeket és nagyra nézőket az Iſten meg-bűnteti.* Sen.

Sera

Sera in fundo parſimonia. *Késô a' kolbáſt akkor kémélni mikor el-fogyott.*

Serendum eſt etiã poſt malam ſegetem. *A' ſzerentsétlenség után-is probát kell tenni.* Sen.

Serenitati nubem inducere. *Még az ôkör alatt-is borjut keres.*

Serere ne dubites. *Haſznos munkának nintsen fáratsága.* Colum.

Seris venit uſus ab annis. *Idôvel érik a' gyümölts.*

Sermo animi index. *Madarat tolláról, az embert ſzaváról könnyen meg-iſmerheted.*

Sermones blandi non radunt ora loquentis. *Senkinek a' ſzép nem ſzakaſztya-meg ſzáját.*

Sermo puerorum in platea eſt à patre vel matre. *Mint atyák dúdólnak fiak úgy tântzólnak (Gyermekek attyoktól mit halnak 's annyoktól arról ſzólnak azután) (mindenütt.)*

Sermo virum decet. *Embert illet a' ſzó.*

Serô molunt Deorum molæ. *Az Iſten ſokáig várakozhatik.* Plut.

Serô

Serô ſapiunt Phryges. *Késô a' kár után a' buſulás, (késô ſülve.)* Cic.

Serò ſi entium, mane conſilium. *Ne lehеſſen ollyan haragod, hogy más idôre ne halaſzſzad.*

Serò veniſti; ſed coloño hinc te conferas. *Késôn jöttél, hanem moſdgyál, 's kendjél ki az ajtonn.*

Serpens niſi edat ſerpentem, draco non erit. *Szegénnek jószága, értéke 's marhája hizlalja a' gazdagot. (A' kigyó ha kigyót nem eſzik ſarkány nem lehet.)*

Serpentem in ſino foves. *Kigyót tartaſz kebeledben.*

Serram contentionis cum aliquot ducere (reciprocare.) *Szüntelen veſzekedni.*

Servire principi viro nullius eſt hæreditas. *Tsak addig kedves a' ſzolga még haſznát vehetik. (A' ſzolga meg-vénül megſántúl meg-sérül, Ura ſzolgálattyában élhetetlenül immár, mert érte veſzél 's kár : nints már a' gratiában.)*

Servitus ipſa morte triſtior. *A' tömlötzi rabſág, nem tsak nyomorúſág, de nebe-*

nehezebb halálnál. Curtius.

Servo non eſt otium. *A' ki ſzolga nem Ur. Dolgozni tarttyák a' ſzolgát.)*

Servus cum ſit comam gerit. *Eb ßőlő ſem terem kertben meg-is bort válogatſzt*

Servus heritis imperij non cenſor, ſed miniſter eſt. *A' ſzolgának azt kell mivelni, mit az Ura parantsol és a' többit az Urra hagyni.* Quint.

Severitas aſſidua amittit autoritatem. *Ki mindenkor komor, arra ſenki nem hajt* Seneca.

Si bis bibis, honeſtè ibis, ſi ter quater, ſólve frater. *Hogy ha iſsol kétßer, el-mehetſz mint ember, ha háromßor négyßer, fizeſs-meg ugy egyßer.*

Si caſeum haberem non deſiderarem abſonium. *Egéſséges embernek kenyér és ſajt két tál étek.*

Sic itur ad aſtra. *Igy ßokot az ember betsületre menni.*

Si credere fas eſt. *Haßabad hinni (igaz.)*

Si culpare velis culpabilis eſſe cavebis. *Hogy ha máſt dorgálni akarſz 's meg-fedeni, bát te fegyhetetlen légy.*

Sicu-

Siculus miles. *Mindent meg-tselekeßik a' pénzért. A' Székely pokolban-is elmégyen tsak meg-fizeſſenek.* Zen.

Sic vos non vobis fertis aratra boves. *Ökör-is ßánt zabnak, de adgyák azt a' lónak, ſzőke eßik polyvában.* Virg.

Si dare vis ſociam, da bone Chriſte piam. *Uram ſegétſéget ha adſz 's feleſéget, adgy jámbort 's téged félőt.*

Si fortuna volet, fieres de Rhetore conſul,

Si volet hæc eadem, fies de conſule Rhetor. *Minden dolog tsak a' ßerentién forog.* Juvenal.

Si fueris quarum diviſor particularum,

Hanc diſcas artem, meliorem ſumito partem. *Hogyha nyulat oßtaß, vagy ludat darabalß, leg jobb réßt tarts magadnak.*

Si fueris Romæ, Romano vivito more.

Si fueris alibi, vivito ſicut ibi. *Vendég fogadoban, vagy pedig templomban, ha maſok fizetnek, avagy énekelnek, néked-is kell követned.*

Si fueris Thraſo non defuerit tibi Gnato.

Hidd-

Hidd-el magad, ha ßégyent akarß vallani.

Si Gerion eſſem. *Ha hat kezem vólna.* Geryon erat Rex trium Hiſpanicarum inſularum unde â poetis tricorpor fingitur.

Silendo nemo peccat. Silentii tutum præmium. *Nints jobb 's haßnoſsab a' halgatáſsnál.* Ariſtot.

Si libeat ſervare procul quoquè numina poſſunt. *Meg-lehet ha Iſten akarja*

Simia caudata. *Nem hittem vólna hogy olly játékos.*

Simia in pelle leonis. *Nagy a' ſzája ſemmi maga.* (*Azt veli, hogy ô ölt meg-a' gunárt.*)

Simia fucata (gravida.) *Olly kendőző mint az olajos-korsó* (*kevély, büzke, kérkedő ember.*

Simia non capitur laqueo. *Nehéz majmot törben meg fogni.*

Simiarum pulcherrima de formis eſt. *A' mi rút tsak rút az.* (*Ugyan tsak roß azért ô, ha magában laizik-is valaminek.*) Plato.

Simia

Simia ſimia eſt etiam aurea geſtet inſignia. *A' törsök ugyan tsak törsök, akar mint tsimogaſsák.* Lucian.

Simile ſimili gaudet. *A' haſonló haſonlót ßeret.* Ariſtot.

Similes videntur captivis ex Pylo. *Olyan mintha a' koporsóból vonták vólna ki.*

Similitudo eſt ſacietas, vel benevolentiæ mater. *A' haſonló tereh ſenkinek nem ßegy-ki a' nyakát.*

Simplicibus præſens DEUS eſt, offenditur aſtu. *Az iſten-is az egyűgyűekkel tart.* Mant.

Simplicitas amica legibus. *Az egyűgyű ember ritkán jô biró eleiben.*

Simulata probitas duplex nequitia. *A' tétettes jámborság két-féle latorság.*

Simul ſorbere & flare difficile. *Nehéz egy uttal két munkát tenni.*

Sine adverſario nulla luctatio. *Ellene álló nélkül ſoha nem lehet hartz,* Cic.

Sine capite audit (fabula.) *Maga ſem tudgya hól hallya,* (*ſe fűle, ſe farka, ſe eleje, ſe utollya.*) Zenod.

Sine cerere & Baccho friget venus. *Eb*

a' varga bőr nélkül. (Kenyér és bor nélkül meg-hűl a' szerelem.) Virg. Teren.

Sine pennis volare haud facilè. *A' madár sem repülhet addig, még szárnya nints (nyőh.)* Plaut.

Sine pulvere. *Minden munka és fáradság nélkül.*

Sine sale panis. *Izetlen beszéd.*

Si nisi non esset, perfectus quilibet esset,

Sed pauci visi, qui caruere nisi. *Ha gőrbe nem vólna lőtt nyujtó lehetne.*

Sinistra manu utitur. *Mindent el-kanyarétt.*

Sinistro Hercule (genio) natus. *Szerentsétlen orában termett (született.)*

Si non adsunt carnes, taricho contentos esse oportet. *A' hól bor nints serrel is meg-kell ott elégedni.* Diog.

Sint Mecœnates, non deerunt Flacce Marones. *Hogy lampás jól égjen olaje kell reá tőlteni. (Jó léssa tart jó sövént.)* Virgil.

Sint procul à nobis juvenes ut fœmina compti,

Fine

Fine coli modico forma virilis amat. *Nem illik legényhez úgy mint gőgős szűzhez, az igen nagy tzifraság.* Ovid.

Si pœnitet, haud nocet error. *Leg-jobb* pœnitentia *a' soha nem tselekedés.*

Si quâ placent, abeunt, inimica tenacius hærent. *A' mit ember szeret ollyan gyakran el-veszt, a' mit gyűlől meg-marad.* Mant.

Si quâ sede sedes, & erit tibi commoda sedes,

Illâ sede sede, nec ab illa sede recede. *Ollyveszteg segedden, ha jól vagyon dolgod.*

Si quâ venit serò magna ruina venit. *Minnél később tsapás annál nagyobb romlás.* Prosp.

Si quâ voles aptè nubere, nube pari. *Hogy ha házasodni akarsz 's társat venni, végy magadhoz hasonlót.* Ovid.

Si quis amat CHRISTVM, mundus non diligit istum. *Krisztusnak barátyát, és ő hiv szolgáját e' világ nẽ szereti.*

Sirenes præternavigare. *A' gyönyörűséget (lest) el-kerűlni. (El menni a' nagyán.)*

Sirenibus ad perſvadendum aptaior. *A' követ-is fel-tudná indíttani ſép ſóval (még a' kőſſiklát-is reá tudná beſéleni.)*

Si rota defuerit, tu pede carpe viam. *Ha ſekered nintsen talpad kéſſen légyen;* Ovid. Horat.

Si ſapis, quod ſcis, neſcias. *Ha eſed vagyon a' mit tudſs is ugy tarts magadnál, mint ha ingyen ſem tudnád.*

Siſyphi ſaxum volvere. Siſyphius labor *Erőlködik de ugyan tsak ott van.*

Si tacuiſſes Philoſophus manſiſſes. *Ha halgattál vólna,* Salamonnak *tartottak vólna.*

Si tanti vitrum quanti margarita? *Ha illy drága a' ſalma, hogy léſſen a' ſéna.*

Si terra non capiet cœlum capiet. *Nyitva az ég.*

Si tibi amicum, nec mihi inimicum. *Ha te ſzeretsd én ſem utálom.*

Si tibi Chriſtus adeſt, fiet vel aranea murus. *A kit Iſten őriz, ſok kard dárda nyil 's viz el-nem veſztbet hirtelen.*

Si tibi machæra eſt & nobis urbina eſt domi. *Az-én kardom ſem fűz-fa (az-én puskám ſem bodza-fa.)*

Si tibi parva res eſt, eſt tibi magna quies. *Kinek nintsen lova nem ággodik rajta.*

Sit licet in natos facies auſtera Parentum.

Æqua tamen ſemper mens eſt & amica voluntas. *Bár komoron nézzen, fiára tekintsen Atya, más van ſivében.* Mant.

Si tu in legione bellator, ego in culina Ares. *Hotza gazda-ſony a' gyermeket, ne néked a' dárda.*

Sive eris in Tyriis, Tyrios laudabis amictus.

Sive eris in Cois, Coa decere putabis. *Magad Tartományhoz, 's lakó Országodhoz ſzabjad mennyiben lehet.*

Si vinum poſtulet pugnos illi dato. *Sokat kér a' beteg, de az egéſséges nem adgya. Nagyobb a' nem adó, kiſſebb a' kivánó, beteg-is azt ſajnállya.* Svidas.

Si volet: invitum haud quaquam obduxero quoquam. *Ha akarja jó, hanem, ám láſſa.*

Smaragdus licet inſignis in luce obſcurus.

rus. *Ebnek vonßák aßtalra fejét, 's ő a' pad alá vonßa.*

Societas fide colligitur. *Hivséggel tartatik-meg a' jó barátság.* Cic.

Socrus ſe nurum fuiſſe non recordatur. *Ritkán jut embernek az ellébeni állapotya eßében.* (*Napad nem gondollya hogy ő-is tsak Meny vólt.*)

Sola juvant, quæ lucra ferunt; ſed cætera ſordent. *A' mi pénzt hajthat a' mindeniknek kedves.*

Sola miſeria caret invidia. *Senki nem irégyli a' nyomorúságot.*

Solem adjuvare facibus. Soli lumen inferre. *Délben gyujtani gyertyát.* Gratia.

Solet cibus, cum ſummitur tacitos efficere, potus loquaces. *Etelnél kevesét, de ſokat bor mellet ßokott az ember ßólni.* Macro.

Solis medicis licet impunè occidere. *Szabad orvosnak embert ölni.*

Solitudo eſt mater ſolicitudinis. *Az egyes élet nem lehet bú nélkül.*

Sol non invidet veſperæ. *A' Meſter könnyen*

nyen el-ßenvedhet maga mellett egy hímpellért.

Solum lac galinaceum non habet. *Az egy madár tejen kivül mindene vagyon.* Ariſtop.

Somnia fallaci luduntur temeraria nocte, Et pavidas mentes vana timere jubent. *Alom 's eſtébi idő.* (*Nem ſokat kell az álmon épitteni.*) Tibull.

Somnium narrat. *Almot hivelyez.*

Somnium tuum tibi narro. *Azt adom (ſzámlálom) elődben; mit az előtt tudtál.* Horatius.

Somno, eſcâ, requie, nemo carere poteſt. *Etel, ital, álom, ſzükséges e' bárom, e' világi életre.*

Somno vinoquè ſepultus. *Olly réſzeg, hogy ſem Meny, ſem föld felől ſemmit nem tud.*

Somnum dormit leporinum. *Ugy (nyitva álló ßemekkel) alußik mint a' nyúl.*

Somnus domat famem. *Az aluvás evés helyett vagyon az éh embernek.*

Sorbe quod ipſe miſcuiſti. *Ha töltötted meg-is igyad (ki-is hörpentsed.)*

Sorbere & flare ſimul difficile. *Nehéz egyßersmind két munkát mivelni.* Plaut.

Sordent prima cum majora quæq; ſperantur. *Nem kell ott zab kenyér, ból kéßen vár kövér fejér búza pogátsa.* Curtius.

Sorex ſuo perit inditio. *Maga ſzavára fogják meg a' hariſt.*

Sortitio, non præfocatio. *Törvény 's igaſság.*

Sortitur nullam vecors ignavia laudem. *Nem ſok pálmája van a' here embernek.*

Spartam quam nactus es orna. *Hogyha tißtet nyertél 's betsületre mentél járj-el igazán (tißteſſen) benne.* Cicero.

Spectatores ſunt extra periculum. *A' nézőnek ſoha nem látßik a' játék nehéznek (veßedelmeſnek.) A' ki nem jádzik nem veßt.)*

Spectatum veniunt • veniunt ſpectentur ut ipſi. *Nem jönnek ők látni, de inkább láttatni* Ovid.

Speculo ne te contempleris ad lumen. *Ne néz gyertya világnál a' tükörben, az az, ne hidgy annak a' mit látſz, banem a' mit*

a' mit okoſsággal meg-próbáltál.

Speculum viri vinum. *A' bor mutattya-meg az embert.*

Spem pretio non emo. *Az Æſopus ebe árnyéknak örülve a' kontzot-is el-veßti.*

Spemquè metumque inter dubius. *Magam ſem tudom hogy vagyok. (Az én dolgom merő reménység's félelem.)*

Spem vultu ſimulat, præmit altum corde dolorem. *Teli torokkal nyeli keſerüségét.* Cato.

Spes alit agricolas, ſpes ſulcis credit aratris

Semina, quæ magno fœnore reddat ager. *Reménység ha reád néz, édeßb hogy ſem nádméz biztat jövendő jókkal.* Tibul.

Spes bona dat vires, animam quoque ſpes bona firmat,

Vivere ſpe vidi, qui moriturus erat. *Reménység tartya az embert. A' reménység olly gyors, nem fél mit hozzon ſors, 's nem tud attól rettegni.* Ovid.

Spes confiſa DEO, nunquam confuſa recedit. *Ki Iſtenben bizik meg-nem zsalatkozik.*

Spes in nobis eſt, in DEO exitus. *Miénk a' reménység de Iſtennen áll a' kimenetel.*

Spes miſeria eſt dulciſſima. *A' reménység olly iz, ki el-foly mint a' viz, és hamar meg-keſerétt.*

Spes ſi fruſtravit tu miſer eſſe potes. *Nem birhatſz ſiveddel, ha tőled véſs azel, a' mit ſzerentse igér.*

Spes reficit Dominum fallit & ipſa ſuum. *Igérettel untat, 's karón varjat mutat gyakorta a' reménység.*

Spes ſæpe fallit angurio. *Szárnyon jár és repül, édesget és őrül reménység biztatása.*

Sphæram inter ſe reddere. *Egy másnak kezére adni.*

Spinx hominibus inſipientia. *Nagy gyalázat embernek a' tudatlanság.*

Spicilegium relinquere. *Munkát hagyni utánna.*

Spina armat roſas. *Sértő tőviſek kőzt a' rosák ſzédetnek.*

Spina parvula bona videtur. *Még a' gyermekek kitsinyek addég ſzépek (jók.)*

Spinæ ſe invicem complectuntur. *Egyik*

gyik lator a' máſikat iſmeri.

Sponde, præſto noxa eſt. *A' farkas malatzot, nem láttad 's hogy kontzot nyálazatlan el-ejtsen.* (*Légy kezes másért ha veſsned kell,*)

Spondilla fugiens peſſimè pedit. *Rút büzzel vagyon a' jámbor.* (*A' roſsnak mindenütt roſs hire vagyon.*) Ariſt.

Spongia medebitur. *könnyű még viſſza mondani.*

Sponſa cuiquè ſua pulcherrima. *Kiki a' mit ſzeret kedves az annál, kedvesbb magáni nyomó aranynál.*

Spreta in tempore gloria interdum cumulatior redit. *A' ki méltóſágon, nem kap 's Uraſágon, végre nagyobbat nyerhet.* Plinius.

Stateram ne transgrediaris. *Igaz törvényt ne ronts, 's jó rend tartáſt ne bonts, ha kivánſs uralkodni.* (*A' tzélt által ne hágd.*

Statua taciturnior. *Olly ſzótalan mint a' bálvány.* Hor.

Stentore vocalior (clamoſior.) *Jó ſavattyus* (*nagy kiáltható.*)

Stet in capite pileus. *Légy álhatatos szavú.*

Stipulæ ignem admovere non tutum. *Nem jó a' tűzre olajt tölteni.*

Stomachus ei non fert. *Nem fér a' fogára.*

Strigillatio curta exiguo caballo. *Könyű a' kopaszt beretválni.*

Strenuus esto quo te posteritas quoquè laudet. *Emberkedgyél, hogy ezután-is maradgyon-meg hired neved.*

Studium sine æmulo marcescit. *Társal (vetekedővel) jó a' tanúlás.*

Stultitiæ proprium est aliorum vitia cernere oblivisci suorum. *Bolondság más szemében a' szálkát nézni 's nehéz gerendát magájéban nem látni.*

Stultitia est te tristem esse ei, cujus potestas plus potest. *Bolondság náladnál hatalmasabra haragudnod.*

Stultitia est præpropera sapientia. *Idővel érik a' gyömölts. (Szent Iván havában, ha harapsz almában innyeid összve vonnya.)*

Stultitiam patiuntur opes. *A' gazdag ha bolond-is szerentsés.*

Stultitiam simulare loco prudentia summa est. *Nem mondom tzigánság, de ollykor ravasság, tud magával haßnálni.*

Stulto ne permittas digitum. *Nem jó a' bolondal tréfálodni. (A' ki ebbel jádzik fája légyen kezében.*

Stultorum nomina ubiquè jacent. *A' bolond ó nevét, hogy terjeßße hirét, mindenütt fel-jegyezi.*

Stultorum omnia sunt plena. *Mindenütt vannak bolondok.*

Stultorum thesaurus maledicentia. *A' bolondnak nints egyéb fegyvere a' nyelvénél.*

Stultum est incerta procertis summere. *Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tzuzok.*

Stultus ad cribrum. *Igen tud varga lovat patkolni.*

Stultus digito loquitur. *A' bolond mikor ßól, kezével mutogat.*

Stultus est, qui impossibilia meditatur. *Bolond és eßtelen lehetetlenségben ki-elméjét fáraßtya.*

Stultus si tacuerit, pro sapiente reputatur. *Sok hogyha halgatna nem tudnák ki vólna.*

Stultus ſtulta loquitur. *A' bolondnak a' ſava-is bolond.*

Stultus ſubligaculo indutus id omnibus oſtentat. *A' bolond még azzal-is kérkedik a' mit ſégyenleni kellene.*

Sua cuiquè ſtultitia nocet. *Kinek kinek az ô maga bolondságat árt.*

Suæ quemquè fortunæ maximè pœnitet. *Senki nem elégszik-meg maga ſorsával.* Cic.

Sub aliena arbore fructum colligit. *Más munkájával él.* Livius.

Sub ficu quieſcere. *Tsendes (nyugodalmas, békeſséges) életet élni.*

Sublatâ lucernâ nihil intereſt inter mulieres. *Minden tehén fekete étzaka. (Egy Aſſzony ſem ſzemérmes a' ſetétben.)* Plutarch.

Sublato fundamento tollitur relatio. *Meg-hólt a' gyermek oda a' komaság.*

Sub omni lapide ſcorpius dormit. *Tsinnyan beretváll, mert meg-akadſs. (Soból nem bátorságos.)*

Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit. *A' gyermekekből-is emberek válnak.*

Sub

Sub roſa hæc tibi dico. *Titkon mondom ezt néked.*

Subtractum Chriſto lucrum ſit Ditis Averni. *A' mit Iſtentôl ſzánſs, 's Oskoláktól meg-vonſs el-viſsi azt az ördög.*

Subula leonem excipit. *Igen lágyon nyul hozzá.*

Succeſore novo tollitur omnis amor. *Náladnál kedveſsebb ha jütt ſzerelmeteſsebb, Mátkádhoz, vakarodgyál.*

Succeſſus etiam in temerario laudatur. *Szerentse a' bolondnak* Patronuſsa.

Succeſſus improborum plures allicit. *Tolvaj ſzerentséje, ha foly, 's elö mente, mindgyárt többek társai.*

Sui anima pro ſale data. *Ette haſsna, 's alutta bére.*

Sui cuiquè mores fortunam fingunt. *Ki mint kereſi, úgy veſsi haſznát.* Corn. Nepos.

Sui gratius cœnum, quam ungventum. *Nem diſsnónak való a' gyömbér.*

Sui ipſius laqueo captus eſt. *Meg-találta a' mit kereſett.* Terent.

Summa petit livor perflant altiſſima venti.

venti. *Szerentsével frigyed ha van, sok irégyed.* Ovid.

Summa rei adita est manus. Summum rei fastigium impositum est. Sumus fabulæ actus impositus est. *Egésslen végben ment a' munka.*

Summa rudes asini rerum fastigia scandunt;

Maximus hoc illi tempore venit honos.

Et nisi sis asinus nullum tibi nomen habebis,

At omni spretus destitueris ope. *Majmot mulatságért, 's medvét nevetségért jól tartyák az Udvarban.*

Cordus.

Summi artificis est dissimulare artem. *Nagy dolog a' mesterséget el titkolni.*

Summis auribus mihi insidet. *Fül hegyel hallom.*

Summis ungvibus ingreditur. *Ha lehetne földre sem hágna.*

Summum jus summa sæpe injuria. *Mondgy igazat, 's bé-törik a' fejed.*

Cic. Terent.

Sum-

Summus ut esse nego; sic ultimus esse recuso;

Sim medius; medijs gratia major ine est. *A' közep rend leg-jobb és kedvessebb.*

Sumptus censum ne superet. *Mikor jövedelmed léssen tsak egy pénzed, bár ne költs akkor kettőt.*

Sunt bona mixta malis, sunt mala mixta bonis. *Mint buza konkollyal, igy jók a' rossakkal meg-egyelitve vannak.*

Sunt canis infinita cubicula masculi. *A' bagzó ebnek sok lyukia vagyon.*

Sunt Hermodori verba mermonium. *Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen.*

Suo sermone nemo præstantior. *Minémű beszéde ollyan az embere.*

Superavit dolum Trojanum. *Valóban a' vizre vitte.*

Superbia commitatur honores. *Gyakrá kevélységgel vakit a' szerentse.*

Superbia commune nobilitatis malum. *A' nemes személlyek gyakorta kevélyek. (Nagyra sokott vágyni az igaz nemes vér.)*

Superbia prima est iræ causa. *Leg-elsö oka a' baragnak kevélység.*

Super-

Supercilium attollit. *Nagyra tartya az orrát.* (*Sokat képez magának*

Supra clepſidram dicere. *Sok ſzót ſzaporitani.*

Supra Simonidem, *l.* præ Simonide memor. *Vaj ki igen reá emlekezik.*

Supremum fabulæ actum addere. *Szinte el-végezni.*

Supremus victor imperator. *Az ùt kèzönséges, de a' gyözedelmes járhat bátrabban rajta.*

Surdaſter cum ſurdaſtro litigabat & Judex erat ſurdior. *Képes hogy ketske mert kurta a' farka.* (*Egyik ugy ért hozzá mint a' máſik.*)

Surdis auribus canere. (Surdo fabulam narrare.) *Süketnek mondani meſét.* Horat.

Surdior Toronæo portu (turdo.) *Süketnek nem mondanak két meſét.*

Surgere maturè lucem non promovet ipſam. *Akoran való fel-kelés hajnalt nem ſzerez.*

Surſum verſus fluminum feruntur fontes. *Minden lábbal fel, 's fövel alá foly.*

Sus

Sus acina dependens. *Böröddel fizetedmeg.*

Sus amica luto. *Nem diſznónak való a' gyömbér.*

Sus cum minerva certamen ſuſcipit. *Követ vét magánál nagyobbal.* Theocr.

Sus minervam (ſcil. docet vel monet.) *Vak ſemeſnek ád világot.* Quint.

Sus occiſa multò plus ſapit. *Semmi értelem és okoſság nintsen benne.*

Suſpendere aliquid de paxillo. *Valamit a' ſzegre füg geſzteni* (*keveſre betsülni.*)

Suſpendio eligenda nulla invenitur arbor *Senkinek ſem tetſzik egy fa-is, hogy arra fel-akaſztaſék.*

Suſpicio ad triſtem partem ſtrenua. *Könnyen el-hiſzi ember a' roſzſzat.*

Sus ſiliquas ſomniat. *A' diſznó-is makkal álmodozik.*

Sus ſui pulcher, aſinus aſino. *Egyik bolond a' máſiknak tetſzik.*

Suſtine & abſtine. *Szenved ha mit akarſz nyerni.*

Suſtinet innumeros fulgens Diadema labores.

Maxi-

Maxima & imperio maxima cura ſubeſt. *Fáradsággal adgyák, 's nagy munkára nyujtyák a' Méltóság* lauruſát

Sus tubam audivit. *Igen tudgya ő, ha tőké vagy túrós étek.*

Sutoris claudi more domi ſedere. *Vin bába módgyára mindenkor otthon ülni.*

Suum cuiquè decus poſteritas rependet. *A' mi maradékink, utánnunk jövőink fognak bennünk visgálni.*

Suum cuiquè pulchrum. Suus cuiquè crepitus benè olet. *Kinek kinek tetßik a' mi ő magá-é.*

Suus cuiquè mos eſt. *Mindennek tulajdon ßokáſa vagyon.* Terent.

Suus Rex reginæ placet. *Minden bolondnak a' maga fa ßablája tetßik.*

Sybarita per plateas. *Ugy sétál mint a' kunok ebe a' homokon.* Svidas.

Sybaritica calamitas (oratio.) *Latorsággal talált nyavalya. Fris ſzó.*

Sybillæ folium. *Valóságos (igen igaz) dolog.* Juven.

Sybilla vivacior. *Hoßßú életű ember.* Propert.

Syco-

Sycopanta. Sycopantica obſervatio, *Közközpű.*

Sylvæ ligna inferre. *A' Dunában hordani vizet.*

Symbolum Charontis habet. *Még a' halál háza-is ki ütött rajta.*

Syri adverſus Phœnices. *Egyik róka akarja a' máſikat meg-tsalni.*

Syrus cum non ſis ne ſyriſſa. *Ha eßes vagy te magad magadat ne tedd bolondá.*

T

Tabida conſummit ferrum lapideinquè vetuſtas

Nulla res majus tempore robur habet. *Erős gyémánt törik, atzél réz, vas vásik, és ſokára porrá léßßz.* Ovid.

Tacere multis diſcitur vitæ malis. *Sok ſzerentsétlenség, nyavalya és inség tanit a' halgatásra.* Sen.

Tacitè ſtomachari. *Alattomban dúlni fúlni.*

Taciturnior Areopagitâ. (Pythagoreis, ſtatua.) *Olly ßótalan mint a' bálvány.*

Tacito pede (pedentim.) *Hakkal jobb tselekedni, hogy nem mind hirtelen.*

Talis

Talis eſt Civitas, quales ſunt Principũ mores. *Minémű a' Biró ollyak a' Polgárok-is. (Eſſe veſſett vármegyének bolond az Iſpánnya.)*

Talpa cæcior. *Vaknál-is vakabb.* Svid.

Tam deeſt avaro quod habet, quam quod non habet. *Jaj nyomorúlt a' kit fősvénység meg-vakit, ſorsával nem elégßik.* Pub. Syr.

Tam diu diſcendum eſt, quàm diu vivas (neſcias.) *A' jó Pap hóltig tanúl.* Seneca.

Tam perit, quam extrema fabâ. *Mint a' bokrot minden veri.*

Tam pingvis eſt, quam cos. *Mindenkor eßik, még is ósßtóvér.*

Tam malè nihil cuſum, quod nullum proſit in uſum. *Nints olly hitván eßkóß, hogy annak haßnát nem lehetne venni.*

Tam periit, quam extrema faba. *Mint egy bokrot nyavalyáſt tsakugy tartyák.*

Tanagræas cœtus *Nagy bőndő.*

Tandem bona cauſa triumphat. *Iſten-is az igaz igy mellett áll.* Lucian.

Tan-

Tandem fit ſurculus arbor. *A' gyermekből is ember ßokott válni.*

Tanquam Argivum clypeum abſtulerit ita gloriatur. *Olly kevély, mintha ővé vólna mind a' dió-fáig.* Zenod.

Tanquam Chalcidica peperit uxor. *Nints panaß benne elég fia vagyon.*

Tanquam digitos ungveſquè ſuos (nomen ſuum) tenet. *Ugy tudgya mint az őt ujját.* Martial.

Tanquàm Gorgone conſpecta. *Mintha agyon ütötték vólna.*

Tanquam tibias ad fontem (ſcil. invenit.) *Meg-találta 'ſák fölttyát.*

Tantalea ſitis: vita. *Mondhatatlan nagy ſzomjuſág. Veſzedelmes és fáradságos élet.*

Tantalus inter undas ſitiens. *Sobrák (fősvény gazdag.)*

Tantum ſcimus, quantum memoriâ tenemus. *Tsak annyit tud ember menyit elő mondhat.*

Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides. *Jó hir későn terül, gyakran süllyed 's menél véle hordoz kétséget.* Ovid.

Tardè

Tardè venêre bubulci. *El-aludtátok ám azt.*

Tardè venientibus ossa. *Tsont a' fölöſſökömea' késön járónak.*

Tauricâ arâ crudelior. *Rettenetes kegyetlen és embertelen.*

Tecum habita & nôris, quàm sit tibi curta suppellex. *Szállj magadban (és meg-tapaßtalod mennyi fogyatkozáſsal légy még.)* Perſ.

Tela in ventos effundere. *Nem hallikéh ugatás Menyorßágban.*

Telam hic texuit ille deduxit. *Egyik bé máſik ki fogta a' lovat.*

Telam ordiri (retexere.) *Valami munkát el-kezdeni, (fel-bontani.)*

Tela prævisa minus nocent. *Az elöre meg-látott nyilak keveßé férnek.*

Telemachi olla. *Zinar ember.*

Telenica echo. (Telenico pauperior.) *Bolondnak bolond a' ſzava-is. Kólduſnál-is ſzegényb.*

Telphus è perula. *Nagy a' hire (mint a' török járáſnak) ſemmi's ſzegény maga. (A ſzép nevével hitte-el magát.)*

Tellu-

Tellurem undis miscere. *Mindent fenekétöl fogva fel-forgatni.*

Telo suo vulneratus (confessus) est. *A' ki meg-keres meg-leli.* (*Maga nyelve árúlta-el.*

Telluris inutile pondus (onus.) *Hijában eßi ugyan ö. is a' Tsáßár kenyerét.*

Temneris multis, si tui amator eris. *Kinek gának tetßik máſoknak nem tetßik.*

Temperata fortuna optima. *Legjobb a' közepßerü ſzerentse.*

Temperire cœli corpus animusquè juvatur. *Minémü az idö, olly a' teſt mivólta.* Ovid.

Tempora labuntur, tacitisquè seneſcimus annis.

Et fugiunt freno non remorante dies. *Kertben mint el-ßárad, ſzép roſa 's el-hervad, igy ember élte el-foly.* Ovidius.

Tempora mutantur, & nos mutamur in illis. *Változik az idö 's minket-is változtat.*

Tempora ne culpes, cum sis tibi causa doloris. *Mit magaa okoztál, é. fejedre*

dre vontál, abban ne okozd időt. Cato.

Tempora plena dolis, tempora plena malis. *Mennél el-fordultabb é világ és roßßabb, annál roßbak az idők.*

Tempore crevit amor, qui nunc eſt ſũmus habendi. *Idővel nevelkedett a' fősvényſég* Ovid.

Tempore pacis cogitandum eſt de bello. *Eſső előtt kell kőpőnyegről gondolkodni. (Békeſségben kell ám gondolkodni a' hadról.)*

Tempori pare Tempori ſerviendum. *Időtűl kell várni, 's tanátſtól halgatni a' ſzűkségnek korán-is.*

Temporis filia veritas. *Az idő mindeniket nap-fényre hoz (ki nyilatkoztat.)*

Temporis jactura nulla gravior. *Ember bár mindenét el veßße ezűſtét, nem olly drága mint idő.*

Temporis punctum eſt omnis vita. *Az ember élete 's e' világon léte csak* punctumhoz *haſonló.*

Temporum homo *Változó ember.* Curt.

Tempus abit ſubitò, firmis nec paſtibus hæret. *Az óra folyton foly, meg-nem*

nem eßi a' moly, vallyon ki határozza?

Tempus arguit amicum. *Az idő 's a' ſzűkség mutattya-meg a' jó barátot.*

Tempus edax rerum, tuquè invidioſa ſenectus. *Még a' föld-is el-ag, bibáz vetemény mag, egek-is fogyatkoznak.* Ovidius.

Tempus eſt Magiſter rerum omnium. *Idő birád néked mikor a' ſzűkséged kezd tanátsot kérdeni.*

Tempus in agrorum cultu conſumere dulce eſt. *Földnek mivelése 's annak bé vetése igen gyönyörüséges.* Ovid.

Tempus index morum. *Az idő mutattya kinek mi ſzokása.*

Tempus longum vitiat lapidem. *Erős gyémánt törik, aczél, réz; vas vásik, és ſokára porra léßß.*

Tempus non patitur ſibi obices poni. *Nehéz az időnek, ſzokott menésének, és módot ſzabni.*

Tempus omnia revelat. *Az idő mindeniket ki-nyilatkoztat.*

Tempus veritatis filia. Idem.

Temulentus dormiens non excitandus.

Isten-is ki tért vólt réßeg emberr előtt.

Tenaciſſimi ſumus eorum, quæ rudibus annis percipimus. *Mit ember iffiantan tanúl, azt aggotan-is nehezen felejti.* Quint.

Tenax requirit prodigum. *A' fösvény marhája ößve gyült arannya tékozlót vár magára.*

Tendimus huc omnes, metam propęramus ad unam.

Omnia ſub leges mors vocat atra ſitas. *Minden embereknek, kik vóltak, és léßnek halált kell kóſtólnyok.* Ovid.

Tenedius patronus. *Hamar végezö Prókátor.*

Tentantes ad Trojam venere Græci. *A' reſulutio probával léßen jó; ſorſod-is öregbedik.* Theocr.

Tenui filo pendet. *Tsak egy tzérna (baj) ſzálon függ.*

Tenuis fortunæ hominibus dii ſemper largiuntur tenua, *A' ſzegénynek még a' ſzerentséje-is ſzegény.*

Te prodet facies, turpiacum facies. *A' ſzemérmeſségnek pirúló rósája, nem ſoko-*

ſzokott titokhoz: ſok ennek példája.

Terredo oſſium cor ſollicitum. *Gond tsontid hasíttya, velödet ſzáraſztya, 's gyilkoſa életednek.*

Terminos movere nefas eſt. *Nem ſzabad a' lineán kivül lépni.*

Terra amat imbrem. *Kiki ſzereti a' maga haßnát.* Ariſt.

Terra citius ætherem conſcendet. *Hamarébb fog az én matskám repülni.*

Terra es, terram geris, terram teris, in terram converteris. *Föld vagy és földé kell ember néked lenned.*

Terræ filius. *Sohonnai bitang (alávaló paraßt) ember.*

Terræ odium (inteſtina.) *Világ unta (ſemmire kellö jóſzág.)*

Terrâ habes defoſſum talentum. *Földben áſod ám te a' gyrat.*

Terram & aquam poſcere. *Valakinek hadat hirdetni (hadakozáſt izenni.)*

Terra pro terra. *Máſutt-is kenyeret eſznek.*

Terra ſerpentes & ciconias fert. *Jó's gonoß emberek találtatnak e' világon.*

Tertius Cato. *Szintén úgy állítsa magát, mintha e' világon bölcsebb nem vólna nálánál.*

Tesseram (hospitalem) confregisti. *Eltörted a' matska szarvát.* (*El döntöted a' levest.*) Plautus.

Thasius ne erat, an Chius. *Mitsodás bortúl réßegedet-meg.*

Theatrum simul & aperit, & claudit. *Hamar kezdé's hamar meg-unná.*

Themistoclis memoriâ antecellit. *Jó elméjú.*

Themistoclea vafrities. *Ravasz álnokság.*

Theonino dent erodere. *Rágalmazni* (*káromkodni.*)

Theramenes cothurnus (est.) *Minden nyeregben belé fér.* (*Mindenhez tudgya magát alkalmaztatni.*)

Thesaurus malorum. *Sok gonosz* (*szerentsétlenség.*)

Thoritionem imitatur. *De a' mint látom pénzért az apját-is el-árúlna.*

Thraces fœdera nesciunt. *Keveset gondolnak ök a' frigyel.* (*Igen tud hajdú harangod önteni.*)

Thracibus bibacior. *Nagy iható*

Threicia hirundo labiis obstrepit. *Tsak tsátsog mint a' fetske.*

Thriorum plurium strepitum audivi. *Máßßor-is láttam én karón varjut* (*hallottam szamár rivást.*)

Tibi aras, tibi occas, tibi seris, tibi etiam mitis. *A' ki jól vét ágyot, talál nyugodalmat, annak álma édes méz.*

Tibicinem expectare (pro decessante.) *Jó vólna halálért küldeni.*

Tibicinis vitam vivit. *Mindenkor vigan vagyon.* (*Igen lakik, de a' másából.*)

Tibi ipsi calendas edicito. *Kedved szerint tselekedgyél.*

Tigride natus. Tigrino saltu. *Kegyetlen ember.* (*Nyakra före.*)

--- Timidi nunquam statuere trophæa. *Soha félékenyek rettegö vitézek, ellenséget nem gyöztek.* Eurip.

Tineas pascit. *Molynak* (*siséknek*) *tartya jószágát.* Horat.

Titanus imploras. *Más szájával akarsz te enni.*

Titio ad ignem. *Meg-találta 'sák fóltyát.*
Tollat te, qui non novit. *Nem kap te rajtad, a' ki ismér. Ebet végy többé reá.* Qvintil.
Tolle digitum. *Vakarj falt*
Tolle moras, brevis est magni fortuna favoris. *Sietô dolgokban 's szerentse ütában, meg-árt a' késedelem.* Sil.
Tolle moras, semper nocuit differre paratis. *Indulás késéssel, ma holnap menéssel kárt áraßthat fejedre.* Lucian.
Tollit supercilium. *Meg-dutzaztya az orrát, kevélykedik.*
Tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant. *A' ki magasra hág nagyot esik.*
Tota licet veteres exornent undiq; ceræ Atria: Nobilitas sola est atq; unica virtus. Virtus *kit koronáz, bar ne légyen sok ház, ott érdeml nemeséget.* Juvenalis.
Tota erras via. Toto cœlo errare. *Olly meßße vagy tôle mint Makó Jerusalemtôl.* Macrob.
Totam spirat Arabiam. *Jó (kellemetes) szagu.*

Totius

Totius hominis debilitas est oculos perdidisse. *Nints nyomorúltabb a' világtalan embernél.* Quint.
Toto devorato bove in cauda defecit. *Farkában ûtötte a' kést. (A' többinmind által méne's im ßintén a' végén sûle belé.)*
Totum detegit stomachum. *Nem vólna jó véle lopni (mindeneket ki-mond.)*
Totus echinus asper. *Rosz erkôltsû (erkôltsôs.) Egy jó hajßál sintsen benne.* Aristot.
Tracicum commentum. *Székely fortély.*
Tractent fabri fabrilia. *Kiki mind maga mesterségét (tudományát) üzze.* Hor.
Tragicæ execrationes. *Szörnyü nagy átkozódás.*
Tragicus exitus (Rex.) *Szörnyü és ßerentsétlen ki-menetel. (Kakas király.)*
Tragicum malum. *Véletlen veßély.*
Trahere aliquem ad schalas geminias. *Valakit rámára vonni, (meg-tsigázni.)*
Trahit sua quemquè voluptas. *Sok fô, sok értelem. (Kinek mihez kedve azt ßível kôveti.)* Virgil.
Tranquillas etiam naufragus horret aquas

quas. *Kinek a' kása meg-égeti ſáját még a' tarlóját-is fujja.* Ovid.

Tranquillior oleo. *Tsendes és minden méreg nélkül való ſzeléd (lagy természetű) ember.* Plautus.

Tranſit honos, tranſit fortuna, pecunia tranſit

Omnis, ſed tantùm fama perennis erit. *Minden e' világon el-vész, mi vólt's vagyon, de jó hir név meg-marad.*

Tredecim cubitorum (ſcil. homo.) *Nagy Gokleſz (oktondi.)* Longurio. Idē.

Tres mulieres nundinas faciunt. *A' hól három Aſſzony ember vagyon, ſokadalom léſſen ott.*

Tria ſaluberrima: Veſci citrà ſaturitatem: non refugere laborem: naturæ ſemen conſervare. *Három dolog egészséges: eleget nem enni: a' munkától nem futni: és nem bujalkodni.*

Tribus minis inſumptis duodecim imputat. *Semmit nem ád ingyen.* Örömeſt hajgál kolbáſzſzal a' ſalonnára. Ari.

Tribus verbis. *Tsak rövideden.* Hierō.

Tributum à mortuo exigit. *AZ Iſten oltárá-*

oltárától-is el-venné. (*A' halottaktól-is adót venni.*) *Holtnak ſzem fedelét venni-el.*

Trimeſtris filius. *Mindjárt a' menyegző után lött (ſzületett) gyermek.*

Tripuer ſenex. *Szárában ſállott az eſſe.*

Triſte lupus ſtabulis. *Olly ſomorú mint a' veremben eſett farkas.* Virg.

Triſtitia & magnos animos proſternere novit. *Nagy bátor elméket 's vakmerő ſzíveket a' búſúlás földhez vér.*

Tuâ quod nihil refert, percontari deſine. *A' mi nem égeti nyelved azt ne fujjad.* (*Minden ſó ſzelének, és fondorló hirnek nem jó végére menni.*) Terent.

Tu fœnum eſſe deberes. *Nem arra való vagy, hogy poſtóban varják a' fejedet.*

Tum bene fortis eqvus reſerato carcere currit,

Cum quos præcedat, quoſquè ſequatur habet. *Akkor jó útozni, mikor mind elől 's mind hától elegen mennek.*

Ovidius.

Tum deniq; omnes noſtra intelligimus bona, cum quæ in poteſtate habuimus

ea amiſimus. *Mikor valami jóſságunkat el-veſztyük, akkor tudgyuk-meg mink vólt.* Plautus.

Tum ſunt beatæ Reſpublicæ: Si aut Reges Philoſopharentur, aut regnarent Philoſophi. *Tsak akkor bóldog az ország mikor jó bölts és Fejedelme vagyon.*

Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet. *Ha ſzomſéd háza ég, bár ne légy akkor vég, mert hamar bú találhat.*

Tu ne crede malis; ſed contra audentior ito. *Szerentsétlenſégben, ne eſſél kétſégben, de légy bátor el nédben.*

Tunica pallio proprior. *Közellyebb az ing a' tsuhánál.* Plautus.

Tu nihil invita diſces facies minerva. *Kinek Iſten nem adgya* (ſcil. *az ezt.*) *Kováts Iſtók meg-nem kohollya.* Hor.

Tuo de pede metire. *Szálly magadban.*

Tu quod es, é populo quilibet eſſe poteſt. *Minden lehet ollyan a' minémű te vagy.* Hor.

Turbida ſunt conſilia eorum, qui ſibi ſvadent *Máſok javallását, és tanáts*

adását, ne veſſed-meg azontúl. Curt.

Turbinem proſpecta felix (ſcil. exiſtens.) *Addig gondolkodgyál a' betegségről a' mig egéſséges vagy.*

Turbine verſatilior. *Olly álhatatlan mint a' ſzél.*

Turdo ſurdior. *Olly ſüket mint a' törsök.*

Turdus ſibi cacat malum (exitum.) *Harkály eledelért keres fában férget, eſſibe nem veſi vág mellyére terhet.* (*Maga kereſi magának.*)

Turpe eſt Doctori, cum culpa redarguit ipſum. *Rút dolog a' Papnak, és a' Tanitónak roſs életet üznie.* Cato.

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor. *A' kivén's paráſna, latorſágnak váſzna tsufja lehet mindennek.* Ovid.

Turpè tibi emanſiſſe diu, vacuumquè rediiſſe. *Az ökör ugyan ökör, ha Bétsbe hajtyák-is.*

Turpis ſermo turpis animi character. *Kinek minémű a' ſzava, ollyan ő maga-is.*

Turpius ejicitur, quam non admittitur hoſpes. *Jobb vendéget nem fogadni,*

ni, mint gyalázattal kivetni. Ovid.

Turture loquatior. *Olly tsatsogó mint a' szajkó.*

Tu, si hic sis, aliter sentias. *Ki ki legjobban érzi a' maga nyavalyáját.* Ter.

Tussis amorque non celantur. *Szerelmet 's hurutot nehéz el-titkólni.*

Tute hoc intrîsti, tibi omne exedendum. *Ha aprétottad meg-is egyed.* Ter.

Tute quod colo aptasti, tibi nendum est idem. *Még a' földben sem mér enni mint a' béka.* Terent.

Tute lupus es & pulpamentum quæris.

Tutissimus reddit societas mutuas metus. *Egyik fegyver tartóztattya a' másikat hűvelyében.*

Tutum silentii præmium. *Halgatás senkinek nem tört-bé fejét.*

Tutus capitur mensâ angusta cibus. *Az alatson asztalon való étel bátorságos.*

Tutus in exiguo gramine dormit inops. *Sással fedett házban, gyakran náad hajlékban, találsz tsendes nyugalmat.*

Tydens corpore, animo Hercules. *Kitsiny a' bors, de erős és gyors.*

Tyran-

Tyrrannus senex prodigium. *Szép vénségre jutott, tsendessen meg-aggott, Tyránnus tsuda lehet.* Plaut.

Tyria concitare maria. *Nagy párt üteni indittani (támasztani.)*

V.

Vacâre culpâ maximum est solatium. *Nints drágább dolog a' tsendes jó lelki ismeretnél.*

Vacca vitulam quem non peperit non lambit. *Nem nyalya a' kinek nem borja.*

Vacuam inhabitat. *Ki szöktek a' felső várból.*

Vacuum vas altius pleno resonat. *A' melly tehén sokat orditt, kevés tejet ád az.*

Valdè gravant natos diræ & maledicta Parentum. *Az Atyád siráza, 's anyád átkozása ostort fonyhat nyakadra.*

Valentes rectè consulunt ægrotis. *Könnyű egészségesnek a' betegnek tanátsot adni.*

Vallus vitem decepit. *Jó tétemény helyében jót ne várj.* Aristop.

Vana est sine viribus ira. *Szentelen az ollyan harag, 's baszontalan melly erejét nem láttya.* Livius.

Vana

Vana ſpe ipſum lactat. *Tsak biztatja mint a' katona a' ſzolgáját.*

Varam ſequitur vibia. *A' ſzáraz fa mellet a' nyers-is meg-ég.*

Variam ſemper dant otia mentem. *A' henyélés minden roſs gondolatoknak annya.* Lucius.

Varium & mutabile ſemper fœmina. *AZ Aſſſony embernek hoſſſu a' haja de rövid az elméje.* Virg.

Vaſis inſtar loquitur (*i. e.* aliena profert.) *Tsak azt mondgya, a' mit máſoktól hall.*

Vaſis non conclamatis abire. *Kapu fától venni bútsút.*

Vas vitreum allambit, pultem non attingit. *Tsak a' vajaſsát eſſi a' káſának.*

Vates ſecum auferat omen. *Nem kell nékem az ő jövendölése.* (*Iſten reád teritse azt, a' mit én rolam jövendölſz.*)

Vatum genus avarum. *Soha nem tellik meg a' Pap'sákja.*

Væ tibi ridenti nam mox poſt gaudia flebis *Az illetlen örőm, léſs keſerű ürőm ſok jajt fejedre ſſamlál.*

Ubi

Ubi amici ibi opes. *Ki hól bizik, ott bizik.* Plautus.

Ubi bene eſt ibi patria eſt. *Hazája embernek, hól jól vagyon dolga.*

Ubi cadaver, ibi congregantur aquilæ. *Holott vagyon a' dög, oda gyűlnek a' ſas kezellők.*

Ubi cervi abjiciunt cornua. *Ott a' hól te nem tudod.*

Ubi concordia ibi victoria. *Nem a' viſſzá vonyás, de egy máſt halgatás emel táborban záſſlót.*

Ubi divitiæ charæ habentur, ibi omnia vitia bona ſunt. *Főſvénnél nints vétek ſemmit nem tart bűnnek, patvar társa mind éltig.* Saluſt.

Ubi eſt confeſſio, ibi eſt remiſſio. *Hól vagyon meg-vallás, ott a' meg-botsátás.*

Ubi hominum frequentia, ibi quæſtus. *Nem kementze mellet, de az emberek kőzzt ſzoktak jutalmat adni.*

Ubi intenderis animum, valet. *Mennél jobban gyakorlod elmédet annál jobb.* Saluſt.

Ubi

Ubi non ſis qui fueris non eſt cur velis vere velis. *Jobb embernek meg-hálni, hogy nem mint gyalázattal élni.*

Ubi paveris, impera. *Otthon parantsol.*

Ubi plurimum caliditatis, ibi minimum felicitatis. *Mennél ravaſsabb, annál ſzerentsétlennyebb.*

Ubi quis dolet ibi & manus frequens habet. *Kinek fáj, ott tapogattya.* Plutar.

Ubi rerum teſtimonia adſunt non opus eſt verbis. *Nem kell ott bizonyság, ból maga ſzól a' dolog.* Cic.

Ubi theſaurus tuus, ibi & cor tuum. *Hól a' kintsed ott a' ſived.* (*El-rejtett jót, kintset, 's kedves feleséget elmédbűl ki-nem vethetſz.*

Ubi timor ibi pudor. *Holott a' félelem, ottan a' betsűlet.* Plato.

Ubi uber ibi tuber. *Vagyon bizza magát.* (*Hollott a' jó lakás, ott fel-fuvalkodás.*) Aul.

Vel acum inveniſſes. *Tőt-is meg-találtál volna ennyi kereséſſel.* (*Mindent meg-találſz te.*) Plutar.

Vela vertere. *Viſſzá fogni a' ló ſzáját.*

Vel

Vel cœco apparet. *Igen vak az ki a' róſtán által nem lát.* Plutar.

Vel dic ſilentio meliora, vel tace. *Vagy ſzól valami jót és haſznoſt, vagy halgaſs.*

Vel hoſti miſerandus. *A' kő-is meg-indúlna rajta.*

Vellera aſini quærere. *Tövéſen keresni ſzőlőt.*

Velle ſuum cuiq; eſt, nec voto vivitur uno. *Ki ſzereti Papját, 's ki pedig paláſtyát.* Perſ.

Vellus aureum. *Pénzt teremteni akar miből-is.*

Velocem tardus aſſequitur. *Gyakorta ag lovon verik farkaſt agyon.* Homer.

Vel puero perſpicuum. *A' gyermek-is meg-érthetné.*

Velut in nocturna pugna. *Értelem és okoſság nélkűl.*

Veluti prati ultimus flos perijt. *Egéſſzen oda vagyon.*

Venari apros in mari. *Haſzontalan munkálódni.*

Venator Æthnæus. *Mindenkor vadáſzó, de ſemmit nem fogó.*

Venia

Venia primum experienti. *A' négy lábu is botlik.*

Veniat ſaltèm, qui proderit hoſpes. *Am bár vendég jöjjön, tsak magával hozzon.* Zenod.

Venit poſt multos una ſerena dies. *Vigaſságod el-jön, bár légyen-is késön, 's kedved meg-vidámittya.* Tib.

Venter caret auribus. *Nints a' haſnak füle.* (*Üres haſnak (ßép) ſok ſzó nem elég, de tsipó.*) Sen.

Venter non audit præcepta. *Idem.*

Venter cuiquè horologium. *Ki mikor éhezik, leg-jobb akkor enni.*

Venter curarum cauſa. *A' gyomor éhsége, 's a' kenyér ßüksége ſok gondot ád embernek.* Hom.

Venti deſituri vehementiſſimè ſpirant. *A' kemény Urak nem ſoká uralkodnak.*

Ventis tradere. *El-felejteni.* (*Szivéből ki-vetni.*) Horat.

Vento loqui. *Valakinek hijában papolni.* Svidas.

Ventorum etiam ſtationes novit. *Sókat látott, hallott, és próbált ember.*

Ven-

Ventos reti captare. *Haßontalan dolgot mivelni.*

Ventre pleno melior conſultatio. *Üres haſſal biró nem jó tanáts adó.*

Ventri donabat avaro quicquid quæſierit. *Valamitkeresett mind fel falta.*

Verba alata, volucria ſunt: volat irrevocabile verbum. *Könnyen ki-esik embernek ßájából a' ſzó.* (*Az ellött nyil vaſa repül's nem jön viſſza, mert romlana páltzája.*)

Verba cutem non laniant. *A' rút ßamár rivás, és kuvaſz ugatás meßße érni nem ſzokott.*

Verba in conſilio, valet in certamine robur. *Tanátſban okos ßó hartzban haßnál erö.*

Verba pro farinis. *Mesét a' kolbáß-ért.*

Verba ſeſquipedalia. *Kevély (nedengés) ſzók.*

Verba ſine penu & pecunia. *Gazdag ſzóval és retövel, de nem egyébbel.*

Verba valent ſicut nummi. *A' ſzokásba vett ßó mint étekben a' só, úgy haßnál az embernek.*

Vere-

Verecundia eſt cuſtos omnium virtutum. *Hól a' ſzemérem, ott a' jóság.*

Verecundia inutilis viro egenti. *Szemérmes kölduſnak üres a' táskája.*

Verecundus metui comes pudor. *Ki magát ſzégyenli 's betsületét félti, az jól őrizkedik.*

Vereor ne in nervum erumpat. *Megeſik a' lúd egyßer a' jégen.*

Ver ex anno tollere. *Valamelly dolognak a' jávát ki-hagyni.* (*A' kápoßtából a' ßalonnát ki-felejteni.*) Herod.

Ver hyemem ſequitur, ſequitur poſt triſte ſerenum. *Kedvetlen mérteked hama jön tenéked, holnap vigság fogbatója.* Plutar.

Veritas viaticum eſt vitæ certiſſimum. *Leg-tovább mehet ember az igaſsággal* (*igaz mondáſsal.*)

Veritas in profundo Democriti puteo (*ſcil.* latet.) *Nem lehet minden dolognak tulajdonságának végére menni.*

Veritas odium parit. Veritas vulgò ſemper odioſa eſt. *Mondj igazat 's bétsörik a' fejed.*

Veritas

Veritas nihil erubeſcit, niſi abſcondi. *Gyalázatos dolog az igaſságot el-titkolni.*

Veritas temporis filia. Veritatem aperit dies. *Az idő mindent világoſságra hoz, (ki-nyilatkoztat.)*

Veritas (veritatis) ſimplex oratio. *Nem ſok mentség kell az igaſsághoz.* (*Meg-érti azt kinek nem koßos a' feje.*) Diog.

Ver non una dies, non una reducit hirundo. *Mant.* *Vel:*

Una hirundo non facit ver. *Egy fetske tavaßt nem ſzerez.*

Verſatilis Artemon. *Ezen-is ſok ßem* (*ſzent kap ám.*

(Artemon enim erat Adoleſcens certatim à mulieribus adamatus.)

Vertere ſolum. *Valamelly Tartományból* (*helyből*) *ki-költözködni.*

Vertere ſtylum in tabula. *Viſszza hazudni a' mit irtál.*

Vervecea ſtatua. *Mint a' váß.*

Veſpere flet crebro, qui riſit mane ſereno. *Reggeli vég tanúzot, 's meg-ezett malatßot eſtvéli bú találhat.*

Veſpere-

Veſpertinum amas; ſed matutinum odiſti. *Ejjel járſz mint a' bagóly. A' mint Délizeg vad ló az uj társ ſem való, félben ſſegi kedvedet.*

Veſtigia me terrent. *Az árnyékától-is félek.* Horatius.

Veſtis facit virum. *Pénz emberſég, ruha tiſzteſség.*

Veſtis, riſus, inceſſus arguunt hominis ingenium. *Oltőzet nevetés, 's lábbal való lépés mutattya-ki az embert.*

Vetera marſupia malè clauduntur. *Roſs az ő erſsént bé-zárni.*

Veterem ferendo injuriam invitas novam. *Hogyha ki nyakon vert, 's tőled gőrtsőlt nem nyert, máſsſor dorongot hoz rád*

Veteris monetæ. *A' régi jámborok féle.*

Veruſtas omnia conficit. *Drága frisőltőzett, kit ſok munka ſzerzett, molly 's penéz miatt vſsbet.* Cic.

Vexatio dat intellectum. *Proba 's vetekedés, elme éleſités.*

Viâ exactâ viaticum. *A' ki vén és fősvény, igazán jővevény fia ſovány életnek. Fél lába a' koporſóban vagyon, 's mégis éjjelt napot egyé teſsen.*

Via

Via lethi omnibus calcanda. *A' halál félelmét, ſzörnyű veſzedelmét, ſenki el-nem bujhatja.* Hor.

Viam qui neſcit ad mare, quærat amnem. *Ha nem ember hozzá máſtól hallgaſſon.*

Vicino opta ut habeat, magis verò ollæ. *Közellyébb az ing a' tsuhánál.*

Vicinus bonus ingens eſt utilitas. *Nintsen kedveſſebb dolog a' jó ſzomſsédnál.*

Vicinus malus ingens malum. *Nints nyomorúltabb dolog a' roſs ſzomſsédnál.*

Victitare ſucco ſicco ut cochleæ. *Mindenkor otthon ülni.*

Victoria natura inſolens & ſuperba eſt. *Kevélységgel jár a' győzedelem útja.*

Victoria non incruenta. *Izibe eſet nékis.*

Victurus genium debet habere liber. *A' melly könyv kedves akar lenni, jó dolgoknak kell abban lenni.*

Video meliora proboque; deteriora ſequor. *Tudom mi légyen jó, de nem tſelekeſsem.* Ovid.

Vigilando, agendo, benè conſulendo, proſpere omnia cedunt. *Vigyázás*

dolgozás, és jó tanátskozás, mindent végben vihetnek. Saluſt.

Vigilantibus ſubveniunt jura. *Nem ſzántnak fekvő ökrön hóldat.*

Vigilare oportet hominem, qui vult ſua tempori conficere negotia. *Ha ßombatot (nyugováſt) érni akarſs, hát dolgozni annál hamarébb ſieſs.* Plaut.

Vilis amicorum annona eſt. *Alábbvaló tségért iſsnak barátságért.*

Vim (injuſtam) vi repellere licet. *Az erőt erővel, és a' ſzeget ſzeggel ſzabad ki vernie.*

Vina parant animos, faciuntquè coloribus aptos. (*Bor kedvet embernek, ſzép ortzát ßzűzeknek hamar ſzokott ßerezni*) Ovid.

Vinaria angina. *Bor betegség.* Feſt, Pom

Vincat tuus tripes, & ego mendax vates inveniar. *Am bár a' tiéd légyen igaz én hazudgyak.*

Vincti hominis, non ſupervacua ſolum; ſed etiam inviſa defenſio eſt. *Nem tsak hußontalan, de ugyan oktalan a' rabnak könyörgéſſe.* Curt.

Vindi-

Vindicta velox. *Az Iſten ſem ſiet, ſem kéſik, de el-érkezik.*

Vino forma perit, vino corrumpitur ætas. *Réſsegség olly étek, kibűl minden vétek terjed egéſs világon.* Propert.

Vino ingrediente egreditur ſecretum.

Vinum caret clavo. *A' bor kivánatos, nem kell hozzá lantos, al-kúltsot tart pintzédre.*

Vino inſcribere. *El-felejteni a' bor-ital közben.*

Vino intrante foras ſubito ſapientia vadit. *Ha bé mégy torkodon böltseſséget azon, bor veri ki fejedbűl.*

Vino vendibili non opus eſt hedera. *Tséger nélkül-is el-kél a' jó bor.* (*Nem kell ortan tségér, hanem torok's hébér a' hól jó bort kezdenek:*) Perſius.

Vinum animi ſpeculum. *Könnyen meglehet a' bor mellett az embert meg-iſmerni.*

Vinum caret clavo. *Nints a' bornak rakontzája.*

Vinum dementat ſapientem. *Az okos embert-is meg-tántorittya a' bor.*

Vinum eſt doloſus luctator, pedes capit pri-

pit primum. *A' bor lator bajnok, log elôßôr-is lábáról ejti-le az embert.*

Vinum & mulier etiam ſapientes dementant. *Nintsen olly bôlts ember, kit aßßonny és a' bor meg-ne bolondithaſſon.*

Vinum lac veneris. *A' bor minden bujaságnak oka.*

Vinum memoriæ mors eſt. *A' feletteb való bor ital igen ártalmas az elmének.*

Vinum ſenem etiam vel nolentem ſaltare facit. *Még a' vén embert-is, és az ag kofát-is tántzra unſollya a' bor.* (*A' bor akar kit is meg-bolondit.*)

Vinum theologicum. *Valamelly bort a' tzigányok ſzeretnek jó bor az.*

Vinum verba miniſtrat. *Am bár te légy néma ßótalan és ßußma meg-tanit a' bor ſzólni.*

Violenta nemo imperia continuit diu. *Erôßakból álló, és fegyverrel való birodalom nem tartó.* Sen.

Vir duplex. *Két ßinû keßkenô.*

---- Vireſcit vulnere virtus. *Mennél több irigye virtuſnak, ô igye annál inkább virágzik.*

Vires effûdere in ventû. *A' ſzélel hartzólni*

Vir fugiens & denuo pugnabit. *Szemérem a' futás, de haßnos.*

Vir fugiens haud moratur liræ ſtrepitum. *A' kit nem tôkkel ijeßtnek el-felejt az egyebet.*

Virginem poſt ruinam ſuſcitare nemo poteſt. *A' melly tyukmony egyßer megtôrik, nintsen olly jó kováts, ki ôßve tudgya foraßtani.*

Virginitas, tempus vox irrevocabile, damnum. *Az el-benyélt idôt, koßorúst 's mondott ßót nem lehet vißßa huzni.*

Virgula divina. *A' kinek Iſten mit ád, ember el-nem veheti.* Tullius.

Viri boni lachrymabiles. *A' jó ſzivû kegyes emberek máſoknak eſetén hamar ſiránkoznak; és vélek együtt bánkodnak.*

Viri centum unum pauperem ſpoliare non poſſunt. *AZ Iſten ſem veßen ott, a' ból nintsẽ.* (*Nints a' ßegénynek féltô marhája.*)

Viri civitas ſunt non mœnia. *A' méreſz lakoſok, és a' jó Polgárok leg-jobb fali vároſnak.*

Viri infortunati procul amici. *Mord a' ſzükölködö, majd nem-is illendö, iſmérjẽ rokonſágot.* Ariſtid.

Vir in diſcrimine apparet. *A' ſükség válaſztya-meg az embert.*

Vir non fundus in pretio habendus. *Embert erköltsérül, nem nemzetségérül (az erſényröl) iſmerjed jónak lenni.*

Vir non videtur qui iraſci neſcit. *Emberben vagyon a' harag.*

Viro lydo negotium non erat, at ille foras profectus paravit. *A' ki mit keress meg-leli. (Nem nyughaték dolgot ſzerzé magának.)*

Viro malo ne viæ comes fueris. *Soha roſz emberrel, mint komondor ebbel te ne tarts társaságot.*

Viro ſeni maxillæ baculus. *A' vén embernek iſtápja az étek.*

Virtus etiam in hoſte { laudatur / probatur. }

Lovat nem ſöriért, de ſerénségéért, ſokták nagyra betsülni.

Virtus exercetur, non perit. Virtus *ſokat ſzenved, de ſoha nem ſenved.*

Virtus gloriam parit *A'* virtus *betsületet nemz.*

Virtus in infirmitate perficitur. *Iſten az erötlenekben mutatja-meg az ö hatalmát.*

Virtus nobilitat. *A'* virtus *nemezétt.*

Virtus obnoxia ſemper ictibus. *Mennél nagyobb ſzemély, annál nagyob veſzély.*

Virtus oppreſſa altius ſurgit. *Le-nyomott* virtus-*is mikint boroſtyán-is magaſſan emelkedik.*

Virtus ſui ipſius neſcia. *Magát ſem iſméri a'* virtus. (*Egy* virtus (*jóság*) *ſints fogyatkozás nélkül.*)

Virtute decet non ſangvine niti. *Nem elég embernek fénylö eleinek* virtusát *mutogatni.* Claud.

Virtute duce, comite fortuna. *Iſten 's jó ſzerentse, kinek mit akar adni.*

Virtutem & ſapientiam vincunt teſtudines. *Pénz emberſég ruha tiſztеſség.*

Virtutem incolumem odimus, ſublatam ex oculis quærimus invidi. *A' nagy embereknek, nemes nemzeteknek életek gyülölséges, höltök után pedig ohajtyák*

mint éltig, akkor léſs kellemetes. Hor.

Virtutem poſuêre Dij ſudore parandam *Vel:*

Virtus ſudore paratur. Virtuſt *fáradsággal, álom ſzakaſztásſal adgják és ſok munkával.* Virg.

Virtutem primam eſſe puta compeſcere lingvam,

Proximus ille Deo eſt, qui ſcit ratione tacere. *Az okos halgatás, igen nemes jóság, bord magával ſok haſznot.* Cato.

Virtutes ipſas invertimus. *Mit az előt jónak, moſt azt tartyák roſznak.*

Virtuti non deſunt præmia. Virtus *faratsága, nagy terhes munkája, haſsonnál ſzokott járni.*

Virtutis gloria merces. Virtus *betsületet nemz's hoz tiſztes ſzéket.*

Virtutis ſpectatæ durior conditio. *Mennél jobb kereſztény, annál nagyobb kereſzte.*

Virum bonum Deus in deliciis non habet, ſed exercet. *A' kit Iſten ſeret aztat nem kenyéſztet, de gyakorta ſujtollya.*

Virum

Virum improbum vel mus mordeat. *Gonoſz álomtól-is retteg a' ſzéltől-is tudgya bűnnel fertőzett.*

Viſco manus tinctas habet. Viſcatis manibus eſt. *Enyves (hoſsſsu) kezű.*

Vis conſilii expers mole ruit ſua. *Az eſztelen erő nagy hamar le-dűlő.* Hor.

Vis loqui, diſce tacere prius. *Ha a' padon akarſs nyugodni, tanúlly előſsſör alatta fekűdni.*

Viſus certificat plus, quam vox docta loquentis.

Viſus fidelior auditu. *Bizonyoſsb a' látás a' halláſsnál.*

Vitâ defuncto fiunt medicamina ſerò. *Késő a' holtat orvoſolni.*

- - - Vitæ dator & pater eſcæ eſt. *Nem vagy hidd felejtve, a' ki vagy teremtve, csak úgyed bizd Iſtenre.* Prud.

Vitæ dimidiò nihil differunt felices ab infelicibus. *A gazdagnak-is kettő az orra lyuka, mint a' ſzegény ember diſsnójának.* Plutar.

Vitæ finem ſpecta. *Minden botnak végén a' feje.*

Vita hominis brevis eſt iſthmus. *Az ember nyomorúlt, romlott és meg-ſzorúlt kitsény 's rövid időkre.*

Vita hominis peregrinatio. *Bujdoſás az ember élete.*

Vitam vivit vecticulariam. *Ollyan az ő élete mint a' hóld, néha telik 's néha fogy*

Vitaquè mancipio nulli datur omnibus uſu. *Mi nem örökségől, de lakó ſzállásól adták embernek éltet.* Lucr.

Vitia erunt donec homines. *Konkolt a' búzából, vétket e' világból nem lehet kiirtani.* Tacit.

Vitia etiam ſine Præceptore diſcuntur. *Meſter nélkül-is meg tanúllya ember a' roſſat.* Sen.

Vitis & braſſica. *Ugy ſzeretik egy mást, mint az eb és a' matska.*

Vitium ſolenne rebus fecundis ſuperbia eſt. *Kevélységgel jár a' jó ſzerentse.*

Vive memor, quàm ſis ævi brevis. *Gondold meg végedet 's rövid életedet.* Hor

Vivere non dignus per quem non naſcitur alter. *Nem méltó az élni, ki mást nẽ tud nemzni, vagy könyveket ki-adni.*

Vive

Vive tibi, & quantum poteſt præluſtria vita;

Sævum præluſtri fulmen ab arce venit. *Hogy ha magán élhetſz 's magad Ura lehetſz, ne vágj más konyhajárás mert az Urak kedve, egyſzer vólt nevetve, máſſzor veretett nyakon.* Ovid.

Vive, ut poſt vivas. *Gondold-meg hogy ez-után-is élned kell.*

Vivis te coloribus pingam. *Meg-kötöm koſzorúdat.*

Vivit, incende ignem. *Humar mig lelket érzeſz benne.*

Vivit poſt funera virtus. *A' jó hir megmarad, holtunk után árad meg-nem gátollya sövény.*

Vivitur ex rapto, nec hoſpes ab hoſpite tutus,

Nec ſocer à genero, fratrum quoquè gratia rara eſt. *Most ember embertől, mint nyúlatska ebtől, nem lehet bátorſágos.* Ovid.

Vivitur ingenio, cœtera mortis erunt. *Mindenek el-mulnak, mik vóltak és vannak, de böltseſség meg-marad.*

Vivum cadaver (ſepulchrum.) *Fenjáró halott.* (*Olly reſt mint a' dög.*) Soph.

Vix lacinam obtinuit. *Tsak galléra-ie alig maradott.*

Vix oſſibus hæret. *Tsak a' tsontja's a' bőri vagyon.*

Vix pilus in medio eſt. *Kevés hija vagyő*

Vlcus ei tangis. *A' fájó tetemét illeted.*

- - - . Vltima ſemper.
Expectanda dies homini eſt, dicique beatus.

Vltimus & primus, ſunt in honore pares. *Egy tiſztre utólsó az elsővel méltó.*

Vltra Herculis columnas (ultra Gades) *Szinte e' világ végéig* (*utólsó réſzeig.*)

Vltra penſum, ultra diem, ultra catalogum, ultra lineam vivit. *Megſzokta az életet.* (*Nem akar meg-halni. Hozzá nyőjt a' lelke.*)

Vltra poſſe (vires) nemo obligatur. *Tehetsége felett ſenkit nem kőtelezz.*

Vltra vires nihil aggrediendum. *Erőd felett való dologban te ne kezdj.*

Vltra DEus ſubjicit bona. *Jó az Iſtẽ jót ád*

Vmbras montiũ vides. *Nyilván álmodozol*

Vm-

Vmbra territare. *Valakit hijában való dologgal* (*árnyékkal*) *ijeſzteni.*

Vna domus non alit duos canes. *Nem jó egy kortsmán két dudás.*

Vnã fidelia duos dealbere parietes. *Egy uttal két munkát vinni végben.* M. Cur.

Vna litera perditio mea. *V. Jaj az én nyavalyám!*

Vnda prius cum flamma in gratiam redibit. *Előbb meg-békéllik az eb a' matskával* (*bárány a' farkaſſal.*)

Vn ſalus victis, nullam ſperare ſalutẽ. *A' nagy vakmerőség ott a' győzedelem, a' holott kőrnyűl vőtt már a' veſzedelem.*

Vnde habeas quærit nemo; ſed oportet habère. *Akar honnét légyen meg-kell lenni.* Juven.

Vngentem pungit, pungentem ruſticus ungit. *A' ſzép ſzőért botot, keményért kalátsot te nyerhetſz* (*várhatſz*) *a' paraſztól.*

Vngventa vaſi ſordido ne concredas. *Soha nagy titkodat's titkos tanátsodat ne bidd-meg fetsegőnek.*

Vngvento perungere mortuum (inutile.)

le.) *A' pompás temetés tsak pénz veſſtegetés ſſant ſſándékkal kár-vallás.*

Unica filia duos parat generos. *Egy dolgon kettőt nyér.*

Unica nux prodeſt: nocet altera: tertia mors eſt. *Tsak egy dió haſſnos: a' máſik ártalmas: harmadik pedig méreg.*

Unicum arbuſtum haud alit duos Evithacos. *Két éles tőr nem fér egy hévelyben.*

Uni navi ne omnia (*ſcil.* committas.) *Ne veſd mindenedet egy úttal kotzkára.*

Unione notare (ſignare.) *A' ſſerentsés dolgok közé ſſámlálni.*

Unius corruptio eſt alterius generatio. *Egynek veſſedelme maſnak épülése.*

Unum hominem agere difficile eſt. *Ritkán jár egyedül ember tiſſtiben él.* Sẽ.

Unum qui caſtigat centum emendat. *A' ki egyet bűntet, ſſázat meg-térithet.*

Unum quidem, ſed leonem. *Jobb egy méréſz ſſáz félékennél.* (Objiciebat leænæ vulpes, quòd unum tantùm pareret, cùm ſuus partus ſit multiplex: cui Leæna: unum quidem pario, ſed leonem.

Unus

Unus conſiliis alter præſtantior armis. *Ez erre, es amaz arra alkalmatos.*

Unus contra multos. *Száz félékentől ſem fél egy méréſſ.*

Unus DEUS & plures amici. *Iſtennután nints jobb, mint kinek ſok baráti vannak.*

Unu quiſque in ſuo officio fur. *Minden maga tiſſtiben (meſterségében) tolvaj.*

Volam pedis oſtendere. *Sarkal fenjegetni az ellenſéget.*

Volenti nihil difficile. *Meg-győz az akarat minden nehéz útat.*

Volenti non fit injuria. *Kinek mihez kedve, ott nints rövidsége.*

Voluntas (habetur) pro facto. *A' nagy dologban az akarat-is elég.* Ambros.

Voluptas eſt eſca malorum. *Meg-tsal a' Cupido.* Plato.

Voluptas nullum cum virtute habet commertium. *Semmi társaſága nintsen a' Virtusnak a' gyönyörüséggel.*

Urſi pellem (rem incertam) promittit. *Agon mutatat madarat.*

Urſis

Urſis inter ſe convenit ſævis. *Erős télnek kell akkor lenni, mikor egyik farkas á' másikat meg-eſzi.*

Urticæ proxima ſæpè vocat. *A' nyomoruſágot, és ſzomoruſágot, örőm ſzókta követni.* (*Vagy: A' jó 's roſs emberek együtt találtatnak.*)

Uſquè ad ravim poſcere. *Untig kérni valamit.*

Uſus & poſſeſſione. *Akar föve 's akar ſütve mind tiéd az.*

Uſura citius, quam Heraclitus currit. *Hamar ſzokott az uſora nevelkedni.*

Uſus eſt altera natura. *A' ſzokás természetté válik.*

Uſus facit artificem. *A' gyakorlás mesterré téſzen.*

Ut Bagas conſtitiſti. *Mint a' bálvány úgy állaſz.*

Ut calami reſonant, ſic eſt ducenda chorea. *A' dudálás ſzerint kell tánczólni.*

Ut canis à corio nunquam abſterrebitur uncto. *Nehéz az ebet a' hájas ſzíjról el ſzoktatni.*

Ut

Ut Corinthia videtur corpore quæſtum factura. *Még jó idején kurvaſágra áll az ő ſzeme.*

Ut decuit, docuit, qui re ſua verba probavit.

Plus malè facta nocent, quàm benè dicta docent. *A' pap életére többen mint Miſére ſzoktanak vigyáznia (hajtania.)*

Ut deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas.

Utendum eſt animis, dum ſpe callent. *A' bátor vitézzel, és méréſs elméjel, élly még van reménsége.* Curt.

Utendum eſt ætate, citò pede labitur ætas.

Nec bona tam ſequitur, quàm bona primum fuit. *Kár vitéz férfinak ſerény paripának meg-vénhedni időtől.* Ovid.

Utere qvæſitis parcè cum ſumptus abundat,

Labitur exiguo; quod partum eſt tempore longo. *Mértékletteſſen élly, mert tsak hamar el-kél, mit ſokáig keresztél.* Cato.

Uter

Uter tingeris ſed mergere nemo valebit. *Akar mint bánd a' borsót a' falra, de nẽ ragad reá.*

Uti homo eſt, ita morem geras. *Minémũ az ember, úgy bánnyál véle.* Terẽt.

Utile { doctrinis / conſilijs } præbere ſenilibus aures. *A' vének tanátsát, meg-fogadd hagyását, és intését kõveſsed.*

Ut jugulent homines, ſurgunt de nocte latrones. *Kinek mihez kedve azért álmát el felejtse.* Horat.

Ut mores ſunt ita fortuna reſpondet. *A' ki mint viſeli magát, úgy veßi haßnát.* Terent.

Ut nunquam pecces meditare noviſſima rerum. *Gondold-meg végedet, ſoha nem vétkezél.*

Ut nutrices malè paſcere. *Nem adták ennek jól enni.* (*Nem adgya a' Dajka a' leg-jobb falatot a' gyermeknek*)

Ut Phrygius amavit Pieriam. *Nem adná egy 'ság malatzon.*

Utramquè paginam facit. *Tsak ugyan ô rajta áll-meg minden.*

Utre

Utre territas. *Hijában (tõkkel) ijeßteß.*

Utriq; fures ſunt, & qui recipit & qui furatur. *Or-gazda 's a' tolvaj mind egy 'sákba valók.*

Utrumq; vitium eſt, omnibus credere & nulli. *Akar mit el-hinni, 's ſemmit el-nem hinni mind-a' ketiõ gyarlóság.* Sẽ.

Ut ſalutas, ita ſalutaberis. *Minémũ kõßõnet, ollyan (el-fogadás) a' felelet.*

Ut ſementem feceris ita & metes. *A' ki mint vet úgy arat.* Cic.

Ut ſomnus mortis, ſic lectus imago ſepulchri. *Mint álom jelenti halált, igy jegyezi az ágy a' mi ſirunkat.*

Ut tua pertingat penetrétque oratio Cœlum,

Corde ſit ex puro, ſit brevis atq; frequens. *Hogy Iſtenhez haſſon imádſágod 's juſſon, légyen tißta és rõvid.*

Ut vitam redimas { veſtes ac omnia / ferrum patieris & vendes / ignes. } *Nem annyira haßnát, mint élete hoßßát ember nézi mindenben.*

Uvâ acerbâ immitior. *Kegyetlen (irgalmatlan) ember.*

Uvaq;

Uvaquè conſpecta livorem ducit ab uva *A' gonoß társaság, és a' roß barátaſág veßteget erkölcsödben.* Juven.

Vulcanum vinculum, *Kun kötés.*

Vulgo placere eſt ſapientibus diſplicere. *Lehetetlen a' kőſségnek és az okos 's tudós embereknek egyßerre tetzeni.*

Vulgus opinione regitur. *Vélekedés tartya kőſséget 's bizlallya.*

Vulgus amicitias utilitate probat. *Nem elég. paraßtnak hogy tartſd barátodnak, de abból mástis kiván.*

Vulnera cognatæ ſunt graviora manus. *Nints nehezebb ſértés annál, kit rokony kéz ejt az embernek teſtén.*

Vulneratus ſemper plagam contrectat. *A' kinek hól fáj ott tapogattya.*

Vulnus immedicabile enſe recidendum. *A' konkolt tővőſtől ki-kell ßaggatni.*

Vulpecula gallinas venari nunquam ſuperſedebit. *A' ki roß élethez ßokott 's ménnyetskékhez, azt nehezen hadgya-el.*

Vulpem imitatur. *Ravaßsággal jár.*

Vulpem ſervas in pectore aſſutam. *Ravaß embert tartaß kebeledben.* Pers.

Vul-

Vulpes annoſa haud capitur laqueo. *Nehéz az ag rókát tőrben ejteni.*

Vulpes bovem agit. *Hol láttad hogy róka ßántson.*

Vulpes ætate fit aſtutior. *Minnél tovább annál ravaßabb.*

Vulpes cum leone congregat. *Nem illik az oroßlány rókával együtt.* Mart.

Vulpes haud corrumpitur muneribus. *A' lator erkölcsnek roß igyekezetnek ſok ajándék ſem elég.* Svidas.

Vulpes non iterum capitur laqueo. *Nehéz a' rókát kétßer tőrben ejteni.*

Vulpes pilum mutat, non (mentem) animum. *Tsak ßőrét 's nem őrét változtattya róka.*

Vulpes ſemel in laqueum. *A' tolvaj ſapásra addig jár foßtásra, véletlen fel-akaßtyák.*

Vulpi eſurienti ſomnus obrepit. *A' ſzegény ember ételéjért is alußik.* Diog.

Vulpina pellis aſſuenda, ſi leonina non ſufficit. *Ha erő nem haßnál ravaßsággal hozzá.*

Vulpinari cum vulpe. *A' ravaßßal ravaßz-*

vaſsſúl búnni (a' rókán rókát fogni.)

Vultum demittit tanquam Telephus. *Olly komor mint a' veremben eſet farkas.*

Vultum habet in manu. *Ugy tétettetheti magát, a' mint akarja (ſereti.)*

Vulturum ritu. *Tolvaj (vagadozó) módra.*

Vultu ſæpe læditur pietas. *A' tekéntetis bún.* Cic.

Vultus hominum fingit ſcelus. *Az embernek szelekedetét tsak tekintete is el-árúllya.*

Uxorem vates nullus me judice ducat,
Uxor abeſt ſtudio ſit licet apta thoro.
Hogy ha excell*álni tudományban 's félni akarſz, kerúld az aſsſont. (Ha feleségget vészsz, bútúl úres nem léſz. fonnyadſs ſzáradſz mellete.)*

X.

Xantipe, (Uxor Socratis malitioſa & jurgioſa.) *Roſz (veſsekedő) aſzſsony (feleség.)*

Xenocratis caſeolus. *Gáſspár vagyon ám a' ſajtba.*

Xenocratis modeſtiam ſuperat. *Olly ſemér-*

mérmes mint a' Menyaſsſsony. (Madarat-is foghatnál véle.)

Xenocratis teſtimonium. *Eskúvés nélkúl-is hitelre méltó bizonyság tétel.*

Z.

Zelotipo conjux ſemper ſuſpecta marito eſt,
Nam quæ quiſquè facit, fieri ſibi furta meretur. *Minden aſsſsony embert felette ſzerteő feleség félő.*

Zenone moderatior. *Nem lehet ember nálánál mértékletesb.*

Zoilo invidentior. *Irigy mint az ördöge*

Zoilus. *Másokat gyalázó és földig le-tsepüzső ember.*

Zonam leva morſuquè tenet. *Ő ſem engedi a' magáját másnak.*

Zonam perdidit. *Mind erſsényeſtől elveſztette pénzét (nints pénze.)*

Zonam (virginitatis) alicui ſolvere. *Valakit ſzüzeſségétül meg-foſztani. (Valamelly ſsüzet meg-rontani.)* Prov. à

zona

zona veneris quâ ſe virgines li
gabant. ℣. Chil. & Voſſ. l. 2.
Cap. 25.

Zoro aſtræi ſuſurri. *Babonás bôrbitélás.*

Zigiæ ſonus (*i.e.* nuptiales tibiæ) mu-
tatur in querulam Lydii modulum.
*A' nagy lakadalom, tsufoló jaja-
lom ſopánkodó tékozlás.* (*Si-
ralomra fordúl az
éneklés.*)

Sit ſoli ſumo gloria ſuma DEO.

Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

III szekció
258 szám
Kis Ilona

Háaz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely